

Texts on Equivocation. Part II. Ca. 1250-1310

Sten Ebbesen

1 Introduction

This is the promised sequel to "Texts on Equivocation. Part I. Ca. 1130-1270", published in CIMAGL 97 (1997) 127-197. I hope to publish a third part with texts from the late 13th and early 14th centuries in a later issue of this journal.

Equivocation has never ceased to interest, puzzle and worry philosophers and linguists. No human theory of reality is complete without a theory of the way humans think and speak, and no theory of language is complete without accompanying theories of thought and reality. Sooner or later one has to face the phenomenon of ambiguity, i.e. a mismatch or apparent mismatch between language and whatever language is supposed to speak about. No thinker of repute ever held that the relation between linguistic signs and significates can be reduced to that between labels and the things they label, but in most theories throughout history the notion of such a relation has played a role. Traditionally, then, equivocation, i.e. the multiple signification of one word, has been seen as the simplest and paradigm case of sign-significate mismatch (ambiguity). Aristotle, accordingly, in his *Sophistical Refutations* put equivocation at the head of his list of language-dependent phenomena that may create an illusion of refutation (Arist. *SE* c. 4: ἔστι δὲ τὰ μὲν παρὰ τὴν λέξιν ἐμποιούντα τὴν φαντασίαν ἔξ τὸν ἀριθμόν. ταῦτα δ' ἐστὶν ὁμωνυμία ....), and later writers have always had a tendency to put most of their energy into the investigation of this sort of ambiguity.

It is my hope that the publication of a large number of medieval texts on this particular sort of ambiguity can help scholars (1) get a good grasp of the medieval discussions of equivocation, (2) get a glimpse of discussions of related matters, (3) establish a relative chronology of doctrines and texts, and perhaps even plausibly establish direct lines of influence linking one text to another. That would help us orient ourselves in the mass of anonymous and/or undated philosophical texts from about the thirteenth century — including texts in which equivocation is not a major theme. For the moment, I abstain from far-reaching conclusions, and just offer the material to the public for further study.

2 The Texts

Numbers of the format "[SE 59]" refer to the catalogue of *Elenchi*-related texts in Ebbesen (1993).

2.1 Anonymus Digbeianus, *Commentarium in SE* [SE 59]

The text is preserved in ms *D* = Oxford, Bodleian Library, Digby 24: 93ra-102vB. 13th c., probably copied in England.

The work is difficult to date. I am inclined to think it is later than the middle of the thirteenth century. De Rijk LM 2.1.74 proposed to attribute it to Edmund of Abingdon, the first man to teach the *Elenchi* at Oxford, if we are to believe Roger Bacon. With Edmund as the author, the date would be in the first or second decade of the 13th c., De Rijk concluded. His argument, however, for the attribution was very weak. It consisted in noting that the work occurs in a ms that also contains the *Abstractiones* of Ricardus (*magister abstractionum*), and identifying this Richard with Richard Fishacre, whose regency in arts may have coincided with Edmund's. Later research has abandoned the identification of the Master of Abstractions with Fishacre; and anyhow, the joint occurrence of two works in a manuscript is no proof that they are contemporaneous. There is, however, reason to believe that the work was composed in England. The description of the third mode of equivocation as "quando per se positum unum solum significat et adiunctum alii plura" was commonly accepted in 13th-c. England and commonly rejected on the Continent.

2.2 Anonymus Basileensis, *Quaestiones Arist. Cat.*

Only one ms known to me: Basel UB F.III.20: 135r-145r. The ms is from the early 14th c., the questions are probably Parisian and from the last decades of the 13th c. Questions 3-4 (ff. 136rA-137rB) deal with equivocation.

2.3 Anonymi *Dubia de aequivocatione* [SE 67]

The two dubia were entered by an English hand from about 1300 on a blank leaf (98r) between Aristotle's *Topics* and *Elenchi* in ms Cambridge, Gonville & Caius 469/576. Several scribal errors indicate that the text was copied from an exemplar. The dubia would seem to have

been composed in the second half of the 13th century. There are occasional similarities with SE73 (next item).

2.4 Anonymus, *Tres quaestiones de aequivocatione*. [SE 73]

The text is preserved in mss:

D (*dux*) = Oxford, Bodleian Library, Digby 24: 91vA-92rB, 13th c., probably copied in England.

V = Ven. Marc. Lat. XIII.36 (3992): 66vA-68rB. Early 14th c.?, probably copied in Italy. For the contents of the ms, see Lewry 1988: 111f.

I think the three questions were composed in the last third of the 13th c., but for the moment this dating is a mere conjecture.

In *D* the questions on equivocation are preceded by a little treatise on the fallacy of accident, and followed by questions about amphiboly and figure of speech. In Ebbesen 1993 the whole complex of texts was listed as SE73, but the strange order suggests that the treatise on accident has a different origin from the questions. It is unclear if the questions all have a common origin.

In *V* the three questions are presented as part of a text with the heading *Quaestiones quaedam de negatione et de nomine aequivoco*. Actually, there is only the following short note on negation before the questions:

V 66vA: Potest probari quod negatio in genere quae dicitur privatio non differat a negatione simpliciter quae est negatio extra genus, in hunc modum:

A vel B dicitur de quolibet, et de nullo ambo; A vel V de quolibet dicitur, et de nullo ambo; ergo B et C convertuntur, quia quaecumque opponuntur uni et eidem secundum eandem oppositionem convertuntur. Ponantur ergo in terminis¹ sic: A hominem esse, B hominem non esse, C non hominem esse. Ista duo 'homo est' vel 'homo non est' dicuntur de quolibet et de nullo² ambo; quicquid enim est, est homo vel non est homo. Et ista duo insimul dicuntur de quolibet, et de nullo ambo, sc. 'hominem esse' vel³ 'non hominem esse'; quicquid enim est, est homo vel est non homo. Convertuntur ergo ista duo, sc. non hominem esse et hominem non esse, cum opponantur uni et eidem secundum eandem oppositionem etc.

A heading *De aequivoco* has been squeezed in at the end of the last line of the text about negation, and the questions on equivocation start immediately in the next line.

1. in terminis] *geminavit* V.

2. et de nullo] *geminavit* V.

3. vel] et V.

2.5 Thomas de Wyk, *Fallaciae* [SE 76]

Only one ms: *D* = Oxford, Bodleian Library, Digby 204, in which the work occurs on ff. 81r-87v. It is a survey of the Aristotelian fallacies with some *dubia* on each. Probably an English product from the last quarter of the thirteenth century.

2.6 Anonymus GC-611-II, *Quaestiones SE*, [SE 78]

Only one ms: *C* = Cambridge, Gonville & Caius 611/341. The *Elenchi* questions occur on ff. 1-24v. Questions 2-15 plus a *notabile* ("16") deal with equivocation and occupy ff. 1rA-5rB. The manuscript was produced in England about 1300. It contains near-contemporary works from both Paris and England, but the author of the *Elenchi* questions was doubtless an Englishman. See Ebbesen 1979. Lewry (1981: 242) proposed that he might be one William of Walcote, who was a fellow of Merton from 1291 to 1308.

The ms is in a good state and easily readable, but the text contains a considerable number of scribal errors, probably more than I have detected. Besides, the author appears not to have done a proper job of editing his text: sometimes the language gets clumsy, and some passages seem to contain draft formulations that the author forgot to cancel when he decided on other formulations.

I introduce each question with a heading consisting of "Quaestio" + <number> + title. The word "Quaestio" actually occurs in the margin of the ms beside the start of the question, whereas the title occurs in the margin at the bottom of the page. The number is my addition.

2.7 Radulphus Brito, *Quaestiones SE*, [SE 82]

Mss:

S (dux) = Salamanca, BU, 2350: 160rA-197rB, early 14th c.

B = Bruxelles, BR, 3540-47: 480rA-543vA, 15th c. In the questions on the *Elenchi* *B* represents the same version of the text as *S*. While both mss have a reasonably good text, an edition must use both because of independent major errors (omissions) in each of them.

E = Erlangen, UB, 194: 1-8v. In the margins of the first part of the *Sophistici Elenchi* a 14th-c. hand entered several of Radulphus' questions. The questions have been considerably abridged — often quite ably,

repetitions being eliminated and concise formulations taking the place of long-winded explanations. The format of the questions has been altered into the following (with some variations in sections 3-4):

1. Indication of author: Brito.
2. Title of question: *Utrum* ....
3. Determination of question
4. Responses to principal arguments.

Since the principal arguments were not presented in their proper place at the beginning of the question, they are spelled out in unusual detail at the beginning of each response, sometimes an argument is quoted almost in its entirety.

I have made a thorough collation of *S* and *B*. The former serves as *dux* and the apparatus registers all cases in which I have decided to deviate from its text. I do not register all *B*'s deviations from the printed text, but actually the apparatus mentions most of them.

Several of Brito's works survive in two significantly different versions¹. It is unclear whether in some cases both are due to the author himself. *S* and *F* contain several of Brito's commentaries on Aristotle; sometimes they have the same version and sometimes not. In the case of the *Elenchi*, *S* and *B* belong to the same tradition. The *E* text may derive from an alternative version, but the matter can hardly be settled since it is impossible to distinguish between (a) changes introduced when the *E* text got its unusual format and (b) deviations from *SB* that may go back to an alternative version which still kept the original format. I take it for granted that Brito himself is not responsible for the structure of the questions in *E*.

I have not made a thorough collation of *E*, and the apparatus only very imperfectly mirrors the considerable difference between its version and that of the two main mss. I have concentrated on registering *E*'s readings in cases in which *S* and *B* disagree, but due to the structural peculiarities of the *E* version this registration rarely covers variant places in the principal arguments.

---

1. Cf. Pinborg 1980: 56-58; Ebbesen 1994:166.

2.8 Anonymus G&C 668, *Quaestiones SE* [SE 83]

Only one ms: *C* = Cambridge, Gonville & Caius 668*/645, in which the questions occur on ff. 34r-59v. The ms was executed in England in the early 14th c. and contains a number of logical texts by English authors. For a description of the contents, see Synan 1968: 309-311. According to Synan 1968: 18 "the top margin of fol. 43r carries in faded ink and in a hand not otherwise represented in the codex a name that seems to be 'Char<t>eris'; this may be the name of the author of the questions on the *Elenchi*."

Synan 1968: 18-20 argued that the whole collection of texts in the ms was gathered in the first decade of the 14th c. and probably before 1306 or 1307. He may well have been right. I would put the date of composition of the *Elenchi* questions close to 1300, hardly much more than a decade earlier or later.

A striking doctrinal feature of the *Elenchi* questions is the repeated statement that concepts are signs of things. Another is the use of the notion of *appellatio formae* in qu. 10, 1.2.1.5-6. Ockham and Buridan were soon to come!

The complex structure of the questions is typically English. The same structure recurs in Richard Campsall's questions on the *Prior Analytics*, contained in the same ms.¹ The "classical" question structure is preserved, viz.

Quaeritur utrum ....

1. Quod non videtur
- 1.1-n Rationes principales
2. Ad oppositum
- 2.1-n Rationes ad oppositum
3. Ad quaestionem
4. Ad rationes

There usually are some five principal arguments. Of these the last couple may be stated without further debate, but each of the first ones is followed by a lengthy discussion, as follows:

---

1. A false appearance of divergence is created by Synan's mis-transcription of the formula "in contrarium" as "inquam".

- 1.1.0 The first principal argument itself
- 1.1.1.0 First response to 1.1.0
- 1.1.1.1.1-n Arguments against the response
- 1.1.1.2.1-n Counter-arguments to preceding item
- 1.1.1.3.1-n Counter-arguments to preceding item
- ....
- 1.1.1.n¹
- 1.1.2.0 Second response to 1.1.0
- ....
- 1.1.2.n as with the first response.

The final *Ad rationes* (item 4.) contains answers to the principal arguments plus a selection of the arguments that appeared in the debate about each of them.

Some of the abbreviations used by the scribe of *C* are rather radical. Thus a mere 9 may stand for either *consequens* or *compositio*, and "a^a" may represent either *alia* or *aliqua*; in such cases I have chosen the alternative that seemed to make best sense. In most places it is unclear whether conclusions are introduced by *ergo* or by *igitur*; in general, I have opted for *ergo*.

Concerning orthography it deserves to be noticed (1) that the scribe of *C* follows a common English practice of rendering [ɣn] as *ngn*, thus *singnificare*; (2) he consistently writes *sustentium* instead of *substantium* and (3) equally consistently *decendere* for *descendere*,

The scribe has numbered the questions. The numbers — "q(uesti)o 6" etc. — are found in the top margins.

---

1. In my numbering, arguments that support the response have an even number in the fourth place (1.1.1.2.1, e.g.), whereas the opposing arguments have an uneven number in that position (1.1.1.1.1, e.g.).

3 Additions to the list of texts on equivocation in Part I:

- Anon., *Quaestio Utrum dictio aequivoca sit una pars orationis*. Ed. Ebbesen, CIMAGL 62 (1992) 217-218.
- Anon., *Quaestio Utrum aequivocatio sit possibilis*, München, clm 16123: 100r. Written in the margin of a copy of Aristotle's *Elenchi*. Probably composed in the late 13th or early 14th c. Barely readable, but apparently quite traditional contents.
- Petrus de Alvernia, *Qu. Arist. Int., qu. 35 Utrum dictio aequivoca habeat sua significata sub copulatione*. Ed. Ebbesen CIMAGL 63 (1993) 21162-169.7-218.

4 Bibliography. See CIMAGL 97 (1997) 131. A few items are repeated here and a couple have been added.

- Ashworth, E.J. 1997a. 'L'analogie de l'être et les homonymes: Catégories, 1 dans le "Guide de l' étudiant", in: Cl.Lafleur & J.Carrier (eds.), *L'enseignement de la philosophie au XIIIe siècle*", *Studia Artistarum* 5, Brepols, pp. 283-295
- Ashworth, E.J. 1997b. 'Analogy and Equivocation in Thomas Sutton, O.P.', in C. Marmo (ed.), *Vestigia, imagines, verba*, Brepols, pp. 289-303.
- Ebbesen, S. 1979. 'The Dead Man is Alive'. *Synthese* 40: 43-70.
- Ebbesen, S. 1993. 'Medieval Latin Glosses and Commentaries on Aristotelian Logical Texts of the Twelfth and Thirteenth Centuries', In: Ch.Burnett (ed.), *Glosses and Commentaries on Aristotelian Logical Texts*, Warburg Institute Surveys and Texts 23, Warburg Institute: London, at pp. 129-177.
- Ebbesen, S. 1994. 'Sophismata and Physics Commentaries', CIMAGL 64: 164-195
- Lewry, O.P. 1981. 'The Oxford Condemnations of 1277 in Grammar and Logic', in: H.A.G.Braakhuis & al. (eds.), *English Logic and Semantics from the End of the Twelfth Century to the Time of Ockham and Burleigh = Artistarium, Supplementa I*: 235-278. Ingenium: Nijmegen.
- Lewry, O.P. 1988. 'Thirteenth-century Teaching on Speech and Accentuation', *Mediaeval Studies* 50: 96-185
- Pinborg, J. 1980. 'Radulphus Brito on Universals', CIMAGL 35: 56-142
- Rijk, L.M. de. "LM" = *Logica Modernorum*, vols. 1, 2.1, 2.2, van Gorcum: Assen, 1962-1967.
- Synan, Edward A. 1968. *The Works of Richard of Campsall*, Volume I, PIMS: Toronto.

5 Ratio edendi.

Orthography, paragraphing and punctuation are the editor's. He has also inserted italicized numbers to show the structure of questions. If only one manuscript is available, corrections that occur in the manuscript are generally signalled as such if they consist in the insertion of letters or words, less often if they consist in the deletion of letters or words. If more manuscripts have been used, one has been assigned the role of *dux*. The apparatus records all the edition's deviations from the wording of the *dux*, but not all variants found in the other mss. In general, no distinction is made between *ante correcturam* and *post correcturam* readings in the *dux*. Systematic verification of quotations has not been attempted.

6 Sigla

[album]	album <i>delendum censeo</i>
[...]	<i>quaedam omisi</i>
[[album]]	album <i>deletum habet codex</i>
< album >	album, <i>quod numquam in codice vel codicibus fuit, addendum censeo</i>
< < album > >	album, <i>iam deperditum vel invisibile, in codice integro extitisse puto</i>
\album/	album <i>secundario (inter lineas vel in mg.) inseruit scriba</i>
***	<i>lacuna a scriba indicata</i>
< *** >	<i>lacuna a me statuta</i>
†album ac†	<i>verba album ac corrupta esse puto</i>
...	<i>vox quam vel litterae quas legere nequivi</i>
(?)	<i>de lectione vocis praecedentis dubitare licet</i>
?	<i>(in apparatu, lectionis loco:) nescioquid</i>
alb()	<i>quae litterae post alb scribendae sint propter compendium non liquet</i>
add.	<i>addidit/addiderunt</i>
om.	<i>omisit/omiserunt</i>
def.	<i>deficit, i.e. contextum non habet ut lectio cum lectione in lemma citata conferri possit.</i>
del.	<i>delevit</i>

Anonymus Digbeianus
Commentarium in Sophisticos Elenchos [SE 59]
 D = Oxoniensis, Bodleianus Digbeianus 24 : 94vB-95rB

<4.165b30> SUNT AUTEM SECUNDUM AEQUIVOCATIONEM.

Hic intendit de locis sophisticis in particulari et in ratione propria. Et dividitur haec pars in duas partes, in quarum prima de eis intendit qui sunt in dictione, et in secunda de eis qui sunt extra dictionem. Et quamvis res sit prius quam terminus¹ apud proferentem, est tamen sermo prius quam res apud audientem; propter hoc unitas sermonis prius movet audientem inducendo discretionem² in eo quam unitas rei. Et unitas sermonis <est> princi<pium> apparentiae in omnibus paralogismis in dictione et unitas rei est principium apparentiae in hiis quae sunt extra dictionem. Propter hoc priores sunt fallaciae in dictione hiis quae sunt extra dictionem †ordinantur† et sic quamvis³ <res> et intellectus sint prius quam sermo secundum esse et naturam †et(?) sunt dicti† posterius in via apprehensionis, cum voces sint notae intellectuum et intellectus similitudines rerum, et secundum hanc viam priores sunt loci sophistici in dictione hiis qui sunt extra dictionem. Et prior pars dividitur in tres, in quarum prima intendit <de> locis sophisticis in quibus <est> actualis multiplicitas, et in secunda de hiis in quibus est multiplicitas potentialis, et in tertia de fallacia figurae dictionis in qua est multiplicitas phantastica. Patet ordo. Et prima pars dividitur in partes duas, in quarum prima intendit de hiis in quibus est actualis multiplicitas nihil significando de numero modorum qui sunt in eis, et postea dat numerum modorum cum dicit Sunt autem tres modi etc.. Patet ordo, [quod] ex hoc quod universale est prius particulari. Et prior pars dividitur in duas partes, in quarum prima intendit de hiis in quibus est actualis multiplicitas in dictione, et in secunda de hiis in quibus est accidentaliter multiplicitas in oratione cum dicit Secundum amphiboliam etc. Et patet ordo ex ordine dictionis ad orationem.

In aequivocatione dat tres orationes secundum quod tres sunt modi aequivocationis, unus quando unum nomen principaliter plura significat,

-
1. prius quam terminus] primum quam termino D.
  2. inducendo discretionem] indi()do dec(re)[[en]]cionem D.
  3. quamvis] gravis(?) D.

alius quando plura significat non principalliter, et tertius quando¹ per se positum unum solum significat et adiunctum alii plura.

De primo modo exemplificat Auctor cum dicit "discunt scientes". Supponendo quod possit significare illud "scientes addiscunt" innuit etiam quod potest significare illud "scientes docent" per hoc quod dicit nam secundum hoc discunt grammatici; quod dicit grammaticos recipere disciplinam ab hiis. Et innuit quod hoc exemplum competat aequivocationi per hoc quod dicit discere enim etc. et quod ille qui utitur disciplina docet et ille qui accipit disciplinam addiscit per hoc quod dicit ad intelligere eum etc., significat enim quod 'discere' sit aequivocum \ad/ duo, docere et addiscere, et fiat paralogismus sic: 'qui discunt sunt scientes, ignorantes discunt, ergo ignorantes sunt scientes'. Non tamen oportet semper facere paralogimum sive formare in figura, sed sufficit tantum dare orationem multiplicem.

Modus alius aequivocationis est quando nomen plura significat, sed non principaliter. Et huiusmodi est haec oratio 'mala expediunt', ex quo sit² paralogismus sic: 'quae expediunt sunt bona, /95rA/ mala expediunt, ergo mala sunt bona'; et Auctor primo ponit conclusionem et secundo propositionem maiorem et tertio minorem, et postea quod fit paralogismus aequivocationis ostendit duplex enim expediens dando eius intentionem sumendo quod sit ad duo aequivocum, sc. necessarium et bonum, et quod necessarium dicitur dupliciter, est enim necessarium sine quo non est re<s> et sine quo non est res bene, et necessarium violenter quod accidit in malis, ut specialiter necessarium dicit<ur> quod violenter³ accidit in malis, Et est exemplum aequivocum ad hoc, principaliter tamen significat bonum.

Alius modus aequivocationis est quando unum nomen per se unum solum significat et adiunctum alii plura. Sic se habent 'sedens' et 'laborans' et unumquodque talium, quia per se positum dicit praesens nunc, et adiunctum verbo de praeterito aequivocum <est> ad praesens nunc et ad praesens quod praeteriit. Et huiusmodi ponit materiam duorum paralogismorum, Unus est 'qui⁴ surgebat stat, sedens surgebat, ergo sedens stat'; aliud est 'qui sanabatur sanus est, laborans sanabatur, ergo

---

1. quando] quod D.

2. sit] fit *malim*.

3. violenter] plen(um) D.

4. qui] quod D.

laborans sanus est'. Et primo ponit conclusionem utriusque paralogismi, et secundo ponit propositionem maiorem, et postea tertio minorem, et postea innuit quod in eis est multiplicitas aequivocationis cum dicit nam laborantem etc. significando per hoc: sive significat agere sive pati, non significat unum; et supplendum est "adiunctum verbo de praeterito". Vel aliter: per hoc quod dicit laborantem quidlibet etc. intendit quod 'laborans' vel aliquod huiusmodi adiunctum verbo de praeterito activae significationis vel passivae non significat unum. Et "activae vel passivae" dicit propter hoc quod in paralogismo quo[d]dam coniungebatur huiusmodi participium verbo activo et in aliquo verbo passivo. †Vel† statim significat quod plura significat cum dicit sed quandoque quidem, significando per hoc quod aliquando dicit praesens quod instat et aliquando praesens quod praeteriit. Et quod haec sit multiplex 'laborans sanabatur', et haec non multiplex 'laborans sanus est' significat cum dicit Verum sanabatur etc., ex hoc enim sanabatur laborans et non laborans potest facere quod haec sit multiplex 'laborans sanabatur' et ex hoc quod dicit "non" [non] innuit quod haec non est multiplex 'laborans sanus est'.

Sufficiencia modorum patet aequivocationis ex hoc quod nomen plura significans aut de se significat plura aut non de se sed gratia adiuncti, et tunc est tertius modus. Dicatur 'significare' communiter ad "significare" et ad "consignificare", sed per se plura significat aut principaliter, et est primus modus; aut non principaliter, et est secundus. Et non est possibile quod pluribus modis¹ sit dictio plura significans, et propter hoc non erunt plures modi aequivocationis.

Sed quia in aequivocatione est actualis multiplicitas, et multiplicitas est unitas terminata ad multitudinem sicut multitudo fundata² super unitatem, oportet quod ibi sit aliquid unum actu significans plura; aut ergo [[plura]] significabit plura per modum disiunctionis, et tunc erit ista 'canis est latrabile animal' aequalis isti 'latrabile animal vel piscis vel sidus est'³ latrabile animal', quae vera est simpliciter et non multiplex; aut significat plura per modum copulationis et erit aequalis⁴ isti 'animal [est] latrabile e[s]t piscis et sidus e < s > t latrabile animal', quae falsa est simpliciter et interimenda. Ex quo apparet quod non oportet distinguere in aequivocatione sed concedere vel interimere.

1. modis] nominibus D.

2. fundata] *nesciquid* D a.c.

3. est] vel D.

4. et erit aequalis] vel erit aliqualis D.

Et dico ad hoc quod dictio aequivoca plura significat per modum copulationis. Tamen non est falsa simpliciter, nec danda responsio simpliciter, sed dividenda et post divisionem danda responsio dupliciter. Nec etiam falsa est simpliciter copulativa, sed plures, quare non interimenda est, sed dandae sunt ei plures responsiones.

Sed est quaestio, cum dictio aequivoca plura significet¹ per modum copulationis, utrum proferens illam utatur significatione utraque.

1 Et quia utrumque significat ibi per aequalitatem, non magis utetur ea proferens pro significatione una quam pro alia; ea ergo utetur pro utraque aut pro neutra; sed non pro neutra, ergo pro utraque.

2 Sed contra hoc est quod termino semel posito non contingit² uti aequivoce.

3 Ad illud³ dicendum quod quamvis dictio aequivoca cadat super utrumque significatum per aequalitatem, potest tamen proferens ea uti pro significatione altera. Et quod magis utatur ea <pro> significatione una quam pro altera accidit ex eo quod terminus de quo dicitur dictio aequivoca, aut qui dicitur de ea, communicat cum dictione aequivoca in ista significatione, ut cum dicitur 'canis est latrabile animal' utitur proferens dictione aequivoca solum pro illa significatione secundum quam significat latrabile. Et quando quod dicitur de dictione aequivoca aequaliter <convenit> uni per illa <m> significato et alteri, non magis utetur proferens dictione aequivoca pro una quam pro alia, ut si /95rB/ imponitur tunica homini et equo, si⁴ dicam 'tunica est alba' ... .. 'homo est albus et equus est albus', ut dicit Aristoteles. Et sic aliquando termino semel posito <<contingit>> uti aequivoce ... .. quod(?) non contingit uti aequivoce termino semel posito eo quod ipso semel posito accidit deductio ad inconueniens.

Item quaeritur utrum sufficiat ponere orationem multiplicem non ordinando in figura et modo(?) ap(tem non oportet formare paralogismum.

Ad quod dicitur(?) quod(?) ... .. vel(?) decipere non sufficit(?) proponere orationem multiplicem, sed oportet eam ordinare .... Si enim con(ces)sa sit, ut videa <n> tur responsiones male concessae,⁵ oportet ex

1. significet] significare D.

2. contingit] ^oit D. Item infra.

3. illud] aliud D.

4. si] vel(?) D.

5. concessae] lectio incertissima; fortasse conclusae D.

ea paralogizare eliciendo ex ea apparenter oppositum aut manifeste¹ falsum. Si negata, paralogizandum est ad eam aut(?) vera simpliciter(?) loquendo ut eliciatur ex veris et quod(?) sic oportebit ipsum concedere quod prius negavit. <Si> velimus(?) exemplificare de multiplicitate aliqua, sufficit proponere orationem multiplicem non paralogizando ex ea² vel ad eam. Illud tamen non sufficit nisi quando est manifesta multiplicitas; si enim lateat multiplicitas, ut manifestum sit eam esse multiplicem conveniens est paralogizare ex ea vel ad eam. Si enim videtur esse vera et nullo modo significare falsum, paralogizandum est ex ea eliciendo aliquod falsum, quia sic manifestum erit quod aliquo modo significat falsum, et per consequens quod est multiplex. Si videtur esse falsa simpliciter et nullo modo significare verum, paralogizandum est aut vero syllogizandum est ad eam ut eliciatur $\dagger$ ex veris $\dagger$, et sic manifestum est quod aliquo modo significat verum <lic> et videatur simpliciter significare falsum. Sic ergo erit manifestum quod dicitur multipliciter. Et si neque ex oratione multiplici fiat(?) paralogismus neque eam propositam(?) solum oratione multiplici significandum et quod dicitur multipliciter non ratiocinando(?) sed solum narrando, quia(?) sic facit Auctor, sicut patet <de> singulis orationibus quas ponit in littera.

Quaeritur etiam utrum paralogizando enuntiandum sit aliquid universaliter de termino aequivoco, aut ipsum de aliquo.

Et dico quod ad hoc quod nihil refert <utrum> universaliter vel non universaliter enuntiatur quantum ad paralogismum faciendum, sed magis erit apparentia necessitatis enuntiando universaliter quam non universaliter; ideo etc.

Item, cum sit multiplicitas in aequivocatione nomine uno significante plura, quare non in aliqua fallacia in dictione pluribus nominibus significantibus unum?

Et causa huius est quia principium apparentiae in omnibus fallaciis in dictione est unitas sermonis, et principium non existentiae diversitas ex parte rei, et nominibus pluribus significantibus unum accidit econverso; propter hoc non potest <esse> fallacia in dictione eo³ quod nomina plura idem significant.

---

1. manifeste] manifestum D.

2. ea] eo D.

3. eo] et D.

Anonymus Basileensis

Quaest. Arist. Cat.

B = Basel, ÖBU, F.III.20 : 136rA-137rB

<Quaestio 3> *Utrum possibile sit esse dictionem aequivocam*

Consequenter quaeritur circa definitionem aequivocorum.

Et primo quaeritur utrum sit possibile esse dictionem aequivocam.

1. Et videtur quod non.

1.1 Quia illa dictio quae unum de uno significat non est aequivoca; sed omnis dictio significat unum tantum; quare etc. Maior patet, quia ex hoc dicitur aliquid aequivocum quia significat plura et per rationes plures. Minor patet ex Philosopho IV° Metaphysicae, qui dicit quod illud quod non significat unum nihil significat; et ideo omnis dictio quae aliquid significat, tantum unum significat.

1.2 Item, illa quae significantur per vocem [per vocem] aliquam et sunt unius rationis non significantur aequivoce per illam; sed omnia quae significantur per dictionem aequivocam sunt unius rationis; quare etc. Maior patet de se. Minor potest declarari in hoc quod dico 'canis', quia omnia tria significata canis unius rationis sunt in substantia[m], et eodem modo potest declarari in aliis; quare etc.

1.3 Item, unius materiae una est forma tantum; sed significatum est [[materia]] dictionis forma et vox est [[una]] materia; sed vox est una, ergo significatum unum; et si significatum est unum in omni dictione, sequitur quod nulla dictio erit aequivoca.

2. Oppositum potest argui sic:

2.1 Omne quod definitur est; sed aequivoca definiuntur; ergo aequivoca sunt. Maior patet, quoniam non entium non sunt definitiones. Minor patet per Aristotelem.

2.2 Item, arguitur quod omne nomen sit aequivocum, quia dicit Commentator supra nonum Metaphysicae quod unumquodque nomen significat ens <in actu> et ens in potentia; sed ens in actu et ens in potentia non possunt significari nisi aequivoce per unum nomen; quare videtur quod omne nomen sit aequivocum. /136rB/

---

¹ IV°] VT^o B. *Arist. Metaph.* 4.4.1006b7

3.1 Ad hoc dico tria. Primo quod possibile est aliquam dictionem esse aequivocam. Secundo dico quod aliqua dictio est actu aequivoca. Tertio dico quod necessarium est aliquam dictionem esse aequivocam.² Et ista tria possunt per ordinem declarari.

3.1.1 Et primo primum sic: Illud est possibile cuius sunt possibilia omnia quae requiruntur ad esse eius;³ sed omnia quae requiruntur ad esse aequivoci sunt possibilia; quare etc. Maior est vera, quia ad causam sequitur effectus, et ad causam in potentia sequitur effectus in potentia, ut dicitur secundo Physicorum. Minor patet, quia ad esse aequivoci tria requiruntur, sc. vox et res et intellectus imponens; et quod neutri horum possibilitas repugnat videbitur. Nunc autem vox, res et intellectus sunt possibilia ut concurrant ad aggregationem aequivoci, et nulli horum possibilitas repugnat.

Et huius declaratio est, et primo ex parte vocis, quia illud quod non sibi determinat unum oppositorum, ei non repugnat alterum; sed vox nullam rem sibi determinat, quia ex parte vocis nihil est per quod vox posset ad rem detereminari; ergo vox omnem rem potest significare, quantum est de parte sua.

Ex eodem posset declarari quod sit possibile ex parte rei quia res⁴ nullam vocem sibi determinat; si enim aliquam vocem sibi determinaret, tunc, cum res significetur per unam vocem in uno idiomate, non posset significari per aliam vocem in alia idiomate; et tunc, cum res significetur per unam vocem in uno idiomate etc., [et] tunc non significaretur eadem res in alio idiomate, quod est contra Boethium supra Perihermeneias, vel diversa idiomatica in eadem voce convenirent, quod est contra Petrum Heliae supra Minus Volumen, et etiam contra sensum. Quare quaelibet res quantum est de se potest per quamlibet vocem significari.

Quod autem sit possibile ex parte intellectus patet. Vult enim Philosophus nono Metaphysicae quod intellectus de se oppositorum est nisi ad unum per voluntatem determinetur; ergo intellectus quamlibet vocem cuiuslibet rei potest imponere quantum est de se, quia non magis se determinat ad unam vocem quam ad aliam, cum sit potestas rationalis quae valet ad opposita nec magis ad unam rem quam ad aliam. Et ideo, sicut uni rei

---

² aequivocam] univocam B.

³ eius] ens B.

⁴ quia res] quod vox B.

unam vocem potest imponere, sic etiam quamlibet cuilibet; quare ex parte intellectus est possibilitas et ex parte vocis et rei, et plura non requiruntur; quare etc.

3.1.2 Secundo dico quod aliqua dictio est actu aequivoca. Ad hoc intelligendum sciendum quod significatum vocabuli a priori non potest declarari. Cuius ratio est quia illud quod per omnem scientiam et demonstrationem supponitur non potest a priori declarari; sed significatum est huiusmodi; ergo etc. Maior patet de se, quia ex quo per omnem scientiam et demonstrationem supponitur, ipsum praecedit omnem actum rationis factum a priori. Minorem ponit Aristoteles quarto *Metaphysicae*; quare non potest a priori demonstrari. Et ideo quod aliqua dictio significet actu plura per diversas rationes et sit actu aequivoca sufficit declarari a posteriori per usum auctorum; nunc autem nos videmus uti uctores una voce plura significante aequivoce secundum diversas rationes; quare aliqua vox erit aequivoca actu. /136vA/ Et per idem patet quod non omnis vox est aequivoca, quia auctores non utuntur omnibus aequivoce.

3.1.3 Quod autem sit necessarium aliquam dictionem esse aequivocam potest tertio declarari per Aristotelem. Vult enim primo *Elenchorum* quod cum res sint infinitae, nomina vero finita, necesse est quod unum nomen plura significet; et declarat consequentiam ex eo quod in disputationibus nos non ferimus res nobiscum⁵, sed loco rerum utimur nominibus; quare necesse est aliquas dictiones esse aequivocas, et hoc ex necessitate et ex suppositione, sicut dicit ibidem Alexander.⁶ Necessarium enim dicitur quandoque absolute, quandoque ex suppositione, ut habetur secundo *Physicorum* et primo *Perihermeneias*. Hoc autem necessarium est ex suppositione [†]iista etiam si debeamus de pluribus rebus ..s[†] inquirere et de ipsis disserere,⁷ quia hoc non potest fieri nisi unum nomen plura significet; quare etc.

Apparent ergo illa tria, sc. quod possibile sit aliquam dictionem esse aequivocam, et quod aliqua dictio sit actu aequivoca et non omnis, et tertio quod necessarium est aliquam dictionem esse aequivocam.

---

⁵ nobiscum] no(m)i(ni)bus B.

⁶ *Nihil tale apud Michaellem Ephesium (CAG 2.3) ad locum legitur.*

⁷ disserere] dis()re B.

3.2 Sed circa praedicta sunt dubia.

3.2.1 Primo ex hoc quod dictum est quod nulli voci nulla res repugnat et nulli rei nulla vox. Et[iam] ex hoc vide<re>tur alicui quod una vox possit omnem rem significare, et per consequens infinitum, et per consequens non indigeremus pluribus vocibus.

3.2.2 Secundo, quia dictum est quod significatum vocabuli non potest declarari a priori, hoc videtur inconueniens, et ratio huius potest esse quia demonstratio est eorum quorum dicitur altera causa, ut dicitur secundo Posteriorum, et ideo illorum potest esse demonstratio quorum sunt omnes causae vel aliqua; sed significationis vocis sunt omnes causae, est enim causa efficiens sicut intellectus imponens, et est causa materialis sicut vox, et formalis sicut ratio significandi, et finalis sicut expressio mentis conceptus, ut dicit Plato in Timaeo; quare videtur quod possit demonstrari.

Ad 3.2.1 Ad primum istorum dicendum quod quamvis nulli voci nulla res repugnet nec econverso, non propter <hoc> sequitur quod una vox possit omnem rem significare simpliciter. Et dico "simpliciter" quia quantum est ex parte rerum et ex parte vocis bene est possibile, sed illa duo non sufficiunt ad vocis significatum, sed requiritur intellectus imponens. Nunc autem ex parte intellectus non est possibile, et ratio est quia intellectus imponit quod intelligit, et ideo solum illa potest imponere quae potest intelligere; sed intellectus omnem rem non potest intelligere nec simul nec successive. Non simul, quia non contingit plura simul intelligi; cuius ratio est quia \per/ illud quod intelligitur intellectus figuratur, sed intellectus simul non potest diversis et oppositis figuris figurari, et ideo non potest simul plura intelligere. Minorem ponit Themistius tertio De anima. Minor est manifesta. Nec etiam potest intellectus omnem rem intelligere successive, quia omnes res sunt infinitae, ut dicit Porphyrius, et Aristoteles primo Posteriorum, et exponunt expositores "non quod res sint simpliciter infinitae sed quoad nos", non ¶quit¶ ab intellectu nostro pertransiri. Et ideo, cum res sint infinitae quoad nos, non quibunt intelligi successive, nec per consequens significari.

Sed si tu dicas "Saltem poterit significare omnes illas quas poterit intelligere", dicendum quod possibile est quantum est ex parte vocis et ex parte rei seu intellectus, non tamen ex parte finis,⁸ quia vox significat propter conceptum mentis exprimendum distincte et determinate; sed si una vox posset omnem rem significare quae potest inte/136vB/lligi, tunc

---

⁸ finis] fieri B, ut videtur.

esset ibi confusio conceptus expressi; quare sic concluditur quod non est utile.

Ad 3.2.2 Ad secundam rationem [[re]] dicendum quod demonstratio est illorum quorum est altera causa, non quaecumque sed causa per se et certa, quia demonstratio quae est per priora probat propriam passionem de subiecto, sed de subiecto proprio est propria causa et necessaria illius passionis, ideo demonstratio est illorum quorum est causa propria et necessaria; sed significationis vocalis non est aliqua causa propria seu necessaria, quod patet ex dictis, quia non res sibi determinat vocem nec econverso, nec etiam intellectus; quare non potest demonstrari. Et si dicatur “Iam omnia ista sunt demonstrata ex quo imposita est ad significandum”, dicendum quod similiter est in omnibus accidentibus et contingentibus ad utrumlibet, quia postquam facta sunt habent causas determinatas; sicut quamvis Socrates currat contingenter, postquam cucurrit causa determinata est, sed tamen propter hoc non potest demonstrari quod Socrates currat, †quod quia† causae sint determinatae; propter istud non sufficit “postquam vox est imposita ad significandum, et ideo potest demonstrari”.

Tunc ad rationes dicendum est.

Ad 1.1. Ad primam. Ad primam. Cum dicitur “Illa dictio quae⁹ significat unum non est dictio aequivoca”, concedo – in quantum unum significat tantum. Et cum dicitur “Omnis dictio significat unum tantum”, dico quod falsum est. Et cum probatur quod Aristoteles dicit quarto Metaphysicae quod illud quod non unum significat nihil significat, dicendum quod non intelligatur ita quod vox quae plura significat nihil significet, quia tunc implicaretur contradictio, sed intelligatur quod vox quae non significat unum per unam rationem significandi nihil significat, sicut impossibile est quod intellectus intelligat unum¹⁰ nisi per rationem unam, et ideo vox una bene potest significare plures res per plures rationes significandi, et significabit totum per unam rationem. Quare non concludit ratio.

Ad 1.2 Ad secundam rationem. Cum dicitur quod illa quae significantur per terminum et sunt unius rationis in illo termino significantur univoce, <concedo>; si tamen non si<n>t unius rationis in illo termino sed diversarum, tunc significantur non univoce. Et cum dicitur quod omnia quae

---

⁹ dictio quae] quae [[unam]] dictio[[nem]] \est/ B.

¹⁰ unum] unam B.

significantur per terminum qui dicitur aequivocus sunt unius rationis, dico quod non in illo termino qui est 'canis' sed in illo qui est 'substantia', et ideo significantur illa tria univoce in 'substantia', sc. piscis, latrabile, sidus, licet non significantur univoce in hoc termino qui est 'canis'; quare etc.

Ad 1.3 Ad tertium. Quando dicitur "Unius materiae una¹¹ est forma, concedo quod unius materiae proxime et immediate una est forma substantialis, plures tamen accidentales. Et cum dicitur "Significatum est forma vocis", dico quod non est, immo ratio proferendi; sed significatum est forma dictionis; et ideo concedo quod dictio aequivoca est plures dictiones cum sint plura significata.

<Quaestio 4> Utrum dictio aequivoca sit una dictio.

Consequenter quaeritur utrum dictio aequivoca sit una dictio.

1. Et videtur quod sic.

1.1 Quia omnis dictio univoca est una dictio; sed dictio aequivoca est univoca; ergo etc. Maior patet de se. Minor declaratur sic: Univoca sunt illa quae habent unum nomen et unam rationem; sed omnia quae significantur per unum terminum aequivocum habent unum nomen et unam rationem; quare etc.

1.2 Item, quodcumque superius est unum, et inferius erit unum /137rA/ (quod patet, quia si genus non est aequivocum nec species erit aequivoca, ut dicitur in quarto Topicorum); sed vox est superius ad dictionem, et vox est una; ergo dictio erit una.

1.3 Item, Philosophus dicit in primo Elenchorum quod primum motivum in aequivocatione est unitas dictionis; dicit enim quod eisdem nominibus vel orationibus non idem significamus;¹² quare nomen seu dictio erit una.

1.4 Item, ubi est una pars, ibi est dictio una.

2. Oppositum arguitur: Multiplicato uno correlativorum multiplicatur et reliquum; sed dictio et res significata se habent correlative, et significata sunt plura; quare dictio non erit una.

---

¹¹ unius] una B.

¹² Arist. SE 4.165b29-30

3. Dicendum ad hoc quod illa se habent per ordinem, sc. vox, <signum>, dictio, pars, terminus. Vox dicitur ex ratione proferendi, signum dicitur quia significat absolute (signum autem secundum Tullium dicitur quod se offert sensui et aliquid aliud in anima derelinquit); dictio dicitur a dicendo secundum Priscianum in Minori, non quia significet absolute, sed quia significat <***>; pars autem orationis dicitur propter constructionem, et quia constructio dicitur per modos significandi, ideo pars dicitur per modos significandi.

Tunc dico ad quaestionem quod terminus aequivocus est una vox, signum multiplex, et multae dictiones, et est una pars orationis.

Primum patet: ubicumque est una ratio proferendi, ibi est una vox, cum vox dicatur per rationem proferendi; sed in termino aequivoco est una ratio proferendi, ut de se patet; quare etc.

Secundum patet, quia ubi sunt diversae rationes significandi, ibi sunt diversa signa, quia signa dicuntur¹³ per rationes significandi; sed in termino aequivoco sunt plures rationes significandi; quare etc.

Tertium patet sic: Illa dictio quae significat plura per rationes diversas est dictio plures, quia dictio dicitur a dicendo, ut dictum est prius; ergo †etc.¹⁴ hoc significare sit per impositionem,† et ideo dictio quae plura dicit quia plura significat et per rationes plures non est una dictio sed plures; sed dictio aequivoca est huiusmodi; ergo etc.

Item, cuilibet potentiae activae respondet sua potentia passiva, ut dicitur quinto Metaphysicae;¹⁵ sed vox significans se[d] habet ad rem significatam sicut activum et passivum, et res significata¹⁶ est plures, ergo vox significans erit plures; sed vox significans ut significans est dictio; ergo dictio aequivoca erit plures.

Quartum potest declarari ex dictis, quia ubicumque est reperire unum modum significandi, ibi est reperire unam partem, si ille modus significandi est specialis; sed in dictione aequivoca est reperire unum modum significandi specialem; ergo etc. Maior patet. Minor etiam patet, quia unitas modi significandi sumitur ex unitate vocis significantis, et ratio huius est quia actus numeratur secundum numerationem subiecti, sed modus

¹³ signa dicuntur] significari dicitur B.

¹⁴ etc.] et cum scribas, sed adhuc claudicabit sententia; lacunam subesse suspicor.

¹⁵ Cf. Arist. Metaph. 4.15.1021a14-19 necnon Auctoritates Aristotelis, ed. Hamesse, 1.137, p. 126.

¹⁶ significata] sed habet ad rem add. & del. B.

significandi attribuitur voci significativae tamquam subiecto, ut habet declarari in *Minori Volumine*; et vox significativa est una; ergo et modus significandi erit unus.

Item, a pos/137rB/teriori patet, quia ista oratio dicitur esse congrua, sc. 'canis currit', non autem ista 'canis currunt'; hoc autem non est nisi quia 'canis' habet unum modum significandi; quare etc.

Et tunc ad rationes.

Ad 1.1 Cum dicitur primo "Omnis dictio univoca est una dictio", concedo. Et cum dicitur "omnis dictio aequivoca est univoca",¹⁷ dico quod falsum est. Et cum probatur "Illa sunt univoca¹⁸ quorum nomen est commune et secundum nomen ratio est eadem", verum est ut sic. Et cum dicitur quod aequivoca conveniunt in nomine aequivoci et ratione ipsius †volō†, ergo aequivoca [univoca] sunt univoce aequivoca, concedo; sed non oportet quod si aequivoca sint univoce aequivoca, absolute aequivoca sint univoca, immo est ibi fallacia secundum quid et simpliciter sicut 'est albus secundum manum, ergo est albus' – sic est in proposito, quia esse univoce aequivoca est esse secundum quid univoca. Et si tu postea infers simpliciter, facis¹⁹ fallaciam; quare non valet consequentia; quare etc.

Ad 1.2 Ad aliam rationem. Cum dicitur "Quandocumque superius est unum, et inferius erit unum", concedo – si fuerit essentialiter superius. Et cum dicitur "Vox est superius ad dictionem", dico quod secundum quod vox dicitur ex ratione proferendi non est superius essentialiter, sed est magis quasi materiale et accidentaliter ordinata respectu dictionis; sed qualiter sit superius videbitur libro *Perihermeneias*, ubi dicitur "Nomen est vox."²⁰

Ad 1.3 Ad aliud. Cum dicitur "Philosophus dicit primo Elenchorum quod unitas dictionis est principium in aequivocatione", dicendum quod ipse dicit hoc de unitate dictionis quae est nomen, et intelligit de unitate nominis secundum materiam et non secundum formam; et sic bene concedo quod dictio est materialiter una quia vox est una; quare etc.

---

¹⁷ univoca] *nescioquid, fortasse* [[falsum]], *add. B.*

¹⁸ univoca] aequivoca **B.**

¹⁹ facis] facit **B.**

²⁰ *Arist. Int. 2.16a19*

Ad 1.4 Ad ultimum. Cum dicitur “Ubi est una pars orationis, ibi est una dictio”, dico quod non oportet, quia alia est ratio partis et alia ratio dictionis; quare non valet. Utrum autem pars et modus significandi debeant multiplicari ex hoc quod vox multiplicatur, tantum dicamus quod ex hoc quod vox significativa est plures non oporet quod modus significandi sit plures substantialiter vel existentialiter,²¹ sed solum secundum rationem.

---

²¹ existentialiter] ex^aliter B, *fortasse essentialiter scribendum*.

Anonymi Dubia de aequivocatione [SE 67]

C = Cantabrigiensis, Collegii Gonville & Caii 469/576

< Dubium 1 >

C 98rA

Quaerenti qualiter aequivocum significet plura respondetur quod per modum copulationis, dicente Aristotele in secundo Elenchorum¹ quod nihil differt interrogare si Callias et Themistedes sint domi quam si ambobus sit unum nomen impositum.

Item, idem dicit quod nihil differt interrogare multiplex et interrogare utrum Coriscus² et Callias sint domi vel non sive praesentibus utrisque sive non praesentibus.³ Ex hiis patet manifeste quod aequivocum significat plura per modum copulationis.

Dicit etiam idem quod qui interrogat nomen aequivocum uno < *** > plura significat, quod non contingeret nisi significaret plura per modum copulationis.

Idem patet per suam conclusionem quam probat ibi, quae est quod eodem modo respondendum ad multiplex et ad interrogata plura.⁴

Idem potest haberi⁵ a Boethio in libro Divisionum.

Item, si plura significat per modum disiunctionis, non differret †con()o† ad multiplex et ad non multiplex; quod est inconveniens; quare et⁶ illud ex quo sequitur. Significat igitur⁷ terminus aequivocus plura per modum copulationis.

Item, proposita hac 'canis currit' unus forte intelligit quod latrabile animal currit, alius [quod] pro caelesti sidere, et hoc in eodem tempore; ergo, cum nihil actualiter potest intelligi per orationem nisi \quod/ actualiter significatur per orationem, ergo actualiter illa per orationem significantur,⁸ et sic per modum copulationis et non per modum disiunctionis.

---

1. Arist. SE 17.175b41-176a2 + 176a6-8.

2. Coriscus] Coruscus C.

3. Arist. SE 17.176a6-8

4. Arist. SE 17.176a14-16.

5. haberi] quaeri C.

6. quare et] *lectio incerta, fort. quare ergo C.*

7. igitur] s(imilite)r(?) C

8. significantur C a.c., *quo expuncto intelliguntur scripsit, quod iterum linea tractata delevisse videtur.*

Obicienti quod non sit multiplex distinguendum sed interrogandum si in aliquo sensu sit falsum, sicut interi < mi > tur copulativa si aliqua pars eius sit falsa, respondetur quod qui copulativum¹ interimit propter falsitatem partis nec respondet ad interrogata, ut patet in secundo Elenchorum ubi ad copulativum et omnino ad interrogata plura docet Aristoteles plures dare responsiones,

Item, obicienti quod multiplex construitur construendo unum sensum multiplicis, ut videtur Aristoteles velle in secundo huius, et non construitur copulativa constructa una parte, < quare > patet quod non significat multiplex plura per modum copulationis sicut copulativa,

— respondetur quod non accidit quia per multiplex non significantur plura per modum copulationis, sed quia possumus uti multiplice pro uno eius significato quamvis significantur plura, et toto copulato sive copulativa non possumus uti pro uno copulatorum tantum, et < quod > contingit uti aequivoco pro uno significato, patet per rationes Aristotelis in libro [[Priorum]] Posteriorum,² quae dicunt quod secundum locum sophisticum in dictione aliquando fit [[multiplex]] paralogismus in dialecticis quae³ non fit in doctrinis; alia est quod aliquod multiplex sumitur non multipliciter in doctrinis.⁴

Eodem modo respondetur obicienti quod omnis propositio erit falsa in qua praedicatur nomen aequivocum de suo significato, quia si nomen aequivocum significat plura per modum copulationis, idem erit dicere 'latrabile est canis' et 'latrabile animal est marina belua et caeleste sidus et latrabile animal', quod est simpliciter falsum.⁵

Eodem modo respondetur obicienti quod sequitur de necessitate 'canis currit, ergo latrabile animal currit', cum ad copulativam sequitur unaquaeque⁶ suarum partium.

Et similiter solvitur quod similiter videtur sequi 'non latrabile animal currit, ergo non canis' cum ad negationem partis copulativae sequitur negatio totius copulativae.

1. copulativum C *hic et paullo infra; copulativam vel copulatum malim.*

2. Cf. Arist. APo. 1.12

3. quae] quam C.

4. quae dicunt — doctrinis] *male cohaerent; forsitan lacuna lateat.*

5. simpliciter falsum] *sim(1)or falsa C.*

6. unaquaeque] *unaquam vel unaquaque C.*

Ad evidentiam dictorum notandum quod divisio¹ vocis in significationes est quasi divisio media inter divisionem generis in species et divisionem totius in partes integrales. Convenit enim cum divisione totius in partes integrales quia divisum ibi continet actualiter sua dividenda, sicut est in divisione totius etc. Convenit etiam cum divisione generis in species quia in huiusmodi divisione divisum est communius ipsis dividendis, et unumquodque dividendium aliquam naturam specialem addit supra divisum ratione [[totius]] cuius nullum dividendium sequitur ad [[ipsum]] divisum. Ideo(?) similiter est in divisione vocis in significationes quod divisum est communius aliquo dividendium et quodlibet dividendium est addens aliquam naturam veram supra ipsum, et propterea non sequitur 'canis, ergo latrabile animal'.

Quaerenti quare magis dicitur quod argumentum non teneat propter condicionem qua convenit cum divisione generis in species quam propter condicionem qua convenit cum divisione totius in partes integrales argumentum tenere, cum tamen natura huius divisionis est quod divisum inferat dividendes, sicut natura <divisionis> generis in species est [divisionis] quod ipsum divisum non inferat dividendes

— dicendum quod consequentia fallere dicitur propter unam condicionem malam existentem in ipsa quamvis simul cum illa fuerint ibi plures condiciones bonae, sicut universalis dicitur falsa si una <singularis> sit falsa, quamvis plures aliae sint verae.

Dicendum etiam quod huiusmodi propositioni 'latrabile animal est canis' †con(o) significat tantundem isti 'latrabile est latrabile animal et caeleste sidus et marina belua' verum est falsum est† falsum est cum omni interrogationi quae plures est plures dandae sunt responsiones, et non est interimendum ipsam simpliciter propter falsitatem suarum partium.

Obicienti quod omnino contingit similiter construere et destruere multiplex sicut totum disiunctum, construitur enim multiplex constructo uno eius sensu <sed non destruitur destructo uno eius sensu>; ut ostenso hoc non esse huius ut huius finis, propter hoc non destruitur hoc esse huius, ut dicit Aristoteles in hoc secundo

— respondetur quod esse huius et similia quae dicuntur per modum disiunctionis non dicuntur multiplicia <nisi> extendendo nomen multiplicis, ut dicatur multiplex quod potest habere plures causas veritatis,

---

1. divisoi] dicit C.

sicut dicit Aristoteles in primo Priorum multipliciter dici 'omne B contingit esse A'. Unde dicitur in secundo Elenchorum quod hoc esse horum non dicitur multipliciter sed possessorie,¹ quod intelligendum est de multiplicitate proprie dicta,² quae cadit in aliquem locum sophisticum. Dicitur quod illud quod dicitur multipliciter extendendo³ nomen multiplicitatis similiter construitur et destruitur ut totum disiunctum, [[et quod proprie di]] et non illud quod proprie dicitur multipliciter, interimitur enim interempto uno eius significato et non interimitur totum disiunctum interempto uno eius disiunctorum.

Sciendum igitur quod non interimitur multiplex interempto uno eius sensu interempto, nec construitur uno eius sensu constructo, nisi quia possumus uti multiplici <pro uno eius significato>, et /98rB/ solum hoc facit quod aliter contingit construere quam in copulativis.

Adhuc, si terminus aequivocus significat plura per modum copulationis, tunc termino aequivoco magis additur verbum numeri pluralis quam numeri singularis †quod non est verum § nisi† quod omnis constructio referenda est ad intellectum, et hoc sub modo isto sub quo significatur res apud intellectum. Et propterea, quamvis significantur <plura> per aequivocum, quia illa tamen⁴ significantur per modum unius, ideo convenienter⁵ additur verbum singulare.

Adhuc, termino semel posito non contingit uti aequivoce; sed si aequivocum significaret plura per modum copulationis, uteretur ipso semel posito aequivoce; quare non significat plura per modum copulationis.

Aut illa propositio generalis falsa est aut tantum tenet in duobus casibus, ut iis sit sensus "Non contingit eundem intelligere et in eodem instanti uti termino aequivoco semel posito aequivoce". Et dico "eundem", quia diversi bene possunt. Et dico "in eodem instanti", quia in diversis temporibus adhuc idem bene potest uti termino semel posito aequivoce.

Vel dicendum quod iis est sensus quod termino semel posito non contingit paralogizari.

---

1. *Arist. SE 14.180a9-10*

2. multiplicitate — dicta] *vel* multiplicet — dicto C.

3. extendendo] ostendendo C.

4. tamen] cum C.

5. convenienter] consequenter C.

< *Dubium 2* >

Dubitatur utrum nomen aequivocum potest distribui pro omnibus suis significatis signo universalis ei addito.

1. Et quod sic videtur:

1.1 Per hoc quod signum universale adveniens termino distribuit ipsum pro omnibus ad quae habet communitatem; cum igitur nomen aequivocum sit commune ad omne sui significatum, signum universale distribuit ipsum pro omni.

1.2 Item, signum universale distribuit terminum cui adicitur pro omnibus suis suppositis; sed facta distributione pro omnibus suppositis termini aequivoci fit distributio pro omnibus suis significatis, quod patet † ipsa etc. † signo universalis addito termino facit ipsum actu supponere pro quibus prius indeterminate supposuit; cum igitur¹ terminus aequivocus ante adventum signi stetit indeterminate pro quolibet significato, stabit post adventum actu pro omnibus.

1.3 Item, signum universale additum aequivoco necessario exercet officium < suum > quod est distribuere; cum ergo aequaliter natum sit distribui pro uno significato et altero, aut distribuit ipsum pro omni aut pro nullo; sed non pro nullo, ergo pro omni; stat ergo prima conclusio.²

1.4 Item, aequivocatio non impedit terminum distribui pro omni eius significato. Tunc sequitur 'omne ens, ergo omnis substantia et omne accidens'; quod sequitur patet, aliter enim essent illae propositiones verae 'omne ens < est > substantia' 'omne ens est accidens', quas non concedimus.

1.5 Praeterea, cum dicitur 'omnis canis currit', unus actu intelligit pro omni latrabili animali, alius pro omni marina belua, et similiter de tertio significato; hoc autem non contingeret nisi distribueretur pro omni eius significato; quare etc.

2. Ad oppositum.

2.1 Signum universale est universalis³ distributivum; nullum aequivocum est universale; quare nullum aequivocum potest distribui pro quolibet eius significato. Minor patet per hoc quod quodlibet universale dicit formam communem praedicabilem de multis; nullum aequivocum est

---

1. igitur] s(imilite)r C.

2. conclusio] con()a C, ut videtur.

3. universalis] universaliter(?) C.

huiusmodi, cum habeat solum nomen commune, ratio vero substantiae¹ diversa.

2.2 Idem² patet per hoc quod terminus aequivocus significat plura per modum copulationis, et natura copulati repugnat distributioni, cum omne³ copulatum sit singulare et omne distribuibile est commune. Unde omnes rationes⁴ adductae ad hoc quod terminus aequivocus⁵ significat plura per modum copulationis vide<n>tur concludere quod nomen aequivocum non potest distribui.

2.3 Item, si signum universale ducit ad actum quod prius fuit in potentia, et nomen aequivocum actu se habet ad sua significata, cum⁶ ea significet per modum copulationis, signum igitur universale non distribuet ipsum pro omni.

2.4 Item, haec propositio videtur vera esse 'omne sanum est animal', quae tamen erit falsa si 'sanum' [distribuitur si 'sanum'] distribueretur pro quolibet suo significato, cum aequivoce dicatur de animali, diaeta et urina. Stat igitur illa conclusio.⁷

2.5 Item, Aristoteles vult in secundo [[Elenchorum]] huius quod instantia(?) in aequivocatione <est> apparens solum; sed si signum distribueret aequivocum pro quolibet significato non esset apparens solum, sed es<se>t vera.

2.6 Item, distributio est dispositio termini non propter aliquid(?) vocis, quia si sic adeo convenienter adderetur etiam(?) termino singulari sicut universali, sed propter aliquid rei; cum igitur⁸ nulla res sit communis omnibus significatis termini sed vox solum, liquet manifeste quod nullum aequivocum distribuitur pro quolibet suo significato.

3. Dicendum quod terminus aequivocus communiter sumptus habet plura significata, quae autem non uniuntur in aliqua sua forma communi <significata> per aequivocum, ut 'canis', sed uniuntur in forma consignificata per ipsum. Quod contingit dupliciter, quia aut illa forma inest uni secundum se et aliis secundum similitudines solum, ut accidit in tran-

---

1. substantiae] s(u)b()a C.

2. idem] ideo C.

3. omne] s(u)b(stantia)e C.

4. rationes] communes C.

5. aequivocus] communis C.

6. cum] tamen [[cum]] C.

7. conclusio] con()o C.

8. igitur] similiter C.

sumptione; aut inest illis secundum prius et posterius, ut accidit in analogicis.¹ Et hoc contingit iterum dupliciter, quia aut inest posteriori per prius ut ens inest accidenti quia est passio substantiae, quod idem est ens; aut non inest posteriori per prius, sicut in hiis terminis 'sanum' et 'aegrum'. Notandum etiam quod terminus habens formam unam convenientem pluribus significatis ita quod posteriori per prius solum †in qua .c. terminus† distribuitur a signo universali pro quolibet suo significato.

Quaerenti an signum universale appositum aequivoco distribuatur ipsum pro †plura(?)† significatis respondendum est quod suum officium non est dividere in significata sed in supposita.

Quaerenti autem an dividat in supposita² diversorum significatorum aequivoci [sed] \patet/ responsio(?) consideranti praedicta³.

Hiis visis facile respondetur rationibus.

Et ex hiis potest quis †communiter curare† utrum totum copulatum potest distribui vel non, et similiter utrum totum disiunctum. Alias discussum est utrum nomen aequivocum sit nomen unum vel plura.

Volunt autem quidam dicere quod terminus aequivocus ut 'canis' potest distribui pro quolibet suo significato. Confirmatur(?), quia⁴ tunc esset syllogismus 'omnis canis currit, omne latrabile animal est canis, ergo etc.'.

Dicendum quod <non> sequitur, quia⁵ prima propositio est plures, et huiusmodi propositio non ingreditur syllogismum.

Obicienti quod sequitur 'omnis canis etc., ergo hoc latrabile', quamvis non syllogistice, et sic patet quod latrabile animal currat, <et> sic non erit paralogismus aequivocationis sed bonum argumentum sic arguendo⁶ 'omnis canis currit, ergo latrabile animal' <***>

Istae rationes sunt sumptae in secundo Topicorum iuxta textum illum "Si autem non lateat".⁷

1. analo(gi)cis vel analo(ga)tis C.

2. supposita] opposita vel apposita C.

3. praedicta] per dicta C.

4. quia] quod C.

5. quia] quod C.

6. arguendo] addendo C.

7. Arist. Top. 2.3.110b8

**Anonymus,
Tres quaestiones de aequivocatione [SE 73]**

D (dux) = Oxoniensis, Bodleianus Digbeianus 24: 91vA-92rB

V = Ven. Marc. Lat. XIII.36 (3992): 66vA-68rB

Circa aequivocationem triplex fit quaestio. <1> Prima est an nomen aequivocum sit unum an multa, <2> Secunda quaestio est an signum universale adveniens nomini aequivoco distribuat ipsum pro omnibus suis significatis an pro uno solo tantum. <3> Tertia quaestio est an propositio in qua subicitur nomen aequivocum vel praedicatur sit una vel plures.

<1. An nomen aequivocum sit unum an multa>

Circa terminationem primae quaestionis sic procedatur:

1. Videtur enim quod nomen aequivocum sit unum nomen pluribus /V 66vB/ rationibus:

1.1 Prima est haec: Dicit Boethius in libro De divisionibus quod nomen unum significat plura; istud autem nomen est nomen aequivocum, loquitur enim ibi de oratione aequivoca et amphibolica; ergo nomen aequivocum est nomen unum.

1.2 Item, dicit Aristoteles in principio Elenchorum quod eo quod res sunt infinitae, nomina autem finita, necesse est unum nomen significare plures res;¹ sed tale nomen est nomen aequivocum; ergo nomen aequivocum est nomen unum.

1.3 Item, dicit Aristoteles in primo Elenchorum quod fallacia in dictione fit eo quod eisdem nominibus vel eisdem orationibus non idem significamus,² et dicit "eisdem nominibus" propter aequivocationem, accentum et³ figuram dictionis; igitur nomen aequivocum idem nomen, et si hoc, unum nomen.

1.4 Item, illud idem patet per hoc quod definitio nominis posita in principio Perihermeneias aequae convenit nomini aequivoco sicut uni-

---

1. *Arist. SE 1.165a10-13.* plures res D] multa i.e. multas res V; plura *Arist. l.c.*

2. *Arist. SE 4.165b29-30* significamus D cum *Aristotele*] significatur vel significamus V.

3. et V] om. D.

voco; sed eadem est ratio nominis et unius nominis; tunc, cum¹ nomen aequivocum sit nomen, et erit unum nomen.

1.5 Idem patet per Priscianum, qui in tractatu de nomine dividens² nomen in species ponit homonymum et synonymum species nominis, appellans³ homonymum aequivocum.

1.6 Item, illud potest ostendi⁴ per impossibile sic: Nomen aequivocum aut est unum nomen aut multa nomina; si unum, habeo propositum; si multa, arguo sic: Nomen est vox, ergo nomen unum vox una et nomina multa multae voces; ergo si nomen aequivocum esset multa nomina esset multae voces;⁵ quod falsum est. Quod autem hoc argumentum sit necessarium patet per simile: sequitur enim 'si homo est animal, et unus homo unum animal et multi homines multa animalia'.

1.7 Item, si dicamus multa nomina esse propter hoc quod una vox significat /D 91vB/ multas res, tunc per oppositum dicemus unicum nomen esse propterea quod multa nomina significant unam rem, et ita ista nomina 'mucro' 'gladius' 'ensis'⁶ erunt nomen unum.

1.8 Item, in naturalibus est totum esse rei a forma, in artificialibus vero a materia, secundum quod dicit Aristoteles "In artificialibus facimus materiam causam totius operis;"⁷ ergo cum nomen sit quoddam artificiale, totum esse suum erit a sua materia, quae est vox; et ita, cum vox sit una, et erit nomen unum.

2. Contrarium ostendi potest pluribus rationibus.

2.1 Prima est haec:⁸ Nomen fit ex duobus, sc. ex voce et significatione; unde est eius materia vox, significatio forma. Nomen igitur non nominat vocem tantum nec significationem tantum, sed magis quiddam compositum ex voce et significatione. Si ergo nomen aequivocum esset unum, esset aliqua significatio ipsius communis omnibus significatis per ipsum; hoc autem falsum, sola enim vox est communis; igitur nomen aequivocum non est nomen unum; erit igitur nomina multa.

1. cum V] est D.

2. dividens V] dividit D.

3. species nominis appellans V] species autem nominis appellat D.

4. ostendi V] ostenderi D.

5. ergo si — voces V] om. D.

6. ensis] spata add. V.

7. Cf. Arist. Ph. 2.1.193a9-12; *Auctoritates*, ed. Hamesse, 2.53, p.144. Idem locus in comm. Roberti e cod. Veneto, CIMAGL 67: 176, laudatur.

8. haec V] om. D.

2.2 Item, ad hoc quod res sit una oportet quod eius perfectio sit una; significatio autem est forma et perfectio nominis; ergo cum nomen aequivocum habeat plures significationes, ergo habet¹ plures perfectiones, ergo est plura perfecta; ergo nomen aequivocum est plura nomina.

2.3 Item, sicut patet per determinationem tertiae quaestionis, haec propositio est plures 'canis est substantia'; aut ergo quia plura subiciuntur aut quia plura praedicantur; constat quia plura subiciuntur; ergo plura subiecta sunt in ipso; sed nomen aequivocum subicitur; ergo nomen aequivocum est plura subiecta, ergo est plura nomina.

3. Ad huius quaestionis solutionem intelligendum est quod est loqui de nomine dupliciter: uno modo secundum impositionem ipsius vocabuli prout dicimus quod nomen dicitur a nominando, et sic loquendo de nomine possumus dicere quod nomen aequivocum est nomen unum; unum enim est quod nominat in nomine aequivoco. Et sic loquitur Aristoteles frequenter de nomine et alii philosophi. Et hoc modo procedunt rationes quae probant nomen aequivocum esse unum.

Alio modo est loqui de nomine sc. prout dicit quiddam congregatum ex nominante et nominato sive ex voce vel et ipsa re;² et sic loquendo de nomine non dicendum est de nomine aequivoco nec³ quod sit nomen unum⁴ nec simpliciter multa, sed quodammodo multa. Et hoc patet sic: Vocemus tria significata huius nominis 'canis' "A" "B" "C"; inde sic: ex hac voce 'canis' et A fit unum congregatum, et sic unum nomen; similiter ex⁵ B et hac voce 'canis' fit secundum⁶ congregatum; ex C et hac voce 'canis' fit tertium congregatum; ecce sicut non est dicere illa tria congregata esse tria simpliciter diversa nec esse idem simpliciter, sic nec est dicere nomen aequivocum sic loquendo de nomine esse idem nomen simpliciter nec simpliciter diversa.⁷

Ad 2.1 Et hoc probat ratio prima, et non plus, si quis inspiciat eam.

Ad 2.2 Ad secundum dicendum quod non sequitur 'si plures significationes et plura nomina'; nomen enim est quiddam artificiale, artificiale

1. ergo habet D] tunc et V.

2. sive ex voce et ipsa re V] dum ex voce vel alia re D.

3. nec] eo D; *def.* V.

4. de nomine — unum D] nomen aequivocum esse nomun unum simpliciter V.

5. ex] hac voce *add.* D.

6. secundum] reliquum V, r(m) D.

7. diversa V] diversum D.

vero id quod est est¹ a sua materia testante Aristotele² qui dicit "In artificialibus vero facimus materiam causam totius operis;" et ideo a pluralitate formarum non sequitur pluralitas ipsius simpliciter.

Ad 2.3 Ad tertium dicendum quod non sequitur si sint plura subiecta quod sint plura nomina simpliciter;³ sed necesse est quod sint plures res⁴ /V 665B/ simpliciter in subiecto, et sic est in talibus propositionibus.

<2. An signum universale adveniens nomini aequivoco distribuat ipsum pro omnibus suis significatis an pro uno solo tantum. >

Item, circa terminationem secundae quaestionis sic procedatur:

1. Et primo videtur pluribus rationibus quod signum universale adveniens termino aequivoco distribuat ipsum pro omnibus suis significatis.

1.1 Prima sit haec: Signum universale adveniens alicui termino communi⁵ distribuit ipsum pro omnibus ad quae communitatem habet; cum ergo nomen aequivocum sit commune omnibus significatis per ipsum, signum universale adveniens ipsi distribuet ipsum pro omnibus suis significatis.

1.2 Item, signum universale adiunctum alicui reducit ad actum quod fuit in potentia; cum ergo nomen aequivocum se habeat⁶ <in> potentia ad omnia sua significata, signum universale ei adveniens faciet ipsum stare pro omnibus suis significatis actu; ergo distribuit ipsum pro omnibus suis significatis.

1.3 Item, signum universale adveniens termino aequivoco de necessitate exercet officium suum, quod est distribuere; aut ergo distribuit ipsum pro unoquoque sui significato, aut pro nullo; non pro nullo, ergo pro omni; non enim est maior ratio propter quam pro uno significato quam pro alio.

---

1. est alterum V] om. D.

2. *Locus supra, in ratione 1.8, laudatus.*

3. quod sint plura nomina simpliciter D] quod propter hoc sint plura nomina V.

4. res V] om. D.

5. alicui — communi] alii termino communi D; alicui nomini(?) V a.c.; alicui communi(?) V p.c.

6. habeat V] habet D.

1.4 Item, quod aequivocatio non impediat suam distributionem pro omnibus suis significatis patet per hoc quod sequitur de necessitate 'omne ens est, ergo substantia est, ergo accidens est'¹.

1.5 Item, si non fieret distributio pro omnibus suis significatis sed pro aliquo uno tantum, tunc possent huiusmodi propositiones esse verae 'omne ens est accidens' 'omne unum est accidens'; quod falsum est;² distribuetur igitur aequivocum pro omnibus suis significatis.

2. Contrarium patet sic:

2.1 Signum universale est dispositio universalis; universale autem dicit formam de se communem multis; cum igitur nomen aequivocum non significet³ aliquam formam communem omnibus suis significatis, signum universale ei adveniens non distribuet ipsum pro omnibus suis significatis.⁴ / D 92rA/

2.2 Item, in octavo Topicorum,⁵ si fiat instantia in aequivoco docet Aristoteles distinguere multiplicitatem, quia multiplicitate non distincta videbitur bene instare; vult ergo Aristoteles quod instantia contra aequivocum non distinctum sit apparens tantum; sed si fieret distributio pro omnibus significatis, esset vera instantia; ergo secundum Aristotelem non fit distributio pro omnibus significatis.

2.3 Si vero quis dicat quod universale dupliciter dicitur, quoddam universale est et secundum rem et secundum vocem, et illud est univocum; quoddam universale secundum vocem tantum, cuiusmodi est aequivocum, secundum quod dicit Boethius⁶ quod aequivocatio⁷ universalior est re significata voce tantum, et quod universali utroque modo dicto possit adiungi signum universale,

— hoc non videtur. Secundum hoc enim indifferenter posset signum universale adiungi nomini proprio et nomini communi; /V 67vA/ omne enim nomen proprium est aequivocum; quod falsum est.⁸

2.4 Item, universale et particulare proprie loquendo sunt differentiae rei et non vocis; et propterea, ubi non est aliqua res communis, non est

1. ergo substantia est ergo accidens est D] substantia est et accidens est V.

2. quod falsum est D] quod tamen, ut credo, nullus diceret V.

3. significet V] significat D.

4. suis significatis — suis significatis V] *def. D propter marginem resectam.*

5. *Arist. Top. 8.2.157b2-7*

6. Boethius] in Divisionibus *add. V; locum non inveni.*

7. aequivocatio] est *add. D; maiorem corruptelam latere suspicor.*

8. quod falsum est D] quod, ut credo, nullus dicit V.

universale proprie nec natura communis;¹ unde in nomine aequivoco proprie loquendo non erit natura universalitatis² respectu omnium significatorum. Licet igitur in aequivoco sit quaedam communitas respectu suorum significatorum, non tamen poterit signum universale ipsum distribuere pro omnibus suis significatis.

3. Ad huius quaestionis solutionem intelligendum quod quaedam aequivocorum proprie dicuntur aequivoca, ut³ illa quorum solum nomen commune et nulla ratio assignata secundum nomen, cuiusmodi est hoc nomen 'canis'. Quedam autem dicuntur minus proprie aequivoca, cuiusmodi sunt transcendentia ut 'ens' 'unum' et 'aliquid', talia enim proprie loquendo non sunt aequivoca, significant enim quandam naturam communem participatam ab omnibus de quibus est nomen dicibile; nec etiam proprie loquendo dicuntur univoca, quia natura illa quam significant per se et primo convenit alicui uni, aliis autem per posterius, et hoc⁴ per attributionem aliquam ad ipsum cui nomen⁵ primo convenit; unde proprie loquendo dicuntur⁶ huiusmodi analogia sive dicta per prius et posterius. Unde quia huiusmodi significant quandam naturam unam communem omnibus quibus est nomen commune, ideo⁷ signum universale adveniens talibus distribuit ipsa pro omnibus ad quae nomen⁸ communitatem habet. Non sic autem est de aequivocis primo modo dictis; eo enim quod non est aliqua res⁹ communis omnibus significatis per terminum, ideo signum universale adveniens huiusmodi non distribuit ipsa pro omnibus significatis sed pro uno tantum; est enim dispositio alicuius gratia communitatis ex parte rei et non ex parte vocis tantum; et hoc manifeste vult Aristoteles in octavo Topicorum¹⁰ ubi vult quod instantia in aequivoco non distincto sit apparens tantum.

---

1. universale — universalitatis] universale proprie nec natura + *spat. vac. 3 fere litt.*
D: natura universalitatis V.

2. universalitatis D] *spat. vac. 3 fere litt.* D.

3. ut] et D.

4. et hoc D] hoc est V.

5. nomen] enim D.

6. dicuntur V] omnia D.

7. commune ideo] commune item D; dicibile ideo V.

8. nomen V] *om.* D.

9. res V] *ars* D.

10. *Arist. Top. 8.2.157b2-7*

Ad 1.1-2 Per iam dicta patet qualiter respondendum est ad duas primas rationes in contrarium. Non enim est signum universale dispositio cuiuslibet communitatis, sed rei tantum; nec etiam¹ reducit quamlibet potentiam ad² actum, quia non potentiam vocis tantum.

Ad 1.3 Ad tertium dicendum quod signum universale, ut dictum est, non distribuit tale aequivocum pro omnibus significatis sed pro uno tantum. Ratio autem propter quam magis pro uno quam pro alio tum potest esse ex parte sermonis tum ex parte utentis. Ex parte sermonis ut cum plura sint significata per terminum, praedicatum tamen conveniat non³ omnibus sed uni tantum, cum sermones tendant⁴ ad veritatem /V 67vB/ in quantum possunt, magis ligat se signum universale subiecto pro appellatis significati cui convenit praedicatum quam pro appellatis illorum quibus non convenit. Ex parte utentis: eo enim quod intellectus ipsius utentis⁵ simplex est et in indivisibili⁶ apprehendens, non est possibile quod simul et semel convertat se ad plura significata per terminum aequivocum, et ideo simul et semel utitur aequivoco pro uno sui significato tantum. Licet igitur praedicatum possit convenire omnibus suis significatis,⁷ non tamen fit distributio pro omnibus suis significatis, sed tantum pro illo significato ad quod convertit se intellectus utentis tali aequivoco.

Ad 1.4-5 <***>

< Quaestio 3. Utrum propositio in qua subicitur vel praedicatur dictio aequivoca sit una vel plures. >

Item, viso utrum nomen aequivocum sit unum nomen an⁸ plura; viso etiam an signum universale ei adveniens distribuat⁹ ipsum pro omnibus suis significatis an non, consequens est videre de tertio intento, sc. utrum propositio in qua subicitur vel praedicatur dictio aequivoca sit una vel plures.

---

1. etiam V] tamen D.

2. ad V] in D.

3. conveniat non] non vonveniat V; contingit omnino D.

4. tendant V] tendunt D.

5. ipsius utentis V] in primo utentis D.

6. et in indivisibili V] spat. vac. 4 fere litterarum D.

7. suis significatis] per terminum add. D.

8. an V] aut D,

9. ei adveniens distribuat] ei adveniens distribuit D; adveniens aequivoco distribuat V.

1. Et quod sit plures videtur pluribus rationibus.

1.1 Prima est haec: Dictio aequivoca aequaliter se habet ad plura significata; praedicare¹ igitur ipsum de aliquo vel aliquid de ipso non erit praedicare unum de uno; ergo erit quaelibet propositio in qua subicitur vel praedicatur dictio aequivoca plures.

1.2 Item, dicit Aristoteles in libro Perihermeneias: si imponatur tunica homini et equo et dicatur 'tunica est alba' haec propositio aut plura significat aut nihil; sed non nihil; ergo plura. Igitur eadem ratione quaelibet alia propositio in qua subicitur nomen aequivocum vel praedicatur significat plura, et si hoc, est propositio plures.

1.3 Item,² per hanc propositionem 'canis est animal' simul primo intellectu est³ intelligere plura; sed quae primo intellectu intelliguntur per orationem significantur per ipsam; igitur per hanc significantur plura, et si hoc, est propositio⁴ plures. Maior de⁵ se manifesta est. Minor etiam patet eo quod in eodem tempore in quo aliquis intelligit praedicatum convenire animali latrabili potest aliquis alius intelligere quod conveniat caelesti sideri vel marinae⁶ /92rB/ beluae, et omnia ista intelliguntur per primum intellectum ipsius;⁷ patet igitur minor.

1.4 Item, unitas ex parte vocis vel multitudo non confert ad unitatem vel pluralitatem propositionis, sed unitas ex parte rei tantum. Hoc patet, quia ubi est multitudo ex parte vocis, dummodo⁸ sit unitas ex parte rei, est propositio una, ut cum dicitur 'animal rationale mortale est substantia animata sensibilis'. Item, ubi est unitas ex parte vocis, pluralitas autem ex parte rei, est propositio plures, ut cum dicitur 'isti sedent'. Ergo, cum in nomine aequivoco sit semper pluralitas ex parte rei, etsi⁹ sit unitas ex parte vocis, subicere ipsum aut praedicare non erit subicere vel praedicare unum sed magis plura; unde quaelibet propositio¹⁰ talis est plures.

---

1. praedicare D] praedicari V; *et sic ubique in hac quaestione.*

2. item V] et D,

3. simul primo intellectu est] simul primo intellectu et est D; primo in intellectu est V.

4. est propositio] est positio D; propositio est V.

5. de V] in D.

6. animal — marinae V] *def. D propter marginem resectam.*

7. ipsius] dictionis *add.* V.

8. dummodo V] modo D.

9. etsi V] et D,

10. unde — propositio V] D *illegibilis,*

1.5 Item dicit Aristoteles in secundo Elenchorum¹ quod omnis interrogans nomen significans plura interrogat plura; sed omnis interrogans nomen aequivocum interrogat nomen significans plura; ergo omnis interrogans nomen aequivocum interrogat plura; ergo interrogatio talis plures; quare et propositio est plures.

2. Contrarium² huius videtur.

2.1 Dicit enim Boethius quod nomine semel posito non contingit uti aequivoce; sed uti aequivoce est uti secundum plura significata; ergo nomine semel posito non contingit³ uti secundum plura significata; ergo secundum⁴ unum tantum; ergo subicere ipsum vel praedicare ipsum non erit praedicare vel subicere plura, sed unum.

2.2 Item, cum aequivocum significet plura, aut significat illa per modum copulationis aut per modum disiunctionis; non per modum copulationis, quia tunc esset idem dictu 'canit currit' quod 'animal latrabile currit et caeleste sidus currit et marina belua currit':⁵ sed hoc non est verum, igitur non significat plura per modum copulationis, sed per modum disiunctionis: sed omnis propositio disiuncta est una; igitur quaelibet talis est una in qua subicitur vel praedicatur dictio aequivoca.

2.3 Item, si propositio in qua subicitur vel praedicatur dictio aequivoca esset propositio vel interrogatio plures, tunc, ut videtur, ubicumque esset deceptio secundum aequivocationem, ibi esset deceptio secundum plures interrogationes ut unam, vel [quod] posset esse; quod non videtur, distinguuntur enim fallaciae penes diversas causas apparentiae.⁶

3. Ad hoc respondendum⁷ quod omnis propositio in qua subicitur vel praedicatur dictio aequivoca est propositio plures.

Ad 1.1-5 Unde concedendae sunt omnes rationes quae sunt ad hoc probandum.

Ad 2.1 Ad primam in contrarium dicendum quod licet utens termino⁸ aequivoco semel posito non contingat uti aequivoce ipso simul /V 68rB/ et

1. *Arist. SE 17.176a2-3*

2. contrarium V] item contrarium D,

3. contingit — contingit] convenit — convenit DV.

4. secundum V] per D,

5. animal — currit D] animal latrabile et caeleste sidus et marina belua currunt V.

6. diversas causas apparentiae D] diversificationes apparentiarum V.

7. respondendum D] dicendum V.

8. termino D] *om. V; quo omisso congrue infra aequivoco per ipsum refertur.*

semel, ut dicit¹ Boethius (et causa est ut praediximus quia intellectus simul et semel non potest convertere se ad plura²), tamen ipsum in se nihilominus significat plura, non enim valet hoc argumentum 'utens termino aequivoco semel posito³ non utitur ipso secundum plura significata, ergo aequivocum semel positum non significat plura, igitur propositio in qua tale⁴ subicitur vel praedicatur significat plura'.

Ad 2.2 Ex iam dictis patet quod etsi aequivocum significet⁵ plura per modum copulationis, non tamen in comparatione ad aliquem unum semel utentem aequipollet copulativae, plura enim simul apprehendere aliquem utentem est impossibile. Et sic patet qualiter dicendum est ad duas rationes primas.

Ad 2.3 Ad tertiam rationem dicendum quod non sequitur quod semper coincident⁶ aequivocatio et fallacia secundum plures interrogationes ut unam, causa enim apparentiae in aequivocatione et fallacia secundum plures etc. est diversa; in aequivocatione enim est causa apparentiae⁷ ex parte dictionis, in fallacia vero secundum plures interrogationes ut unam est causa apparentiae ex parte rei vel intellectus. Non necesse est igitur quod licet interrogatio aequivoca sit plures, quod propter hoc deceptus⁸ secundum aequivocationem decipiatur secundum plures interrogationes ut unam.⁹

-
1. contingat — dicit] convenit — dicit D *parum grammaticae; quod convenit in contingat mutavi, constructionem incongruam (utens contingat) non sustulit, quam tamen ferendam esse iudicavi; utatur ipso simul et semel aequivoco sive secundum plura significata, ut vult V congrua constructione.*
  2. plura] significata *add.* V.
  3. utens termino aequivoco semel posito D] utens aequivoco V.
  4. tale] nomen *add.* V.
  5. etsi aequivocum significet V] si est aequivocum significat D,
  6. coincident V] coincidunt(?) D,
  7. et fallacia *alterum* — apparentiae D] est V.
  8. deceptus] deceptum(?) D.
  9. unam] etc. Deo gratias. Amen *add.* V; in D *sequitur quaestio utrum oratio amphibolica sit una vel plures.*

**Thomas de Wyk, *Fallaciae* [SE 76]
D = Oxoniensis Bodleianus Digbeianus 204**

D 81vB

Circa aequivocationem principaliter est sciendum de interpretatione nominis. Primo enim dicitur aequivocatio aequae multorum vocatio, et proprie, quia per terminum aequivocum aequae multa voca<n>tur, hoc est aequae primo per tale nomen vel vocem significa<n>tur. Haec tamen interpretatio nominis omni modo aequivocationis non competit, sed haec est interpretatio secundum modum famosiores, puta secundum primum modum aequivocationis.

Secundo sciendum est quid est aequivocatio. Ad quod sciendum quod aequivocatio est deceptio proveniens ex eo quod aliqua dictio eadem secundum materiam et formam diversa significat. Materiam voco syllabas et litteras, formam voco modum proferendi, ut dictum est. Causa apparentiae aequivocationis est unitas vocis incomplexae secundum materiam et formam. Causa non existentiae est diversitas significatorum eiusdem vocis.

Intelligendum quod tres sunt modi aequivocationis.

Primus est ex eo quod aliqua dictio aequae primo et¹ ex impositione plura significat vel consignificat. Exemplum primi ponitur ut 'omnis canis currit', exemplum secundi ut 'quicumque sunt episcopi sunt sacerdotes'.

Secundus modus est ex eo quod aliqua dictio tantum unum significat ex impositione et proprie, aliud tamen significat transumptive et improprie, sicut 'ridere' solum significat risum hominis proprie, propter tamen quandam attributionem vel similitudinem transumitur ad floritionem prati cum dicimus pratum ridere, hoc est florere.

Tertius modus est ex eo quod aliqua dictio quantum est de se unum tantum² significat, cum tamen coniungatur alteri significat plures. Et secundum hoc distinguuntur heae³ 'laborans sanabatur' 'sedens surgebat'.

Est autem sciendum quod aequivocatio non aequaliter salvatur in omnibus eius modis, sed secundum prius et posterius. Primo enim salvatur in primo modo, secundo in aliis, sicut accidit [sicut accidit] de ente respectu substantiae et accidentis.

---

1. et] in D.

2. tantum] tempus D a.c.

3. distinguuntur heae] distinguitur hoc D.

Circa primum modum dubitatur an possibile sit unum nomen plura significare.

Ostenditur quod non duobus mediis:

1.¹ Primum est: significatio est forma dictionis sive vocis; sed solum una forma sive substantialis sive accidentalis invenitur² in eadem materia primo.

2.³ Item, signum et significatum sunt relativa; ergo multiplicato uno multiplicatur reliquum.

Dicendum quod hoc est possibile, et ut hoc est possibile ex parte imponentis⁴ cum imponit ad placitum, sic ex parte vocis cum vox nullam rem sibi determinat, quia non magis hanc quam illam; /82rA/ et eadem ratione ex parte rei: res enim nullam vocem sibi determinat.

Est autem necessarium quia nomina sunt finita, res autem infinitae, hoc est multo plures nominibus; ergo ad hoc quod fiat correspondentia inter vocem significantem et res significatas, necesse est unum nomen plures res⁵ significare.

Ad 1 Ad primum argumentum dicendum quod significatio dictionis⁶ est forma accidentalis dictioni⁷, nec est in voce tamquam in materia sive subiecto sed tamquam in signo. Et hoc probat ratio.

Ad 2 Ad aliud. †Quod vox una cum refertur ad omnia significata non per diversas rationes significandi, † unde multiplicato significato⁸ necesse est rationes significandi vocis multiplicari, non tamen necesse est vocem multiplicari, nec hoc concludit ratio.

Est tamen intelligendum⁹ quod nec nomen aequivocum est simpliciter unum nec simpliciter plura. Non est unum quia significationes sunt multae, et significatio est formale in nomine. Nec est simpliciter¹⁰ nomina plura, quia vox quae est materia nominis est simpliciter una; quare¹¹ compositum ex voce et significatione non est simpliciter¹² plura \nec/

1. Cf. *Burlaei Tract. super Fallacias*. (cod. Cantabr. GC 448/409).

2. invenitur] in()ur D.

3. Cf. *Burlaei Super Tract. Fall.* (cod. Cantabr. GC 448/409).

4. ut hoc — imponentis] utrum est possibile ex parte impossibilitatis D.

5. res] et D.

6. significatio dictionis] significatum \d./ D.

7. dictioni] vel dictionis D.

8. significato] signifi()te vel signifi()de C.

9. Cum hoc paragrapho conferas *Gualteri Burlaei, Super Tract, Fall.* (cod. Cantabr. GC 448/409: 96rA) et *Anon. G&C 611-II, Qu. SE qu. 2.*

10. simpliciter] similiter D.

11. quare] quam D; item paullo infra.

12. simpliciter] similiter D.

simpliciter unum, quare est medium; est enim nomen aequivocum nomen multiplex, quia multa sub una voce plicans.

Est etiam intelligendum quod nomen aequivocum non respicit sua significata copulative nec disiunctive. Non primo <modo>, quia sic[[ut]] haec esset incongrua 'canis currit'; etiam tunc \esset/¹ impossibilis et non distinguenda 'omnis canis currit'. Non secundo modo, propter duo: sc.² tum³ quia tunc haec esset determinate vera 'canis currit' pro latrabili animali currente, quod falsum est; cum quia terminus aequivocus quodcumque significatum eius repraesentat actu et sub propria ratione, sed quod repraesentatur ab aliquo sub disiunctione potentialiter repraesentatur, sicut patet de homine respectu suorum suppositorum.

Verumtamen terminus aequivocus actu omnia sua significata repraesentat sub propria ratione. Unde sicut terminus univocus unum significatum repraesentat sub propria ratione, sic terminus aequivocus multa repraesentat sub propria⁴ ratione; una enim impositio aliam tollit. Et hoc innuit Commentator⁵ cum dicit quod terminus aequivocus unum significat ac si aliud non significaret, per hoc innuens quod nulla habitudine respicit sua significata, nec copulative nec disiunctive.

Intelligendum est etiam quod terminus aequivocus non potest contrahi per mediatum nec immediatum⁶ adiunctum, quia contractio proprie est communis potentia repraesentantis multa, et hoc per aliud magis determinatur; sed in termino aequivoco nulla significatio est communis quae contrahi possit, ut vox contrahi possit ꝑcum sic significare s()rꝑ terminus aequivocus actualiter⁷ et non potentialiter respicit sua <significata>, ideo in aequivocis non est proprie contractio. Verumtamen sic dicendo 'canis latrabilis' virtute huius expressi pertinentis ad alterum significatum termini aequivoci inducitur intellectus audientis magis <ad> apprehendendum unum significatum quam aliud. Verumtamen de virtute sermonis⁸ non coartatur ad unum significatum tantum⁹ sed omnia adhuc¹⁰ repraesentat.

1. *esset conieci; in contextu signum extat quo lector ad marginem refertur; quid autem in mg. scriptum esset in photographia qua utebar videre nequivi.*

2. sc.]s()r D.

3. tum] tunc D.

4. propria] prima D.

5. "Alexandri" in *SE comm. frgm.* 165b30.2.a.3. *CLCAG* 7.2.: 438

6. immediatum] *vel* immediate D.

7. actualiter] accidentaliter D.

8. sermonis] *vel* potius sermonum D.

9. tantum] tamen D.

10. adhuc] ad hoc D.

Est etiam sciendum quod signum universale unico actu distribuendi non distribuit terminum aequivocum pro omnibus suis significatis sicut dicendo 'omnis canis currit', propter duo: /82rB/ Tum quia distributio respicit significatum termini tamquam primum susceptivum; ergo unica distributio †reformaret†¹ uni significato; cum igitur in termino aequivoco sint plura significata primo et non unum, non potest distribui pro diversis significatis uno actu distribuendi. Cum quia hic² es <se> t syllogismus regulatus 'omnis canis currit, caeleste sidus est canis, <ergo caeleste sidus currit>', quod falsum est.

Circa secundum modum est [non] sciendum quod analogia duplex est: una pertine<n>s ad naturalem, et est quando aliqua duo vel multa significantur per aliquam vocem unam quae habent attributionem³ ad invicem sicut se habet ens respectu substantiae et accidentis, hic enim est analogia quantum ad naturalem, quia hic est attributio⁴ et ordo inter res significatas ut inter substantiam et accidens, non autem in actu significandi. Alia est analogia in actu significandi eo quod aliqua dictio unum significat primo et <ex> impositione, aliud vero [ex] secundario et ex transumptione, sicut dictum est prius de hac dictione 'ridere', et haec est analogia solum de qua hic intenditur. De hac autem analogia intelligenda est haec propositio 'analogum per se positum stat pro modo famosiori'.

Contra: Tunc oratio numquam esset distinguenda penes [penes] secundum modum aequivocationis.

Dicendum ad hoc quod⁵ est verum per se loquendo et proprie. Extendendo tamen "virtute sermonum" ad omne quod potest haberi proprie vel improprie, sic dicimus tales propositiones <esse distinguendas>, et hoc respiciens logicus distinguit hanc 'homo vivit etc.'.

Dubitatur etiam qualiter aliqua vox potest significare aliquam rem improprie, cum nulla vox magis determinat sibi hanc rem quam illam.

Ad quod dicendum quod etsi vox ante impositionem nullam rem sibi determinat, post tamen [ante] impositionem oportet uti voce imposita, aliter enim numquam communicaremus in sermone. Si igitur aliquis utatur voce pro ali[qu]a re quam cui⁶ imponitur, et hoc⁷ motus ratione, puta

---

1. reformaret] correspondebit *vel sim. scribas.*

2. hic] hoc D.

3. attributionem] at(n) D.

4. hic est attributio] haec est at(ontio) D.

5. ad hoc quod] quod ad hoc D.

6. cui] tibi D.

7. hoc] hic D.

propter proprietatem aliquam sive convenientiam inter illam rem cui impositur et aliam, sicut si aliquis utatur hoc < nomine > 'pes' pro ligno substanti ponti propter hoc quod tale lignum substat ponti sicut pes animalis animali, iste usus est improprius nec est ibi impositio¹, quia impositio est ad placitum totaliter, ita quod imponens non movetur aliqua ratione magis hanc vocem illi rei imponere quam alteri; sed sic utens voce ratione quodammodo inducitur, et ideo non est proprie impositio sed transumptio² sive impropria³ usitatio.

Circa tertium modum aequivocationis primo assignatum arguitur:

Si 'laborans' tantum⁴ de se consignificat unum tempus et a < liu > d haberet ex adiuncto, multiplicitas igitur in hac 'laborans sanabatur' non esset in hac dictione 'laborans' sed in tota oratione primo, quod < est > contra rationem aequivocationis, quia aequivocatio est in dictione⁵ et non in oratione /82vA/ primo.

Ad hoc dicendum quod ei quod est 'laborans' non confertur modus significandi sive consignificatum ex adiuncto, sicut supponitur in [[o]]ratione, sed 'laborans' duo tempora consignificat, praesens et praeteritum. Utrumque sibi conceditur ex impositione, diversimode tamen, quia praesens tempus sibi conceditur ubicumque ponitur respectu cuiuscumque verbi, aliud sibi conceditur respectu verbi convenientis. Unde non est imaginandum quod unum habeat ex se et aliud trahat ex adiuncto, et secundum hanc imaginationem procedunt rationes⁶ ad hanc quaestionem.

-
1. impositio] *vel* imposita D.
  2. trans(ump)tio *vel* trans(la)tio D.
  3. impropria] improprie D.
  4. tantum] tamen D.
  5. dictione] compositione D.
  6. rationes] re D.

*Quaestio <2>. Utrum nomen aequivocum sit nomen unum*¹ C1rA

Quaeritur de primo modo aequivocationis, videlicet utrum nomen aequivocum sit nomen unum.

1. Et quod sic videtur.

1.1 'Nomen unum multa significans est unum' propositio vera est de se; sed aequivocum est huiusmodi; ergo aequivocum est unum nomen. Minor propositio apparet per Aristotelem in littera; dicit enim quod unum nomen contingit plura significare, et tale est aequivocum.

1.2 Item, nomen aequivocum est dictio una vel² vox una; <et> si sit vox una et signum unum; non aliud signum quam nomen; ergo est nomen unum. Prima³ propositio manifesta est, quia 'canis' est vox una; et aliae propositiones manifestae sunt.

2. Ad oppositum.

2.1 Quod habet multas formas quae sibi sunt substantiales est vere multa; sed nomen aequivocum est huiusmodi; ergo nomen aequivocum est vere multa. [sed nomen aequivocum est huiusmodi] Maior propositio patet, quia una forma substantialis dat unum esse substantiale, ergo multae formae substantiales dant multa esse substantia; quod ergo habet multas formas sibi substantiales vere multa est. Minor probatur sic: nomen aequivocum in se includit vocem et rationem /1rB/ notae significationis; unde tunc dicitur nomen quando fit nota (primo Perihermeneias); ratio \autem/ notae formalis est; si ergo nomen plura notet, plures rationes formales habet; et tale est nomen aequivocum; ergo etc.

2.2 Item. Quod refertur ad multa est multa; sed nomen aequivocum refertur ad multa; ergo est multa. Maior probatur, quia multiplicato uno correlativorum multiplicatur reliquum. Minor apparet: nomen aequivocum est signum multorum significatorum ita quod significata ad ipsum dicuntur relative, et significata illa multa sunt; nomen ergo aequivocum relatum refertur ad multa.

1. Vox "*Quaestio*" in margine iuxta initium cuiusque quaestionis extat, titulus quaestionis in ima margine.

2. vel] et C.

3. prima] praeterea C.

3¹ Ad quaestionem potest dici quod nomen aequivocum quantum ad materiam est unum et quantum ad formas est multa. Sed ut dicatur² simpliciter et absolute, nomen aequivocum neque est unum nomen neque plura nomina, dicitur tamen nomen multiplex tamquam medium inter nomen simpliciter unum et multa nomina.

Quod non sit unum nomen, hoc apparet ex eo quod prius adducebatur,³ quia illud quod formale est in nomine, hoc est ratio notae, unde vox tunc dicitur nomen quando fit nota; nomen ergo plurificatur quantum ad formale eius si[cut] ratio notae plurificetur; sed ratio notae plurificatur in nomine aequivoco, sicut praedictum est; ergo nomen aequivocum quantum ad formale eius plurificatur,⁴ aut saltim unum non est.

Item, <apparet> quod nomen aequivocum non sit simpliciter plura nomina, quia ad rationem nominis duo concurrunt; dictio ipsa et vox ipsa, <eo> quod ipsa dictio sive vox materiale \est/ nominis et exigitur tamquam materia ad nomen. Ex quo sequitur manifeste quod multa nomina habent multas voces si vox sit materia nominis; nomen aequivocum non habet multas voces ('canis' una vox est);[ex quo sequitur quod multa nomina habent multas voces; sed nomen aequivocum non habet multas voces] ergo nomen aequivocum non est nomen multa, sed dicitur "multiplex" propter multitudinem rationum significandi,⁵ et "nomen" dicitur in singulari propter unitatem vocis.

Ad 1 Ad rationes⁶ primae partis.

Ad 1.1 Primo, quando dicitur quod necesse est unum nomen multa significare, dicendum est quod nomen aequivocum quantum ad materiam nomen unum est, quia vox ipsa una est sive materia, et non ut simpliciter unum sit.⁷

Ad 1.2 Ad aliud. Cum dicitur quod nomen aequivocum est dictio una vel vox una, conceditur, Sed cum dicitur "si est vox una, et signum unum", respondeo per interemptionem, quia vox una multorum potest esse signum, < et sic est multa signa> et non tantum unum.

1. Cf. *Burlaeum Super Tractatum Fallaciarum, necnon Thomam de Wyk in Fallaciis.*

2. sed ut dicatur] *fortasse corruptela subest.*

3. adducebatur] adducitur C.

4. plurificatur] plurificetur C.

5. significandi] significatorum C.

6. rationes] rationem C.

7. sit] ^{va}sed dicit in communi^{cat} add. C.

Ad 2 Ad rationes alterius partis.

Ad 2.1 Ad primam propositionem dicendum quod haec propositio non est concedenda nisi sub hoc sensu ut dicitur sic "illud quod habet plures formas substantiales est vere multa aut multiplex", et ideo concludendum est quod nomen aequivocum aut est vere multa aut multiplex.

Ad 2.2 Ad aliam rationem. Cum dicitur "Quod refertur ad multa est multa" — verum est: multa aut multiplex; et ideo cum¹ terminus aequivocus referatur ad multa est multa aut multiplex.

< 4. Dubitatio >

4.1 Circa dicta accidit dubitatio, quia si sit unum quantum ad materiam, multiplicitas in aequivocatione erit potentialis. Et confirmari potest consequentia, quia potentia se tenet ex parte materiae; si ergo sit ibi multiplicitas materialis, et erit multiplicitas [[materialis]] potentialis.

4.2 Aliter etiam posset aliquis arguere ostendendo illud quod dicitur esse falsum, sc. quod nomen aequivocum non sit unum nomen neque multa nomina, quia unum et multa maxime sunt opposita per Aristotelem in X^{mo} Metaphysicae, ad quae omnia opposita reducuntur; non ergo cadit medium inter illa, et tamen supponitur hic quod cadat medium inter unum et multa.

Ad 4.1 Ad primam illarum rationum dicendum est quod in aequivocatione est multiplicitas actualis pro tanto quia vox una sub uno actu prolationis sive sub uno modo proferendi plura significat, Et ibi contingit duo considerare. Contingit ibi considerare ipsam vocem et modum proferendi vocis ut actus est et forma ipsius vocis, et propter hoc nomen aequivocum, cum habeat unum modum proferendi, actualem multipliciter in dictione habet, non in nomine, eo quod sub uno modo proferendi multa significat etc.

Ad formam. Cum dicitur <***>, consequentia neganda est, quia sufficit ad multipliciter actualem unitas vocis cum unitate modi proferendi.

Ad 4.2 Ad aliam rationem. Cum dicitur "Unum et multa sunt maxime opposita", conceditur; sed cum dicitur unum et multa secundum quod claudunt omnia, ita sumitur 'multa' extensive quod omne quod est aut est multa aut multiplex, et ita extensive loquendo dicimus quod nomen

---

1. cum] quamvis C.

aequivocum est multa, accipiendo 'multa' pro 'multiplex' et non simpliciter quod sit multa nomina. /1vA/

Quaestio <3>. Utrum termino <aequivoco> correspondent multi modi significandi

Quaeritur primo de termino aequivoco simpliciter, secundo utrum termino aequivoco correspondent multi modi significandi secundum multitudinem consignificatorum, sc. utrum <terminus aequivocus ut 'canis'> semel significet nominaliter an ter.

1. Et quod non probatio.

1.1 Quia si ita esset, tunc multi modi significandi eiusdem speciei inessent termino aequivoco, et si hoc, accidentia eiusdem speciei circa idem subiectum et eodem tempore numerarentur. Consequens falsum, ergo antecedens. Consequentia apparet, quia multa consignificata eiusdem speciei designantur per modos significandi termini aequivoci. Hoc patet quia accidentia non numerantur nisi tripliciter: subiecto, specie et tempore; sed modi significandi eiusdem speciei circa terminum aequivocum nullo illorum modorum enumerari possunt, quoniam subiecto non numerari possunt, quia subiectum ut vox est una ipsius termini aequivoci; nec tempore, quia modi significandi vocibus non attribuuntur ad tempus sed simpliciter; nec specie numerari possunt; modi ergo significandi eiusdem speciei circa terminum aequivocum non numerantur, sed oportet quod numerarentur si termino aequivoco corresponderent multi modi significandi secundum multitudinem consignificatorum.

1.2 Item, ostensive arguitur sic: Eadem est vox significativa multorum significatorum, ergo idem erit modus significandi multorum consignificatorum. Consequentia apparet ex hoc eo quod sicut se habet vox significativa ad significata, sic modus significandi ad consignificata.

1.3 Item, si termino aequivoco corresponderent multi modi significandi etc., tales orationes essent imperfectae 'canis currit' 'canis est nomen' et huiusmodi. Consequentia patet, quia consignificata multa consignificarent<ur> per hoc quod est 'canis' nominaliter, et etiam significarent<ur> multa per modum per se stantis, quia latrabile animal significatur per hoc quod est 'canis' nominaliter et substantive, similiter caeleste sidus significatur nominaliter et per modum per se stantis; si tunc essent multi modi significandi per modum per se stantis inhaerentes

huic termino, cum adderetur terminus verbo substantia esset geminata actu non geminato, et sic orationes essent imperfectae. Sed hoc est falsum, ergo primum.

2 Ad oppositum.

2.1 Quandocumque aliquid inest alii secundum quod illud aliud refertur ad tertium, numeratur secundum numerationem tertii; sed modi¹ significandi insunt voci secundum quod vox ad aliud refertur, ut ad significatum; ergo modi significandi numerabuntur secundum numerationem illius tertii. Maior patet, quia si paternitas insit substantiae secundum quod substantia ad aliud refertur, ut ad filium, paternitas numerabitur secundum numerationem filiorum. Minor apparet, quia modi significandi insunt voci secundum quod vox ad consignificata refertur et non simpliciter; et hoc patet quia quod relative dicitur nulli inest nisi in respectu.

2.2 Item, hoc patet quia si multa sunt consignificata, multi sunt modi significandi, quia multiplicato uno correlativorum multiplicatur reliquum, quia multiplicato patre et filius multiplicatur.

3 Ad quaestionem dicendum quod multi modi significandi non correspondent termino *\aequivoco/* secundum multitudinem consignificatorum, verum tamen est quod ali^{<qu>}i modi significandi multiplicantur secundum multitudinem aliquorum significatorum, ut modi significandi qui designant rationem substantialem nominis (sc.² a qua sumitur substantialiter nomen) tales multiplicantur secundum multitudinem consignificatorum; et alius est modus significandi designans rationem sc. *\a/* qua sumitur latrabile animal et caeleste sidus, unde et propter hoc dicitur nomen multiplex; sed modi significandi accidentales non oportet quod numerentur secundum numerationem etc., ut non oportet quod 'canis' pluries significet per modum per se stantis, nec est necessarium quod pluries significet per modum unius, sed quod semel sibi respondeat numerus singularis, quia si pluries significaret per modum unius, pluraliter significaret, quoniam unus modus significandi accidentalis sufficit ad designandum quodcumque significatum eiusdem speciei. Et propter hoc non oportet ponere plures modos significandi eiusdem speciei, quoniam superflua dimittenda sunt in arte sicut in natura.

---

1. modi] modus C.

2. sc.,] vel C.

Ad 2.1 Ad primam rationem dicendum est quod maior propositio non est universaliter vera, sed in hiis quae referuntur ad invicem secundum actum et potentiam, et sic referuntur pater et filius sicut dicitur in 5to Metaphysicae, quia pater eget ad esse filii. Et causa quare propositio est vera in hiis, quia actus aliquam innovationem facit circa agens, ut in generante aliquid generatur. Sed in aliis veritatem non habet, quia /1vB/ si consideres duplum, non oportet quod ratio dupli numeretur secundum numerationem dimidiorum, unde cum duplum universaliter dicitur ad duo dimidia, etsi dimidia¹ numerentur non oportet etc. In aliis est similiter quod bene signum ponatur circa multitudines unum et non multa.

Ad 2.2 Ad secundam rationem dicitur quod consequentia est falsa nisi loquendo de consignificatis substantialibus, et sunt modi significandi substantiales illi² qui designant rationem a qua nomen substantialiter accipitur, quia secundum illam rationem nomen dicitur multiplex.

Sed ad probationem, cum dicitur "Multiplicato uno etc.", dicendum quod illa propositio non est universaliter vera, sicut apparuit in exemplis — multiplicato dimidio non oportet duplum multiplicari.

Quaestio <4>.

Utrum terminus aequivocus actu continet sua significata.

Quaeritur utrum terminus aequivocus actu continet sua significata.

1. Et quod sic probatio:

1.1 Terminus aequivocus actu est nomen, ergo actu importet sua significata. Consequentia patet, quia nomen dicitur ex hoc quod aliquid nominat, et ideo si terminus aequivocus etc. actu, ergo <actu> importat sua significata.

1.2 Item, ratio aequivoci ostendit quod terminus aequivocus actu multa significata importat, quia aequivocum quasi aeque vocans³; et si aeque vocet,⁴ ergo prima vera, quia eius actus non est alius a sua significatione.

2. Ad oppositum. Terminus aequivocus non constituit intellectum suorum significatorum actu; ergo non importat sua significata. Con-

---

1. dimidia] dimidie C.

2. illi] illos C.

3. vocans] notans C.

4. vocet] notet C.

sequentia patet, quia si actu haberet sua significata, actu constitueret intellectum multorum; illud non est verum.¹

3.1 \Ad quaestionem dicendum quod terminus aequivocus ante distinctionem non importat sua significata, et hoc propter rationem praetactam,² quia terminus aequivocus ante distinctionem non constituit intellectum determinatum alicuius significati, et propter hoc non significat aliquid determinatum.

3.2 Sed illud non videtur esse verum, quia supponitur quod ante distinctionem terminus aequivocus nihil significet, quod falsum est, quia oratio in qua ponitur terminus aequivocus multiplex est, etsi non distinguitur, et simpliciter plures; sed plures non est ante distinctionem nisi quia plura significat, et sic plura significat; et per consequens actu importat sua significata, et ex hoc accidit quod respondendum est ad talem orationem in qua ponitur terminus aequivocus "Est ut sic, est ut non"³ et "Est ut sic significatur et est ut non sic significatur"./

Item, hoc apparet. Signum relative dicitur ad significatum [et ad significatum]; si ergo significatum est in actu, et signum est in actu; si ergo plura sint significata, plura sunt signa significantia, quia cum aliquid significatur oportet aliquid significare, quia cum aliquid agitur oportet aliquid agere. Unde, si plura sint significata per terminum aequivocum, terminus plura significat.

Concedendum est tunc quod ante distinctionem habet sua significata, et ideo respondendum est per distinctionem.

Ad 2 Ad rationem primam dicitur quod propositio veritatem habet sub hac acceptione "quantum in ipsa voce est", et ideo econverso debet argui. Quia si terminus quantum in ipsa voce est non constituit intellectum alicuius significati determinati, et minor sit falsa, est quia quod non constituat intellectum, hoc accidit ex parte audientis, non ex parte vocis significantis, ut si haec vox 'canis' non constituit intellectum latrabilis animalis ex parte audientis est, Et patet quod ante distinctionem multi decipiuntur per orationes aequivocas, sed non nisi aliquid con-

1. verum] ^{va}'canis' nullius intellectus constituit ante distinctionem plures non est nisi quia plura significat terminus ergo aequivocationis plura significat et ex hoc accidit quod respondendum ad talem orationem in qua ponitur terminus aequivocus est ut sic est ut non, et sic ut significatur est non ut significatur^{cat} *add. C;* cf. 3.2, *infra*.

2. *ratio praetacta* = *ratio 2*.

3. *Arist. SE 19.177a21-22*

cupiunt per orationes aequivocas; sed non conciperent nisi orationes aliquid significarent.¹

Quaestio <5>. Utrum terminus aequivocus importat sua significata per modum copulationis

Quaeritur utrum terminus aequivocus importat sua significata per modum copulationis.

1. Et quod sic videtur.

1.1 Quia sic dicto 'canis currit' idem est dicere ac si diceretur 'latrabile animal currit et caeleste sidus etc.', unde Aristoteles dicit quod si tunica imponeretur homini et equo, idem est dicere 'tunica est alba et homo est albus et equus est albus'.² Hoc idem dicit in secundo Elenchorum ubi dicit quod si quaeratur an Callias et Themistocles sunt domi, idem est quaerere ac si ambobus esset unum nomen impositum.³

1.2 Item, dicit Aristoteles 2° Topicorum⁴ quod ad construendum multiplex absolute in quolibet significato oportet ipsum construere sicut et copulativa < m >; per modum ergo copulationis importat⁵ sua significata.

1.3 Et adhuc⁶ potest deduci ratio quia terminus aequivocus plura significat, ut 'canis'; significabit ergo hoc et illud, importat ergo hoc et illud per modum copulationis.

2 Ad oppositum. Si terminus aequivocus etc., teneret haec consequentia 'canis currit, ergo latrabile animal currit'; consequens falsum, quia 'canis' significat unum ac si aliud non significaret, et uti poterimus termino aequivoco in oratione pro uno non utendo pro alio significato; sed hoc non esset si consequentia esset bona, quia eadem ratione teneret haec consequentia 'canis currit, ergo caeleste sidus', et tunc oportet canem in antecedente stare pro quolibet significato.

3 Ad quaestionem dicendum quod /2rA/ terminus aequivocus actu importat sua significata per modum actus, non \tamen per modum/ copu-

1. orationes — orationes — orationes] dictiones — dictiones — dictiones *malim*.

2. *Arist. Int.* 8.18a19-23

3. *Arist. SE* 17.175b41-176a2 + 176a6-8

4. *Cf. Arist. Top.* 2.3

5. importat] importet C.

6. adhuc] ad hoc C.

lationis, sed non ita quod contineat significata sua sicut copulativa contine[a]t suas partes. Et hoc patet considerando ad rationem termini aequivoci et ad rationem copulationis. Hoc est de ratione aequivocorum quod vox sit communis significatis, terminus ergo aequivocus non continet significata sub aliqua una ratione et per modum unius. Sed copulativa continet suas partes per modum unius, ut¹ 'Socrates currit et Plato' iam partes uniuntur adinvicem per copulationem, et ita copulativa² una est propositio. Ex hiis sequitur quod terminus aequivocus non continet significata per modum copulationis.

Ad 1.1 Ad rationem primam. Quod "idem est dicere etc. [idem est dicere]; ergo continet significata per modum copulationis", figura dictionis est, quia identitas refertur ad quid, et modus quale dicit; commutatur ergo quid in quale. Et est fallacia consequentis, quia cum dicitur "Idem est dicere etc.", illa propositio vera est dupliciter: aut quia idem sive³ eadem importantur utrobique, aut quia aliquo eodem modo importantur; et descendit ad unam causam, et fit⁴ consequens. †Idem dicendum ad aliam antecedentem etc.†

Ad 1.2 Ad rationem dicendum. Cum dicitur quod oportet construere, dicendum quod oportet quod construatur in qualibet significatione ad hoc ut⁵ construatur universaliter; sed hoc non accidit, [quia] propter hoc quod multiplex importat sua significata per modum copulationis sed quia actu; unde orationem aequivocam construere oportet si debeat construi universaliter quemadmodum construendae sunt duae orationes aut tres. Unde haec oratio 'canis currit' similiter construenda est universaliter ut 'latrabile animal currit' 'caeleste sidus currit', et sic valet has orationes, et sic plures est, et sic oratio aequivoca construatur ut tres orationes, quia prima oratio valet has tres. Et manifestum est quod si debeant construi heae tres, oportet quod universaliter construantur; et tamen haec ad invicem non uniuntur sed inconiuncte accipiuntur.

Ad 1.3 Ad aliud. Cum dicitur "Terminus aequivocus significat plura etc., significat hoc et illud, ergo per modum copulationis", consequentia falsa est, unde le 'et' notat copulationem inter actus exercitos et non inter actus significatos, ut eorum quae significantur, nec notare dicitur.

---

1. ut] et C.

2. copulativa] copulativae C.

3. sive] sit *vel* fit C.

4. fit] sit C.

5. ad hoc ut] aliter \non/ C.

Quaestio <6>. Utrum terminus aequivocus convenienter posset contrahi ad unum significatum.

Quaeritur utrum terminus aequivocus convenienter posset contrahi ad unum significatum, et si sic, utrum oratio sic contracta sit una, et utrum dictio adveniens termino aequivoco attribuit ipsum pro omnibus significatis.

De primo.

1. Quod non videtur.

1.1 Quia si contraheretur ad unum significatum perimeretur eius natura; ergo non potest contrahi ad unum significatum. Consequentia patet. Probatio antecedentis: terminus aequivocus multa importat, et hoc est ei essenziale; sed cum contrahitur non multa significat; ergo contrahi non potest sed perimitur eius natura.

1.2 Item, si contrahitur ad unum significatum, quaerendum quid sit illud quod contrahitur a significato: illud ad quod fit contractio an aliud. Si dicitur quod contrahitur significatum termini aequivoci ad quod fit contractio, nugatio est; verbi gratia 'canis latrabilis', 'canis' contrahitur ad latrabile; si ergo latrabile sit id quod contrahitur, nugatio est, quia idem est dicere sicut diceretur 'latrabile latrabile', nec potest dici quod ibi sit contractio quia idem se ipsum non contrahit. Si aliud significatum contrahitur, erit repugnantia intellectus.

1.3 Item, quando aliquid contrahitur, secundum aliquid commune contrahitur¹; sed non est aliqua communitas in termino aequivoco secundum quam poterit fieri contractio, quia ibi <est> communitas solum secundum vocem, et secundum hanc non fit contractio.

2, Ad oppositum. In univocis contractio possibilis est immediata; similiter et in aequivocis.

3. Ad quaestionem dicendum quod terminus aequivocus contrahi potest ad quodlibet eius significatum, et hoc contractione immediata; sed differt quia per aliquod accidens conveniens uni significato et non aliis, quod non est proprium, convenienter contrahi potest per tale accidens; sed si fuerit proprium accidens unius significati minus convenienter contrahi potest. Exemplum de primo: 'canis' ad unum significatum potest determinari per 'gressibile', et convenienter, sic dicendo 'canis gressibilis', quia sic dicendo statim intelligitur de cane latrabili, et sic

---

1. contrahitur] contrahatur C.

determinatur ad unum suum significatum. Quod haec contractio sit conveniens patet quia haec contractio similis est huic ut cum dicitur 'homo albus currit', quia unum est ut accidens, reliquum ut subiectum utrobique. Et talis contractio necessaria est, quia cum proponimus aliquem terminum aequivocum incertum est audienti pro quo significato accipitur; propter hoc ut notetur pro quo significato accipitur necesse est aliquid termino addi per quod ad intellectum illius determinetur. Et illud /2rB/ patet ex auctoritate: si dicitur 'Canna Romanorum sanguine[m] plenus', 'Canna' determinatur ad unam significationem.¹

Item, minus conveniens est contractio quae fit per aliquod accidens proprium, ut si dicitur 'canis latrabilis', et ratio est illa quia 'canis' importat illud idem quod 'latrabile', et ideo superflue dicitur 'latrabile', et ideo nugatio quodammodo se <ingerit. Sed> excusatur nugatio, quia non obstante quod 'latrabile' importet illud idem quod 'canis', tamen accidens cani est, et propter <hoc> nugatio non est sicut est in additione differentiae ad genus, quia differentia accidens est ad genus quodammodo, et ideo non quodlibet frequenter idem dicere causat nugationem.

Ad 1.1 Ad² primam rationem. Consequentia est neganda. Ad probationem dicendum quod significat plura, sed non est termino aequivoco essenziale ut supponat plura, et propter hoc quamvis non plura supponat non perimitur eius natura.

Contra illud, quia videtur quod hic sit repugnans in hoc quod dicitur quod essenziale est termino aequivoco significare plura et non supponere plura, quia terminus sicut significat sic supponit, et sicut se habet ad significationem sic ad suppositionem; ergo si significat plura, supponit plura.

Ad hoc dicendum est quod essenziale est termino aequivoco significare plura, et tamen non essenziale supponere plura. Et hoc patet quia accidit termino aequivoco post impositionem suppositio; unde supponere <potest> post impositionem et non supponere. Et per hoc patet quod haec propositio falsa est "sicut terminus se habet a\d/ significationem sic ad suppositionem", quia si significat sub indifferentia, non tamen sic supponit.

---

1. *Boethius, Divis. PL 64: 890B-C*

2. *Quae sequuntur usque ad non tamen sic supponit in Synthese 40 (1979) 62 impressa extant.*

Aliter tamen potest prima ratio reduci, quia cum dicitur "canis latrabilis", et ostenditur quod si 'canis' contrahatur, destruitur quantum ad eius naturam.¹ Quia si contrahitur hic, ut hic stat non significat plura; ergo ut hic stat non est aequivocum. Consequentia sunt² falsa, ergo et antecedens primum.

Ad hoc potest dici quod 'canis' ut hic stat, cum dicitur 'canis latrabilis', non perimitur eius natura. Et cum dicitur "Ut hic stat non significat plura", neganda est propositio et haec concedenda "Non ut hic stat significat plura"; unde inter haec contradictio est "Terminus ut hic stat significat plura" et "Non ut hic stat etc.", Et non tenet haec consequentia "Non ut hic stat significat plura, ergo ut hic stat non significat plura" <sed sequitur> "ergo non ut hic stat est aequivocum", sed ulterius non sequitur "ergo ut hic \stat/ non est aequivocum", et haec consequentia supponitur cum concluditur quod natura termini destruitur.

Ad 1.2 Ad secundam rationem. Cum dicitur "Terminus aut contrahitur etc.", dicendum quod terminus aequivocus contrahitur ad idem significatum quod exprimit determinatio vel cui convenit determinatio, ut si dicitur 'canis latrabilis' 'canis' determinatur ad significatum cui convenit latrabile; sed illud quod determinatur hoc est vox in eo quod signum, et ad significatum determinatur. Unde cum dicitur 'canis latrabilis' 'canis' in eo quod vox significativa determinatur, non vox ipsa, sed in eo quod signum, et hoc quia 'canis' existens signum unius cum hoc significat aliud, et ita signum est unius ac si non esset alterius. Et propter hoc cum cadit in locutione et possit sic accipi, dubium est pro quo significato accipitur, et propter hoc sibi additur alia vox per quam determinetur intellectus audientis. Unde ex hoc patet quod idem non se habet in ratione determinantis et determinati. Unde cum dicitur 'canis latrabilis', 'latrabilis' in ratione determinantis est et 'canis' in ratione determinati.

Ad 1.3 Ad tertiam rationem. Cum dicitur "Quod determinatur etc.", vera est propositio sic: "Quicquid determinatur aliquam communitatem habet". Sed cum dicitur "Terminus aequivocus non habet communitatem nisi communitatem vocis", dicendum quod aliqua communitas est in termino aequivoco a voce, sed nihil commune significari debet per terminum communem, unde cum dicitur "Sola vox communis est in aequivoco

1. quia cum dicitur *etc.*] *intellige*: quia ostendi potest quod si, cum dicitur 'canis latrabilis', 'canis' contrahatur, destruitur *etc.*

2. sunt] est C.

cis", intelligendum est quod tantum excluditur communitas significata, et hoc patet quia terminus aequivocus ratione <m> signi habet respectu unius significati et rationem signi respectu alterius significati; ratio ergo signi communis est, sed haec ratio non significatur nec se tenet ex parte eorum quae significantur, et quod aliqua sit talis communitas quae non sit significata nec teneat se ex parte significati non est inconveniens in termino aequivoco, sicut dictum est.

Contra hanc partem potest argui sic, quia hic supponitur quod terminus aequivocus rationem determinati habeat et contrahens rationem determinantis, et nunc¹ est ita quod ex determinato et determinante fit unum. Qualiter ergo ex termino aequivoco et termino contrahente fit unum? Videtur quod nullo modo.

Dicendum quod ex contrahente et contracto non requiritur quod fiat /2vA/ unum, non exigitur unitas quaecumque sed secundum significationem, succifit enim quod contrahens et contractum unum intellectum constituent, et non oportet quod ex vocibus ipsis fiat aliquod unum sed quod unum intellectum constituent.

Quaestio <7>.

Utrum haec oratio sit una vel plures 'canis latrabilis currit'.

Quaeritur utrum haec sit una aut plurs 'canis latrabilis² currit'.

1. Et quod plures probatio: Oratio in qua ponitur terminus plura significans est plures; sed haec est talis; ergo est plures. Prima patet, et minor similiter: hic ponitur 'canis' plura significans cum dicitur 'canis latrabilis currit'.

2. Ad oppositum.

2.1 Haec oratio syllogizabilis est: 'canis latrabilis currit', ergo est una. Et patet quia hic est bonus syllogismus 'omne animal currit, canis latrabilis est animal, ergo canis latrabilis currit', et apparet hoc per dici de omni.

2.1 Item, haec non esset plures nisi quia iste terminus 'canis' plura significaret; sed non significat plura ut hic stat, sicut dictum est prius; et

---

1. nunc] vel non C.

2. latrabilis] latrabile C.

etiam dicitur communiter et Boethius dicit quod aequivocum contractum¹ non est aequivocum; ergo 'canis' non significat plura ut hic stat.

3. Dicendum quod haec oratio una est 'canis latrabilis currit'. Et patet quia 'canis latrabilis' haec duo constituunt intellectum unius; et si constituent tantum intellectum unius, 'canis' non est ut indifferens ad multa ut hic, quia determinatum sub ratione determinantis stat, et ideo una est.

Ad 1 Ad primam dicendum. "Oratio in qua ponitur terminus etc.", dicendum quod oratio in qua ponitur terminus multa significans ut pars subiecti aut subiectum aut pars praedicati aut praedicatum, oratio talis plures est. Sed cum dicitur "Haec est talis", falsum est, quia cum dicitur 'canis latrabilis currit', quamvis 'canis' multa significet, tamen multa non supponit, et ideo non significat multa ut est pars subiecti. <Et quod> significat multa sed non multa ut est pars subiecti non repugnant.

Quaestio <8>. Utrum signum universale distributivum semel positum cum termino aequivoco etc.

Utrum signum universale distributivum semel positum cum termino aequivoco distribuat ipsum pro suppositis omnibus termini aequivoci.

1. Et quod sic videtur:

1.1 Signum universale semel positum cum termino aequivoco distribuit ipsum pro suppositis alicuius significati, ergo semel positum distribuit ipsum pro suppositis omnibus cuiuslibet significati. Consequentia patet, quia eadem ratione qua distribuit pro hoc supposito huius significati, eadem ratione et pro supposito alterius significati. Antecedens patet, quia aliter frustra adderetur termino aequivoco.

1.2 Item, haec est falsa 'omne ens est substantia' simpliciter, quia sequitur 'omne ens est substantia, ergo accidens' et eadem ratione sequitur 'hoc accidens et illud', sed illa consequentia non valet nisi signum distribueret pro omnibus suppositis significatis per 'ens'. Et patet quod distribuitur pro omnibus suppositis substantiae, ergo signum universale semel positum terminum aequivocum distribuit pro omnibus suppositis cuiuslibet significati. Et haec ratio concludit de quadam specie aequivocorum, quia analoga² aequivoca sunt, saltem illa quae sunt analoga ut 'ens', sicut postea dicitur.

1. contractum] contractim C, ut videtur.

2. analoga] anologa C hic et passim.

1.3 Item, agens reale simul potest in plures actiones; ergo et idem agens artificiale simul potest in plura. Consequentia apparet, quia ars imitatur naturam.

1.4 Item, signum universale est agens rationis, ergo poterit simul in plures actus; et non in alios quam in actu <s> distributionis; ergo simul plura distribuere potest, et qua ratione pro pluribus huius significati et illa ratione distribuere potest pro pluribus suppositis alterius significati.

2. Oppositum.

2.1 Dato quod signum universale simul distribuet terminum aequivocum pro omnibus suppositis cuiuslibet significati, tunc hic esset bonus syllogismus 'omnis canis currit, caeleste sidus est canis, ergo etc.'. Consequens est falsum, ergo antecedens. Quod consequens sit falsum patet, qua in isto processu est fallacia aequivocationis. Consequentia patet, quia illud pro quo terminus distribuitur convenienter sub termino accipitur et syllogistice.

2.2 Item, idem agens reale non poterit in plura passa non se habentia secundum dispositionem passibilium; ergo nec agens artificiale; sed illa quae dicuntur passibilia respectu distributionis oportet quod habeant unam rationem respectu illius distributionis; sed significata termini <aequivoci> non habent unam rationem, et per consequens non habent rationem passibilis respectu unius distributionis.

3.1 Ad hoc dicendum <secundum quosdam> quod signum universale distributivum ante distinctionem orationis aequivocae neque distribuit pro omnibus suppositis unius significati nec pro aliquo, sed post distinctionem distribuit pro suppositis unius significati et non pro suppositis omnibus alterius significati. Et ratio positionis eorum fuit secunda ratio ad oppositum.

3.2 Sed hic est defectus <quo> ad duo, quia innuitur quod distinctio aliquid facit ad distributionem; /2vB/ sed hoc non est verum, quia terminus distribuit ex hoc quod ipsum sic significat, sed distinctio non facit ipsum sic significare, ergo nec faciet ad eius distributionem.

Secundo supponitur falsum cum ponitur quod terminus distribuitur pro suppositis unius significati tantum facta distinctione. Et hoc patet, quia sic dicens voluit dicere quod unus esset modus significandi numero correspondens termino aequivoco respectu cuiuslibet significati; ex quo sequitur oppositum propositi eorum, quia mediante modo significandi termini aequivoci distribuitur terminus aequivocus pro suppositis sui sig-

nificati; distributio ergo semel posita sufficit ad distribuendum pro omnibus suppositis cuiuslibet significati. Antecedens patet, sc. quod terminus aequivocus passive mediante modo suo significandi¹ distribuitur, quia non aliter scimus terminum distribui pro suppositis alicuius significati nisi quia distributio ordinata cum termino tali convenit cum eo in modo significandi; unde sic dicto 'cuiuslibet hominis asinus currit' nunc scimus quod li determinatio del 'cuiuslibet' est distributio hominis et distribuit hominem pro suppositis eius, unde et sic dicto 'hominis quilibet asinus currit' 'quibet' est distributio asini.

Et sic ex eadem materia rationis concludi potest quod quilibet terminus aequivocus unico actu distributionis distribuitur pro suppositis omnibus cuiuslibet significati et unica positione. Et hoc patet, quia signum universale additum termino aequivoco eius est determinativum secundum quod terminus aequivocus signum est cuiuslibet significati, unde sic dicto 'omnis canis currit' li 'omnis' adiungitur ei ut signum est marinae beluae, et ut signum est caelestis sideris. Et hoc patet, quia cum hoc construitur sub tali modo significandi secundum quem ipsa significata a termino respiciuntur, et ideo tantum facit additio signi ad canem sic dicendo 'omnis canis' ac si adderetur 'omnis marina belua et omne caeleste sidus'. Nec est mirum quod unico actu distribuat pro omnibus illis, quia plurificatio ipsius vocis non facit pluralitatem actus distributionis, quia actus distributionis est ipsa significatio; nec etiam pluralitas significatorum impedit, quia significata non sunt distribuibilia sed magis vox significativa in eo quod signum; aut, si essent, non impedirent. Et hoc patebit cum dicatur ad rationes.

Unum tamen intelligendum est circa hoc, quod quamvis signum distribuat terminum pro omnibus <suppositis> cuiuslibet significati, cum distribuat terminum pro suppositis huius significati distribuit ipsum ac si non distribueret pro suppositis² alterius significati, quia sic distribuit sicut [sicut] terminus supponit. Et propter hoc oportet distinguere, et accidit distinctio.

Ad 2.1 Ad primam rationem dicendum quod consequentia non valet. Et causa huius est illa quia, ut praedictum est in fine, terminus distribuitur pro suppositis unius significati ac si non distribuatur pro suppositis alterius significati et econverso, et ideo accidit dubitatio quae impedit

1. suo significandi] sive significando C.

2. suppositis] terminis C.

consequentiam syllogisticam, unde ad maiorem dicendum est "Est ut sic, est ut non", et etiam ad minorem. Sed cum dicitur "Assumitur sub illo pro quo fit distributio", dicendum quod non obstante hoc sensus non esset, quia non solum fit distributio pro hoc sed pro alio et pro alio ac si non pro hoc, et ideo accidit dubitatio et est¹ talis quae impedit syllogismum.†

Ad 2.2 Ad secundum. Cum dicitur "Idem agens reale etc.", dicendum est quod in rebus duo inveniuntur agentia: unum est cuius actio transit in materiam exterioriorem, et talis actio agentis multiplicatur secundum multitudinem passibilium, et de hoc non est mirum quia tales actus sunt in patiente extra, et ideo sicut ipsa multiplicatur et actus illi multiplicantur. Sed aliud agens est cuius actio non transit in materiam exterioriorem, et tale agens in agendo quantum ad potentiam agendi aut quantum ad actum non oportet multiplicari, et illud est verum in agentibus artificialiter, quia aedificator secundum eandem artem aedificandi facere potest plura aedificia, et inspiciendo ad eandem artem aedificandi, et habendo eandem speculationem artis, et non loquor² de factione artis sed de speculatione ipsius aedificatoris, quia ars est in artifice velut principium regulans actum aedificatoris, unde ad artem oportet quod speculetur in operando. Nunc de tali actu qui manet sic in agente non oportet quod multiplicetur secundum multitudinem eorum quae fiunt, quia non est in ipsis multis /3rA/ sed in faciente et in uno, et tale agens proportionabile³ est signum distributivum, quia patet quod actio signi non transit⁴ ad rem significatam, sed actus significandi est in signo, unde per actum significandi dicitur vox significativa.

Quaestio <9>.

Utrum sequatur 'canis currit, ergo latrabile animal currit'.

Quaeritur utrum ad orationem in qua ponitur terminus aequivocus non contractus sequatur oratio in qua ponitur vox significans unum significatum termini aequivoci, ut si haec consequentia sit bona 'canis currit, ergo latrabile animal'.

1. Et quod non probatio:

-
1. et est] est et C.
  2. loquor] lo(quit)ur C.
  3. proportionabile] propor()le C.
  4. transit C p.c. (s.l.)] patet C a.c. (expunctum)

1.1 Antecedens potest esse verum consequente existente falso; ergo consequentia non est bona. Antecedens apparet, quia cum sic dicitur 'canis currit' li 'canis' potest stare pro uno significato, et sic verificatur propositio[nem], haec tamen falsa erit 'caeleste sidus currit'; non ergo valet haec consequentia 'canis currit, ergo caeleste sidus currit'.

1.2 Item, si consequentia esset bona, periret finis impositionis termini aequivoci, quia ad hoc est terminus aequivocus ut eo exprimamus unum conceptum quemadmodum exprimeremus per terminum¹ solum illum conceptum significantem, et propter hoc ponitur significare non per modum copulationis; sed si consequentia esset bona, non possemus exprimere unum sine alio, quia id exprimimus quod per vocem significamus, et per vocem plura significamus in oratione si consequentia illa teneat.

1.3 Item, dato quod consequentia illa esset bona, non esset hic paralogismus aequivocationis 'omnis canis currit, caeleste sidus est canis, ergo etc.', quia consequentia bona non stat cum paralogismo.

2. Ad oppositum:

2.1 Terminus aequivocus continet sua significata per modum copulationis; ergo ad orationem in qua ponitur talis terminus sequuntur sua significata. Consequentia patet, quia ad copulativam sequitur quaelibet eius pars. Antecedens est verum, quia idem est dicere 'canis' ac si diceretur 'caeleste sidus, marina belua et latrabile animal' per Aristotelem in primo Periermeneias et 2° Elenchorum.

2.2 Item, ad orationem in qua ponitur terminus aequivocus dicendum est "Est ut sic, est ut non",² ita quod plures dandae sunt responsiones; et si hoc, oratio ad quam respondetur plura significat, quia aliter non esset dicendum "Est ut sic, est ut non". Et patet quod illa quae significantur sequuntur, quoniam [etc.] tunc consequentia est bona quando consequens intelligitur in antecedente, et sic est in talibus.

Quaestio <10>. Utrum ista consequentia teneat 'caeleste sidus currit, ergo canis currit'.

Quaeritur utrum tenet consequentia 'caeleste sidus currit, ergo canis currit'.

1. quemadmodum — terminum] q(ue)ue()dum exprimere i()us p(a)rtium C.

2. Arist. SE 19.177a21-22

1. Et quod sic probatio:

1.1 Quia consequentia est bona quando consequens intelligitur in antecedente; sed hic intelligitur in antecedente; ergo consequentia bona. Maior patet. Minor similiter, quia 'caeleste sidus' significat idem quod 'canis' et e converso, canis ergo secundum significatum eius est de intellectu caelestis sideris. Et non sufficit dicere quod consequentia non tenet quia consequens quantum ad quodlibet sui non includitur in antecedente, quia sic nec teneret haec consequentia 'homo currit, ergo animal currit' eo quod animal quantum ad quodlibet sui non includitur in homine, quia irrationale est aliquid sui et quantum ad illud non includitur in homine.

1.2 Item, per Aristotelem in 2° Perihermeneias sequitur 'necesse est esse, ergo possibile est esse', et 'possibile' aequivoce dicitur secundum quod ipse dicit, et aequivoce se habet ad necesse; aequivocum ergo sequitur ad alterum sui significatum.¹

2. Ad oppositum:

2.1 Non sequitur 'caeleste sidus currit; ergo caeleste sidus currit, marina belua currit, latrabile animal currit'; ergo nec sequitur 'caeleste sidus currit, ergo canis currit'. Probatio consequentiae quia illa 'canis currit' valet ista tria 'caeleste sidus currit' 'latrabile animal currit' 'marina belua currit'.

2.2 Item, si haec consequentia esset bona, posset reduci in syllogismum; sed consequens falsum; ergo antecedens. Quod consequens sit falsum patet, quia quaelibet oratio vel quilibet discursus in quo ponitur terminus aequivocus paralogismus aequivocationis est; sed talis consequentia in syllogismum vel discursum reduci non potest nisi in illo ponatur terminus aequivocus, quoniam in prima consequentia assumitur terminus aequivocus ut 'latrabile currit, ergo canis currit'.

Solutio primae < = quaestionis 9 >

3.1 Ad primam quaestionem dicendum quod consequentia illa non valet a termino aequivoco ad significata ita quod illa consequentia non valet 'canis currit, ergo caeleste sidus', quia idem non sequitur ad se ipsum, quia consequens dicitur illud quod est de sequenti intellectu et non de primo. Sed idem tantum² ponit se ipsum, sed non sicut consequens.

---

1. significatum] significati C.

2. tantum] tamen C.

Sed sic dicentes in hoc quod negant propositum concedunt propositum. Volunt dicere quod si *†aliquis†* sit diversum, tunc tenet consequentia; sed significatum termini aequivoci non est diversum a termino aequivoco sed *†illud significatum†*. Et cum hoc dicunt quod terminus aequivocus ponit pure suum significatum, et si hoc, significatum est diversum, quia positum diversum est a ponente, concedunt ergo quod idem /3rB/ sit diversum et etiam idem; et secundum hoc quod ponunt significatum esse diversum concedunt consequentiam, quia illam non negaverunt nisi quia significatum erat diversum, et ex positione eorum sequitur significatum esse diversum.

Et iterum dicunt falsum quia supponunt quod consequentia non sit eiusdem ad se. Et hoc patet: tunc dicimus consequentiam esse bonam quando oppositum posterius dicti non stat cum primo dicto; sed sic est cum primo accipitur aliquid et postea illud idem, verbi gratia 'homo currit, ergo homo currit', oppositum posterius dicti, ut illa 'nullus homo currit', non stat cum praedicta, sc. 'homo currit'; sed hoc est principium probandi consequentias. Hoc patet, 'si homo currit, ergo homo currit', quaeritur utrum sit vera aut falsa. Dicitur quod est falsa, quia 'si' notat consequentiam et hic non est consequentia, ergo propositio falsa; tamen verum est quod hoc est impossibile, quia si homo currit necessario homo currit.

3.2 Propter hoc dici potest sic quod consequentia illa est bona, haec sc. 'canis currit, ergo caeleste sidus' considerando significata termini aequivoci. Et hoc patet, quia haec oratio 'canis currit' plures est, et non est plures nisi quia oratio plura significat *†sic dicitur in libro Perihermeneias tunc oratio plura significat.†* Haec oratio 'canis currit' plura significat, sed oratio non plura significat nisi quia praedicatum significatur pluribus attribui, et qua ratione pluribus —ut duobus— eadem ratione omnibus; significatur ergo cursus inesse¹ caelesti sideri, marinae beluae et latrabili animali; et per consequens quodlibet ad orationem sequitur.

Item, terminus significans unum unum supponit; et cum supponit unum, praedicatum illi uni significatur attribui; terminus ergo aequivocus sive plura significans nisi impediatur plura supponit, et cum multa supponit multis attribui praedicatum significatur. Et hoc est quod dicit Aristoteles 2° Topicorum:² ibi dicit quod ad construendum multiplex non

1. inesse C a.c.] inest C p.c.

2. Arist. Top. 2.3

sophistico modo construere oportet in quolibet significato; et etiam in 2° Elenchorum¹ dicit "Est ut sic, est ut non". Quia ergo terminus aequivocus plura significat plura supponit in oratione nisi contrahatur.

Et posset aliquis dicere quod verum est quod terminus aequivocus plura significat, sed significat unum ac si non significaret aliud, et quia significat unum ac² si aliud non significaret, utens sermone aequivoco potest accipere terminum aequivocum pro uno significato non utendo aliud.³ Propter quod tenet consequentia.

Sed illud non valet, quia terminus aequivocus significans hoc ac si aliud non significaret significat tamen utrumque. Non obstante ergo quod significet hoc ac si aliud non significet, quia tamen aliud significat aliud supponit. Et per illud idem dicendum est quod econverso non tenet consequentia considerando significata, unde haec consequentia non tenet 'caeleste sidus currit, ergo canis currit', quia illa 'canis currit' significat plura sub propriis rationibus, significat enim quod latrabile animal currit et caeleste sidus quantum ad significata, sed haec 'caeleste sidus currit' tantum significat caeleste sidus currere.

Ad 1.1 Ad primam rationem. Cum dicitur "Antecedens potest esse verum consequente existente falso", similiter hoc est falsum, hoc non est verum 'canis currit' simpliciter nisi cum praedicatum cuilibet significato convenit. Et propter hoc quamvis praedicatum uni conveniat non dicimus propositionem esse veram sed distinguitur si alio [si] significato non conveniat †sed distinguere(?)† dicendo "Est ut sic, est ut non" recta solutione et non apparenti solutione.

Ad 1.2 Ad 2^{am} rationem. Cum dicitur⁴ quod si esset ita quod teneret, tunc periret finis nominis aequivoci, dicendum quod non. Sed ulterius cum dicitur quod ad hoc est nomen aequivocum ut exprimamus unum conceptum sicut exprimimus unum conceptum per nomen significans tantum unum, haec propositio sub uno sensu veritatem habet, sub alio falsitatem: particulariter accipiendo propositionem vera est, sed non universaliter ita quod is sit sensus "Ad hoc est terminus aequivocus ut exprimamus unum conceptum omni eodem modo quo exprimimus per terminum unum significantem conceptum unum". Et hoc patet, quia ad hoc

1. *Arist. SE 19.177a21-22*

2. ac] ut C.

3. aliud] sic C; vix emendandum.

4. Cum dicitur] dicendum C.

est terminus aequivocus ut per terminum¹ plura significemus, quia nomina sunt finita, res autem infinitae; utendo ergo nomine aequivoco in quantum aequivocum est relativum ad significata oportet uti ipso pro pluribus; sed si consideratur quantum ad modum significandi, ratione modi significandi ipso possumus uti pro uno non utentes pro pluribus; sed si terminum aequivocum proferamus non contractum, non exprimimus solum hoc ut concipimus, immo plura exprimimus, quia plura significamus.

Ad 1.3 Ad 3^{am} rationem dicendum quod haec propositio est interrimenda, quia in plus est necessarium quam² syllogismus et in plus est consequentia bona quam syllogismus, sicut dicit Aristoteles in primo /3vA/ Priorum.

Sed potest aliquis sic arguere: Hic est dispositio terminorum et propositionum ut exigitur a syllogismo, et etiam hic est consequentia bona, ut tu dicis, ergo hic est bonus syllogismus. Et confirmaret consequentiam quia syllogismus nihil aliud est nisi consequentia bona in propositionibus dispositis et terminis dispositis.

Ad illud dicendum est quod syllogismus est consequentia necessaria quae fundatur in terminis dispositis, ut in terminis [aequivocis] univocis, ad syllogismum; termini enim univoci solum habent dispositionem per quam ingrediant syllogismum. Et hoc est verum, quia cum accipitur terminus aequivocus dubium est pro quo significato accipitur terminus aequivocus, et syllogismus praeter tale dubium debet esse. Et hoc est quod dicit Aristoteles 2° Elenchorum, dicit quod orationes aequivocae obnubilant verum elenchum quia dubitare faciunt.³

<Ad rationes quaestionis 10>

Ad rationes 2ae quaestionis.

Ad 1.1 Cum dicitur "Consequens intelligitur in antecedente, ergo etc.", dicendum quod hoc esset verum si consequens intelligeretur in antecedente et non significaret a<liu>d quam antecedens sub ratione propria et in actu; sed 'canis' sub propria ratione plura significat quam 'caeleste sidus', et ideo non tenet consequentia.

1. per terminum] p(a)rtium C.

2. quam] quod C.

3. Arist. SE 17.175a41-b3

Ad 1.2 Ad 2^{am} dicendum. Cum dicitur "Necesse est esse, ergo possibile est esse", dicendum quod considerando significata eius quod est 'possibile' non tenet consequentia, sed considerando 'possibile' quantum ad modum significandi tenet consequentia, quia 'possibile' significat unum ac si aliud non significaret.

Sed utrum dicendum est absolute quod tenet consequentia vel quod non tenet est dubitandum. Dicendum quod utrumque debet dici, quia, ut dictum est, non tenet consequentia respiciendo ad significata sed tenet respiciendo ad modum significandi; unde sic tenet et non tenet, et haec non sunt opposita, quia referuntur ad diversa.

Ratio una potest adduci contra praedicta, quia dicit Aristoteles quod illa quae se habent secundum affirmationem et negationem in aequivocis simul stare possunt in veritate, unde "verum sanabatur laborans et non laborans".¹ Sed huius oppositum sequitur ex dictis, quia cum sic dicitur 'canis currit' li 'canis' supponit omnia significata quando non contrahitur. Dicitur tunc sic: 'nullus canis curris': sicut dictum est, distributio unico actu distributionis distribuere potest pro omnibus suppositis cuiuscumque significati, et si hoc sit verum, illa simul stare non possunt 'canis currit' et 'nullus canis currit', quia cum sic dicitur 'canis currit' praedicatum vel cursus significatur omnibus significatis attribui, et in alia negatur pro quolibet.

Ad illud dicendum quod orationes aequivocae se habentes secundum negationem et affirmationem simul stare non possunt respiciendo ipsas quantum ad significata, sed solum respiciendo eas quantum ad modum significandi terminorum aequivocorum simul stare possunt. Et ita dicendum est "Est ut sic, est ut non."

Quaestio <11>. Utrum terminus analogicus significet aliquid commune suis analogatis.

Quaeritur circa secundum modum aequivocationis, et quaeritur utrum terminus analogus significat aliquid commune suis analogatis.

1. Et quod sic probatio.

1.1 Secundum analogia fiunt comparationes, ergo analogia significant aliquid commune. Consequentia patet, quia secundum unam naturam

---

1. *Arist. SE 4.166a4-5*

comparatio (septimo Physicorum, unde dicit quod solum secundum speciem specialissimam fiunt comparationes). Antecedens apparet, quoniam hoc esse magis sanum illo <vel> magis ens illo¹ dicimus sicut forma magis ens quam materia; haec autem sunt analogia.

1.2 Item, terminus analogus significat per prius et posterius; sed hoc non esset nisi aliquid commune significaretur per terminus analogum; unde et propter hoc terminus aequivocus simpliciter non significat per prius et posterius, quia nihil commune significat.

2. Ad oppositum.

2.1 Nisi analogia significarent multa et non unum, non oportet <er> et distinguere orationes in quibus ponuntur tales termini; sed tales distinguuntur.

2.2 Et iterum, nisi multa significarent, non essent reducibilia ad aequivocationem, et tamen in hiis consistit secundus modus aequivocationis.

Quaestio <12>. Utrum 'ens' significet aliquid commune substantiae et accidenti.

Secundo quaeritur utrum 'ens' significat aliquid commune substantiae et accidenti, quibus dicitur esse analogum, ita quod 'ens' significet unum.

1. Et quod sic probatio:

1.1 Intellectus entis non est intellectus absoluti nec etiam est intellectus comparati, quia si esset intellectus absoluti, non se extenderet ad comparatum; si etiam esset intellectus comparati, non se extenderet ad absolutum; intellectus ergo entis, cum sit aliquid, communis est ad utrumque intellectum. Ergo id quod significat intellectum entis significat commune utrique; et hoc est ens, et sic significat aliquid commune substantiae et accidenti, quoniam intellectus absolutus substantiae est, intellectus accidentis comparatus.

1.2 Item, de ente est scientia una, ergo 'ens' significat unum. Consequentia patet per Commentatorem decimo Metaphysicae; dicit enim: "Si 'ens' significaret plura, de eo non esset una scientia."

1.3 Item, quod non et aequivocum neque denominativum, univocum est; sed ens est huiusmodi, <quia non est aequivocum>, sicut dicit

---

1. illo] i(de)o C.

Aristoteles quarto¹ *Metaphysicae*; nec /3vB/ denominativum, quia in quid praedicatur de omnibus; ergo est univocum, et sic significat unum.

1.4 Item, secundum Avicennam ens est quod primo occurrit intellectui, et prius quam substantia vel accidens; sed quod primum est, unum est, quia primum uni convenit; intellectus ergo entis unus est et prior intellectu substantiae et accidentis; sed si prior, communior, et unum commune in communitate importat, ergo unum commune <significat>, et per consequens non significat multa.

2. Ad oppositum.

2.1 Propositiones in quibus ponitur 'ens' distinguendae sunt; unde haec oratio 'ens est unum' distinguenda est, ut dicitur primo *Physicorum*, quoniam 'ens' multa significat et non unum, sicut dicit ibi.

2.2 Item, Porphyrius dicit: ens aequivocum est, unde ens non est genus, unde communitas in ente solum secundum vocem est.

2.3 Et hoc apparet per rationem: si 'ens' significaret unum, aut illud unum esset absolutum aut comparatum. Si absolutum, formaliter non praedicaretur de comparato, et per consequens haec non esset vera 'accidens est ens' formaliter; sed hoc est falsum. Si illud unum esset comparatum, formaliter non praedicaretur de absoluto; oportet ergo quod significatum unius non sit tantum unum sed plura.

< *Determinatio quaestionis 11* >

3.1 Ad quaestionem primam dicendum est quod quaedam analogia est reducibilis ad univocationem et quaedam ad aequivocationem. Exemplum de primo: genus universaliter analogice dicitur de suis speciebus; verbi gratia 'animal' analogice dicitur de animali rationali et irrationali, et talia analogia significant aliquid commune analogatis, quoniam talia univoca sunt simpliciter. Sed quaedam analogia reducibilia sunt ad aequivocationem, secundum quam analogiam 'homo' dicitur analogice de homine vero et homine picto; et talia analogia consignant aliquid commune, sed vere sunt aequivoca iuxta secundum modum aequivocationis.

Et quaelibet analogia reducibilis est ad univocationem vel aequivocationem, ut dictum est. Unde et multiplicitas secundum analogiam non distinguitur a multiplicitate secundum aequivocationem; et propter hoc in

---

1. quarto] quod C. *Arist. Metaph.* 4.2.1003a33-34.

nulla parte logices¹ traditur alia ars ad cognoscendum multipliciter secundum aequivocationem analogiae quam illa quae traditur ad cognoscendum multipliciter secundum aequivocationem. Unde et Boethius in tractando de divisione vocis nullam mentionem facit de analogia, tamquam supponens analogiam esse modum unum aequivocationis.

Sed aliquis posset contra hoc arguere: Aequivocum dicitur quasi aequae vocans; et multiplex secundum analogiam non est aequae vocans; ergo multiplex secundum analogiam non est aequivocum.

Ad illud ultimum dicendum quod multipliciter quae est in dictione sortitur nomen ex hoc quod principaliter in ipso est, ut ex principali modo multipliciter, secundum quem modum principalem vox dicitur multiplex in eo quod multa aequae vocat,² unde denominatur multiplex aequivoca a principali modo illius multipliciter et non quia secundum quemlibet modum aequae plura vocet. Et propter hoc in definitione propria aequivocorum non ponitur "prius" aut "posterius" neque etiam "aequae significare", sed dicuntur aequivoca quorum solum nomen commune est, ratio substantiae diversa, in Praedicamentis.³

Sic ad primam quaestionem.

Ad rationes illius quaestionis:

Ad 1. Rationes primo adductae concludunt quod analogia reducibilia ad aequivocationem significant aliquid commune. Et hoc negatum est.

Ad 1.1 Et propter <ea> respondendum est ad primam quod consequens est concedendum sicut antecedens. Antecedens habet intelligi sub hoc sensu "secundum analogia fiunt comparationes quantum ad unum significatum analogi", et sic concedi potest quod analogum⁴ significat aliquid commune quantum ad unum sui significatum. Et illud apparet in exemplo: dicimus quod hoc est magis sanum illo respiciendo ad unum significatum sanitatis, ut ad signum, quoniam hoc est magis <signum> sanitatis quam illud; tunc quantum ad unum significatum sani respicimus, secundum quod fit comparatio, et illud significatum communiter⁵ se habet ad sua contenta et contentis sub illo significat sanum aliquid commune, sicut 'canis': 'canis' nihil commune significat latrabili

1. logices] lo(gi)cis C.

2. vocat] notat C.

3. *Arist. Cat. 1.1a1.2*

4. analogum] analogia C.

5. communiter] convenienter C.

animali, caelesti sideri, marinae beluae; significat tamen aliquid commune huic caelesti et illi, quoniam significat caeleste sidus.

Ad secundam rationem, cum dicitur "Terminus non potest dici per prius et posterius etc.", dicendum est quod falsum est. Verbi gratia, supponitur quod ens dicatur multipliciter de substantia et accidente. Postea ostendetur: dicitur primo de substantia, sicut dicit Aristoteles septimo *Metaphysicae*, et consequenter de accidentibus; nihil tamen commune hiis significat, unde participationes¹ quaedam univocae sunt, quaedam aequivocae.

< *Determinatio quaestionis 12* >

3. Ad secundam quaestionem dicendum quod 'ens' non significat aliquid commune substantiae et accidenti. Et hoc apparet per rationem, quia si significaret aliquid commune, illud commune aut esset substantia aut accidens aut aggregatum ex substantia² et accidente aut nihil. /4rA/ Ultimum est impossibile, ut 'ens' significet nihil. Nec etiam illud commune est substantia, quia nihil est commune contentis per rationem inferioris; ens ergo non est commune substantiae et accidenti per rationem substantiae; nec³ etiam per rationem accidentis — pari ratione ens per rationem accidentis non est commune substantiae et accidenti.

Propositio praedicta apparet, videlicet quod nihil sit commune aliquibus contentis sub eo per rationem unius contentorum, quia animal per rationem rationalis non est commune rationali et irrationali, immo ut sic proprium est rationali; sic apparet in omnibus aliis inducendo, quoniam commune sumptum per rationem inferioris proprium est inferiori; tunc 'ens' non poterit significare aliquid commune quod sit substantia et quod sit accidens.

Et si dicatur quod significet aggregatum ex substantia⁴ et accidente, quaerendum aut significet hoc aggregatum sub ratione una aut sub pluribus. Si sub pluribus, non significat aliquid commune, sed multa tunc significat. Si sub una ratione, quaerendum est de illa una ratione

1. participationes] p(a)rti^{nes} vel p(e)rci^{nes} C.

2. substantia] subiecto C; cf. *infra*.

3. nec] vel C.

4. substantia] subiecto C.

utrum illa sit substantia vel¹ accidens aut aggregatum ex utrisque aut nihil. Null[or]um illorum potest concedi per eandem rationem ut prius.

Et sic patet quod 'ens' non poterit significare aliquid commune substantiae et accidenti, quoniam nihil est tale. Et hoc est quod dicit Aristoteles in quinto Metaphysicae et in septimo. Dicit enim quod "ens multipliciter dicitur sicut divisimus in hiis quae de quotiens", ut et in quinto dicit "Quotiens esse dicitur, totiens significat 'esse'".² Hoc etiam dicit primo Physicorum, quod principium disputandi contra Parmenidem et Melissum accipiendum est quod ens multipliciter dicitur; sed multiplicitas illa entis non est multiplicitas reducenda ad primum modum aequivocationis, cui proprie convenit aequivocum; unde dicit in septimo Metaphysicae³ quod ens non dicitur univoce nec aequivoce sed ad unum, et dicit quod "nec aequivoce" quantum ad primum modum modum aequivocationis, sed quantum ad secundum aequivoce dicitur, unde Porphyrius "aequivoce nuncupabit"⁴ ens, quia communio solum secundum vocem est in ente respectu τ eorum $\dagger$ ens tunc dicitur aequivoce secundum secundum modum aequivocationis.

Ad 1.1 Ad primam rationem dicendum quod non concludit. Et < si > sic arguitur de cane respectu suorum significatorum "Intellectus canis non est tantum intellectus latrabilis animalis nec tantum caelestis sideris etc., ergo est aliquis intellectus communis omnibus hiis", consequentia non valet. Sed illud quod facit aestimare quod 'ens' significat aliquid commune, hoc est communis ratio aequivocorum, quoniam 'ens' sicut aequivoca significat hoc ac si aliud non significaret et econverso, propter quod intellectus circa ipsum dependens est dubitans quomodo 'ens' accipiatur. Unde quia non accipit aliquod proprium significatum determinate, ideo⁵ aestimat quod significet aliquid commune, et sic decipitur penes aequivocationem.

Et si arguatur sic: 'ens absolutum' nominat quid determinatum, 'ens comparatum' nominat quid determinatum, ergo circumscriptis determinationibus 'ens' nominat aliquid commune unum

— consequentia falsa, quia eadem ratio fieri posset in his quae sunt aequivoca secundum primum modum.

1. vel] et C.

2. *Arist. Metaph.* 7.1.1028a10-11 & 5.7.1017a23-24

3. Cf. *Arist. Metaph.* 4.2.1003a33-34; 7.4.1030a32sqq.

4. *Porph. Intr.* 6.8

5. ideo] non C.

Ad 1.2 Ad secundum dicendum quod consequentia non valet, quia non quaelibet unitas exigitur ad unitatem scientiae, quoniam ad unitatem scientiae sufficit quod ea quae determinantur in scientia attributionem habeant ad unum finem, et sic scientia medicina dicitur scientia una quia omnia quae considerantur in medicina tamquam ad sanitatem considerantur, ut dicit Commentator in principio quarti Metaphysicae; vel sufficit quod attribuantur alicui uni, et sic est scientia una quae est de ente, ut in Metaphysica quae est de substantia et accidentibus, quia omnia quae ibi considerantur attributionem habent ad substantiam; non oportet ergo quod illud de quo est scientia una, quod illud significet unum.

Ad 1.3 Ad ultimam rationem dicendum. Cum dicitur quod 'ens' non est aequivocum, dicendum quod 'ens' non est aequivocum quantum ad primum modum, est tamen aequivocum quantum ad secundum. Et quando Aristoteles dicit quod non est aequivocum, intelligit quantum ad primum modum.

Ad 1.4 Ad ultimam rationem, "Ens est illud quod primo occurrit intellectui", dicendum quod Avicenna¹ posuit ens et unum dispositiones additas rebus, unde et posuit res secundum accidens esse prout "secundum accidens" opponitur "per se primo modo". Et ibi error est, quoniam ens secundum Aristotelem de substantia cuiuslibet est, et in quid praedicatur de quolibet, nec secundum accidens praedicatur, \ut/ in quarto Metaphysicae dicitur. Et propter hoc, quia sic erravit² circa ens, non est fides adhibenda dictis suis circa ens. Tamen dictum suum veritatem habere potest, sed non ad propositum. Et ideo intelligendum est quod 'ens' significat i<llu>d idem quod 'substantia', secundum³ id quod primo significat, hoc est substantia in eo quod in se est, non per rationem substantis, unde et sic prius occurrit intellectui ens quam substantia per rationem substantiae qua⁴ substantia a substando dicitur; /4rB/ intellectus ergo substantiae est magis compositus quam intellectus entis per rationem substantiae, quia intellectus entis est quid et intellectus substantiae est intellectus eius quod quid est per rationem substantis aut subsistentis; propter quod intellectus entis simplicior est quam intellectus substantiae ut sic, et propter hoc prius occurrit intellectui. Nec tamen est

1. Avicenna] Aristoteles C.

2. erravit] errant C.

3. secundum] et C.

4. qua] quoniam C.

opinandum quod isti duo intellectus se habeant secundum sub et supra, sicut se habent intellectus corporis et animalis, sed se habent ut intellectus alicuius sumpti per rationem accidentis et intellectus eius absolute. Similiter intelligendum quod ens < sic > se habet < ad > accidens et ad qualitatem et quantitatem quod ens constituit intellectum qualitatis in se et eius quod est qualitas, et eiusdem intellectum constituit qualitas, tamen ad aliud, unde qualitas a qualificando dicitur; sic ens prius est quam qualitas et prius¹ occurrit intellectui quam illud quod est qualitas sub ratione qualitatis. Et illam sententiam dicit Avicenna, et ex hiis non sequitur quod 'ens' significet aliquid commune substantiae et accidenti.

Ad probationem dicendum. Cum dicitur "Primum uni convenit", dicendum quod cum dicit Avicenna² quod ens primum occurrit intellectui, quod haec est distinguenda, et quaerendum est utrum accipitur 'ens' ibi pro substantia aut pro qualitate aut quantitate et sic de omnibus aliis. Si accipitur pro substantia, tunc est sensus "Primo occurrit intellectui, < id est > substantia primo occurrit intellectui"; et hoc potest esse dupliciter, quia primo aut simpliciter aut in comparatione. Unde si 'primo' accipitur simpliciter, is³ est sensus "Substantia inter omnia est illud quod primo est apud intellectum". Si in comparatione, tunc sensus est "Substantia primo in ratione substantiae in comparatione ad alias substantias occurrit intellectui", ut prius substantia quam corpus, vel animal vel homo. Unde sunt nobis prius nota universalialia magis, primo Physicorum.

Sed dubitandum est circa primum an secundum primum intellectum propositio potest habere veritatem quia is est primus intellectus datus "Ens est quod primo occurrit intellectui, hoc est: ens substantia est quod primo occurrit intellectui", et ibi secundum hunc intellectum supponitur quod accidentia posterius intelliguntur et ipsa substantia primo; hic non habet locum, sed in libro De Anima quaerendum est.

---

1. prius] primum C.

2. Avicenna] Aristoteles C.

3. is] hiis C.

Si accipitur 'ens' pro qualitate aut quantitate, idem sensus possunt assignari qui prius. Et sic patet quod illi qui ex ratione illa concludere volunt quod 'ens' unum significet paralogizantur secundum aequivocationem, quoniam cum proponitur haec oratio 'Ens est quod primo occurrit intellectui' distinguere debent.

Contra illa potest tripliciter argui ostendendo quod 'ens' significet aliquid commune substantiae et accidenti.

a. Primo sic: Sequitur 'accidens est, ergo ens est', et non econverso; similiter sequitur 'substantia est, ergo ens est', et non econverso; ergo 'ens' significat aliquid commune utrisque, quia aliter non impediretur consequentia.

b. Item, Algazel in *Metaphysica* sua dicit quod 'ens' univocum est et significat unum. Et est ratio sua illa: Contingit quaerere de substantia an sit, et dubitare; sed si 'esse' acciperetur pro substantia solum et non pro accidente, non tunc contingeret quaerere nec dubitare circa hanc orationem 'substantia est' [homo est], quia haec oratio idem significat cum hac 'substantia est substantia aut substantia est accidens' quoniam ponitur 'esse' non significare quid commune substantiae et accidenti.

c. Item, in obiectis sensuum exigitur unitas, unde cuiuslibet sensus est aliquod obiectum per cuius rationem omnia alia sentiuntur discurrendo singulos sensus; ergo apud intellectum erit aliquod obiectum unum per cuius rationem omnia alia intelliguntur, quod oportebit se extendere ad omnia; et non est aliquod tale nisi fuerit ens; ens ergo communem rationem et unam habet ad omnia quae sunt.

Ad illas rationes dicendum:

Ad a. Primo ad primam. Cum dicitur "Sequitur 'accidens est, ergo ens' etc.", dicendum quod consequentia haec interimenda est. Supponendo quod non tenet consequentia econverso, potest esse aut quia consequens est aequivocum, †et tunc inspiciendo ad modum significandi termini aequivoci, et hoc propter aequivocationem; † aut¹ impediatur consequentia propter unitatem, ut si sic diceretur 'homo currit, ergo animal currit, et non econverso', et impeditur consequentia propter unitatem quae est in homine eo quod animal² univoce se extendit ad plura quam homo.

---

1. aut] aliter C.

2. animal] arguitur C.

Ad b. Ad secundum. Cum dicitur quod Algazel etc., dicendum quod Avicenna et Algazel secuti sunt eandem opinionem, et propter hoc non creditur Algazeli nec Avicennae circa ens et unum nisi prout rationem habent. Ad rationem Algazelis dicendum est quod 'ens' et 'esse' idem significant, 'esse' tamen aliquid addit supra <'ens'> quoniam 'est' consignificat nunc esse, 'ens' autem non, et hoc est tempore mensurari aut instanti.

Et propter illud accidens quod importatur per hoc quod est 'esse' contingit dubitare circa tales orationes 'substantia est' 'homo est'. Contingit dubitare utrum homo mensuretur hoc instanti, et hoc est quod volumus significare in propositionibus ubi praedicatur hoc verbum 'est': ad veritatem huius 'homo est' videndam statim recurrimus ad mensuram utrum hoc instanti mensuretur esse hominis aut non. Illud ergo propter quod dubitatur /4vA/ non est aliquid commune quod nec sit substantia nec accidens, sed est aliquid unum illorum. Utrum tamen distinguere debent tales propositiones 'homo est' penes rem significatam eius quod est 'est' dicetur postea in consequenti tertia.¹

Ad c. Ad ultimam rationem. Cum dicitur "In obiectis sensuum est aliqua unitas", dicendum quod secundum Aristotelem anima quodammodo est omnia in hoc quod anima comprehensiva est omnium; ideo in obiecto minimam unitatem exitit. Et hoc apparet inspiciendo ad virtutes sensitivas, quia quanto virtus sensitiva est apprehensiva plurium, tanto minorem unitatem exigit in obiecto. Unde et propter hoc obiectum sensus communis minorem unitatem exigit quam² obiectum visus. Propter quod dicendum est quod sola unitas attributionis sufficit ad unitatem obiecti intellectus, et unitas attributionis est in ente, quia 'ens' primo significat quid et consequenter alia, ut qualitatem, quantitatem et sic de aliis, quae omnia attributionem habent ad quid, quod est substantia.

Quaestio <13>. Utrum orationes in quibus ponuntur termini analogi sint distinguendae.

Quaeritur utrum orationes in quibus ponuntur termini analogi sint distinguendae.

---

1. *I.e. in quaestione 14.*

2. *quam] secundum C.*

1. Quod sic videtur:

1.1 Tales orationes sunt multiplices, ergo sunt distinguendae. Antecedens patet per praeostensa, quoniam analogia multa significant.

1.2 Item, philosophi tales orationes distinguunt, ergo sunt distinguendae. Antecedens apparet, quoniam Aristoteles hanc distinguit 'esse unum', similiter Boethius 'homo vivit'.

2. Ad oppositum. Secundum commune dictum terminus analogice dictus per se positus stat pro priori significato et oratio in qua ponitur non distinguitur; unde cum 'ens' dicatur de ente in actu et ente in potentia, si 'esse' per se dicatur, tantum stat pro esse in actu; unde nullus distinguit hanc 'homo est' ex eo quod accipitur pro ente in actu et ente in potentia.

3. Solutio

Ad quaestionem dicendum quod quaedam analogia reducibilia sunt ad univocationem, et orationes in quibus talia analogia ponuntur non sunt distinguendae. Alia sunt analogia reducibilia ad aequivocationem; et haec aut absolute significa<n>t duo aut tria, aut simpliciter significa<n>t unum et secundum quid aliud.

Haec analogiae manifestae sunt in ente, unde 'ens' analogice se habet ad substantiam et ad accidens primo modo analogiae, quoniam 'ens' significat substantiam et accidens absolute. Alia analogia reperitur in ente respectu entis in actu et entis in potentia, et illud 'ens' non se habet absolute ad actum et potentiam, sed simpliciter actum, secundum quid significat potentiam; et orationes in quibus talia analogia ponuntur sic se habentia simpliciter ad unum, secundum quid ad aliud, distinguendae non sunt, et ibi verum est quod dicitur quod analogum per se positum stat pro primo significato; sed quando analogia se habent per prius et posterius ad ali<qu>a analogata, et hoc absolute, orationes tales distinguendae sunt.

Et ratio utriusque est illa quia sicut terminus significat sic supponit, nisi impediatur. Si ergo analogum significet absolute plura, plura supponit si non impediatur; et si plura supponit, oratio plures est; et ideo distinguenda est. Similiter, terminus sicut significat sic supponit nisi impeditur; propter hoc, si analogum significet hoc absolute et aliud secundum quid, illud quod significat absolute supponit absolute, et aliud non supponit, immo tantum secundum quid supponit; et ideo oratio simpliciter est una, secundum quid tamen plures, et hoc est non esse plures;

propter quod oratio in qua ponitur talis terminus analogus per respectum ad illa analogata distinguenda non est. Unde licet haec 'Socrates est ens' sit distinguenda ex parte eius quod est 'ens' ex eo quod li 'ens' potest accipi pro substantia et accidente, tamen distinguenda non est per respectum ad actum vel potentiam quem habet 'ens'.

Ad 1.1-2 Rationes primae concludunt quod analogia <quae> significant absolute duo faciunt orationem esse distinguendam, et tales orationes distinguendae sunt.

Ad 2 Ratio ad oppositum concludit quod oratio in qua ponitur terminus analogus significans unum absolute et aliud secundum quid, per illam rationem non sunt distinguendae; et hoc est verum, et sic stat terminus analogus per se positus pro modo famosiori.

Quaestio <14>. Utrum oratio in qua ponitur hoc verbum 'est' sit distinguenda ex eo quod li 'est' etc.

Quaeritur utrum oratio in qua ponitur hoc verbum 'est' sit distinguenda ex eo quod li 'est' possit accipi pro substantia vel accidente.

1. Et quod sic videtur:

1.1 'Esse' significat substantiam et accidens, et non nisi aequivoce, quia substantiae et accidenti nihil est commune univocum; ergo oratio in qua ponitur ipsum 'est' distinguenda est. Antecedens apparet, quia secundum Aristotelem in 5° Metaphysicae quotiens esse dicitur, totiens 'esse' significat; et esse dicitur de substantia et accidente, significat ergo substantiam et accidens.

1.2 Item, 'esse' et 'ens' idem significant, et solum differunt in modo significandi; sed oratio in qua ponitur 'ens' multiplex est et distinguenda; ergo oratio in qua ponitur 'est'.

1.3 Item, per Aristotelem primo Physicorum: dicit quod id quod est multipliciter dicitur, et ideo ab hiis qui dicunt omnia esse unum quaerendum est quomodo accipiunt 'id quod est'. Distinguit ergo Aristoteles orationem illam penes esse.

2. Oppositum sic:

2.1 Per hanc orationem 'homo est' non significamus idem quod significamus per hanc orationem 'homo est ens', quia si idem significarem superflueret dicere 'ens' cum hoc quod est 'est'; sed non /4vB/ propter aliud esset haec oratio distinguenda 'homo est' nisi quia per

‘esse’ significatur illud idem quod per ‘ens’, et hoc est substantia[m] et accidens.

2.2 Item, hoc est principium manifestum: impossibile est idem simul esse et non esse; sed posito quod illa distinctio sit conveniens, oppositum huius principii est verum, quia eius oppositum est ‘possibile est idem esse et non esse’, et utraque illarum multiplex est, ut ponitur. Haec ‘possibile est esse’ haec est vera quia substantia, et ‘possibile est idem non esse et nunc non esse’, quia possibile est hoc non esse accidens. Et hoc patet, quia in aequivocis illa quae se habent secundum affirmationem et negationem nihil prohibet simul stare; unde et illa simul stant ‘canis currit’ et ‘non canis currit’; unde et illa simul stabunt ‘possibile est hoc esse’ et ‘non esse’ simul.

2.3 Item, [quod] haec oratio ‘homo est substantia’ composita est, et ibi praedicatur hoc verbum ‘est’ tertium; si ergo idem sit dicere ‘homo est’ et ‘homo est substantia’, [praedicatur tunc ‘est’] sic dicendo ‘homo est’ praedicatur ‘est’ tertium, et tunc numquam realiter esset secundum adiacens; quod falsum est.

2.4 Item, per Aristotelem 2° Posteriorum contingit quaerere quattuor, ut propter quid res est et quid est et quia est et si est; tunc contingit quaerere an homo est; ergo contingit dubitare an homo est. Similiter contingit dubitare an substantia sit, sed non contingit dubitare an substantia sit substantia, nec etiam contingit dubitare an substantia sit accidens, quia immediate est haec falsa ‘substantia est accidens’; et contingit dubitare an substantia sit, ergo nec ‘esse’ dicit substantiam neque praedicat accidens.

3. Ad quaestionem potest dici quod oratio in qua ponitur hoc verbum ‘est’ ex parte eius quod est ‘est’ distinguenda non est. Et illud apparet quia significationes nominum nobis non innotescunt nisi per usum; sed ‘esse’ in propositionibus quando praedicatur secundum tantum utimur pro eo quod est verum, et nec pro substantia neque pro accidente, nisi inquantum verum praedicamus. Hoc dicit Commentator 5to Metaphysicae, quia dicit: cum sic dicitur ‘Socrates est’ in hac quaestione simplici esse non significat nisi verum, et hoc est alia natura sive aliud significatum ab eo quod significatur per ens in quantum se extendit ad X praedicamenta; et propter hoc dicit quod expositores diversificantur antiqui in quaestione simplici de esse, quia quidam¹ posuerunt quaes-

---

1. quidam] quaedam C.

tionem talem esse problema de genere, ut illi qui respexerunt ad significatum eius secundum quod commune est ad decem praedicamenta. Alii ponebant hoc problema esse de accidente, quia per 'est' in illa quaestione simplici nihil significamus nisi verum, quia si Socrates est, verum est Socratem esse. †accipitur†¹ ergo illud quod est esse in quaestione simplici non significat nisi verum, ergo nec praedicat nisi verum. Antecedens apparet per Commentatorem, ut dictum est. Consequentia manifesta est, quia terminus id praedicat quod significat, et multa non praedicat nisi multa significet, <ergo> si 'esse' non praedicet nisi unum, ut verum, oratio distinguenda non erit penes 'esse'.

Et illud videtur consonare intellectui, cum sic dicitur 'Socrates est', quia nunc proponimus esse secundum et nolumus ipsum praedicare tertium; et si praedicet substantiam et accidens. tertium praedicat, et non secundum, quia sic dicendo 'Socrates est' <idem esset> ac si diceretur 'Socrates est substantia'. Et sic non est distinguenda 'Socrates est.'

Ad 1.1 Ad primam rationem. Cum dicitur "'Esse' multa significat, et non nisi aequivoce", dicendum quod hoc quod est 'est' analogice significat verum in propositionibus et substantiam et accidentia, ita tamen quod 'esse' per prius significat verum, pro quo in propositionibus tantum ipso sic utimur, quia non significamus nisi verum per hoc quod est 'est'.

Vel aliter potest dici ad rationem quod ibi Aristoteles accipit 'esse' pro eo quod est 'ens', unde 'ens' multa significat, substantiam et accidens, sed 'esse' verum significat in propositionibus [et non pro eo quod est ens]. Et ideo quamvis 'ens' facit propositionem multiplicem, 'esse' tamen non facit, quia 'esse' in propositionibus non significat nisi verum.²

Ad 1.2 Et sic apparet responsio ad 2^m argumentum.

Ad 1.3 Ad 3^{am} rationem. Cum dicitur "Multipliciter dicitur id quod est", accipit 'id quod est' pro 'ens'; ex hiis tamen non sequitur quod esse multipliciter dicatur.

---

1. accipitur] si *malim*.

2. verum] unum C.

< Quaestio 15 >

Utrum haec oratio 'laborans sanabatur' significat unum vel multa

Circa tertium modum aequivocationis, ibi¹ dicit quod laborantem quidlibet facere aut pati non tantum unum significat, unde haec propositio 'laborans sanabatur' non significat unum. Ideo quaeritur utrum haec oratio 'laborans sanabatur' significat unum.

1.1 Et quod multa significat probatio: 'laborans' consignificat duo tempora, ergo haec oratio in qua ponitur 'laborans' multa significat; antecedens est verum secundum Priscianum, quia participia talia tempus duplex consignant secundum ipsum, praesens et praeteritum, nec sufficit dicere quod participia consignant praesens et praeteritum imperfectum et non praeteritum perfectum, quia Priscianus dicit quod participia praesentis temporis consignant praeteritum imperfectum, et postea dicit quod significant praeteritum perfectum, et est /5rA/ sua littera illa in primo Constructionum:² "participia praesentis temporis et infinitiva verba eadem sunt praeteriti imperfecti temporis et praedicta significantia sensum praeteriti imperfecti temporis cum verbis praeteritis perfectis³ et plusquamperfectis coniunguntur", ita dicit fere in fine Constructionum.

1.2 Item, ad principale. Haec est vera 'laborans sanabatur', et haec similiter 'non laborans sanabatur'; sed hoc non esset nisi illa oratio 'laborans sanabatur' multa significaret; ergo etc.

2. Oppositum.

2.1 Si haec oratio multa significaret, hoc non esset nisi quia 'laborans' multa consignificaret; sed hoc est falsum; ergo et primum. Quod hoc sit falsum apparet per Priscianum, quia ipse dicit quod duo participia nobis deficiunt, praesens passivi et praeteritum activi;⁴ 'laborans' ergo nec 'sedens' consignant tempus praeteritum.

2.2 Item, si haec multa significaret, tunc est haec 'laborans est sanus' multa significaret; consequens falsum, ergo antecedens. Quod consequentia sit falsa patet, quia dicit Aristoteles in littera quod laborans non nunc sed prius est sanus, quasi diceret "haec non est vera 'laborans est sanus', sed 'laborans non nunc sed prius est sanus' cum hac determina-

---

1. *Arist. SE 4.166a2-3*

2. *Prisc. Inst. 17.24.180-181*

3. praeteritis perfectis] praeteriti temporis C.

4. *Prisc. Inst. 11.7.25.*

tionem." Consequentia apparet, quia eadem causa reperitur in illa 'laborans est sanus' propter quam debet significare multa quae et in ista 'laborans sanabatur', quia prima propositio non significat multa nisi ex parte participii.

3. Ad quaestionem dicendum est quod duo participia nobis deficiunt, ut praeteritum sub activa voce et praesens sub passiva voce, sicut dicit Priscianus. Haec non nobis deficiunt quia <haec tempora> participiis absolute non insunt [ut attribuuntur], sed participiis tamen attribuuntur ut verbis eiusdem cognationis substant. Unde haec distinguenda est 'laborans sanabatur', sed illa 'laborans est sanus' non est distinguenda. Sic ergo dicuntur deficere nobis ea, tamen nos habemus per transumptionem participii praesentis temporis transumendo vocem talis participii ad consignificandum tempus praeteritum perfectum, cum talis vox substat tali verbo. Illud oportet dicere, quia aliter Priscianus contradiceret sibi ipsi, quia prius dicit quod nobis deficiunt et postea dicit quod participia quaedam consignificant tempus praeteritum perfectum, propter quod nec est dicendum quod omni modo deficiunt nec quod omni modo ea habeamus, sed est dicendum quod uno modo ea habeamus, et hoc manifestat usus. Causa autem propter quam participium praesentis temporis transumitur ad consignificandum praeteritum tempus perfectum est ista quia participium praesentis temporis quodlibet consignificat tempus praeteritum imperfectum, unde et ab eo formatur. Et quia praeteritum tempus imperfectum cognatum est praeterito temporis perfecto transumbatur ad aliud consignificandum, non tamen ut semper illud consignificaret, sed tantum cum verbo cognatae significationis subiaceret. Et huius probatio nulla alia potest esse quam usus.¹

Sed diceret aliquis: Si participium tale consignificet tot tempora ¶quia 'legens'¶, quare ergo denominatur solum ab uno tempore et dicitur participium praesentis temporis?

Ad hoc dicendum est quod participium tale praesentis temporis dicitur esse quia participium illud consignificat tria tempora, sed secundum ordinem, quia primo significat tempus praesens. Unde cum in oratione profertur, primo ad praesens recipitur, secundo consignificat tempus praeteritum imperfectum, et per posterius, et propter hoc a priori fit denominatio sive a principaliori, et Aristoteles convenienter proposuit hoc

---

1. usus] unus C.

exemplum 'laborans sanabatur' iuxta tertium modum ubi, sive in quo exemplo, multa significantur, sed per prius et posterius, sicut iam dictum est. Quia sicut in significando contingit esse prius et posterius et aequaliter, sic etiam in consignificando nihil prohibet esse prius et posterius et aequaliter. In significando prius et posterius est quia aliae sunt voces analogicae, et est ibi consignificare aequaliter quia aliae sunt voces proprie aequivocae. Unde in consignificando multa significat aequaliter sicut 'stannum' multos casus aequaliter significat, et manifestum est tales propositiones multiplices esse in quibus huiusmodi ponuntur; sed alia in consignificando habent ordinem quia consignificant unum per prius et reliquum per posterius, et ibi magis latet multiplicitas, et ibi minus videtur esse multiplicitas, et propter hoc proposuit ipse exemplum in talibus, ne credas quod tales orationes multiplices non sint, et dimisit aliud exemplum eo quod ipsa magis manifesta sunt.

Per hoc apparet quod haec oratio 'laborans sanabatur' multa significat eo quod 'laborans' consignificat tria tempora, ut hic stat: praesens, praeteritum imperfectum et praeteritum perfectum.

<Ad 2.1> Ad rationem primam [cum dicitur] respondendum est per interemptionem cum dicitur quod consequens est falsum. Et cum dicitur "Duo participia¹ nobis deficiunt", dicendum quod uno modo deficiunt, alio modo ea habemus. Per transumptionem habemus, quia participium praesentis temporis quod semper consignificat praesens et semper consignificat praeteritum imperfectum tempus transumitur ad consignificandum tempus praeteritum perfectum cum participium consimili verbo substat. Sic nobis deficiunt, alio modo non de/5rB/ficiunt, quia semper non habe[a]mus ea.

Ad 2.2 Ad secundum [cum dicitur] dicendum quod consequentia non valet. Ad probationem, cum dicitur "eadem est causa", dicendum quod non est eadem causa, quia causa propter quam haec 'laborans sanabatur' multa significat est quia 'laborans' consignificat tria tempora, sed absolute non consignificat tria sed duo absolute et tertiam non nisi ut substat tali verbo². Ad hoc enim ponitur ad sic significandum, unde non imponitur ad consignificandum tempus praeteritum perfectum cum adiungitur verbo de praesenti, unde non distinguitur illa 'laborans est sanus' neque 'sedens stat', sed statim <videtur> quod sunt falsae. Sed

1. participia] tempora C.

2. verbo] pr()o C, fort. = praedicato.

si participium ibi consignificaret tempus praeteritum [im]perfectum, vera¹ esset propositio ut "sedens prius stat nunc" [et econverso].

Sed ex hoc videtur haec esse vera 'laborans est sanus' quia li 'laborans' stare potest pro eo quod prius laboravit, et hoc supponitur cum dicitur quod 'laborans' consignificat praeteritum tempus imperfectum, quia tempus praeteritum imperfectum praeteritum includit cum additione.

Dicendum quod semper falsa est 'laborans est sanus' et 'sedens stat', et hoc non obstante quod 'laborans' hic stans consignificet tempus praeteritum imperfectum, quoniam is est sensus 'laborans est sanus' "qui incepit laborare et non terminavit laborare² est sanus"; falsa est haec quia <qui> incepit aegrotari et non terminavit aegritudinem suam adhuc est aeger et non sanus. Et hoc est quod significatur cum dicitur 'laborans est sanus', quia 'laborans' ex \quo/ <est> participium praeteriti imperfecti temporis consignificat actum inchoatum nondum terminatum. Propter hoc haec oratio falsa est 'laborans est sanus'.

<16. Notabile>

Notandum quod³ causa apparentiae huius fallaciae est unitas vocis incomplexae secundum materiam et formam, et per hanc causam distinguitur haec ab omnibus aliis fallaciis. Quia per hoc quod dicitur "unitas vocis" distinguitur ab omnibus extra dictionum, quarum principium decipiendi a parte rei est et non ex parte vocis. Per hoc quod dicitur "incomplexae" sufficienter distinguitur ab amphibolia, compositione et divisione, quia multiplicitas harum <in> oratione consistit. Per hoc quod dicitur "secundum materiam et formam" distinguitur a fallacia accentus, quia accentus potentialem operatur multipliciter in dictione, non actualem, ut 'pendere' multipliciter tantum habet potentia ex parte materiae. Distinguitur etiam a figura dictionis per hoc quod dicitur "unitas vocis incomplexae", quia in figura dictionis causa apparentiae non est unitas vocis sed similitudo vocis. Sic patet quid sit causa apparentiae huius fallaciae.

Intelligendum tamen quod principaliter duo sunt modi huius fallaciae. Unus qui consistit in [con]significatione et alius qui consistit in con-

1. vera] n(ull)a C.

2. laborare] laborans C. *check*

3. notandum quod] Quaeritur utrum C; sed in mg. non, ut solet, Quaestio scribitur sed Notandum.

significatione. Et modus primus duo modos sub se habet, quorum primus est quando nomen aequ[e] significat plura, secundus modus est ex eo quod soliti sumus sic dicere; in significatione hii sunt tunc duo modi qui sunt sub illo modo qui consistit¹ in [[con]]significatione. Secundo sunt alii modi qui consistunt in consignificatione, quorum primus est quando dicitio aequ[ivoc]e principaliter plura <con> significat sicut 'stannum' et talia, quia aequaliter nominativum casum et accusativum <con> significat. Et quoad hoc dicit Aristoteles quod tres sunt modi communes aequivocationi et amphiboliae. Non dicit quod tantum tres sunt modi. Secundus modus est qui consistit in consignificando quando vox per prius <con> significat unum et per posterius aliud ex eo quod soliti sumus sic dicere, et de hoc modo exemplificat in littera cum dicit 'laborans sanabatur', quia 'laborans' consignificat primo tempus praesens, secundario tempus praeteritum imperfectum, et hoc absolute utrumque, ergo et haec tempora ubique consignificat; et tertio consignificat tempus praeteritum perfectum, non <ita> tamen quod ubique tempus praeteritum consignificet, sed cum additur verbo consignificanti praeteritum <a> ut imperfectum aut perfectum aut plusquamperfectum. Sed haec secundum ordinem consignificat, ut prius dictum est. Et propter hoc 'laborans' praesentis temporis dicitur esse, quia tempus praesens prius consignificat. Aristoteles non proposuit exempla nisi tantum de tribus modis, nec oportuit, quia quartus modus manifestus fuit habito exemplo de tertio modo et etiam de secundo; quia si sit ita quod deceptio fiat per terminum consignantem aequ[e] multa et hoc etiam [quod] prius manifestum est quod duplex accidit deceptio in significando, ex hoc sufficienter accipi potest quod dupliciter accidit deceptio in consignificando.

---

1. consistit] consistunt C.

Radulphus Brito [SE 82]
Quaestiones super Sophisticos Elenchos

S 165vB; B 489vA; E 3v

Consequenter quaeritur circa fallaciam aequivocationis.

Quaestio 1.10

Et primo quaeritur utrum possibile sit aliquam vocem esse aequivocam.

1. Arguitur quod non.

1.1 Quia Philosophus dicit quarto Metaphysicae¹ "Quod unum non significat nihil significat"; modo si² esset nomen aequivocum, non significaret /S 166rA/ unum, immo multa; ergo tale nomen nihil significaret, et per consequens non est possibile nomen esse aequivocum.

1.2 Praeterea, unius perfectibilis una est perfectio; modo significatio est forma dictionis vel vocis; ergo unius vocis una debet esse significatio, et sic non est possibile aliquod nomen esse aequivocum. Maior patet de se. probatio minoris per³ Petrum Heliae in maiori volumine, qui dicit quod significatio dictionum est sua natura.

1.3.1 Item, quod non est possibile /B 489vB/ in intelligendo, non est possibile in significando; modo non est possibile intellectum simul plura intelligere; ergo non est possibile vocem plura significare simul. Maior patet de se, quia significare est intellectum constituere, et ideo quod non est possibile in intelligendo non est possibile in significando. Minor patet de se.

1.3.2 Sed forte tu dices ad hoc quod licet idem intellectus non possit simul plura intelligere, tamen plures intellectus bene possunt simul multa intelligere, et illa plura possunt voci imponere ad significandum.

1.3.3 Ista non possunt stare, quia cuius est intelligere eius est significare; modo unius intellectus est aliquam rem intelligere sicut plurium intellectuum; ergo unius intellectus est imponere vocem ad significandum sicut plurium intellectuum, quod ergo non est possibile in intelli-

---

1. *Arist. Metaph. 4.4.1006b7*

2. si] a S.

3. per B] quia S.

gendo apud unum intellectum non est possibile in significando; modo unum intellectum non est possibile¹ multa intelligere; ergo etc.

²Et confirmatur, quia significatum vocis³ non mutatur respectu diversorum, immo vox idem significat respectu quorumcumque; ergo si vox significat plura respectu plurium intellectuum, significabit et plura in comparatione ad unum intelligentem; ergo, a destructione consequentis, si vox non potest significare multa respectu unius intelligentis, nec etiam plura significabit in comparatione ad plures intelligentes et plures intellectus.

1.4 Item, illud quod non potest habere plures rationes significandi, non potest esse aequivocum; modo nulla vox potest habere plures rationes⁴ significandi; ideo etc. Maior patet, quia aliter aliqua vox non importat plura nisi sit sub pluribus vel diversis rationibus significandi. Minor patet, quia rationes significandi sunt in voce sicut in /B 490rA/ subiecto; modo ad unitatem subiecti sequitur unitas accidentis; cum ergo in termino sit una vox solum, in illo erit una ratio significandi solum; quare etc.

1.5 Item, multiplicato uno correlativorum multiplicatur alterum et econverso; modo vox significans et res significata sunt correlativa sicut signum et significatum correlative se habent;⁵ si ergo vox est una et significatum est unum, et si significatum est multa et vox erit plures; quare etc.

2. In oppositum est Philosophus qui dicit quod nos /S 166rB/ non ferimus nobiscum res ad disputationes sed pro rebus utimur nominibus nobis notis, et ideo sicut accidit in nominibus ita arbitramur accidere in rebus; hoc tamen non est necesse, ut dicit, quia res sunt infinitae, no-

---

1. in significando — possibile S] *om.* B.

2. *Confirmationem in responsione ad rationem sub hac forma locavit E*: Si enim confirmas rationem prius factam sic: Significatum nominis non mutatur respectu diversorum, immo vox idem significat respectu quorumcumque; ergo si vox significat plura respectu plurium intellectuum, significabit et plura respectu unius; ergo a destructione consequentis sequitur destructio antecedentis, sc. si vox non significat multa respectu unius intelligentis, nec etiam significabit plura respectu plurium.

3. vocis S] dictionis B; nominis E.

4. plures rationes] plures voces S; rationes B.

5. habent B] habet S.

mina vero finita; et ideo necesse fuit unum nomen plures res significare;¹ et tale nomen quod² plura significat, est aequivocum; ideo etc.

3. Ad illam quaestionem dico quod possibile est unum nomen sive unam vocem plura significare, et per consequens³ est possibile aliquod nomen esse aequivocum.

Secundo dico quod in termino aequivoco non significantur plura sub ratione una significandi, immo sub pluribus rationibus significandi.

Primum apparet sic, quia ille effectus est possibilis cuius causae sunt possibiles; modo causae quod aliqua vox plura significet sunt possibiles; ideo etc. Maior patet, quia possibilitas effectus est⁴ ex possibilitate causae, ut apparet secundo Physicorum et secundo Posteriorum. Minor declaratur, quia in impositione vocis ad significandum sunt ista, scilicet vox significans et res significata, intellectus imponens vocem ad significandum; modo ex parte vocis est possibile quod una vox plura significet, quia vox⁵ de se nullum significatum sibi determinat, immo indifferenter se habet ad quodcumque significatum; etiam ex parte rei est hoc possibile, quia res nullam vocem sibi determinat, immo indifferenter per quamcumque vocem potest significari. Etiam illud est possibile ex parte intellectus imponentis vocem ad significandum et ex parte unius intellectus⁶ intelligentis et ex parte plurium intellectuum. <Ex parte plurium intellectuum> est possibile illud, quia cum ego intelligo unam rem et impono ea<m>⁷ ad significandum, tu potes intelligere aliam rem et imponere eam per eandem vocem⁸ ad significandum, sicut ego possum intelligere latrabile⁹ et imponere ad significandum ipsum per hanc vocem¹⁰ 'canis' et alius potest intelligere sidus caeleste et imponere ipsum per illam¹¹ eandem vocem. Etiam ex parte unius intel-

---

1. *Arist. SE 1.165a6-13*

2. quod B] quia S.

3. consequens B] *om.* S.

4. effectus est B] est effectus S.

5. plura significet quia vox B] *om.* S.

6. imponentis — intellectus S] *om.* B.

7. eam] ea SB; ei vocem E, *quod, quamvis praestet, coniecturâ inventum potius quam traditum suspicari licet. Cf. infra.*

8. imponere eam per eandem vocem SB] potes ei eandem vocem imponere E.

9. latrabile] animal *add.* E.

10. imponere — hanc vocem SB] ei imponere vocem hanc E.

11. ipsum per illam B] istum per illa S; *def.* E.

lectus illud est possibile, quia licet aliquis non possit simul multa intelligere, tamen bene potest aliquis multa intelligere successive, et per consequens potest aliquod nomen esse aequivocum vel plura significare, sicut ego possum intelligere latrabile et imponere ipsum per hanc vocem 'canis' ad significandum, et postea possum intelligere sidus caeleste et imponere ipsum ad significandum per istam eandem vocem et piscem marinum eodem mod, ita¹ quod licet ista significata successive intelligam, tamen ista aequaliter importantur per hanc vocem 'canis', significat enim unum ac si aliud non² significaret. Et ponitur de hoc exemplum,³ sicut si aliquis mihi daret unum denarium⁴ et postea daret alium denarium, /S 166vA/ quamvis istos mihi dederit⁵ /B 490vA/ successive, tamen utrumque habeo simul. Ita dicam in proposito quod quamvis aliquis imponens imponat primo hanc vocem ad significandum aliquod eius significatum et postea ad significandum successive alterum illa vox omnia sua significata simul significat.

Et si aliquis dicat quod tunc illa vox importet⁶ illa significata analogice et non aequivoce, quia illa vox quae importat sua significata unum per prius et alterum per posterius importat ea analogice, quare etc.

— dico quod illa vox significat analogice quae significat plura, unum principaliter et alterum sub habitudine et attributione ad alterum; modo terminus aequivocus non significat sic, immo utrumque significat principaliter et importat, quia imponens imposuit vocem ad significandum unum significatum ac si alterum non significaret.

Secundum declaratur, quia secundum Philosophum quarto Metaphysicae tantum⁷ unum ad unum habet referri per idem; modo vox significans refertur ad rem significatam per rationem significandi; ergo ad plures res

---

1. ita B] vel(?) S.

2. non B] om. S.

3. Cf. *Anon. Pragensis Qu. SE, qu. 7 ad 1.1*: De hoc patet exemplum grossum: si des uni denarium unum primo, secundo alium, quamvis tria des sibi non simul, ipse tamen potest eos habere simul. Sic est in proposito quod licet intellectus unus non imponat unam vocem ad significandum plura simul, tamen plura sic significat.

4. unum denarium S] denarium unum B cum *Anon. Prag. l.c.*

5. dederit] daret S; dedit B.

6. importet SB] importat *malim.*

7. quarto(?) *Metaphysicae BE*; cf. *Arist. Metaph. 4.6.1011b7-8, Auctoritates, ed. Hamesse, 1.105 p. 123] om. S. tantum SE] quando B.*

significatas refertur per plures rationes significandi; et ideo dictio aequivoca significat¹ plura per diversas rationes significandi.

Item, sicut est <in> intelligendo, sic est in significando; modo aliquis intellectus per unam rationem intelligendi non potest intelligere plura et diversa ut diversa sunt; ergo sic erit in significando quod una vox non potest significare plura sub ratione una significandi, sed sub pluribus rationibus significandi.

Sed solet sic argui sophistice: quia haec vox 'canis' significat piscem marinum, sidus caeleste et latrabile primo; ergo significat latrabile primo, per locum a toto copulato ad suam partem; et sic sequitur /B 490vB/ quod ista vox significabit analogice.

Ex dictis potest ad hoc solvi, quia 'canis' significat omnia sua significata primo ita quod unum sine respectu ad aliud et principaliter; sic etiam volo quod significet latrabile primo et sine respectu ad aliud significatum.

Tunc ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur "Quod unum non significat etc.", verum est — sub una ratione significandi, tamen quin aliquid plura significet sub pluribus rationibus² significandi non negat Philosophus; ideo ratio non valet. Modo terminus aequivocus significat plura sub pluribus rationibus significandi.

Ad 1.2 Ad aliam. Cum dicitur "Unius perfectibilis una est perfectio", verum est — una perfectio substantialis, tamen possunt esse plures perfectiones accidentales eiusdem perfectibilis. Et cum dicitur "Significatum est perfectio vocis", dico quod ratio significandi vel significatum non est perfectio substantialis vocis, immo magis est prolatio perfectio substantialis;³ et ita sicut in termino aequivoco est una vox, ita est ibi una prolatio. Et cum dicitur⁴ quod significatio dictionum est /S 166vB/ sua natura,⁵ verum est quod significatio est essentialis dictionibus, tamen voci non est essentialis, quia dictio addit supra vocem rationem sig-

1. significat B] significant S.

2. rationibus BE] *om.* S.

3. immo magis — substantialis S *voce prolatio omissa*] *om.* B; sed prolatio E.

4. Et cum dicitur B] *om.* S.

5. Et cum dicitur — natura S(B)] Tu dicis quod secundum Priscianum significatum est natura(?) dictio() E.

nificandi, et ideo licet significatio sit essentialis dictioni, tamen non est essentialis voci, sicut albedo homini albo est essentialis, et tamen non est essentialis homini.¹

Ad 1.3 Ad aliam. Cum dicitur "Quod non est possibile in intelligendo etc.", concedatur. Et cum dicitur "Intellectus non potest multa intelligere", verum est — unus intellectus, tamen plures intellectus bene possunt multa intelligere, et unus intellectus bene potest multa intelligere successive licet non simul; unde licet intellectus unus non /B 491rA/ possit multa intelligere, tamen vox una bene potest multa significare simul, nec oportet quod eo modo quo intellectus intelligit quod illo modo vox significet; et ita apud unum intelligentem poterit vox una multa significare. Et cum dicitur quod vox eo <dem> modo significat apud unum² et apud multos, verum est — quantum est ex parte vocis, et ideo bene volo quod vox quantum est ex parte sua et apud unum intelligentem et apud plures intelligentes potest plura significare, tamen apud plures intelligentes et apud unum quantum est ex parte intelligentis non est eodem modo, quia plures intelligentes possunt simul multa significata intelligere, sed unus intelligens non potest³ simul multa significata intelligere,⁴ sed successive.⁵

Sed tu quaeres quare aliquis unus intelligens prius intelliget unum significatum termini aequivoci quam aliud cum terminus aequivocus sua significata aequaliter importet. Videtur enim quod⁶ omnia sua significata aequaliter intelligat vel nullum.

Dicendum est ad hoc quod aliquis magis intelligit terminum aequivocum pro uno significato quam pro alio quia magis intelligit ipsum pro illo significato cuius phantasma habet magis impressum in phantasia, et pro illo quod est sibi magis notum.

Ad 1.4 Ad aliam. Cum dicitur "Illud quod non potest habere plures rationes etc.", verum est. Et cum dicitur quod una vox non potest habere plures rationes significandi, verum est. Et cum dicitur "Unitas accidentis sumitur ab unitate subiecti", dico quod duplex est accidens: quoddam est

---

1. albo — homini BE] *om.* S.

2. intelligentem poterit — unum S] *om.* B.

3. potest] *geminavit* S; *def.* BE.

4. sed unus — intelligere S] *om.* B; *def.* E.

5. sed unus — successive S(B)] non autem unus nisi successive E.

6. sua significata — quod S] *om.* B; *def.* E.

accidens absolutum et quoddam respectivum; modo de accidente absoluto verum est quod illud numeratur numeratione subiecti sui, ita quod plura accidentia absoluta differentia numero et eadem specie non possunt esse in uno subiecto; sed de /B 491rB/ accidente respectivo illud non est verum, quia illud numerationem accipit numeratione termini, sicut in eodem subiecto possunt esse plures paternitates per comparisonem ad plures filios; modo ratio significandi non est accidens absolutum sed est accidens respectivum quia mediante ipsa¹ refertur vox ad rem significatam; ideo numeratur numeratione vel multitudine termini, et quia alia est res significata quae est /S 167rA/ terminus istius relationis, ideo ratio significandi erit multiplicata.

Et si dicas contra hoc quod diversa accidentia eiusdem speciei differentia numero² non possunt esse in eodem subiecto, sicut duae albedines differentes numero non possunt esse in eadem parte subiecti; modo istae plures rationes significandi sunt eiusdem speciei etc.

— dicendum quod verum est quod in accidentibus absolutis duo accidentia eiusdem speciei non possunt esse in eodem subiecto differentia numero, et tamen in accidentibus respectivis illud non oportet, ut dictum est, quia ista multiplicantur multitudine termini sui et non solum multitudine subiecti; et ideo, quia res significatae sunt multae, ideo rationes significandi erunt plures.

Ad 1.5 Ad aliam. Cum dicitur "Multiplicato uno correlativorum etc.", verum est — ut correlativa sunt. Et cum dicitur "Vox significans et res significata sunt correlativa", verum est quod vox refertur ad rem significatam — non per se sed per rationem significandi sibi superadditam; et ideo cum sint ibi multae res significatae, erunt etiam plures rationes significandi; et ita, licet sit ibi una vox, tamen non est unum significatum, quia significatum dicitur per rationem significandi, /B 491vA/ et quia ratio significandi est ibi plurificata, ideo vox illa erit signum plurificatum.³

Quaestio I.11

Consequenter quaeritur utrum dictio aequivoca sit dictio una.

E 4r

1. ipsa BE] *om.* S.

2. numero BE] modo S.

3. ideo — plurificatum S(B)] *om.* E; plurificatum S] pluralitatis B.

1. Arguitur quod sic:

1.1 Quia quod est una pars orationis est una dictio; terminus aequivocus est una pars orationis; ideo etc. Maior patet, quia pars orationis praesupponit dictionem. Minor patet se se, sicut 'canis', quod est¹ aequivocum, est unum nomen.

1.2 Item, quod habet unam rationem significandi est una dictio, quia dictio est per rationem significandi; sed terminus aequivocus habet unam rationem significandi; ideo etc. Probatio minoris, quia sive ponamus quod ratio significandi sit in voce sicut in subiecto sive in intellectu, quocumque dato semper est una et non plurificata, quia diversa accidentia eiusdem speciei differentia numero² non possunt esse in eodem subiecto; ergo diversae rationes significandi non possunt esse in voce vel in intellectu; ergo etc.

1.3 Item. Philosophus dicit in principio istius libri quod necesse est unum nomen plura significare;³ modo nomen et dictio videntur esse idem; quare etc.

1.4 Item, quod est una dictio aequivoca est una dictio, per locum a parte in modo; modo⁴ dictio aequivoca est una dictio aequivoca; ideo etc.

2. Oppositum arguitur, quia dictio est dictio per rationem significandi; modo dictio aequivoca non habet unam rationem significandi, ut probatum est in alia quaestione;⁵ ideo etc.

3. Ad istam quaestionem dico quod dictio aequivoca non est una dictio, quia ista se habent per ordinem: vox, dictio et pars orationis; quia vox est vox formaliter per prolationem, sed dictio formaliter est dictio per rationem /B 491vB/ significandi quam addit supra vocem, sed pars /S 167rB/ orationis addit super dictionem modum significandi.

Tunc arguitur: Illud quod non habet unam rationem significandi non est una dictio formaliter; sed terminus aequivocus non habet unam rationem significandi; ideo etc. Maior⁶ patet ex praesupposito. Minor apparet, quia diversa ut diversa sunt non possunt intelligi sub una ratione

---

1. est B] enim S.

2. numero B] no(tat)ur S.

3. *Arist. SE 1.165a12-13.*

4. modo alterum B] om. S.

5. *Vide qu. I.10*

6. maior B] minor S; *def. E verbis* ideo — apparet *omissis*.

intelligendi, ergo non possunt sub una ratione significandi significari; quia illud quod est ratio intelligendi in intellectu respectu rei intellectae, illud idem est ratio significandi respectu rei significatae; ergo cum per dictionem aequivocam importentur plura, hoc erit sub diversis rationibus significandi, et per consequens talis dictio non est una dictio.

Item,¹ vox de se non refertur ad rem significatam sed per rationem significandi; modo unum non refertur ad plura nisi per diversas relationes; ergo rationes significandi in termino aequivoco sunt plures, et per consequens est dictio plures et non dictio una.

Est tamen notandum quod simpliciter et totaliter non debemus dicere quod dictio aequivoca sit plures dictiones nec quod sit una dictio, quia non solum de ratione dictionis est ratio significandi et significatum, immo etiam vox; modo vox in dictione aequivoca est una; ideo non debet dici plures dictiones, nec etiam debet dici una dictio, quia sunt ibi plures rationes significandi, sed est dictio aequivoca.

Tunc ad rationes:

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur "Quod est una pars orationis etc.", aliqui negant istam, quia per aliud aliquid est pars et per aliud est dictio, quia per /B 492rA/ modum significandi est pars sed per rationem significandi est dictio. Concedatur tamen. Et cum dicitur quod dictio aequivoca est una pars orationis, falsum est; immo est plures partes orationis formaliter, quia modi significandi sive sint activi sive passivi sunt multiplicati secundum multitudinem modorum essendi, et pars est pars per modum significandi; ideo dictio aequivoca est plures partes et non una pars; ideo etc.

Ad 1.2 Ad aliam. "Quod habet unam rationem significandi est una dictio"² concedatur. Et cum dicitur "Dictio aequivoca est huiusmodi, ideo etc.", falsum est. Et cum dicitur "Diversa accidentia non possunt esse in eodem subiecto", verum est — de accidentibus absolutis, tamen de accidentibus respectivis non oportet; modo rationes significandi sunt accidentia respectiva, sunt enim quaedam relationes; ideo etc.

---

1. Item SB] Item ad idem E, qui 2 paragraphos sequentes in fine quaestionis post responsionem ad 1.4 locavit.

2. significandi — dictio S] etc. B.

Ad 1.3 Ad aliam. Cum dicitur quod Philosophus dicit quod necesse est unum nomen ec., dico¹ quod ipse accipit ibi "unum nomen" i.e. "unam vocem".

Ad 1.4 Ad aliam. Cum dicitur "Quod est una dictio aequivoca etc.", dico quod non est verum; unde non sequitur 'est una dictio aequivoca, ergo est una dictio', immo esset ibi fallacia secundum quid et simpliciter, quia esse unum aequivocum est esse unum secundum quid, est enim esse unum secundum vocem solum, et esse plura secundum rem significatam et rationem significandi, et tale est unum secundum quid, et non sequitur /S 167vA/ 'est unum aequivocum, ergo est unum simpliciter', immo proceditur a dicto secundum quid ad dictum simpliciter.

Quaestio I.12

Consequenter quaeritur utrum terminus aequivocus sit una pars orationis.

1. Arguitur quod sic:

1.1 Quia quod habet unum modum significandi est una pars orationis; modo terminus aequivocus habet unum modum significandi; ideo etc. /B 492rB/ Maior patet, quia pars est pars per modum significandi, et ideo quod habet unum modum significandi est unum nomen. Minor declaratur, quia non diceretur quod terminus aequivocus, sicut 'canis', non haberet unum modum significandi nisi propter multitudinem modorum essendi in re; modo hoc non obstat quin habeat unum modum significandi, quia nos videmus in nomine appellativo, sicut est 'homo', quod unum modum significandi habet, et tamen modus essendi in re a quo sumitur ille modus significandi est multiplicatus, saltem secundum numerum; modo in re significata per terminum aequivocum modi essendi sunt multiplicati solum secundum numerum et non secundum speciem; ergo hoc non obstante modus significandi termini aequivoci erit unus.

1.2 Item, illud quod est unum constructibile est una pars orationis; modo terminus aequivocus est unum constructibile; ideo etc. Maior patet, quia constructibile est pars orationis. Minor patet, quia² dicendo 'canis currit' 'canis' congrue construitur cum hoc quod est 'currit' sicut

---

1. dico B] *om.* S, dicendum E.

2. constructibile — quia S] *om.* B.

unum constructibile, quia si 'canis' non esset unum constructibile diceremus 'canis currunt' et non 'canis currit'.

1.3 Item, quod est una species nominis est una pars orationis; sed nomen aequivocum est una species nominis; ideo etc. Maior est evidens. Minor patet, quia nomen aequivocum, nomen synonymum, nomen adiectivum, nomen substantivum, et sic de aliis, sunt quaedam species nominum secundum Priscianum¹ in maiori volumine.

2. Oppositum arguitur:

2.1 Quia quod non est dictio una, non est una pars orationis; modo nomen aequivocum non est dictio una; ideo etc. Maior patet, quia pars orationis addit super dictionem; ergo quod est una pars orationis² est una dictio; ergo a destructione consequentis: quod non est una /B 492vA/ dictio non est una pars. Minor patet ex quaestione praecedenti.

3.1 Ad istam quaestionem dicunt quidam quod terminus aequivocus est una pars orationis, quia quod habet unum modum significandi est una pars orationis;³ modo terminus aequivocus, ut dicunt, habet unum modum significandi; ideo etc.

3.2 Credo tamen quod terminus aequivocus⁴ non est una pars orationis. Et ratio huius potest esse quia pars orationis est pars per modum significandi, sive sit modus significandi activus sive passivus; ergo multiplicatis modis significandi multiplicantur partes orationis; modo in termino aequivoco non est unus modus significandi nec activus nec passivus; ideo etc. Maior patet de se. Probatio minoris, quia modi significandi passivi sunt proprietates rei ut consignificatae sunt per vocem, sed modi /S 167vB/ significandi activi sunt rationes consignificandi per quas vox consignificat proprietates rei; modo quicumque illorum sunt in termino aequivoco multiplicati, et primo hoc apparet de modis significandi passivis, quia proprietates diversorum significatorum termini aequivoci sunt multiplicati secundum multitudinem significatorum quorum sunt proprietates; modi significandi activi in termino aequivoco sunt multiplicati quia modi significandi activi, ut dictum est, sunt quaedam rationes consignificandi proprietates rerum; modo termino relationis multiplicato multiplicatur relatio; ergo, cum modi essendi sive proprie-

1. Priscianum S] Philosophum B. *Vide Prisc. Inst.* 2.5.26-27.

2. addit — orationis B] *om.* S.

3. quia — orationis S] *om.* B.

4. est una pars orationis (3.1) — aequivocus SB] *om.* E.

tates in termino aequivoco sint multiplicatae, illae rationes consignificandi per quas vox refertur in rei proprietatem erunt multiplicatae, et isti sunt modi significandi activi; ideo etc.

Item, hoc confirmatur sic, quia aequivoca sunt quorum nomen solum est commune et ratio substantiae secundum illud nomen est diversa. Tunc arguo: signi/B 492vB/ficata termini aequivoci nihil habent commune praeter solam vocem; modo si haberent unum modum significandi communem per quem essent una pars orationis, tunc haberent aliud commune praeter ipsam vocem; quare non habent unum modum significandi communem,¹ nec per consequens possunt esse una pars orationis; et ideo, sicut 'homo' et 'asinus' sunt diversa constructibilia, ita etiam terminus aequivocus sicut 'canis' non est unum constructibile; unde nec est unum substantivum² nec unus nominativus, et sic de aliis modis significandi.³

Tunc ad rationes:

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur "Quod habet unum modum significandi etc.", concedatur. Et cum dicitur "Terminus aequivocus habet unum modum significandi", falsum est. Et cum dicitur "Terminus appellativus habet unum modum significandi, licet modus essendi⁴ a quo sumitur sit multiplicatus", dico quod nomen appellativum habet unum modum essendi communem rei significatae per ipsum ut significatur per ipsum, ex quo modo essendi sumitur modus appellativus in tali termino, qui est modus essendi in pluribus; sed in termino aequivoco non est unus modus essendi communis omnibus significatis termini aequivoci a quo sumitur unus modus significandi in istis significatis, quia significata termini aequivoci nihil habent commune praeter vocem; et ideo non est simile de nomine appellativo sicut de nomine aequivoco.

Ad 1.2 Ad aliam. Illud quod est unum constructibile etc.", concedatur. Et cum dicitur "Terminus aequivocus est unum constructibile", falsum est. Et cum probatur "Ista est congrua 'canis currit' etc.", credo quod ista est distinguenda 'canis currit' quantum ad congruitatem sicut quantum ad veritatem, et debet dici quod est congrua pro uno significato /B 493rA/ et congrua pro alio significato, et sic de aliis; vel si esset con-

-
1. communem] per quem essent una pars orationis *add.* B (E hoc loco cum S facit).
  2. substantivum] subiectum B; *compendium ambiguum* s()b()m S; de E non liquet.
  3. nec unus nominativus — significandi B(E)] *om.* S.
  4. licet modus essendi BE] *om.* S.

grua pro uno significato et incongrua pro alio, debet dici congrua¹ pro uno significato et incongrua pro alio;² et ita ista debet magis dici congruae quam congrua, sicut illae sunt congruae 'asinus currit' 'homo currit',³ quia sicut heae sunt plures orationes, ita haec⁴ est oratio plures 'canis currit'.

Et tu dices: Ex quo⁵ sunt ibi plura /S 168rA/ constructibilia ex parte subiecti, quare dicimus 'canis currit'? Immo magis deberemus 'canis currunt'.

Dico ad hoc quod⁶ dicimus 'canis currit', et ibi fit reiteratio huius quod est 'currit' ad quodlibet significatum, sicut "canis pro latrabili currit" "canis pro sidere caelesti currit" et sic de aliis; et ideo dicimus 'canis currit'.

Ad 1.3 Ad aliam. Cum dicitur "Quod est una species nominis est una pars",⁷ verum est — si sit una species nominis proprie dicta. Et cum dicitur quod nomen aequivocum, nomen synonymum, nomen appellativum⁸ etc. sunt species nominum etc., verum est — species i.e. modi, et non species proprie dictae, sed sunt quidam modi significandi superaddit super modum significandi nominis unde nomen est, quia aliquid dicitur esse nomen propter hoc quod significat per modum essendi determinate apprehensae, sed dicitur esse nomen appellativum vel nomen gentile per aliquem modum significandi superadditum super istum modum significandi nominis.

Vel potest dici quod esse nomen aequivocum est esse unum nomen secundum quid, et ideo non sequitur 'est unum nomen aequivocum, ergo est unum nomen'.

Quaestio 1.13

Consequenter quaeritur utrum significatio sit de essentia vocis⁹. E 4v

1. Arguitur quod sic:

-
1. debet dici congrua] *geminavit S; def. BE.*
  2. vel si esset — pro alio S(B)] *om. E.* debet dici — pro alio S] *om. B.*
  3. asinus — currit SB] *Socrates currit et asinus currit E.*
  4. heae — haec] *hic — hic S, ut videtur; heae — et haec(?) B; heae — iste(!) E.*
  5. ex quo B] *eq^o S.*
  6. quod] *nos add. B.*
  7. est una pars S] *etc. B.*
  8. nomen synonymum SB] *om. E.* nomen appellativum SE] *om. B.*
  9. Cf. <Britonis> *Qu. Metaph. IV.12.*

1.1 Quia illud est essenziale voci quod est de sua ratione /B 493rB/ vel quod est de sua definitione; modo significare ponitur in definitione vocis; ideo etc. Maior patet de se. Minor patet¹ per Philosophum secundo De Anima,² ubi definit vocem: dicit quod vox est sonus cum imaginatione significandi prolatus.

1.2 Item, illud quod est specifica differentia vocis et per quam distinguitur contra alios sonos est de sua essentia; modo per significare distinguitur vox ab aliis sonis sicut per differentiam specificam; ideo etc.

2. Oppositum arguitur, quia illud quod inest voci secundum placitum non est de sua essentia; modo significare inest voci secundum placitum;³ ideo etc.

3.1 Ad illam quaestionem aliqui⁴ dicunt quod significare in communi est de essentia vocis, tamen significare hanc rem vel illam determinate non est de sua essentia.

Alii autem dicunt, sicut frater Aegidius,⁵ quod de essentia vocis est significare se ipsam, tamen significare aliam rem non est de sua essentia.

3.2 Credo tamen quod de essentia vocis non est significare nec se ipsam nec aliam rem. Cuius ratio est quia illud quod est per se de genere relationis non est de essentia eius quod est per se de genere⁶ qualitatis. Modo esse significativum⁷ est esse⁸ de genere relationis, vox autem de genere qualitatis, quia est de tertia specie qualitatis; ergo esse significativum non est de essentia ipsius vocis. Maior patet, quia essentiae

1. patet B] per S.

2. *Arist. de An.* 2.8.420b27-34

3. pl(acitu)m — pl(acitu)m B] ph(ilosophu)m — ph(ilosophu)m S.

4. Cf. *Simonis de Faverisham, QV SE 11*, ed. *Ebbesen & al.* (1984) p. 57: vocem significare est naturale, sed vocem significare hoc vel illud est ex voluntate imponentis, et hoc accidit; [...] Cum igitur vocem significare sit naturale, manifestum quod significare sit forma essentialis eius, sed significare hoc determinate, non.

5. Cf. *Aegidii Exp. SE ed Augustini f. 11rA*: patet ergo quod si vox prolata referatur ad significationem prout significat se ipsam aut imaginationem conceptam, quodammodo est essenziale ei significare; sed si referatur ad significationem prout significat rationes rerum in intellectu conceptas, sic non est essenziale ei significare.

6. genere B] essentia S.

7. significativum BE] sig(nu)m S; item paullo infra.

8. esse BE] om. S; per se add. E

praedicamentorum sunt impermixtae secundum Philosophum primo Posteriorum capitulo de statu in praedicamentis.¹

Sed tu quaeres: Quomodo ergo est hoc quod quaedam sunt voces significativae naturaliter cum significare /S 168rB/ non sit de es/B493vA/sentia vocis?

Dico ad hoc quod quaedam voces dicuntur significare naturaliter non quia de sua essentia² et natura sit significare, sed quia apud omnes ex³ quadam assuefactione idem significant, sicut ex hoc quod videmus quod infirmus semper emittit talem sonum, sicut gemitum, apud quoscumque eodem modo, ideo dicimus quod talis vox significat naturaliter et repraesentat⁴ dolorem, quia sicut naturalia eodem modo sunt apud omnes, ita etiam tales voces eodem modo apud omnes significant ad modum naturae, et non dicuntur significare naturaliter quia de sua natura sit significare.

Ex hoc ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur "Illud est essenziale voci quod est de sua definitione", dico quod⁵ duplex est definitio: quaedam enim est definitio per additamentum data, alia est definitio proprie dicta, quae non est data per additamentum sed magis per essentialia rei definitae; modo illud quod ponitur in definitione ultimo modo dicta est de essentia definiti, sed illud quod ponitur in definitione data per additamentum non oportet quod sit essenziale definito. Et cum dicitur quod in definitione vocis ponitur esse significativum, potest dici quod definitio vocis est data per additamentum, vel potest dici quod in definitione non ponitur significare sed ponitur ibi quaedamabilitas ad significandum, unde vox habet imaginationem significandi, i.e. habet habilitatem ut sit significativa, quia apta nata est ut sit significativa.

Ad 1.2 Ad aliam. Cum dicitur "Illud quod est differentia specifica vocis etc.", verum est. Et cum dicitur "Significare est differentia specifica vocum", falsum est:⁶ non est /B 493vB/ propria differentia

1. Cf. Arist. APo. 1.15.79b-7-11 & praesertim Auctoritates, ed. Hamesse, 35.68, p. 317.

2. sua essentia et natura B] sua et natura S; essentia ipsarum E.

3. ex B] e S.

4. repraesentat B] repraesentat S.

5. quod] geminavit S.

6. falsum est] et cum dicitur add B.

vocis. Et cum dicitur "Per hoc distinguitur vox ab aliis sonis", dico quod vox distinguitur ab aliis sonis per hoc quod est habilis ad significandum.

Quaestio I.14

Consequenter quaeritur utrum terminus aequivocus importet sua significata sub copulatione.

1. Arguitur quod sic:

1.1 Quia idem est dictu 'A est domi', supposito quod A importet aequivoce Calliam et Themistodem, ac si diceretur 'Callias et Themistodes sunt domi';¹ modo in ista 'Callias et Themistodes sunt domi'² habentur plura sub copulatione, ista enim est copulativa, ergo in ista '<A> est domi' habentur plura sub copulatione; et hoc quod est A est aequivocum ad Calliam et Themistodem, ut supposuimus,³ ergo terminus aequivocus importat sua significata sub copulatione.

1.2 Item primo⁴ Perihermeneias vult Philosophus quod si tunica imponatur ad significandum hominem et equum, idem est dictu 'tunica est alba' ac si diceretur 'homo est albus et equus est albus'; modo in ista 'homo est albus et equus' est albus' habentur plura sub copulatione; ergo etc.

1.3 Item, quod importat diversa ut diversa /S 168vA/ importat ea sub nota diversitatis; sed terminus aequivocus importat diversa ut diversa; ergo importat ea sub nota diversitatis; modo nota diversitatis est copulatio; ideo etc. Maior patet de se. Minor patet, quia terminus aequivocus importat diversa sub diversis rationibus; ideo etc.

2. Oppositum arguitur:

2.1 Quia si terminus aequivocus importaret sua significata sub copulatione, tunc sequeretur 'canis currit, ergo latrabile currit' quia ad totum

1. Cf. Arist. SE 17.175b41-176a2 + 176a6-8, quos locos conflatos hunc in modum laudat Anon. GC 611-II, Qu. SE qu. 5: Hoc idem dicit in secundo Elenchorum ubi dicit quod si quaeratur an Callias et Themistocles sunt domi, idem est quaerere ac si ambobus esset unum nomen impositum. *Forma corrupta* Themistodes a nostro usurpata in compluribus codicibus translationis Elenchorum invenitur.

2. modo — domo S] om. B.

3. ut supposuimus B] ergo ut supponimus S.

4. primo B] om. S. Vide Arist. Int. 8.18a19-23, qui locus cum de aequivocatione quaeritur saepissime laudatur; cf., e.g., Simonis de Faverisham QV 15, p. 66.

5. homo est albus et equus B] equus est albus et homo S.

copulatum quaelibet pars sequitur, et ideo sicut sequitur 'piscis marinus et caeleste sidus¹ et latrabile currit, ergo /B 494rA/ latrabile currit' ita etiam sequeretur 'canis currit, ergo latrabile currit';² modo hoc est falsum, quia ista est distinguenda 'canis currit', cum sit ibi fallacia equivocationis; ergo etc.

2.2 Item, propositio copulativa falsa pro altera parte eius simpliciter est falsa; ergo si terminus aequivocus importaret sua significata sub copulatione, tunc propositio in qua poneretur terminus aequivocus, si esset falsa pro uno significato termini aequivoci, simpliciter esset falsa; modo hoc est contra Philosophum qui vult in secundo huius quod talis propositio in qua ponitur terminus aequivocus semper est distinguenda sive vera sit in utroque sensu aut³ falsa in utroque, sive sit vera in uno et falsa in alio; ergo etc.

3, Ad⁴ istam quaestionem dico duo: primo quod terminus aequivocus non importat sua significata sub copulatione; secundo dico quod importat ea actu et simul ad modum copulationis.

Primum declaratur sic: quia illud quod importat plura significata illo modo sc. quod significet quodlibet significatum secundum se sine respectu ad aliud, non importat ista sub copulatione; modo terminus aequivocus illo modo importat sua significata; quare etc. Maior patet, quia in illis quae importantur sub copulatione una pars habet respectum ad aliam partem cui copulatur. Minor patet.

Item, illud quod importat plura sub copulatione importat copulationem de significato vel modo significandi; modo terminus aequivocus in⁵ significato suo vel in modo significandi non includit copulationem, quia si includeret copulationem in suo significato, tunc non solum esset aequivocum ad sua significata, /B 494rB/ immo etiam ad illam copulationem; quod nullus diceret.

---

1. piscis marinus et caeleste sidus S] piscis marinus currit et sidus caeleste B; *fort.* piscis marinus currit et caeleste sidus currit *scribendum*.

2. ita etiam — currit S] *om.* B.

3. aut S] sive B.

4. *Determinationem huius quaestonis iam anno 1977 in ephemeridis cui nomen Studia Mediewistyczne* volumine 18, pp. 116-117, ex cod. B edidi.

5. in S] de B.

Item, illud posset probari per rationes adductas¹ in oppositum, quia tunc propositio² in qua poneretur terminus aequivocus falsa pro uno significato simpliciter esset falsa; etiam ad terminum aequivocum sequeretur quodlibet significatum eius sine aliqua distinctione, sicut sequeretur 'canis currit, ergo latrabile currit'; hoc est inconveniens; ideo etc. /S 168vB/

Secundum declaratur: quia illud quod importat quodlibet significatum sine respectu ad aliud importat quodlibet eorum significatorum actualiter et simul; modo terminus aequivocus importat sua significata unum sine respectu ad aliud; ideo etc.

Item, simile est de una voce aequivoca significante plures res sicut de diversis vocibus significantibus plures res; modo plures voces plures res significantes important plura actualiter; ideo etc.

Et confirmatur, quia nisi terminus aequivocus importaret sua significata actualiter, tunc non faceret multiplex actuale, sed magis operaretur multiplex potentiale; quod est contra Alexandrum in primo huius;³ et ideo actualiter importat sua significata, et ita habet similitudinem cum toto copulato, quia sicut in toto copulato habentur plures partes in actu, ita in termino aequivoco habentur plura significata in actu.

Tunc ad rationes:

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur quod idem est dictu 'A est domi' etc., dico quod hoc est quantum ad rem importatam utrobique, non tamen est idem quantum ad modum /B 494vA/ importandi illam, quia sicut in ista 'Callias et Themistodes sunt domi' habentur plura, ita etiam in ista 'A⁴ est domi' habentur plura supponendo quod 'A' Calliam et Themistodem significet, et in hoc est simile, tamen in modo importandi ista plura est dissimile, quia in ista 'Callias et Themistodes sunt domi' habentur plura sub copulatione, in ista autem 'A est domi' habentur plura non sub copulatione.

Ad 1.2 Per idem solvitur ad aliam rationem, quia utraque istarum, sc. 'tunica est alba' et 'homo est albus et equus est albus' est plures si 'tunica' hominem et equum importet, tamen in ista 'tunica est alba' ha-

1. adductas S] ductas B.

2. propositio E p.c. (correctura in scribendo facta)] d(ic)o S; dico B; ? E a.c.

3. *Frgm. "Alexandri" 165b27-30.A.18, CLCAG VII.2: 413,*

4. A S] om. B; def. E.

bentur plura non sub copulatione, sed in ista 'homo est albus et equus est albus' habentur plura sub copulatione.

Ad 1.3 Ad aliam. Cum dicitur "Quod importat diversa ut diversa", potest intelligi dupliciter: vel diversa quantum ad rationem formalem diversitatis, vel quod importet diversa ut diversa, i.e. quod importet¹ diversa. illa sc. quae sunt diversa, sub diversis rationibus, non tamen sub ratione diversitatis formaliter; modo per nomen aequivocum non importantur diversa ut diversa quantum ad rationem formalem diversitatis, immo magis per hoc nomen 'diversus, diversa, -sum'; sed² importat diversa ut diversa, i.e. sub rationibus diversis importat diversa. Et cum dicitur quod tale importat diversa sub nota diversitatis sive sub forma copulationis quae coniungit diversa, dico quod non oportet, quia aliqua bene possunt importari per vocem ut diversa et sub diver/B494vB/sis rationibus, non tamen oportet quod importentur sub nota diversitatis quae est copulatio.

E 6r

Quaestio 1.15

Consequenter quaeritur utrum sequatur 'canis currit, ergo latrabile currit'.

1. Arguitur quod /S 169rA/ sic.

1.1 Quia illa consequentia est bona in qua consequens actualiter includitur in antecedente; modo in hoc quod est 'canis' actualiter includitur latrabile; ideo etc. Maior patet, quia propter hoc dicimus quod ad hominem sequitur animal quia in homine actualiter includitur animal. Minor patet de se. Et confirmatur ratio, quia terminus aequivocus habet omnia sua significata simul et actu ad modum totius copulati; modo ad totum copulatum sequitur quaelibet eius pars, sicut sequitur 'Socrates et Plato currunt, ergo Socrates currit'; ergo ad terminum aequivocum sequitur quodlibet eius significatum, et ita sequitur 'canis currit, ergo latrabile currit'.

1.2 Item, illa consequentia est bona in qua oppositum consequentis repugnat antecedenti; modo sic est in ista consequentia; ideo etc. Maior de se patet. Probatio minoris, quia accipiamus oppositum consequentis, sc. 'nullum latrabile currit', ista repugnat primae quae dicebat 'canis currit',

1. i.e. quod importet B] i.e. quod importat S; ita quod importet E.

2. diversus BE] diversa S. -sum] .sū. SB; diversum E. sed B] si S; def. E.

quia in ista 'canis currit' habebatur quod latrabile currit, quia idem est dictu 'canis currit' ac si diceretur 'latrabile currit, sidus caeleste currit, piscis marinus currit'; quare etc.

1.3¹ Item, hoc idem arguitur sophisticè sic: Quia male respondere et bene respondere sunt opposita, sequi et non sequi sunt opposita; modo qui dicit quod non sequitur 'canis currit, ergo latrabile currit' male respondet; ergo qui dicit "Sequitur" bene respondet, et ita sequitur 'canis currit, ergo latrabile currit', /B 495rA/ et tenet consequentia per illam considerationem quam Philosophus ponit in Topicis² 'si oppositum in opposito, et propositum in proposito'.

2. Oppositum arguitur sic:

2.1³ Quia illa consequentia non est bona in qua consequens potest esse falsum antecedente existente vero; modo in ista consequentia antecedens potest esse verum et consequens falsum; ideo etc. Maior patet, quia ex veris non sequitur nisi verum licet ex falsis sequatur verum. Minor apparet, quia si dicatur sic 'canis natat, ergo latrabile natat', antecedens potest esse verum et consequens est falsum, quia ista est vera 'canis natat pro uno significato, sc. pro pisce marino; modo Philosophus primo Topicorum dicit quod ad construendum multiplex sufficit ipsum construere pro uno significato; cum ergo ista sit vera pro uno significato 'canis natat', simpliciter erit vera; et consequens est falsum, ut de se patet; ideo etc.

2.2 Item, illa consequentia non est bona in qua est fallacia aequivocationis; modo in ista consequentia est fallacia aequivocationis, quia ibi in antecedente ponitur terminus aequivocus, sicut 'canis'; ergo ista consequentia non est bona.

-
1. Cf. *Inc. Auct. Qu. SE qu. 47, CPhD 7: 99*: Contra: sequi et non sequi opponuntur, bene respondere et male respondere opponuntur, sed si oppositum in opposito et propositum in proposito; sed ille qui dicit quod sequitur - sc. 'canis currit, ergo latrabile' — male respondet, ergo qui dicit <quod> non sequitur bene respondet.
  2. *Arist. Top. 4.4.124b4-5*
  3. Cf. *Inc. Auct. Qu. SE qu. 816, CPhD 7: 295*: Oppositum arguitur sic: quandocumque antecedens potest esse verum consequente existente falso, consequentia nulla est, nisi ex vero sequeretur falsum. Sic autem est in proposito, haec enim potest esse vera 'canis currit' dato quod animal latrabile currat, quia per Aristotelem secundo Topicorum ad construendum multiplex sufficit construere in uno sensu; haec autem semper erit falsa 'caeleste currit' ergo et cetera. *Laudatur Arist. Top. 2.3.110a29-30.*

3. Ad istam quaestionem dico, cum quaeritur¹ utrum sequatur 'canis² currit, ergo latrabile currit', quod non est respondendum unica responsione, immo ista est distinguenda, et debet dici quod pro uno significato est vera et pro alio est falsa; et sic de consimilibus ubi ponitur terminus aequivocus sive multiplex, quia omnis /S 169rB/ intentio fundata in aliquo obiecto habet multipliciter illius obiecti; ergo cum consequentia sit quaedam intentio fundata in aliquo obiecto³ complexo mediante habitudine terminorum illius complexi, secundum multipliciter terminorum in tali complexo positorum multiplicatur consequentia. Tunc arguitur: ubicumque est obiectum multiplex oportet consequentiam in tali obiecto⁴ fundata esse multi/B 495rB/plicem; modo complexum in quo ponitur terminus aequivocus est multiplex; ergo⁵ consequentia fundata in tali complexo ratione habitudinis terminorum ibi positorum est multiplex; modo omnis consequentia multiplex est distinguenda; ergo talis consequentia est distinguenda, et debemus dicere quod pro uno significato est vera et pro alio falsa, si sit vera in uno <sensu> et falsa in alio, vel quod est falsa in utroque sensu⁶ vel vera in utroque si sit falsa pro utroque significato vel vera pro utroque.⁷

Tunc ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur "Illa consequentia est bona in qua consequens etc.", aliqui dicunt quod ad hoc quod consequentia sit bona oportet quod consequens intelligatur in antecedente; modo possum intelligere canem pro uno significato in antecedente et pro alio in consequente; ideo etc.

---

1. quaeritur] dicitur SB.

2. canis B] *om.* S.

3. habet multipliciter — obiecto SE] *om.* B.

4. obiecto BE] obiecti S.

5. est multiplex ergo B] ergo est multiplex S; *def.* E.

6. sensu] significato SB.

7. ergo talis consequentia — pro utroque SB] talis ergo consequentia distinguenda est sic quod sit vera in utroque sensu vel falsa in utroque vel in uno vera et in alio falsa E.

Illud tamen non videtur valere, quia dicendo sic 'omnis homo currit' ad istam sequitur 'Socrates currit, Plato currit' et sic de singulis; et tamen non intelligo in ista 'omnis homo currit' istam 'Socrates currit' et sic de aliis, quia si ista 'omnis homo currit' includeret istam 'Socrates currit' et sic de aliis, tunc esset plures; et ideo per istam 'omnis homo currit' solum intelligo naturam humanam sub tali modo intelligendi, sc. ut in relatione ad supposita, et non intelligo ibi Socratem vel Platonem; sed ex consequenti ad intellectum istius¹ 'omnis homo currit' concomitatur et consequitur intellectus istius 'Socrates currit' et sic de aliis.

Ideo² aliter dico ad rationem. Quando dicitur "Illa consequentia est bona etc.", verum est — pro illo quod includitur in antecedente actualiter. Et cum dicitur quod latra/B 495vA/bile actualiter includitur in ista 'canis currit', verum est — pro latrabili. Et ideo bene volo quod pro latrabili sequatur,³ pro aliis autem significatis non sequitur.

Ad confirmationem. Cum dicitur quod sicut est de toto copulato, sic est de termino aequivoco, dico quod in aliquo est simile, quia utrobique habentur⁴ plura actu. Tamen in alio est dissimile, quia in toto copulato habentur plura sub nota copulationis, sed in termino aequivoco, licet habeantur plura actu, non tamen habentur ibi sub nota copulationis, et ideo licet ad totum copulatum sequatur quaelibet eius pars, tamen non oportet quod ad terminum aequivocum sequatur quodlibet eius significatum, quia terminus aequivocus non habet sua significata sub aliqua unione. Unde qui diceret sic: 'latrabile currit, sidus caeleste currit, piscis marinus currit, ergo latrabile currit'⁵, ista esset distinguenda, quia ibi non est una habitudo istorum antecedentium ad illud consequens 'latrabile currit'. Sic etiam dicendo 'canis currit, ergo latrabile currit' ista est distinguenda.⁶ /S 169vA/

Ad 1.2 Ad aliam. Cum dicitur: "Illa consequentia est bona in qua oppositum consequentis⁷ etc." — concedatur. Et cum dicitur quod sic est in proposito, dico quod non est verum sine distinctione. Et cum dicitur

1. intellectum istius BE] istum S.

2. ideo BE] item S.

3. sequatur BE] sequitur S.

4. habentur BE] habent S; *item bis paullo infra*.

5. piscis — latrabile currit B] *om.* S.

6. Unde qui diceret — distinguenda] *om.* E.

7. in qua oppositum consequentis S] *om.* B.

quod 'nullum latrabile currit' ista repugnat antecedenti quae est 'canis currit', dico quod ista est distinguenda 'canis currit', quia si accipiat pro latrabili, sic sibi repugnat; si pro aliis significatis, sic non repugnat sibi.

Ad 1.3 Ad aliam. Cum dicitur "Sequi et non sequi etc.", dicendum quod consequentia in ipso¹ tenet in contrariis et non in contradictoriis, ut apparet secundo² Topicorum; sed consequentia econtrario tenet in contradictoriis; modo hic arguitur per consequentiam in ipso in contradictoriis;³ ideo non valet, unde /B 495vB/ simile argumentum esset hic si diceretur sic 'homo et non homo sunt opposita, asinus et non asinus sunt opposita, sed non homo (sicut⁴ capra) est non asinus; ergo homo est asinus'; tale enim argumentum non valet, sicut dictum est; ideo non sequitur.

Et sic patet ad illud.⁵

Quaestio I.16

Consequenter quaeritur utrum signum universale adveniens termino aequivoco distribuatur omnia significata termini aequivoci pro quolibet supposito unica distributione et simul.

1. Arguitur quod sic:

1.1 Quia illa quae aequaliter offeruntur signo universali aequaliter distribuuntur per signum universale; modo omnia significata termini aequivoci aequaliter offeruntur termino aequivoco; ideo etc. Maior patet, quia quando⁶ aliqua aequaliter offeruntur alicui agenti aliquando agit in illa. Minor patet de se: signum enim aequaliter invenit omnia significata termini aequivoci.

1.2 Item, hoc confirmatur sic: quia terminus aequivocus simul et actu importat sua significata: aut ergo distribuuntur omnia illa significata simul per signum⁷ universale aut nullum distribuitur, quia cum simul per

1. in ipso SB] in ipsis E *hic et infra*.

2. secundo BE] tertio S. Cf. *Arist. Top.* 2.8

3. modo — contradictoriis S(E)] *om.* B.

4. sicut BE] sic S.

5. Et sic — illud S] *om.* B.

6. quando B] aliquando S.

7. signum B] simul S.

terminum aequivocum importantur, qua ratione unum significatum distribuetur per signum universale, eadem ratione et aliud; aut ergo omnia distribuntur aut nullum; sed non est dicendum quod nullum distribuatur; ergo omnia significata termini aequivoci simul per signum universale distribuuntur.

1.3 Item, sicut est in agente naturali, ita debet esse in agente artificiali; modo idem agens naturale potest simul agere in diversa una actione, sicut idem calidum potest calefacere simul plura calefactione una; ergo in actione artis idem agens artis, cuiusmodi est signum universale, potest simul agere in diversa significata termini aequivoci /B 496rA/ ipsa distribuendo unica distributione.

1.4 Item, illa quae sunt eiusdem rationis possunt distribui unica distributione a signo universali; modo omnia significata termini aequivoci¹ sunt eiusdem rationis, quia omnia in hoc conveniunt, sc. quod omnia sint distribuibilia, et ita sunt eiusdem rationis; ideo etc.

2. Oppositum arguitur. Quia si omnia significata termini aequivoci distribuerentur pro quolibet eius supposito a signo² universali, hic esset bonus syllogismus 'omnis canis currit, sidus caeleste est canis, ergo sidus caeleste currit'; modo hoc est inconveniens, cum ibi sit fallacia /S 169vB/ aequivocationis; ideo etc. Probatio maioris, quia in maiori quando dico sic 'omnis canis currit' hoc quod est 'canis' distribueretur pro quolibet supposito cuiuslibet significati, et per consequens distribueretur pro quolibet supposito sideris caelestis; modo in minori quando dico 'sidus caeleste est canis' accipio aliquod suppositum³ contentum sub subiecto maioris, et sic sub dici de omni maioris acciperetur minor, et tunc esset ibi bonus syllogismus.

3. Ad istam quaestionem dico duo.

Primo quod signum universale adveniens termino aequivoco potest ipsum distribuere pro suppositis cuiuslibet significati, et hoc si omnia illa significata sint substantiva et universalis, quia aliter non proportionarentur huic signo 'omnis'.

Secundo dico quod hoc non est unico actu distribuendi.

Primum declaratur sic: quia illa quae /B 496rB/ aequaliter sunt distribuibilia respectu signi universalis distribuentis, aequaliter distribuuntur

1. ipsa distribuendo — aequivoci] *geminavit* B.

2. a signo] *geminavit* S.

3. suppositum] subiectum SB.

ab illo signo; modo omnia significata termini aequivoci sunt aequaliter distribuibilia respectu signi universalis supposito quod quodlibet significatum termini aequivoci sit substantivum et universale, sicut est in hoc quod est 'canis'; ergo cum signum universale aequaliter habeat distribuere omne universale et substantivum quia isti proportionantur in modo significandi, hoc signum 'omnis' aequaliter distribuet omnia significata termini aequivoci si omnia sua significata sint substantiva et universalia; quia si unum significatum esset substantivum et alterum adiectivum, tunc hoc signum 'omnis' non posset distribuerere talem terminum aequivocum pro utroque significato, quia cum signum universale sit adiectivum non habet proportionem in modo significandi cum adiectivo; nec etiam si unum significatum esset singulare et alterum universale, quia signum universale non habet proportionem in modo significandi cum¹ singulari. Et ideo, si omnia significata sint universalia et substantiva, signum universale omnia illa aequaliter distribuet, quia qua ratione distribueret terminum aequivocum pro uno significato eadem ratione pro alio; et hoc quantum est ex parte ipsius signi, quia apud unum distribuentem sive apud unum intelligentem non potest terminus aequivocus distribui pro omnibus eius significatis simul, quia idem intelligens non potest simul multa intelligere, sed apud diversos intelligentes bene simul omnia significata termini aequivoci possunt distribui, vel apud unum intelligentem successive.

Secundum declaratur, quia actus distributionis multiplicatur secundum multitudinem obiectorum distributionis. Tunc arguitur: ubi sunt plura distribuibilia, /B 496vA/ ibi sunt plures actus distribuendi; modo in termino aequivoco sunt plura distribuibilia; ergo non possunt distribui a signo unico actu distribuendi.

Sed unum est hic dubium: quomodo idem² signum potest pluribus distributionibus distribuere plura significata termini aequivoci, quia idem instrumentum non potest esse principium diversarum operationum apud diversos simul, sicut una et eadem /S 170rA/ securis non potest esse principium secandi apud diversos simul;³ modo signum universale est unum agens instrumentale in distributione; ergo non potest simul

---

1. adiectivo nec — cum SE] *om.* B.

2. idem SE] unum B.

3. sicut — simul S] *om.* B; una(?) securi plures simul non secant E.

terminum aequivocum pro omnibus suppositis cuiuslibet significati distribuere apud diversos distribuentes.

Dupliciter ad hoc potest dici. Primo quod duplex est instrumentum: quoddam enim est instrumentum quod non potest esse simul apud diversos agentes secundum illum modum essendi secundum quem requiritur ad actionem, sicut securis non potest esse simul apud diversos agentes ut requiritur ad actionem secandi; aliud est instrumentum quod potest esse simul apud diversos agentes ut requiritur ad actionem, sicut est signum universale, quia signum universale est instrumentum distributionis secundum quod intellectus est intelligens terminum communem sub aliquo modo intelligendi, sc. ut est in quolibet eius supposito. Modo licet eadem securis non possit simul esse apud diversos, tamen simul¹ dum ego intelligo terminum communem in relatione ad supposita sive sub isto modo intelligendi ut est in omnibus eius suppositis, aliquis alius potest intelligere alium terminum communem illo modo; et quia signum universale dicit talem rationem intelligendi /B 496vB/ circa terminum communem, ideo illud signum idem manens erit agens distributionis apud diversos, unde distributio non est motus, sicut quidam credunt,² sed est quidam modus intelligendi terminum ut habet esse in quolibet eius supposito, sicut dicendo 'omnis homo' ibi intelligo hominem ut habet esse in quolibet supposito.

Vel aliter potest dici. Cum dicitur "Idem instrumentum etc.", verum est — idem instrumentum numero; tamen idem instrumentum in specie bene potest esse principium diversarum operationum; modo idem signum numero vel idem conceptus signi non est apud diversos distribuentes, sed idem specie, quia signum universale dicit modum intelligendi terminum communem ut est in quolibet suo supposito, quia signum universale significat quoniam universaliter, ut dicit Philosophus primo Perihermeneias,³ i.e. dicit modum intelligendi terminum communem ut est in quolibet supposito; modo ille modus intelligendi terminum communem alius est numero in me et in te, quia intellectus meus alius est in numero a tuo intellectu; ergo modus intelligendi qui est in meo intellectu alius est

1. diversos tamen simul S] diversos intelligentes tamen simul est B.

2. Cf. *Inc. Auct. Qu. SE qu. 58, CPhD 7: 135*: Oppositum arguitur: Distributio et distribuibile sunt relativa sicut mobile et motus. *Idem argumentum apud Inc. Auct. qu. 819, p. 301, & apud Simonem de Faverisham, QV 18, p. 76.*

3. *Arist. Int. 7.17b11-12*

in numero a modo intelligendi qui est in tuo intellectu, et sic non est idem numero signum in tali distributione.¹

Tunc ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur "Illa quae aequaliter offeruntur etc.", verum est — aequaliter distribuuntur quantum est² ex parte signi, non tamen oportet quod distribuuntur unica distributione.

Ad 1.2 Ad aliam. Cum dicitur "Qua ratione distribueretur³ pro uno significato", bene concedo quod omnia distribuuntur, non tamen unica distributione. /S 170rB/

Ad 1.3 Ad aliam. Cum dicitur "Sicut est in agente naturali", verum est — suo modo. Et cum dicitur quod idem agens naturale potest /B 497rA/ simul agere in diversa unica actione. sicut ignis agit in diversa calefactibilia, nego, quia calefactio⁴ actio est in passo sicut in subiecto et non in agente, et ideo sicut sunt diversa passa, sic sunt diversae actiones.

Ad 1.4 Ad aliam Cum dicitur "Illa quae sunt eiusdem rationis etc.", verum est — si convenient in una ratione unius obiecti respectu signi distribuentis. Et cum dicitur "Omnia significata termini aequivoci conveniunt in una ratione", falsum est ut significantur per terminum aequivocum, quia ut sic nihil habent commune praeter solam vocem. Et cum dicitur quod conveniunt in hoc quod est esse distribuibile, verum est quod quodlibet eorum est distribuibile, tamen ut importantur per terminum aequivocum non importantur sub ratione distribuibilis, immo significantur sub diversis rationibus, ad quarum quamlibet sequitur esse distribuibile, unde distribuibile ut⁵ significatur per hoc nomen 'distribuibile' importatur sub ratione una et potest distribui unica distributione.

Ad 2⁶ Ad rationem in oppositum. Cum dicitur quod tunc hic esset bonus syllogismus 'omnis canis currit etc.', dico quod non, quia non fit una⁷ distributio in maiori, quia tu potes intelligere pro⁸ uno significato et ego pro alio, et ideo maior et minor sunt distinguendae.

1. et sic — distributione S(E)] om. B.

2. est B] om. S.

3. distribueretur B] distribuetur S.

4. nego quia calefactio E] quia SB.

5. ut B] nihil S.

6. *Responsio ad 2 in E extare non videtur.*

7. non fit una] fit una S; non fit B.

8. potes intelligere pro] potes intelligere quod S; potest(!) intelligere pro B.

Quaestio I.17¹

Consequenter quaeritur utrum terminus aequivocus possit terminari per adiuncta, sicut dicendo 'canis latrabilis currit' utrum sc. li 'canis' ibi solum stet pro latrabili.

1. Arguitur quod sic:

1.1 Quia quicquid contingit² intelligi contingit significari; modo contingit terminum aequivocum intelligi pro uno significato solum; ergo contingit ipsum significari pro uno significato solum. Maior apparet, quia possum intelligere terminum aequivocum pro quolibet significato per se; ergo possum ipsum significare /B 497rB/ pro uno significato solum per aliquam determinationem sibi adiunctam.

1.2 Item, nisi terminus aequivocus posset determinari per adiuncta ita quod quando adderetur sibi unum significatum non staret pro alio,³ tunc quilibet sensus termini aequivoci post distinctionem esset multiplex adhuc, et adhuc quilibet sensus illius multiplicis esset multiplex, et sic esset processus in infinitum in terminis aequivocis et distinctionibus; modo illud est inconveniens; ideo etc. Maior declaratur, quia si distinguamus canem⁴ per canem latrabilem, piscem marinum, et sic de aliis significatis, nisi dicendo 'canis latrabilis' ibi 'canis' contraheretur ad illud significatum quod est latrabile per istam determinationem quae⁵ est 'latrabilis', adhuc ille sensus distingueretur, quia esset multiplex cum hoc quod est 'canis' ibi non contrahatur; eodem modo si ille sensus distingueretur et hi in quos ille distingueretur⁶ adhuc essent distinguendi; et sic in infinitum.

1.3 Item, illud idem dicit Boethius qui vult quod aequivocationes /S 170vA/ determinantur per adiuncta.

2. Oppositum arguitur, quia accidentale non transmutat essenziale; modo essenziale est termino aequivoco significare plura, quia hoc habet

1. *Excerpta ex quaestionibus 17-18 edidi in "The Dead Man is Alive" Synthese 40 (1979) 43-70; et C. Marmo in "Semiotica e linguaggio nella scolastica" (1994) 351-3, 370. Quaestio 17 in E extat quidem, sed multa legere nequivi.*

2. contingit B] om. S.

3. alio] illo SB.

4. canem] panem S a.c.

5. quae B] qui S.

6. et hi — distingueretur S] om. B.

ex sua impositione; ergo illud per aliquod accidentale non tolletur ab ipso; modo quod addatur sibi determinatio, illud est sibi accidentale; ergo per illud non tolletur sibi quin semper significet plura, et ita non contrahitur per determinationem sibi adiunctam.

3.1 De ista quaestione diversi diversimode dicunt quod terminus aequivocus determinatur per adiuncta vel per determinationem sibi adiunctam immediate sicut dicendo 'canis latrabilis, ibi 'canis' stat pro latrabili, et hoc propter rationes tactas.

Quidam autem dicunt quod quaelibet pars eius /B 497vA/ quod est 'canis latrabilis' stat pro pluribus quam totum aggregatum, ita quod totum aggregatum stat pro paucioribus quam quaelibet pars secundum se, et tamen una pars non contrahit aliam. Et idem dicunt in hoc quod est 'homo albus', quod illud totum aggregatum stat pro paucioribus quam 'homo' per se vel 'albus' per se.

3.2 Dico tamen duo ad istam quaestionem: primo quod terminus aequivocus de virtute sermonis non potest contrahi ad alterum significatum solum per aliquam determinationem sibi adiunctam; secundo dico quod de bonitate intelligentis potest contrahi vel determinari per aliquam determinationem sibi adiunctam.¹

Primum declaratur sic: quia omne illud quod est determinabile per aliud est in potentia ad illud per quod determinatur, sicut dicendo 'homo albus' 'homo' ibi determinatur per 'albus' quia est in potentia ad albedinem; modo terminus aequivocus non est in potentia ad sua significata; ergo per alterum suorum significatorum immediate sibi adiunctum non determinabitur. Maior patet de se. Probatio minoris, quia terminus aequivocus actu importat quodlibet eius significatum, et ideo non est in potentia ad aliquod illorum; et ita dicendo 'canis latrabilis' ibi de virtute sermonis hoc quod est 'canis' non contrahitur ad latrabile.

Item, illud quod est de significato alicuius non potest auferri ab eo per additionem cuiuscumque, quia impositionem vocabulorum oportet manere secundum Philosophum sexto Topicorum; modo de ratione termini aequivoci est importare omnia sua significata, et illud habet ex impositione sua; ergo illud non auferetur ab eo per additionem cuiuscumque, et ita dicendo 'canis latrabilis' 'canis' non contrahitur ad² latrabile de virtute sermonis.

1. secundo — adiunctam E] om. SB.

2. latrabilis — ad E] om. SB. contrahitur] determinatur(?) E.

Secundum declaratur sic: quia aliquis potest intelligere terminum aequivocum pro uno significato ita quod non pro alio, et ita potest ipsum intelligere sumi pro illo significato ita quod non pro alio,¹ et sic de bonitate intelligentis potest contrahi ad alterum eius significatum per aliquam de/B 497vB/terminationem adiunctam sibi. Verum est quod aliqui dicunt quod terminus aequivocus hoc habet ex impositione sua quod quando additur cum aliquo suo significato habet /S 170vB/ stare pro illo — hoc tamen non est nisi fuga rationum, ut magis apparebit in alia quaestione.²

Tunc ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur quod quicquid contingit intelligere etc., verum est. Et cum dicitur quod contingit intelligere terminum aequivocum pro uno significato solum, verum est; et ideo bene volo quod contingit ipsum significare pro uno significato solum accipiendo alterum significatum eius, sicut dicendo 'latrabile currit' hic intelligitur unum significatum solum huius quod est 'canis'³ et exprimitur per vocem, sed quando dico 'canis latrabilis currit' quia 'canis' semper importat plura, ideo ista de virtute sermonis est distinguenda.

Ad 1.2 Ad aliam. Cum dicitur quod nisi aequivocum determinaretur per adiuncta quilibet sensus multiplicis esset distinguendus,⁴ falsum est. Et cum dicitur quod tunc ista distingueretur 'canis latrabilis currit', dico quod sensus istius 'canis currit' sunt isti "latrabile currit" "piscis marinus currit" et sic de aliis, et non isti "canis latrabilis currit" "canis marinus currit", quia dicendo 'canis latrabilis currit' habeo omnia significata eius quod est 'canis' de virtute sermonis; et ideo ista 'canis latrabilis currit' de virtute sermonis est distinguenda, sed illae non sunt distinguendae 'latrabile currit' 'piscis marinus currit' etc.

Ad 1.3 Ad aliam. Cum dicitur quod Boethius hoc dicit, forte ipse fuit illius opinionis; vel potest dici quod ipse intelligit quod aequivocationes terminantur per adiuncta de bonitate intelligentis et non de virtute sermonis.

---

1. et ita — pro alio S] *om.* B.

2. in alia quaestione S] *om.* BE. *Vide qu.* 18, 3.

3. canis SE] currit B.

4. quilibet — distinguendus S] *etc.* B.

Quaestio I.18

Consequenter quaeritur utrum terminus analogus¹ secundum se sumptus² stet de virtute sermonis pro /B 498rA/ primario³ eius significato.

1. Arguitur primo quod sic.

1.1 Auctoritate Philosophi septimo Ethicorum,⁴ qui dicit quod 'incontinens', quod dicitur analogice de incontinente in venereis et in lucro, si secundum se sumatur tenetur pro incontinente in venereis, de quo per prius dicitur, ergo vult quod terminus analogus secundum se sumptus stet pro primario eius significato.

1.2 Item, dicendo sic 'chimaera est opinabilis, ergo chimaera est' vel 'homo mortuus, ergo homo' hic est fallacia secundum quid et simpliciter; modo hic non esset fallacia secundum quid et simpliciter nisi hoc quod est 'est'⁵ in consequente staret pro primario eius significato, sc. pro esse vero; quia si staret in consequente pro esse secundum quid et determinato, hic non esset fallacia aliqua; vel si staret pro utroque significato, non deberet adhuc dici quod ibi esset fallacia secundum quid et simpliciter, sed prius oportet ipsum consequens distinguere, quia si acciperetur ibi 'esse' pro esse vero, sic esset fallacia secundum quid et simpliciter, si autem acciperetur pro esse secundum quid non esset ibi fallacia; cum ergo ibi sit fallacia⁶ secundum quid et simpliciter sine aliqua distinctione, apparet quod terminus analogus ibi stat pro primario eius significato.

1.3 Item, sicut aliqua intelliguntur sic⁷ per vocem significantur; modo in termino analogo primo intelligimus unum significatum et postea alterum; ergo sic significantur quod prius⁸ unum significatur quam alterum; modo illud quod primo significatur per vocem /S 171rA/ primo apprehenditur; ergo cum terminus analogus secundum se ponitur, primo apprehenditur pro primario eius signifi/B 498rB/cato, quia prius potest

---

1. analogus B] analogus S *hic et semper*.

2. secundum se sumptus E] *om.* SB.

3. primario S] proprio B.

4. *Arist. EN 7.6.1147b21-34*

5. hoc quod est est] hoc quod est SB; ly est E.

6. cum — fallacia B] *om.* S.

7. sic B] sicut S.

8. prius] primo SB.

apprehendi non apprehendendo posterius, et sic tunc stat pro primario eius significato.

1.4 Item, Philosophus primo Priorum¹ distinguit istam propositionem 'B contingit esse A' et non distinguit istam 'B est A'; modo ista 'B est A' esset distinguenda sicut ista 'B contingit esse A' nisi terminus analogus secundum se sumptus staret² pro primario eius significato, quia ipsum B dicitur analogice de suppositis in actu et de suppositis in potentia, et³ ita qua ratione una distingueretur et alia nisi in ista 'B est A' ipsum B secundum se sumptum non⁴ cum aliquo pertinente ad secundarium significatum < staret pro primario eius significato; sed in ista 'B contingit esse A' ipsum B sumitur cum aliquo pertinente ad secundarium significatum >, quod est hoc quod est 'contingit'; ideo ista distinguenda.

1.5 Item, quasi⁵ omnes termini sunt analogi, quia significant rem in actu et rem in potentia; ergo si terminus analogus semper esset distinguendus et secundum se sumptus non staret pro primario eius significato, tunc omnis locutio esset distinguenda sicut illa est distinguenda⁶ 'homo est animal' quia 'homo' posset accipi pro homine in actu et pro homine in potentia, et sic de quacumque alia oratione; modo illud est inconueniens; ergo etc.

2. Oppositum arguitur:

2.1 Auctoritate⁷ Philosophi quinto Metaphysicae qui distinguit terminos analogos secundum se sumptos; modo hoc non esset si terminus analogus secundum se sumptus staret pro primario eius significato; quare etc.

2.2 Etiam, Commentator vult ibidem quod ista 'homo est' est distinguenda, quia si li 'est' dicat esse extra animam, tunc est ibi problema de genere; si autem dicat esse in anima, tunc est ibi problema de accidente; et tamen 'est' sumitur ibi secundum se et non cum aliquo pertinente ad secundarium eius significatum.

2.3 Item, si terminus analogus secundum se sumptus non esset distinguendus /B 498vA/ sed staret pro primario eius significato, tunc ista

---

1. *Arist. APr. 1.13.32b25-32*

2. sumptus staret] staret sumptus SB.

3. et et quae sequuntur usque ad finem argumenti om. E

4. non B] nunc S(?)

5. quasi S] om. BE.

6. sicut — distinguenda B] om. S.

7. auctoritate B] arguitur S.

esset vera 'omne ens est substantia, accidens est ens, ergo accidens est substantia', quod est manifeste falsum; ergo terminus analogus ubicumque ponatur semper est distinguendus. Probatio maioris, quia tunc dicendo 'omne ens est substantia', cum 'ens' non sumatur ibi cum determinatione pertinente ad secundarium eius significatum, tunc 'ens' ibi acciperetur solum pro substantia, et tunc idem esset dictu 'omne ens est substantia' ac si diceretur 'omnis substantia est substantia'; modo ista est vera, ergo et alia; ideo¹ etc.

3.1² De ista quaestione opinio communis est quod terminus analogus secundum se sumptus stet pro primario eius significato, si autem sit coniunctus immediate cum aliquo pertinente ad secundarium eius significatum tunc stat pro secundo significato, si autem coniungatur cum aliquo pertinente ad secundum eius significatum mediate, tunc talis oratio est distinguenda. Et dicunt quod hoc non potest probari nisi a posteriori et ex usu auctorum.

3.2 Credo tamen aliter /S 171rB/ esse dicendum. Intelligendum quod duplex est analogia. Quia quaedam est analogia quando aliqua vox imposita est ad significandum plura, unum per prius et alterum per posterius sive ex consequenti, sicut in hoc quod est 'sanum'. Alia est analogia quando aliqua vox est imposita ad significandum unum solum, sicut haec vox 'homo' imponitur ad significandum naturam humanam, deinde per aliquam similitudinem sumitur improprie ad significandum aliud, sicut 'homo' ad significandum hominem mortuum vel hominem pictum propter similitudinem hominis veri cum homine picto vel mortuo; et ista non est proprie a/B 498vB/analogia, quia 'homo' proprie non imponitur ad significandum hominem pictum vel hominem mortuum, sed significat verum hominem aggregatum ex vera materia et vera forma.

Tunc ego dico quod terminus analogus loquendo de prima analogia ubicumque³ ponatur semper est distinguendus de virtute sermonis. Secundo dico quod de bonitate intelligentis potest secundum se sumptus stare pro primario eius significato.

Primum declaratur sic: quia quod non tollit causam distinctionis ab aliquo non tollit ab eo distinctionem; modo positio termini analogi

---

1. ideo B] om. S.

2. *Opinionis communis fuerunt Inc. Auct. Qu. SE (CPhD 7) quu. 56 & 822 et Simon de Faverisham QV 20*

3. ubicumque B] ubicum S.

secundum se non tollit ab eo causam distinctionis, quare etc. Maior patet, quia quod non tollit causam non tollit effectum. Probatio minoris, quia terminus analogus ex sua impositione habet quod significet plura, unum per prius et alterum per posterius; modo istud ab ipso non potest removeri ubicumque ponatur, vel cum alio vel secundum se, cum voces non cadant a suis significatis, quia impositionem vocabulorum oportet manere secundum Philosophum sexto Topicorum. Tunc arguo: Illud non potest removeri ab aliquo termino quod habet ex sua impositione; modo terminus analogus habet ex sua impositione¹ significare plura; ergo illud, sc. significare plura, non aufertur ab eo ubicumque ponatur; modo ubicumque ponitur terminus plura significans, semper est distinguendus; ergo terminus analogus ubicumque ponatur, sive secundum se sive cum quocumque alio, semper est distinguendus.

Aliqui autem volunt istam rationem solvere, et dicunt quod terminus analogus ex impositione sua habet illud, sc. quod quandocumque secundum se ponitur tenetur pro primario eius significato, cum autem² additur /B 499rA/ cum aliquo pertinente ad secundum eius significatum mediate, tunc est distinguendus; si immediate, tunc stat pro secundo eius significato, ita quod illud habet ex impositione; et ideo si secundum se sumatur, non oportet quod sit distinguendus, immo de virtute sermonis stat pro primario eius significato.³

Istud tamen non videtur valere, quia si terminus analogus haberet hoc ex sua impositione quod quandocumque per se poneretur⁴ staret pro primario eius significato, aut hoc haberet de suo significato aut de sua ratione significandi aut de suo modo significandi, quia in impositione vocis ad significandum non sunt plura quam ista. Modo illud non habet /S 171vA/ de suo significato, quia tunc esset analogum ad plura quam ad sua significata, sicut ad illam condicionem quae est "Quandocumque secundum se sumitur etc.", quae est quaedam condicionalis. Nec habet istam condicionem de sua ratione significandi, quia ratio significandi alicuius rei simplicis significatae per vocem debet esse simplex et ratio

---

1. modo — impositione B(E)] *om.* S.

2. cum autem B] quia quod S.

3. et dicunt — significato SB] dicentes quod talis terminus de virtute sermonis stat pro primario significato etiam ubicumque ponitur sive peer se sive cum alio aliquo E.

4. quandocumque — poneretur SB] semper E.

intelligendi eius; modo quodlibet significatum termini analogi est una res; ergo habet unam rationem intelligendi simplicem, et per consequens unam rationem significandi simplicem; modo ista condicionalis non est aliquod simplex; ergo non potest esse ratio intelligendi vel significandi ipsius termini analogi. Nec potest esse modus significandi eius propter eandem causam, nec activus nec passivus, quia modus significandi activus proportionatur modo significandi passivo; modo modus significandi passivus est proprietas rei consignificata per vocem, et modus significandi activus est ratio consignificandi rei proprietatem; modo proprietas cuiuslibet /B 499rB/ significati termini analogi est una; ergo et modus significandi eius passivus est unus, et per consequens modus significandi¹ activus; modo ista condicio quam ponunt ibi non potest esse una ratio simplex; ideo etc.

Item, impositio vocis ad significandum vel fit per intellectum apprehendentem vel per intellectum componentem et non per intellectum discurrentem;² modo ista condicio quam ponunt, quod quandocumque secundum se ponitur etc. est quaedam consequentia et quidam discursus; ergo ille qui imposuit terminum analogum ad significandum non imposuit eum ad significandum sub tali condicione,³ immo illud videtur esse figmentum et fuga rationum, sc. quod imponens⁴ imponat voces ad significandum sic syllogizando et sic discurrendo; et ideo dicitur quod terminus analogus solum hoc habeat de sua impositione, sc. quod significet omnia significata, unum per prius et alterum per posterius, et sic semper ubicumque ponatur est distinguendus de virtute sermonis.

Tamen secundo dico quod de bonitate intelligentis ex quadam assuefactione potest esse quod terminus analogus secundum se sumptus stet pro primario eius significato, quia primo apprehendimus per terminum analogum⁵ suum primum significatum, illud enim est quod primo ibi occurrit intellectui; et ideo terminus analogus secundum se sumptus, quia non est ibi aliquod quod moveat intellectum ad accipiendum ipsum pro secundo significato, de bonitate intelligentis potest teneri pro primario

---

1. passivus — significandi S(E)] *om.* B.

2. et non — discurrentem *om.* E. et non] et ideo B; vel non S.

3. sed impositio vocis fuit sine intellectu discurrente, ergo falsum dicunt *add.* E.

4. sc. quod imponens B] vel quod S; quod imponens E.

5. per terminum analogum S] terminum analogum secundum B.

eius significato, licet de virtute sermonis semper stet pro utroque significato eius, sicut dictum est.

Tunc ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur quod Philosophus septimo Ethicorum dicit quod incontinens etc., dico quod Philosophus non intelligit quod 'incontinens' /B 499vA/ secundum se sumptus de virtute sermonis stet pro primario eius significato, immo semper stat pro utroque significato, sed solum intelligit quod de bonitate intelligentis stat pro /S 171vB/ primo eius significato.

Vel potest dici quod Philosophus ibi ad remotionem dubii dicit, quia locutus fuerat de incontinente, ne ergo aliquis crederet quod locutus fuisset de incontinente in lucro, ideo dicit quod intelligit de incontinente in venereis, non quia velit quod 'incontinens' secundum se sumptus de virtute sermonis stet pro incontinente in venereis, de quo per prius dicitur; immo ista ratio magis est ad oppositum quam ad propositum, si deducatur, quia si 'incontinens' secundum se sumptus staret pro incontinente in venereis de virtute sermonis, tunc non oportuisset Philosophum dixisse de quo incontinente intelligebat, immo sine hoc quod ipse fecisset mentionem, habuissimus quod 'incontinens' secundum se sumptus staret pro primario eius significato, sc. pro incontinente in venereis. Et ideo, cum Philosophus ad remotionem dubii hoc addiderit, intentio sua videtur esse¹ quod terminus analogus secundum se sumptus de virtute sermonis sit distinguendus. /E 5r/

Ad 1.2 Ad aliam. Cum dicitur quod dicendo 'chimaera² etc.' quod hic est fallacia secundum quid et simpliciter, potest dici quod li 'est' in consequente de virtute sermonis est distinguendum, tamen de bonitate intelligentis potest dici quod ibi sumitur pro esse simpliciter; et ideo si sumatur pro esse simpliciter, erit fallacia secundum quid et simpliciter, sed si sumatur pro esse deminuto, tunc non erit³ ibi fallacia, quia procederetur a dicto secundum quid ad dictum secundum /B 499vB/ quid. Sed de homine mortuo potest dici quod 'homo' non significat analogice proprie hominem mortuum et hominem verum, immo solum significat hominem

1. addiderit — esse] addiderit intentio sua videtur esse B; addidit intentio S; addiderit videtur velle E.

2. chimaera BE] om. S.

3. tunc non erit] tunc non esset S; non erit B; non est E.

verum; si autem significat hominem mortuum, hoc est solum similitudinarie, et non habet hoc de significato.

Vel potest dici quod dicendo¹ 'chimaera est opinabilis, ergo chimaera est' ibi est fallacia secundum quid et simpliciter, quia dicendo 'chimaera est' in consequente li 'est' potest stare² ibi pro utroque significato, quia tamen principaliter stat pro esse vero et pro esse deminuto non principaliter, ideo erit ibi³ fallacia secundum quid et simpliciter, et hoc sufficit ad hoc quod dicamus simpliciter ibi esse fallaciam secundum quid et simpliciter.

Ad 1.3 Ad aliam. Cum dicitur "Sicut aliqua intelliguntur etc.", verum est. Et cum dicitur quod primo intelligimus unum significatum etc., verum est; et ideo bene volo quod per vocem primo significatur unum significatum et aliud per posterius. Et cum dicitur "Illud quod per vocem primo significatur primo apprehenditur", verum est quod possum intelligere terminum analogum pro primario eius significato sine hoc quod intelligam pro secundo significato, tamen propter hoc non sequitur quin semper ubicumque ponatur utrumque significatum importat, licet unum per prius et alterum per posterius.

Ad 1.4 Ad aliam. Cum dicitur quod Philosophus etc., dico quod⁴ ista est distinguenda 'B contingit esse A', quia 'contingit' attribuitur ipsi B pro suppositis in potentia,⁵ sed ista 'B est A' non est distinguenda, quia terminus non imponitur ad significandum illa quae participant ipsum in potentia, ideo li 'B' stat /S 172rA/ ibi solum pro suppositis in actu et non⁶ pro suppositis in potentia, /B 500rA/ quia non attribuitur sibi praedicatum pertinens ad supposita in potentia; sed in ista 'B contingit esse A' distinctio est ex parte de li 'contingit' quod denotat praedicatum posse inesse subiecto pro suppositis in potentia.

Vel potest dici quod, supposito quod ipsum B importaret B in actu et B in potentia de suo significato, quod ista esset distinguenda de virtute sermonis 'B est A'; tamen de bonitate intelligentis potest esse quod non distinguitur, sed solum ibi 'B' sumitur pro suppositis in actu.

1. quod dicendo B] dicendo quod S.

2. li est potest stare B] li esse vel est vel potest stare S; licet esse stet E.

3. ibi B] *om.* S; E *illegibilis*.

4. dico quod B(E)] quod Philosophus S.

5. contingit — potentia SE] contingit attribui ipsi B in potentia pro suppositis B.

6. non B] ideo S; *def.* E.

Ad 1.5 Ad aliam. Cum dicitur quod tunc omnis locutio esset distinguenda quia quasi¹ omnes termini sunt analogi, falsum est, sed solum ille qui impositus fuit ad significandum multa unum per prius et aliud per posterius. Et cum dicitur quod terminus quicumque sicut 'homo' vel 'animal' significat hominem in actu et hominem in potentia, falsum est, quia 'homo' non fuit impositus ad significandum hominem in potentia vel hominem mortuum nisi solum similitudinarie, immo 'homo' significat hominem verum aggregatum ex materia et forma; et sicut dico de homine, sic intelligendum est de aliis.

Quaestio I.19

Consequenter quaeritur circa tertium modum aequivocationis,² utrum ista sit distinguenda 'laborans sanus est'.

1. Arguitur quod non:

1.1 Primo ex intentione Philosophi in littera,³ qui dicit "sanus est aut^{<em>} non laborans", ergo vult quod ista sit falsa 'laborans sanus est' et non distinguenda, sed ista est distinguenda 'laborans sanabatur'.

1.2 Item, hoc arguitur ratione, quia quandocumque aliquid importat duo, unum per prius et alterum per posterius, secundum se sumptum stat pro primario eius significato, sicut communiter dicitur; modo hoc quod est 'laborans' significat praesens /B 500rB/ tempus et praeteritum, unum⁴ per prius sc.⁵ praesens et aliud per posterius, sc. praeteritum tempus, et dicendo 'laborans sanus est' hic sumitur cum determinatione pertinente ad primum eius significatum; ergo ibi stat determinate pro praesenti tempore; modo in isto sensu est falsa; ergo simpliciter est falsa et non distinguenda.

1.3 Item, si ista esset distinguenda 'laborans sanus est', hoc esset iuxta tertium modum aequivocationis; sed iuxta tertium modum aetionis⁶ non potest distingui, quia tertius modus aequivocationis provenit ex eo quod aliquid secundum se sumptum unum significat, coniunctum vero

---

1. quasi S] *om.* BE.

2. aequivocationis] et primo *add.* B.

3. *Arist. SE 4.166a5*

4. unum] *potius* unde SB.

5. sc. S] significat B.

6. aequivocationis] quia *add.* S.

cum alio significat plura; modo 'laborans' ex eo quod coniungitur cum alio non significat plura, quia non coniungitur sibi aliquid ratione cuius significet plura; ergo non est distinguenda secundum tertium modum aequivocationis.

1.4 Etiam, deceptio quae est ex coniunctione¹ dictionis cum dictione est in oratione, et per consequens facit amphiboliam; ergo dato quod 'laborans' secundum² se significet unum et coniunctum cum alio significet plura, talis oratio in qua poneretur non esset multiplex secundum aequivocationem sed /S 172rB/ magis secundum amphiboliam.

1.5 Item, videtur quod hoc sit impossibile, sc. quod aliquid secundum se sumptum unum significet et coniunctum alteri plura significet, quia terminus illud significat cum quocumque addatur quod subicit et praedicat; ergo si aliquis terminus secundum se significat unum, cum quocumque addatur semper significat unum,³ quia non additur sibi nova impositio ex hoc quod additur cum alio.

1.6 Item, si 'laborans' esset multiplex et significaret plura, hoc esset penes⁴ praeteritum et praesens tempus; modo hoc non potest esse: secundum Priscianum /B 500vA/ duo participia nobis deficiunt, sc. participium praesentis passivi et participium praeteriti activi; ergo hoc quod est 'laborans' non est participium praeteriti temporis activi.

2. Oppositum arguitur, quia quaecumque oratio in qua ponitur terminus aequivocus vel multiplex est distinguenda; modo in ista oratione 'laborans sanus est' ponitur terminus multiplex; ideo etc. Maior de se patet. Probatio minoris, quia secundum Priscianum⁵ participium terminatum in -ens vel in -ans significat praesens tempus <et praeteritum>; ergo cum 'laborans' sit participium terminatum in -ans significat praesens tempus et praeteritum, et per consequens est multiplex.

3.1 De ista quaestione opinio Alberti⁶ et quorundam aliorum exposi-

1. coniunctione] con()one SB.

2. secundum] *geminavit* S.

3. cum — unum B] *om.* S.

4. penes B] *p(raese)ns* S.

5. Priscianum S] Philosophum B. *Prisc.* 11.7.25, 17.24.180.

6. *Alberti Magni Exp. SE 1.2.1 respicere videtur noster, sed quamquam Albertus suo more obscure loquitur. ut multis modis verba eius interpretari liceat, haec sententia ex eis haud elici potest. Fuit autem sententia Roberti Kilwardby (vide CIMAGL 67) cuius verba mutuatus turbavit Albertus.*

torum est¹ quod ista non est distinguenda 'laborans sanus est' sed est semper simpliciter falsa quia 'laborans' importat praesens tempus et praeteritum, et per prius praesens quam praeteritum. Quando adiungitur cum tempore praesenti dicendo 'laborans sanus est', tunc stat pro tempore praesenti; sed quando adiungitur cum tempore praeterito dicendo 'laborans sanabatur', tunc oratio est distinguenda. Et dicunt quod ista est intentio Philosophi in littera.

3.2 Credo tamen aliter esse dicendum. Unde dico² tria ad istam quaestionem. Primo quod ista 'laborans sanus est' est distinguenda. Secundo³ dico quod est distinguenda secundum aequivocationem. Tertio dico quod est distinguenda secundum tertium modum aequivocationis.

Primum declaratur sic: quia omnis oratio in qua est aliquod⁴ multiplex est distinguenda; modo in ista oratione 'laborans sanus est' est terminus multiplex; ideo etc. Maior patet, quia multiplicitas orationis est causa distinctionis; modo posita causa ponitur effectus; quare etc. Minor declaratur, /B 500vB/ quia 'laborans' de suo modo significandi significat per modum praesentis temporis et per modum praeteriti imperfecti; modo illud quod terminus habet de suo modo significandi, ubicumque ponatur, illud importat; ergo cum quocumque addatur⁵ hoc quod est 'laborans' si-ve praesenti si-ve praeterito, semper significat secundum modum praesentis et praeteriti imperfecti temporis; et sic semper est multiplex; ideo etc.

Secundum declaratur, quia multiplicitas quae est in oratione ex parte dictionis absolute consideratae est multiplicitas secundum aequivocationem; modo dicendo 'laborans sanus est' in ista oratione est multiplicitas ex parte dictionis absolute consideratae et secundum se; ideo etc. Maior patet, quia si esset multiplicitas non ex parte dictionis absolutae sed /S 172vA/ ex coniunctione dictionum ad invicem, tunc esset multiplicitas secundum amphiboliam; si enim aliqua dictio habeat diversos modos significandi respectivos, qui sint⁶ principium referendi ipsam ad

---

1. est B] *om.* S.

2. dico B] dicendo S.

3. secundo B] tertio S.

4. est aliquod SB] ponitur terminus E.

5. quocumque BE] quotienscumque S. addatur SB] ponitur E.

6. qui sint E] quae sunt S; qui sunt B.

aliam dictionem, tunc habet esse multiplicitas amphibolica, sicut est hic 'quicumque sunt episcopi sunt homines' ex eo quod li 'episcopi' potest esse nominativi casus vel genitivi; modo in ista 'laborans sanus est' est multiplicitas ex parte dictionis absolute consideratae, non ut refertur ad aliam¹ dictionem, quia ibi est multiplicitas ex parte temporis; modo tempus non est modus significandi respectivus qui sit principium uniendi unum constructibile cum alio constructibili; et ideo ista est distinguenda secundum aequivocationem.

Tertium declaratur, quia tertius modus aequivocationis est quando aliqua dictio secundum se significat unum, coniunctum autem alteri significat plura; modo hoc quod est 'laborans' /B 501rA/ de significato importat unum et de modo significandi plura, et sic ex coniunctione² modi significandi cum significato importat plura; ergo ista est distinguenda secundum tertium modum aequivocationis.

Sed³ duo sunt notanda. Primo quod non quaecumque diversitas modorum significandi facit aequivocationem in termino, sed diversitas modorum significandi ex opposito distinctorum, sicut si⁴ aliqua dictio haberet duo tempora, talis dictio esset aequivoca sive analogice importaret ista. Si autem sint modi significandi solum disparati in aliqua dictione, sicut numerus et persona vel casus vel genus, non propter hoc redditur talis dictio aequivoca.

Secundo est intelligendum quod bene possibile est aequivocationem et amphiboliam esse in eodem parallogismo diversimode ex diversitate modorum significandi, sicut in isto parallogismo 'quicumque sunt episcopi sunt homines, asini⁵ sunt episcopi, ergo asini sunt homines' potest esse aequivocatio et amphibolia diversimode, quia ibi est aequivocatio ratione qua est ibi deceptio proveniens ex multiplicitate unius dictionis ex eo quod li 'episcopi' potest esse nominativi casus vel genitivi, sed est ibi amphibolia ratione qua sunt ibi diversi modi significandi respectivi qui sunt principium diversarum constructionum⁶ et diversorum sensuum; eo-

---

1. ad aliam] *geminavit* S.

2. coniunctione] *con(ione* SB; *def.* E.

3. *Quae sequuntur usque ad responsiones ex cod. B edidit C.Marmo "Semiotica e linguaggio" (1994) p. 346.*

4. si BE] *ubi* S.

5. asini B] *asinus* S; *def.* E.

6. constructionum] *con(onum* SB; *con(u)num* E.

dem modo hic 'vellem me accipere pugnantes' potest esse aequivocatio et amphibolia, diversimode tamen.

Tunc ad rationes.

Ad 1.1 Ad primam. Cum dicitur quod intentio Philosophi est quod non sit distinguenda, falsum est; immo intentio /B 501rB/ sua est quod sit distinguenda. Unde quidam libri ibi habent¹ litteram affirmativam et quidam ibi habent litteram negativam; modo si sit littera affirmativa, tunc plane patet quod intentio Philosophi est quod sit distinguenda, dicit enim² sic "sanus est aut <em> laborans, laborans autem³ non nunc sed prius"; ergo vult quod ista 'laborans sanus est' sit vera in isto sensu "laborans prius est sanus" et falsa in isto sensu "laborans nunc sanus⁴ est", et sic vult expresse quod est /S 172vB/ distinguenda. Etiam si sit littera negativa,⁵ adhuc potest exponi quod vult quod ista sit distinguenda, quia dicit sic "sanus aut <em>⁶ non laborans" id est ista 'laborans sanus est' non est vera in⁷ uno sensu, sc. in isto "laborans nunc sanus est", sic enim est falsa, sed vera est in alio sensu, sc. in isto "laborans⁸ non nunc sed laborans prius sanus est". Et sic quocumque modo exponatur semper habemus quod est distinguenda.

Ad 1.2⁹ Ad aliam. Cum dicitur "Quandocumque aliquid importat plura etc.", dicendum est quod illud falsum est, sicut apparuit in alia quaestione; immo de virtute sermonis ubicumque ponatur utrumque importat.

Ad 1.3 Ad aliam. Cum dicitur quod si esset distinguenda, illud esset iuxta tertium modum aequivocationis,¹⁰ verum est. Et cum dicitur quod

-
1. libri ibi habent] ibi habent S; libri habent ibi B; libri habent E. *De Arist. SE 4.166a5-6 agitur: sanus est autem non laborans, sed laborans non nunc sed prius. Videtur noster dicere in quibusdam libris primum 'non' excidisse ("littera affirmativa"), in quibusdam extare ("littera negativa").*
  2. enim BE] autem S.
  3. sanus — autem] sanus est aut laborans laborans autem S; sanus est aut laborans B; sanus aut laborans E.
  4. et falsa — sanus B] *om.* S; sed in isto sensu laborans nunc(?) sanus est fala E.
  5. negativa E] affirmativa SB.
  6. sanus autem] sanus aut SB; sanus est aut E.
  7. in B] *om.* S.
  8. laborans] *geminavit* S.
  9. *Responsiones ad 1.2 - 1.5 om.* E.
  10. illud — aequivocationis S] *om.* B.

secundum illum non potest distinguere, falsum est. Et cum dicitur quod ille tertius modus provenit ex eo etc., verum est. Et cum dicitur quod ibi non est aliquid ex cuius coniunctione cum hoc quod est 'laborans' plura significet, dico /B 501vA/ quod immo: ibi enim causatur multiplicitas ex coniunctione modi significandi cum significato. Verum est quod non causatur ibi multiplicitas ex coniunctione huius quod est 'laborans cum alia dictione extrinseca, sed causatur ibi multiplicitas ex coniunctione significati huius quod est¹ 'laborans'² cum suo modo significandi.

Ad 1.4 Ad aliam. Cum dicitur quod deceptio proveniens ex coniunctione dictionis cum dictione facit amphiboliam, verum est; tamen deceptio proveniens ex coniunctione significati unius dictionis cum modo significandi eiusdem non facit amphiboliam, immo aequivocationem.

Ad 1.5 Ad aliam. Cum dicitur quod terminus illud semper significat quod subicit et praedicat, verum est; et ideo bene volo³ quod 'laborans' ubicumque ponatur semper multa significat. Et cum dicitur "Ergo si aliqua dictio secundum se unum significat ex eius additione cum alia non significat⁴ multa", verum est — ex eius additione cum alia dictione extrinseca; tamen ratione qua coniungitur cum alio, i.e. significatum cum modo significandi, significat multa, unde hoc quod est 'laborans' de suo significato significat unum, sed de modo significandi significat multa.

Ad 1.6 Ad aliam. Cum dicitur "Si laborans significaret multa, hoc esset penes tempus⁵ etc.", concedatur. Et cum dicitur quod hoc non potest esse, quia duo participia nobis deficiunt, dicendum quod Priscianus ibi loquebatur de participio praeteriti plusquamperfecti et praeteriti perfecti⁶ verbi activi quod illa nobis deficiunt, et non intelligit de participio praeteriti imperfecti verbi activi;⁷ quod apparet per expositionem istorum quam ponit, sicut "ego sum qui feci" "ego sum qui feceram", per istam circumloquitur ista duo praeterita; modo 'laborans' est participium praesentis et⁸ /S 173rA/ praeteriti imperfecti.

1. quod est] est quod S; *def.* B.

2. alia — laborans S] *om.* B.

3. volo B] nolo S.

4. significat S] significabit B.

5. hoc esset penes tempus S] *om.* B.

6. et praeteriti perfecti B] *om.* S.

7. imperfecti verbi activi S] perfecti B.

8. et] *geminavit* S.

Anonymus G&C 668
Quaestiones super Sophisticos Elenchos [SE 83]
 C = Cambridge, Gonville & Caius 668*/645

Quaestio 3

C 37rB

Quaeratur utrum aliquis terminus possit esse aequivocus.

1. Quod non videtur,

1.1.0 Quia dato quod sic, sequeretur quod aliquod esset nomen aequivocum quod non esset nomen nec aliqua alia pars orationis. Consequens est impossibile. Consequentia patet, quia accipiatur aliquod nomen aequivocum quod in una significatione est adiectivum, in alia substantivum,¹ sicut hoc nomen 'æquus'.² Tunc arguo sic: Hoc nomen aequivocum non est adiectivum nec est substantivum, ergo non est nomen. Consequentia patet, quia quodlibet nomen est alterum istorum.

1.1.1.0 Dicitur huic quod istud nomen aequivocum est unum nomen substantivum.

1.1.1.1.1 Contra istud. Quodlibet nomen substantivum quod dicitur hoc nomine 'æquus' significat unum tantum, sicut patet inducendo; si ergo hoc aequivocum 'æquus' esset nomen substantivum, seque<re>tur quod <non> significaret plura.

1.1.1.1.2 Praeterea, ista oratio est distinguenda 'papa³ est æquus' de hoc nomine 'æquus' ex eo quod potest esse adiectivum vel substantivum. Capió ergo illam orationem in qua praedicatur hoc nomen 'æquus' secundum quod est substantivum, illa est impossibilis et non est ulterius distinguenda; sed si hoc nomen substantivum esset aequivocum, esset ulterius distinguendum usque in infinitum.

1.1.1.1.3 Praeterea, si unum substantivum quod dicitur hoc nomine⁴ 'æquus' esset nomen aequivocum et significaret plura, cum sit aliud nomen substantivum quod dicitur 'æquus', quod significat tantum unum, haberemus duo nomina substantiva, quorum unum esset aequivocum et aliud univocum, quod est manifeste falsum, quia tunc ubicumque esset

---

1. substantivum] sustentivum C *hic et in sequentibus*.

2. æquus quod scripsi ad equus et æquus ambiguum esse intelligas. Auctor et librarius codicis more aetatis suae equus in utroque sensu usi sunt.

3. papa] lectio incerta.

4. nomine] nomen C.

aliquod aequivocum esset aliqua pars orationis quae esset univocum.

1.1.1.1.4 Praeterea, eadem vox est penitus huius quod ponitur aequivocum et huius quod ponitur univocum, quia e<ae>dem partes et idem modus proferendi; ergo si plura significantur per unam, et <per> aliam; et per consequens utraque esset aequivoca vel neutra.

1.1.1.1.5 Similiter, quaelibet vox qua prolata per ipsam plura intelliguntur, per ipsam plura significantur, quia nihil intelligitur per vocem nisi quod per ipsam significatur; sed quandocumque profertur haec vox /37vA/ 'æquus', sive capiatur adiective vel substantive, plura per ipsam intelliguntur, ergo plura significantur, et ultra: ergo qualitercumque accipiat erit vox aequivoca.

1.1.2.0 Si dicatur aliter ad argumentum quod hoc nomen 'æquus', quod est aequivocum ad rem quae significatur per hoc substantivum et per hoc adiectivum, sit unum substantivum et acceptum materialiter et est nomen indeclinabile —

1.1.2.1.1 Contra istud. Data ista responsione haec esset congrua 'ego video æquus', cuius probatio est quia illud nomen indeclinabile ex quo significat duo potest supponere personaliter pro suppositis duorum¹ significatorum et congrue construi cum verbo transitivo. Istam tamen non admittit grammaticus.

1.1.2.1.2 Similiter, non est tale nomen inventum apud grammaticum quod sit substantivum et dicitur hoc nomine 'æquus' nisi declinabile.

1.1.2.1.3 Similiter, per istam rationem quodlibet nomen aequivocum esset indeclinabile, quod tamen non est verum.

1.1.3.0 Ideo dicitur aliter ad argumentum. Quando quaeritur de illo nomine aequivoco quod est 'æquus' aut est adiectivum aut substantivum, dicitur quod est nomen adiectivum et similiter est nomen substantivum.

1.1.3.1 Contra istud. Ex istis sequitur impossibile, ergo non sunt verae. Assumptum patet arguendo sic expositorie: hoc aequivocum est adiectivum et hoc aequivocum est substantivum, ergo nomen adiectivum est nomen substantivum.

1.1.3.2 Dicitur huic concedendo conclusionem esse veram, quia dicitur quod quando est eadem vox in nomine adiectivo et substantivo tunc bene potest concedi adiectivum esse substantivum.

---

1. duorum] vel suorum C.

1.1.3.3.1 Contra istud arguitur sic: Data ista responsione sequeretur quod haec esset vera ‘aliquod nomen est verbum’ accipiendo extrema utrobique personaliter. Consequens apparet impossibile, et consequentia patet, quia accipiaturs aliqua vox quae in una significatione est nomen et <in> alia verbum sicut ‘amor’ vel aliquod huiusmodi; tunc hoc aequivocum per responsionem est aliquod nomen et est aliquod verbum, ergo aliquod nomen est aliquod verbum. Nec potest dici quin ista vox ‘amor’ sit aequivoca, quia vox est una et significationes sunt multae, et ista sufficiunt ad aequivocationem termini.

1.1.3.3.2 Praeterea, data responsione sequeretur quod participium unius temporis esset alterius, sicut praesentis temporis esset praeteriti. Quia accipiaturs tale participium quod in una significatione est praesentis temporis, in alia praeteriti; tunc illud aequivocum est unum participium et est praesentis et praeteriti, ergo etc.

1.1.3.3.3 Similiter, sequeretur quod idem nomen esset nominativi casus et genitivi et sic de aliis. Similiter esset singularis numeri et pluralis. Similiter esset primae declinationis et secundae. Assumptum patet de hoc aequivoco ‘episcopi’: est aequivocum ad genitivum singularis et nominativum pluralis; illud aequivocum est nominativi casus et genitivi, singularis numeri et pluralis. /37vB/

1.1.3.3.4 Et si concedatur istud non esse inconveniens, potest argui ulterius quod ex isto sequitur quod verbum tertiae personae regit genitivum casum ex vi personae. Similiter, nomen singularis numeri convenienter construitur cum verbo pluralis numeri et non figurative, et econtra nomen pluralis numeri cum verbo singularis numeri; quae omnia videntur manifeste contra regulas artis grammaticae. Et consequentia patet, quia accipiaturs hoc nomen ‘episcopi’ et arguatur sic: hoc nomen congrue construitur cum verbo tertiae personae pluralis numeri, et illud idem nomen est nomen genitivi casus singularis numeri; ergo etc.

1.1.3.3.5 Similiter, data responsione, subiectum orationis esset multiplex secundum aequivocationem et supponeret personaliter, et tamen illa oratio non esset distinguenda. Cuius probatio est quia accipiaturs ista ‘canis currit’ in altera eius significatione, tunc est una propositio et eius subiectum est nomen aequivocum et accipitur personaliter, et tamen non est distinguenda, quia oratio determinata ad unum sensum non debet ulterius distingui.

1.1.3.4 ad 1.1.3.3.1 Si dicatur ad primum istorum concedendo istam conclusionem quod aliquod nomen est aliquod verbum, et hoc ubi eadem vox est nomen et verbum —

1.1.3.5.1 Contra istud. Ex isto sequuntur ista inconvenientia quod aliquod nomen sit primae coniugationis et tertiae <declinationis>, similiter sequitur quod aliquod nomen sit primae personae, similiter quod aliquod nomen sit imperativi modi, et breviter omnia accidentia verbi competerent nomini. Probatio assumpti est quia accipiaturs aliquod nomen aequivocum quod¹ sub eadem voce est verbum primae coniugationis et sub eadem voce est nomen, sicut est haec vox 'amor'; et tunc patet primum arguendo sic: haec vox est primae coniugationis et est nomen, ergo etc. Secundum inconveniens patet in eodem, et tertium patet in hac voce 'lege'.

1.1.3.5.2 Praeterea, sequeretur quod nomen substantivum regeret accusativum casum ex vi transitionis. Similiter unum nomen regeret aliud nomen ex vi personae, et nomen regeret verbum ex vi personae, et idem regeret se ipsum ex vi personae. Consequentia patet in tali voce quae praedicta est, ubi eadem vox est nomen et verbum.

1.2.0 Ad principale. Si aliqua vox esset aequivoca, sequeretur quod propositio una esset propositio plures vel quod propositio vera esset falsa. Consequentia patet, quia accipiaturs una oratio cuius subiectum est aequivocum sicut ista 'canis currit', tunc ista oratio multiplex in uno sensu est una propositio in alio sensu est alia. Sit una propositio A et alia B; tunc haec est vera demonstratis A et B: 'utrumque istorum est canis currit', ex qua sequitur quod propositio una esset multiplex vel quod propositio vera esset falsa.

1.2.1.0 Dicitur huic negando consequentiam. Et ad probationem dicitur quod demonstratis A et B /38rA/ haec est falsa utroque sensu 'utrumque istorum est canis currit', quia dicitur quod distinguendum est a parte praedicati, et sive accipiaturs haec 'canis currit' in una significatione vel in alia, semper haec universalis habet unam singularem impossibilem.

1.2.1.1 Contra istud. Ostendo quod non sit distinguenda, quia praedicatum in proposito accipitur materialiter, et quando sic accipitur non est distinguenda. Aliter enim haec esset distinguenda 'canem currere est multiplex'.

---

1. quod] *lectio incerta* C.

1.2.1.2 Dicitur huic negando istam consequentiam ‘praedicatum accipitur materialiter, ergo universalis non est distinguenda’.

1.2.1.3.1 Contra istud. Si praedicatum accipitur materialiter, tunc solum accipitur pro voce; si ergo praedicatum in proposito accipiat materialiter, tunc supponit pro voce, hoc est pro se ipso, et per consequens haec universalis significat quod utrumque istorum est haec vox ‘canis currit’, et hoc est verum; ergo etc.

1.2.1.3.2 Praeterea, si praedicatum stet materialiter, ergo in sua singulari stabit eodem modo, et similiter in sua conversa. Arguo tunc sic: ‘canis currit’ est hoc istorum et ‘canis currit’ est illud illorum, ergo hoc istorum est illud illorum; et ultra: ergo propositio vera est falsa. Discursus patet, quia est syllogismus expositivus eo quod subiectum est utrobique idem et singulare.

1.2.2.0 Si dicatur aliter ad argumentum quod haec est vera ‘utrumque istorum est canis currit’ quia praedicatum acceptum materialiter est commune ad utramque istarum propositionum quae sunt sensus multiplicis huius —

1.2.2.1.1 Contra istud. Data ista responsione sequeretur quod modalis in sensu composito non esset singularis, quia subiectum esset commune ad plura eo quod si quilibet dicat hominem esse animal, subiectum huius in sensu composito ‘hominem esse animal est possibile’ esset commune ad quodlibet istorum.

1.2.2.1.2 Similiter, praedicatum huius non solum esset commune ad sensus multiplicis sed esset commune ad orationem multiplicem, et ita praedicatum praedictae universalis esset commune ad tria.

1.2.2.1.3 Praeterea, hoc praedicatum non habet tria supposita, quia quodcumque illorum detur, ipsum est ista vox ‘canis currit’, et haec est una numero, et per consequens sua supposita non ponunt in numerum.

1.2.2.1.4 Similiter, si praedicatum esset sic commune ad duas propositiones, sequeretur quod illae propositiones non essent sensus multiplicis sed magis supposita univoce contenta sub praedicato.

1.2.2.1.5 Similiter, si hoc praedicatum esset sic commune, et res communis non est eadem cum suo supposito, ergo hoc praedicatum acceptum materialiter supponeret pro alio a se, et ita vel staret simpliciter vel personaliter.

1.2.3.0 Nec potest dici aliter ad argumentum quod praedicatum huius 'utrumque istorum est canis currit' [praedicatum] stat significative,

1.2.3.1 quia tunc staret pro re significata per hanc ...am 'canis currit', et ita haec esset impossibilis 'alterum istorum est canis currit'.

1.3.0 Ad principale. Si aliqua vox esset aequivoca, cum non sit aequivoca nisi ex impositione, sequeretur quod quaelibet vox esset aequivoca ex hoc quod <im>poneretur ad plura significandum. /38rB/ Quod est falsum, quia tunc possibile esset quamlibet vocem significativam esse aequivocam, quia possibile est <im>ponere quamlibet vocem significativam ad multa significandum.

1.3.1.0 Dicitur distinguendo istud consequens 'possibile est quamlibet vocem significativam esse aequivocam' secundum compositionem et divisionem. In sensu composito est impossibilis, et sic non sequitur; in sensu diviso est vera, et sic concedatur.

1.3.1.1.1 Contra istud. Ostendo istam esse veram in sensu composito, quia quaelibet singularis sui de inesse est possibilis, et nulla alteri repugnat, ergo de inesse huius de possibili est possibilis, et hoc significatur per hanc in sensu composito, ergo etc.

1.3.1.1.2 Praeterea, ista consequentia est necessaria 'quaelibet vox significativa imponitur ad significandum multa, ergo quaelibet vox significativa significat multa', et hoc loquendo de impositione sufficiente. Et antecedens est possibile, ergo consequens, et hoc significatur per hanc in sensu composito; ergo etc.

1.3.1.1.3 Praeterea, quod non sit vera in sensu diviso ostendo, nam sequitur in sensu diviso 'possibile est quamlibet vocem significativam significare <plura>', ergo possibile est nullam propositionem esse veram'. Consequens est impossibile. Consequentia patet, quia sequitur 'possibile est quamlibet vocem significativam significare multa, ergo possibile est quamlibet orationem esse multiplicem', et ultra: 'ergo possibile est nullam orationem esse veram'.

1.3.1.2.1 Ad primum istorum dicitur negando assumptum, quia aliqua singularis huius universalis de inesse repugnat uni singulari vel omnibus.

1.3.1.2.2 Et per idem dicitur ad secundum.

1.3.1.2.3 Ad tertium dicitur negando istam consequentiam accepto antecedente in sensu diviso 'possibile est quamlibet vocem significativam

significare plura, ergo possibile est quamlibet orationem esse multiplicem’.

1.3.1.3.1 Contra responsionem ad primum istorum: Voces significativae non sunt infinitae, ponatur ergo quod sint in numero ternario vel aliquo simili; impossibile est ergo quod tot sint imponentes quot sunt voces. Ponatur ergo quod quilibet imponens imponat unam vocem ad significandum multa, tunc quaelibet vox est imposita ad multa significandum, et quaelibet talis multa significat; ergo etc.

Nec valet si dicatur quod impositio unius non sufficit ad hoc quod vox significet, quia ex hoc quod ego impono hanc vocem ‘homo’ ad significandum lapidem, non propter hoc significat lapidem, quia ex quo vox est significativa ad placitum vel habebit significatum ex hoc quod imponitur ab uno vel a pluribus, et quodcumque detur, possibile est quod quaelibet vox significativa sit imposita ad aliquid novum significandum.

1.3.1.3.2 Contra responsionem ad secundum. Si possibile sit quamlibet vocem significativam multa significare, ergo possibile est quodlibet subiectum et praedicatum, similiter quamcumque partem orationis multa significare et ultra: ergo possibile est quamlibet orationem esse multiplicem, nam haec est necessaria ‘quaelibet oratio /38vA/ est multiplex cuius subiectum, praedicatum vel copula plura significa[n]t’.

1.3.1.3.3 Praeterea, quaelibet singularis consequentis sequitur ad antecedens, nam sequitur: possibile est quamlibet vocem significativam plura significare, ergo possibile est subiectum huius ‘omnis homo est risibilis’ plura significare’, et ultra: ergo possibile est hanc orationem esse multiplicem, et per consequens non esse veram. Et ita potest argui de qualibet propositione quod possibile est ipsam non esse veram.

1.3.1.4 Si dicatur huic et aliis quod ista consequentia non valet ‘possibile est subiectum huius esse multiplex,¹ ergo possibile est hanc esse multiplicem’ —

1.3.1.5.1 Contra istud. Ista consequentia est necessaria ‘subiectum huius propositionis est multiplex, et accipitur significative, ergo oratio cuius est subiectum est distinguenda’, et antecedens est possibile, ergo consequens. Assumptum patet, quia omnis talis oratio est distinguenda cuius subiectum multa significat, quia non est alia causa quare oratio est distinguenda secundum aequivocationem nisi quia aliqua pars eius multa significat.

---

1. multiplex] multiplicem C.

1.3.1.5.2 Similiter, sic subiectum conclusionis demonstrativae esset terminus aequivocus, cum nullum aequivocum habet definitionem secundum Aristotelem sexto Topicorum, sequetur quod subiectum conclusionis in demonstratione non haberet definitionem, et cum definitio sit medium in demonstratione, sequeretur quod conclusio in demonstratione esset conclusa [et] sine medio.

1.3.2.0 Ideo dicitur aliter ad argumentum concedendo consequentiam(?) in sensu composito 'possibile est quamlibet vocem significativam multa significare', et negatur consequentia ulterius.

1.3.2.1.1 Contra istud. Ista in sensu composito infert suum contradictorium esse verum. Similiter infert se ipsam non esse veram. Similiter suus actus infert se ipsum non esse verum. Nam detur 'quaelibet vox significativa est multiplex', ergo quaelibet pars huius est multiplex; et ultra, ergo haec est multiplex; et ultra, ergo haec non est vera; ergo a primo: si quaelibet vox significativa est multiplex, ista non est vera.

1.3.2.1.2 Praeterea, si quaelibet vox significativa est multiplex, nulla est contradictio, quia in multiplicibus non est contradictio. Similiter non esset definitio, quia tunc quaelibet pars definitionis esset aequivoca, et similiter definitum esset aequivocum; quae tamen repugnant definitioni et definito. Similiter non esse<t> ordo in praedicamentis nec praedicatio superioris de inferiori, quia aequivoca non ordinantur secundum sub et supra.

1.4 Ad principale. Si aliqua vox signific<ar> et multa, ad quamlibet orationem esset respondendum dubie; consequens est falsum; ergo etc. Consequentia patet, quia cum vox non sit aequivoca nisi ex hoc quod imponitur ad significandum, cum quacumque voce significativa proposita dubium est respondenti utrum imponatur ad multa significandum, respondenti erit dubium utrum plura significet. Assumptum patet nam quacumque voce proposita quae unum nobis significat, dubium /38vB/ est utrum in alia lingua imponatur eadem vox ad aliud significandum; quod enim nos appellamus hoc nomine 'homo', alii appellant hoc nomine 'asinus', et illam vocem quam nos imponimus uni rei alii imponunt alteri; ergo etc.

Nec potest dici quod unum significat quia in una lingua significat unum, quia qua ratione vox debet habere unum significatum propter

impositionem aliquorum, eadem ratione habebit aliud significatum propter impositionem aliorum. Vel ergo significabit plura vel nihil.

1.5 Ad principale. Si vox esset aequivoca, cum non sit aequivoca nisi ex impositione, et hoc est a casu, possibile esset nullam vocem esse aequivocam vel nullam vocem esse univocam, et per consequens possibile esset nullam aequivocationem esse, et ita periret locus sophisticus secundum aequivocationem, nec esset eius cognitio necessaria ad librum Elenchorum, quia scientia non est nisi de necessariis.

1.6 Similiter, signum et significatum sunt relativa; sed multiplicato uno relativorum interimitur et reliquum; ergo si multae sint res significatae multae erunt voces significantes.

1.7 Praeterea, quarto Metaphysicae habetur "quod non significat unum nihil significat"; cum ergo quaelibet vox significet aliquid, quaelibet vox significabit unum, et ita nulla vox significabit multa.

2. Ad oppositum est Aristoteles dicens quod necesse est unam vocem plura significare, quia res sunt infinitae et nomina finita.

3. Ad quaestionem dicendum est quod aliqua vox est aequivoca et significat plura. Quod patet ex parte vocis impositae, ex parte imponentis et ex parte rei significatae.

Ex parte vocis, quia vox de se non magis sibi determinat unam rem pro suo significato quam aliam; qua ratione ergo potest significare unam et reliquam, et per consequens potest significare utrumque.

Ex parte imponentis patet idem, quia imponens, ex quo imponit ad placitum potest indifferenter quamcumque vocem cuicumque rei <im>ponere.

Similiter idem patet ex parte rei; res enim non determinat sibi vocem sicut nec econverso; ergo quaecumque res potest indifferenter quacumque voce significari.

Ad 1.1.0 Ad primam rationem principalem potest dici [quod] sicut secundo dicebatur¹ concedendo quod hoc aequivocum 'æquus' et est nomen adiectivum et nomen substantivum, nec est hoc inconveniens quod adiectivum sit substantivum ubi ita est quod eadem vox accipitur substantive et adiective.

---

1. *Sc. in 1.1.3.0*

Ad 1.1.3.3.1 Ad primam rationem in contrarium dicendum est quod quando ita est quod aliquid sub eadem voce vel consimili est nomen et verbum, non est eadem vox numero quae est nomen et quae est verbum, et ideo neganda est ista consequentia quod aliquid nomen sit aliquid verbum. Et ad probationem, quando dicitur "haec vox 'amor' est aequivocum", dicendum est quod non, quia alia vox numero est ista dictio quae est nomen et illa quae est verbum. /39rA/ Unde potest dici quod ad aequivocationem requiritur quod sit in una parte orationis et quod in quolibet obliquo eiusdem partis sit aequivocum, sicut patet de hoc aequivoco 'canis' quod in quolibet casu significat plura.

Ad 1.1.3.5.2 Et sic respondendo possunt prohiberi omnes conclusiones quae sequuntur, videlicet quod nomen substantivum non regat accusativum ex vi transitionis nec regat nominativum ex vi personae nec quod omnia accidentia verbi conveniant nomini, et sic de aliis.

Ad 1.1.0 Quia tamen distinguimus de aliqua voce quod est multiplex secundum aequivocationem ex eo quod potest esse nomen vel coniunctio (aliter enim haec non esset multiplex 'video quod quaeris' nec consimiles), et ibi potest argui sicut prius 'haec vox est nomen et haec vox est coniunctio, ergo aliquid nomen est aliqua coniunctio', et ista conclusio est aequae inconveniens et contra grammaticos sicut ista 'aliquid nomen est aliquid verbum', quia ex ista conclusione possunt inferri huiusmodi inconvenientia quod omnia accidentia coniunctionis conveniant nomini et econtra, similiter quod aliqua coniunctio regat casus obliquos, et sic de aliis — ideo apparet esse dicendum aliter in principio ad argumentum. Quando quaeritur de illo aequivoco aut est adiectivum aut substantivum, dicendum quod est adiectivum et est substantivum, sed ex istis non sequitur quod adiectivum sit substantivum, sed videtur esse fallacia accidentis.

Pro quo est intelligendum quod quando ita est quod aliqua res accipitur sub diversis rationibus quarum una repugnat alteri, si totum aggregatum ex re et una ratione concludatur de aggregato ex eadem re et alia ratione repugnante propter hoc quod ista duo aggregata vere insunt rei absolute, committitur fallacia accidentis, sicut arguendo sic 'haec linea est naturalis et illa eadem est mathematica, ergo mathematicum est naturale' hic¹ est fallacia accidentis quia praedicatur extraneum de extraneo propter hoc quod illa duo extranea vere insunt eidem. Idem patet in isto

---

1. hic] haec C.

exemplo si arguatur sic: 'haec aqua est naturalis, et illa eadem est balneum, ergo balneum est naturale'. Eodem modo est in proposito: ratio adiectivi et ratio substantivi sunt rationes repugnantes, similiter ratio nominis et ratio verbi et sic de aliis; si ergo concludatur unum de reliquo propter hoc quod ista duo insunt eidem materialiter¹ fit fallacia accidentis; et ideo negandus est iste discursus 'haec vox est nomen adiectivum et illa eadem est substantivum, ergo nomen adiectivum est nomen substantivum'.

Ad 1.1.3.3.1-3 Et per idem dicendum est ad argumenta sequentia quod ista consequentia non valet 'haec vox est nomen et illa eadem est verbum, ergo nomen est verbum'. Unde vel oportet concedere fallaciam accidentis in talibus vel concedere inconvenientia ad quae deducitur, /39rB/ cum in deducendo ad illa inconvenientia arguitur syllogistice nisi prohibeat fallacia accidentis, et ista fallacia praecipue est in talibus ubi sunt diversae considerationes reales circa idem, repugnantes tamen inter se, sicut exemplificatum est.

Ad 1.2.0 Ad secundum principale dicendum negando consequentiam. Et ad probationem potest dici secundum quod dictum est quod haec est vera demonstratis illis propositionibus quae sunt sensus multiplicis 'utrumque istorum est canis currit', et praedicatum stat materialiter et pro sola voce. Et quando arguitur quod tunc unum est reliquum arguendo expository, dicendum est quod hic est fallacia accidentis 'canis currit est A et canis currit est B, ergo A est B' sicut hic 'aequus est adiectivum, aequus <est> substantivum, ergo adiectivum est substantivum', quia ista propositio quae dicitur A in se claudit plus quam hanc vocem tantum, quia nominat aggregatum ex voce et significatione ita quod hoc totum 'vox significativa' sit infra suum significatum, et similiter est de B, et ideo non sequitur quod unum sit reliquum propter hoc quod ista duo insunt eidem voci.

Et si dicatur quod tunc hic videretur esse accidens 'Socrates est albus et Socrates est musicus, ergo musicum est album', dicendum est quod non, quia etsi album et musicum vel [contra] consimilia sint diversae rationes circa Socratem, quia tamen non sunt repugnantes inter se, ideo non est extraneatio² in isto discursu quae possit causare fallaciam accidentis

---

1. materialiter] *vox fortasse corrupta.*

2. extraneatio] extraneatio C.

Ad 1.3.0 Ad tertiam rationem principalem dicendum est concedendo istam utroque sensu 'possibile est quamcumque vocem significativam esse multiplicem'.

Ad ? Et quando arguitur ulterius "ergo possibile est quamcumque orationem esse veram" neganda est consequentia. Et ad probationem, quando dicitur quod quaelibet singularis consequentis sequitur ad antecedens, negandum est. Et ad probationem dicendum est quod ista consequentia non valet 'demonstrata quacumque voce quae est subiectum vel praedicatum in propositione necessaria possibile est hanc vocem esse aequivocam, ergo possibile est subiectum huius propositionis esse aequivocum', nec sequitur 'haec vox est aequivoca et illa eadem est subiectum huius propositionis, ergo subiectum huius propositionis est aequivocum', sed est fallacia accidentis propter extraneationem¹ quae praedicata est.

Per idem patet ad alia, quod ista consequentia non valet 'quaelibet vox est aequivoca, ergo subiectum huius propositionis est aequivocum', quia si reducatur in formam syllogismi fit fallacia accidentis, sicut dictum est.

Ad 1.4 Ad quartum principale dicendum est negando consequentiam, quia respondens ad orationem non habet respondere secundum significata terminorum nisi secundum linguam quam novit. Et ideo si constet sibi /39vA/ de significato termini secundum genus loquendi quo utitur, habet certitudinem sufficientem de aequivocatione et univocatione illius termini, ita quod possit concedere vel negare et non dubitare.

Et si dicatur quod in rei veritate vox est multiplex vel oratio, ergo qui eam negat vel concedit male respondet —

dicendum est quod consequentia non valet, immo oportet addere quod multa significet in usu loquendi secundum quem fit responsio. Unde in talibus non requiritur certitudo demonstrativa de voce utrum significet unum vel plura, sed sufficit certitudo quae haberi potest per experimentum in uno usu loquendi.

Ad 1.6 Ad aliud principale dicendum est quod verum est signum et significatum esse relativa. Et quando arguitur "multiplicato uno correlativorum etc.", dicendum est quod iste est intellectus propositionis quod si aliqua duo sint communia quae sint extrema relationis, sicut

---

1. extraneationem] extra(nem) C.

pater et filius, quod si unum commune quod est per se terminus multiplicetur, reliquum multiplicabitur. Unde si ista relatio quae est paternitas haberet per se duos terminos a quo, haberet duos terminos ad quem. Et non est iste intellectus quod si aliquid referatur ad aliud, quod tot sint supposita unius quot sunt supposita alterius, quia tunc necessario quot essent patres tot essent < filii > et e contra.

Ad 1.5 Ad aliud principale dicendum est negando consequentiam. Et ad probationem, quod etsi nulla vox esset univoca, adhuc scientia posset esse de univocatione; similiter si omnis esset univoca, adhuc scientia esset de aequivocatione, quia ad hoc quod de aliquo sit scientia non requiritur quod habeat esse in effectum sed sufficit quod habeat esse non prohibitum ita quod sibi non repugnet habere esse in effectum.

Ad 1.7 Ad ultimum dicendum quod non est ad propositum, quia vox quaelibet aequivoca significat unum, nec ista repugnant quod significet unum et quod significet plura, quia unum sequitur ex altero; sequitur enim 'significat plura, ergo significat unum'.

Quaestio 4

Supposito quod aliquod nomen significet plura et aliquod unum tantum, quaeratur utrum nomen significet a natura vel ex institutione nostra.

1.1.0 Quod non significet ex institutione nostra videtur propter duo.

1.1.0.1 Quia si sic, vox instituta ad significandum esset illa vox quae est obiectum auditus et vox exterius prolata, quod est falsum, quia voces significantes quae sunt partes propositionis sunt res rationis et ab arte.

1.1.0.2 Similiter quod est necessarium non est ab institutione nostra; sed aliquae voces necessario significant; ergo etc. Maior patet, quia omne quod est ab institutione est ad placitum, et nullum tale est necessarium. Minor patet, /39vB/ quia multae sunt propositiones necessariae, et tales necessario sunt verae; et ultra: ergo earum¹ partes necessario sunt significativae.

---

1. earum] eius C.

1.1.1.0.0 Dicitur huic quod voces significant ex impositione nostra.

1.1.1.0.1 Et quando dicitur quod illae sunt exterius prolatae, conceditur, et quod illae voces quodammodo sunt ab arte.

1.1.1.0.2 Ad aliud respondetur negando istam consequentiam 'propositio est necessaria, ergo partes eius necessario significant', et hoc loquendo de necessitate per se.

1.1.1.1.1 Contra istud arguitur sic:

1.1.1.1.1.1 Dato quod voces prolatae imponantur ad significandum et sint partes propositionis, sequetur quod propositio et syllogismi et huiusmodi moverentur de loco ad locum. Consequens apparet falsum, quia oratio immobilis perseverat, secundum quod dicitur in Praedicamentis. Consequentia patet, quia voces exterius prolatae sunt in corpore mobili subiective; et illud quod est in aliquo sicut in subiecto, movetur ad motum ipsius; ergo voces significativae moventur ad motum aeris; et ultra: ergo propositio et syllogismus moventur, quia cuius partes moventur, ipsum vocetur.

1.1.1.1.1.2 Similiter, sequeretur quod praedicatum propositionis distaret secundum locum a suo subiecto, quia una vox prolata, sicut 'homo', distat ab alia voce prolata, sicut 'animal'; et ita subiectum propositionis esset hic et praedicatum eiusdem Romae. Esto quod haec vox 'homo' esset prolata hic et haec vox 'animal' Romae. Similiter una pars propositionis esset sursum et alia deorsum, una ante alia retro, et subiectum intra praedicatum extra; quod non apparet conveniens.

1.1.1.1.1.3 Praeterea, dato quod sic, sequeretur quod propositio esset quantitas discreta, vel esset qualitas quia componeretur ex veris qualitatibus; et ultra: cum quaelibet propositio alteri contradicat vera contradictione, quae est inter complexa, sequeretur quod quantitas contradiceret quantitati et qualitas qualitati, loquendo de contradictione vera, ex quo sequitur quod utraque pars contradictionis esset verum ens, quod est contra Aristotelem quarto <Metaphysicae>.

1.1.1.1.1.4 Similiter, si esset propositio composita ex vocibus prolatis, tunc esset unum incomplexum in genere quantitatis vel qualitatis, et ita inter incomplexa esset contradictio vera quae debetur complexis, quia quaelibet quantitas et qualitas est res incomplexa.

1.1.1.1.1.5 Similiter sequeretur quod propositiones et syllogismi essent entia per se in genere.

1.1.1.1.2 Contra *1.1.1.0.2* Contra responsionem ad secundum.

1.1.1.1.2.1 Dato quod partes propositionis necessariae non sint significativae, necessario sequeretur quod aliqua propositio esset vera quando suae partes nihil significabant. Consequentia patet, quia illud quod per se est necessarium semper fuit necessarium; si ergo voces non semper significabant, aliqua propositio fuit vera quando suae partes nihil significabant.

1.1.1.1.2.2 Similiter, si voces quae sunt partes propositionis aliquando ineperunt significare cum prius non significabant, sequeretur quod aliqua propositio fuit vera quando sua contradictoria non fuit falsa et quod aliquando propositio fuit sine contradictorio. Consequentia patet, quia accipiaturs propositio affirmativa necessaria; possibile est quod eius partes imponebantur ad significandum antequam nota negationis fuit imposita, et tunc fuit affirmativa vera et non fuit aliqua negativa.

1.1.1.1.3 Similiter sequeretur quod quaelibet propositio necessaria esset contingens. Similiter quod /40rA/ nulla propositio esset per se et necessaria.

Prima consequentia patet, quia omne illud est contingens quod est verum vel falsum et potest esse verum et non esse verum; sed huiusmodi est propositio necessaria data responsione, quia potest esse vera et similiter potest non esse vera, quia partes eius possunt non significare.

Secunda consequentia patet, quia illud est per se necessarium quod non potest nec potuit nec poterit esse falsum; sed huiusmodi non est aliqua propositio necessaria, quia aliquando nihil significavit, puta quando partes eius non fuerunt impositae ad significandum, et tunc fuit indifferens ad significandum verum vel falsum, quia tunc fuit ad placitum imponentis utrum significaret quomodo significat vel aliud.

1.1.1.2.1 Ad primum istorum negando consequentiam. Et ad probationem dicitur quod quia oratio non habet esse permanens sed successivum tantum eo quod consistit in prolatione, ideo non manet in suo subiecto per tempus, et ideo non oportet quod moveatur secundum locum ad motum sui subiecti.

1.1.1.2.2 Et per idem dicitur ad ea quae sequuntur, quod non sequitur praedicatum esse hic et subiectum Romae, et sic de aliis.

1.1.1.2.3 Ad aliud dicitur quod non sequitur contradictionem [in]complexorum esse inter incomplexa. Et ad probationem dicitur quod utrumque istorum est falsum 'propositio est quantitas' 'propositio est qualitas'.

1.1.1.2.4 Ad aliud. Conceditur quod aliqua propositio fuit vera quando sua contradictoria non fuit falsa, et quod propositio aliquando fuit sine contradictoria.

1.1.1.2.5 Et per idem dicitur ad alia.

1.1.1.3.1.1 Contra responsionem ad primum istorum ostendo quod eadem oratio numero maneat per tempus, nam arguo sic: Cuius partes manent per tempus, ipsum manet per tempus; sed propositio est huiusmodi; ergo etc. Assumptum patet, quia littera manet per tempus, quia quandocumque prolatio litterae est, illa littera est, quia non habet esse nisi in prolatione; sed quaecumque prolatio litterae est mensurata tempore; ergo esse litterae mensuratur tempore. Assumptum patet, quia prolatio est quidam motus, et omnis motus mensuratur tempore.

1.1.1.3.1.2 Si dicatur huic negando istam 'quandocumque litterae alicuius prolatio est, tunc illa littera est' quia potest esse in proferri et tunc non est — Contra istud: quandocumque prolatio unius litterae est, tunc ista littera profertur, et quandocumque haec littera profertur, haec littera est; ergo, a primo, quando prolatio huius litterae est, haec littera est. Nec potest dici negando minorem, hanc sc. 'quandocumque haec littera profertur, haec littera est', quia sequitur 'quandocumque haec littera profertur, haec littera est prolata, et quando ista littera est prolata, haec littera est; ergo, a primo'. Nec valet dicere quod haec est falsa 'quandocumque haec littera profertur, haec littera est prolata', quia sequitur: haec littera profertur, ergo prolata est; et ultra: ergo vox est; et illa non est nisi haec littera, ergo haec littera est'.

1.1.1.3.1.3 Similiter, data responsione, ista simul essent vera 'me audiente ego profero litteram, et tamen non audio litteram', quia nihil auditur /40rB/ nisi quod est prolatum.

1.1.1.3.1.4 Praeterea, si aliquis proferat litteram non tacet, et qui non tacet et aptus natus est proferre sonum profert sonum, et ille non est nisi littera, quia ponatur quod non sit <***> nisi in proferendo litteram; ergo etc.

1.1.1.3.1.5 Similiter, ista prolatio est divisibilis in infinitum, ergo quandocumque ista prolatio est, aliqua pars eius est terminata, sicut patet de motu et tempore, et quandocumque aliqua pars prolationis est terminata, aliqua vox est, quia aliqua pars vocis est, et quaelibet pars vocis est vox; igitur etc.

1.1.1.3.1,6 Similiter, ista videntur plane esse impossibilia quod ego proferam litteram et tamen quod nulla vox sit a me prolata.

1.1.1.3.2.1 Contra responsionem ad aliud. Esto quod aliquis proferat hanc vocem 'homo' hic et alius hanc vocem 'animal' Romae et tertius hanc vocem 'est' in medio, tunc arguo sic: ex quocumque praedicato et subiecto possibile est propositionem componere, [ergo] ex istis possibile est componere propositionem; ergo etc. Nec valet dicere quod non est una propositio composita nisi ex vocibus quae proferuntur ab uno, quia tunc sequeretur quod quandocumque praedicatum esset, subiectum non esset, et econtra, quia secundum responsione<m> vox non manet in prolatione; ergo quando praedicatum est in proferri, subiectum lapsum est in praeteritum

1.1.1.3.2.2 Similiter, si sic esset in successione, tunc nihil orationis esset simul nisi indivisibile, et ita, cum audiens non percipiat nisi vocem quae est in actu, quia vox praeterita vel futura non movet auditum, sequetur quod audiens orationem neque perciperet verum neque falsum, quia tantum perciperet indivisibile.

1.1.1.3.3.1 Contra responsionem ad aliud. Data responsione sequeretur quod aliqua propositio aliquando fuit vera, et tamen nec fuit antecedens ad verum nec consequens. Cuius probatio est quia numquam est consequentia bona nisi ex opposito sequatur oppositum; sed si aliqua propositio vera aliquando non habuit oppositum, tunc ex eius opposito nihil sequebatur nec eius oppositum sequebatur ad aliud.

1.1.1.3.3.2 Similiter aliquando syllogismus fuit bonus, et tamen ex opposito conclusionis cum altera praemissarum non inferebatur oppositum alterius, quia quando affirmativa fuit sine contradictoria, tunc ex eius opposito cum alio nihil sequebatur.

1.1.2.0 Ideo dicitur aliter ad argumentum in principali quod voces significant ex institutione.

Et quando quaeritur utrum illae voces sint exterius prolatae, dicitur quod non, sed sunt voces imaginabiles sive imaginatae, et tales dicuntur esse partes propositionis.

Et ad aliud dicitur quod ista sunt simul vera quod propositio sit necessaria et tamen suae partes non semper significabant.

1.1.2.1 Contra istum modum dicendi arguitur sic:

1.1.2.1.1 Ostenditur primo quod vox exterius prolata sit pars orationis, quia illud est pars orationis cui competit definitio partis; sed vox

exterius prolata est huiusmodi, quia demonstrata hac voce 'homo' verum est dicere quod est vox significativa ad placitum etc.

1.1.2.1.3 Similiter, partes /40vA/ propositionis quae sunt nomen et verbum habent mensurari accentu brevi et longo, et nulla vox sic mensuratur nisi vox exterius prolata; ergo etc.

1.1.2.1.3 Similiter, secundum auctores in grammatica littera est causata ex aeris ictu, quod non esset nisi esset vox exterius prolata.

1.1.2.1.4 Similiter, illa vox imaginata quae ponitur pars orationis aut est ens in anima aut ens extra animam; non primo modo, quia tunc esset operatum ab anima et esset conceptus vel¹ aliquid compositum ex conceptibus. Nec secundo modo, quia tunc aut esset substantia aut accidens aut principium alicuius eorum, et non potest dari quod sit aliud quam vox quae est obiectum auditus.

1.1.2.1.5 Similiter, sequitur quod si nullus actu imaginaretur, nulla esset pars orationis.

1.1.2.1.6 Praeterea, sequeretur quod nullus posset audire propositionem nec proferre nec scribere, quia illud quod habet esse in imaginatione nec auditur nec scribitur, et sic de aliis.

1.1.2.1.7 Similiter, inconvenientia quae sunt contra aliam partem partem possunt adduci contra istam, quia ex quo² voces non significabant ab aeterno aliquando inde possunt aliquid de novo significare, et tunc redit sicut prius quod aliqua propositio fuit sine contradictoria et quod nihil sit per se necessarium.

1.1.2.1.8 Similiter, quod syllogismus aliquando fuit bonus et ex opposito non valuit, et sic de aliis.

1.1.3.0 Nec potest dici aliter ad argumentum quod partes propositionis sunt conceptus,

1.1.3.1.1 quia tunc nulla pars propositionis esset aequivoca, quia quilibet conceptus est similitudo unius rei et non alterius.

1.1.3.1.2 Similiter, partes propositionis significarent a natura, quia per Aristotelem primo Perihermeneias conceptus sunt a natura, quia sunt idem apud omnes.

1.1.3.1.3 Similiter, nullus conceptus est vox significativa, et tantum vox significativa est subiectum et praedicatum propositionis.

---

1. vel] per C.

2. ex quo C p. c.] inde(?) C a. c.

1.1.3.1.4 Similiter, enuntiatio componitur ex nomine et verbo, et nomen et verbum non sunt conceptus sed signa conceptuum.

1.2.0 Ad principale. Aliqua vox non significativa significat aliquid et illa non significat ex impositione nostra; ergo etc.

1.2.1.0 Dicitur huic negando primam propositionem.

1.2.1.1 Contra istud. Si haec indefinita sit falsa 'aliqua vox non significativa etc.', ergo habet aliquam singularem falsam; et in illa¹ singulari supponit aliquod suppositum huius communis quae² est "vox non significativa"; ergo illud suppositum aliquid significat; ergo aliqua vox non significativa aliquid significabit, quia quodlibet subiectum propositionis significat aliquid.

1.2.1.2 Dicitur huic quod haec particularis est falsa et aliqua eius singularis. Et quando quaeritur de subiecto illius singularis, dicitur quod illa est vox significativa et est haec 'haec vox non significativa'.

1.2.1.3.1 Contra istud. Ostendo quod subiectum alicuius singularis huius 'aliqua vox non significativa aliquid significat' sit vox non significativa, quia accipiatur aliquod suppositum huius communis 'vox non significativa' et sit illud A; tunc haec est vera vel falsa 'A significat aliquid', et si hoc, subiectum huius significat aliquid, et subiectum huius est A vel vox /40vB/ non significativa; ergo aliqua vox non significativa significat aliquid.

1.2.1.3.2 Praeterea, si haec singularis sit falsa 'aliqua vox non significativa non significat aliquid', ergo falsificatur pro aliquo eius supposito, et de illo supposito vere praedicatur subiectum; sit ergo illud suppositum A vel quaecumque vox non significativa, et per consequens haec erit vera 'A est vox non significativa', et si haec sit vera, tam subiectum quam praedicatum significant aliquid, et per consequens illa vox quae dicitur non significativa significabit aliquid; ergo etc.

---

1. illa] nulla C.

2. quae C p.c.] quod C a.c. (in scribendo correxit librarius)

1.2.1.3.3 Praeterea, de ratione suppositi est quod significet suum commune; ergo quodlibet suppositum huius communis ‘vox non significativa’ significabit hoc commune, et per consequens significabit aliquid.

1.2.1.4 Ad primum istorum dicitur quod illa vox quae est suppositum huius communis ‘vox non significativa’ non potest esse subiectum in oratione; et ideo, si illud suppositum sit A, haec non est intelligibilis ‘A non significat aliquid’.

1.2.1.5 Contra istud. Quaecumque vox prolata potest componi cum alia voce per hoc verbum ‘est’, quia si proferatur ista vox A, non est dubium quin sic contingat addere ‘A est vox non significativa’, et haec est vera, quia hic praedicatur commune de suo per se supposito; ergo etc.

1.2.1.6 Praeterea, quaerendum est a sic respondente quae est illa vox quam dicit esse non significativam, et non potest dari nisi quod sit A vel B. Sic ergo respondens concedit quod A est vox non significativa, et cum concedat verum, habet dicere hanc orationem esse veram, et per consequens quod suum suppositum aliquid significet.

1.2.1.7 Praeterea, quacumque voce demonstrata haec est vera ‘A est A’ et sic de aliis, quia praedicatur idem de se; ergo oportet concedere quod subiectum et praedicatum aliquid significant.

1.2.2.0 Ideo dicitur aliter ad argumentum quod haec indefinita est falsa ‘vox non significativa significat aliquid’. Et quando dicitur quod tunc aliqua singularis erit falsa, conceditur, et quod haec sit falsa ‘A significat aliquid’ — sit A una vox non significativa —, et negatur ista consequentia ‘haec propositio est falsa, ergo suum subiectum significat aliquid’.

1.2.2.1.1 Contra istud. Si subiectum non significet aliquid, ergo sic respondens non intelligit quid significatur per subiectum; et ultra: ergo per istam propositionem nescit cui [†]ineatur[†] praedicatum; et ultra: ergo nescit utrum sit vera vel falsa, et per consequens non haberet talem propositionem concedere vel negare, quia nullus habet respondere ad illud quod non intelligit.

1.2.2.1.2 Similiter, quaelibet pars orationis quae est subiectum vel praedicatum videtur esse nomen vel verbum et sic de aliis; et quodlibet tale est vox significativa; ergo etc.

1.2.2.1.3 Praeterea, data ista responsione sequeretur quod oratio componeretur, et non ex partibus orationis, sicut ista ‘A est B’ — sint A et B duae voces non significativae —, quia non est aliqua pars orationis

in hac nisi hoc verbum 'est', quia aliae partes sunt voces <non> significativae, et ita pars orationis esset constructa cum non parte orationis.

1.2.2.1.4 Similiter, per eandem rationem posset concedi quod vox significativa naturaliter esset suppositum vel praedicatum in propositione, quia potest argui sic: 'Vox significativa naturaliter significat ad placitum', haec indefinita est falsa, ergo pro aliquo supposito, et sit illud A sicut prius, tunc haec est falsa 'A significat ad placitum', et ultra: ergo vox significativa naturaliter est subiectum /41rA/ huius, et illa significat naturaliter.

1.2.2.2 Si dicatur aliter ad argumentum concedendo istam consequentiam 'A est vox non significativa' et quod subiectum huius aliquid significet quia quaelibet vox significat se ipsam —

1.2.2.3.1 Contra istud. Ex isto sequeretur quod nulla vox esset non significativa, quia quaelibet significaret aliquid, quia sequitur 'quaelibet vox significat se ipsam, ergo significat aliquid'.

1.2.2.3.2 Praeterea, si quaelibet vox significet se ipsam, aut hoc est a natura vel ad placitum. Non secundo modo, quia nullus imponit tales ad significandum, vel solum imposeret ex hoc quod proferret. Si primo modo, habetur propositum quod non sit pars orationis. Quare quaelibet significat ad placitum et nulla naturaliter.

1.2.2.3.3 Praeterea, secundum istam responsionem per istas particulas "significativa ad placitum" etc. non excluderentur aliquae voces a ratione nominis et verbi, quia per responsionem quaelibet vox est alicuius significativa.

1.2.2.3.4 Similiter, ista repugnant quod aliqua vox sit non significativa et tamen quod significet se ipsam, quia quacumque demonstrata sequitur: haec est non significativa, ergo non est significativa; et ultra: ergo non significat; et ultra: ergo non significat se ipsam.

1.2.2.3.5 Similiter, ista responsio concedit propositum, quod aliqua vox significet et tamen non ex institutione, quia non quaelibet vox significat ex institutione et quaelibet significat aliquid per responsionem.

1.2.2.3.6 Similiter, si idem significet se ipsum, cum signum et significatum sint relativa et referantur realiter, sequeretur quod idem esset relatum realiter ad se ipsum.

1.3.0 Ad principale. Dato quod vox significaret ex institutione, sequeretur quod aliqua vox significaret quidlibet. Consequens est falsum,

quia non cuilibet rei imponitur ad significandum. Consequentia patet de pronomine demonstrativis et relativis sicut sunt 'iste' et 'ille'.

1.3.1.0 Dicitur huic quod nulla vox significat quidlibet. Et ad probationem, negatur assumptum.

1.3.1.1.1 Contra istud. Ex ista responsione sequitur propositum. Si sit aliqua res quae non significetur per talia pronomina, tunc haec est in parte vera et in parte falsa 'quidlibet significatur per hoc pronomen "hoc"', ergo potest verificari per expressionem¹ illius rei pro qua falsificatur sic dicendo: quidlibet praeter hoc significatur per hoc pronomen; et ultra: ergo illa res in qua fuit instantia demonstratur per hoc pronomen, et omne quod demonstratur per pronomen per ipsum significatur, ergo haec res per pronomen significatur. Et sic est arguendum de qualibet alia re quae dicitur non significari² per pronomen. Nec potest dici quod talia pronomina significant ista univoce ita quod significant aliquid commune cuilibet, quia tunc demonstrato Socrate haec esset vera 'quidlibet est hoc', quia praedicatum esset ita commune sicut subiectum.

1.3.1.1.2 Similiter, haec non esset singularis 'iste currit'.

1.3.1.1.3 Praeterea, quidlibet potest referri per pronomen, et similiter demonstrari, quia de quolibet potest fieri sermo et ad quodlibet tale potest fieri relatio, et pronomen non significat aliquid /41rB/ nisi ex hoc quod refert vel demonstrat; ergo pronomen significat quidlibet. Nec valet dicere quod non sequitur 'refert hoc ergo significat hoc' quia significare nihil aliud est quam aliquid per vocem repraesentare. Sed sic dicto 'Socrates currit et ille disputat' per subiectum secundae partis repraesentatur res quae significatur per subiectum primae partis; ergo per ipsum significatur, et ita est de aliis; ergo etc.

1.3.2.0 Ideo dicitur concedendo istam conclusionem quod talia pronomina relativa et demonstrativa significant quidlibet.

1.3.2.1.1 Contra istud. Tunc secunda pars huius copulativae 'Socrates currit et ille disputat' esset distinguenda ex eo quod subiectum potest accipi pro Socrate vel pro quocumque alio a Socrate, quia quodlibet aequivocum significans multa habet distinguere ex eo quod potest accipi pro uno vel pro alio, et ita, supposito quod Socrates curreret et non disputaret et Plato disputaret, haec aliquo sensu esset vera 'Socrates currit et ille disputat'.

1. expressionem] exp(om) C.

2. significare] significari C.

1.3.2.1.2 Praeterea, si talia pronomina significarent quidlibet, tunc sic dicto 'haec propositio est vera' posset hoc pronomen demonstrare totum cuius est pars; quod tamen est inconueniens, quia tunc eadem propositio esset vera et falsa si demonstretur haec 'haec propositio est falsa' et in ista demonstretur Socratem dicere falsum. Consequentia patet, quia similiter posset demonstrare quidlibet, ergo et hoc.

1.3.2.1.3 Praeterea, si tale pronomen significaret quidlibet, quis ergo imposuit ipsum ad omnia significandum? Non aliquis imponens, quia imponens non imposuit ad significandum nisi quae intellexit; sed nullus imponens intellexit omnia.

1.4.0 Ad principale. Dato quod sic, sequeretur quod vox imposita ad significandum non significaret vel quod propositio necessaria statim fieret non vera. Consequentia patet, quia imponat unus hanc vocem A ad significandum hominem et alius ad significandum asinum; quaero an ista vox significet utrumque vel alterum tantum vel nihil. Non primo modo, quia tunc, quicumque imposeret hominem ad significandum asinum, 'homo' significaret asinum et statim haec 'homo est homo' esset non vera quia multiplex, et statim haec esset vera 'homo est asinus'. Nec potest dari secundum, quia ex quo sunt aequales in imponendo non videtur quod vox trahat significationem magis ab impositione unius quam alterius; ergo significabit utrumque vel nihil. Nec est dare tertium, quia tunc unus non sufficeret ad imponendum, quia qua ratione unus et alius.

1.5.0 Praeterea, dato quod sic, sequeretur quod possibile esset tantum esse tres voces significativas ita quod non plures et tamen mille propositiones. Consequentia patet, quia si imponerentur tantum tres voces ita quod quaelibet illarum significaret plures res, tunc fiat oratio ex istis, et per illam significantur mille propositiones; ergo etc. /41vA/

1.6.0 Praeterea, sequeretur quod terminus communis tantum haberet unum suppositum, et tamen indefinita cuius illud commune esset subiectum haberet mille singulares, et hoc loquendo de singularibus per se. Consequentia patet, quia esto quod tantum esset unus asinus et illi imponerentur ista nomina A et B et sic usque ad mille, tunc qua ratione haec 'A currit' esset per se singularis huius 'asinus currit' eadem ratione haec 'B currit' et sic de aliis etc.

2.1 Ad oppositum. Vox quae est pars orationis est significativa ad placitum, et nihil tale est a natura; ergo etc.

2.2 Similiter, si voces non significarent ex impositione nostra, tunc quaelibet vox aequaliter significaret et ita quaelibet vox esset pars orationis; cuius tamen oppositum dicit Aristoteles primo Perihermeneias, quod quaedam voces naturaliter aliquid significant, quorum nullum est nomen.

3. Ad quaestionem dicendum est quod vox significativa quae est pars orationis, sicut nomen vel verbum, significat ex impositione nostra, sicut patet per auctoritatem superius dictam. Et similiter vox non habet necessariam habitudinem ad rem; ideo, quantum est ex se non magis repraesentat unam rem quam aliam. Si ergo significaret a natura, quamlibet rem repraesentaret; et illud est inconveniens, quia haec est finis vocis significativae ut res conceptas homo alteri per vocem exprimat, quod non esset nisi determinata vox ex impositione nostra rem determinatam significaret.

Ad 1.1.0 Ad primam rationem dicendum est negando consequentiam. Pro quo est intelligendum quod vox illa quae imponitur ad significandum et est pars propositionis non est illa vox quae exterius profertur sicut obiectum auditus, quia ex quo propositio et syllogismus de quibus determinat logicus sunt entia rationis, partes istorum non possunt esse naturales cuiusmodi sunt voces exterius prolatae, quia tunc sequerentur inconvenientia quae dicta sunt,¹ quod propositio esset mobilis de loco in locum et quod esset verum accidens de genere quantitatis vel qualitatis, et similiter quod praedicatum distaret a subiecto secundum locum, similiter omnis contradictio esset in quattuor terminis ad minus, et syllogismus in sex, et uni propositioni contradicerent infinitae. Ideo voces significativae quae dicunt<ur> principaliter partes propositionis sunt voces imaginatae. Quod potest intelligi sic quod cum aliquis rem apprehendit per intellectum et illam alteri intendit significare, primo imaginatur vocem per quam hoc alteri debet significare, et postea per vocem quae est extra hoc alteri significat, ita quod iste sit ordo quod vox quae est obiectum auditus sit signum immediatum illius vocis imaginatae, et illa vox est signum conceptus, et conceptus ulterius est signum rei.

Et si dicatur:

a. Illa vox imaginata cum sit obiectum imaginationis videtur esse res extra, quia imaginatio est virtus passiva et talis virtus non movetur nisi

---

1. *Sc. in 1.1.1.1.1*

ab aliquo sit mota, ergo illa vox /41vB/ est res extra, et non alia quam illa quae est obiectum auditus.

b. Similiter, sicut arguitur contra aliam partem, cum propositio sit ens rationis, oportet quod habeat esse in anima, et per consequens eius partes sunt in anima, et ultra: ergo partes propositionis quae sunt voces imaginatae habent esse subiectivum in anima, et per consequens non sunt aliud quam conceptus formati¹ ab anima.

Ad a. Ad primum istorum dicendum est quod illae voces imaginatae habent esse in imaginatione sed non esse subiectivum, sed sicut dicimus quod obiectum habet esse in potentia, sicut lapis est in anima. Nec est illa vox res alicuius generis sicut qualitatis vel quantitatis, quia habet esse quod non est sufficiens ad esse rei in praedicamento, et tale sufficit ad movendum virtutem imaginativam, quia sicut dicitur secundo Physicorum ubi probatur infinitum esse per hoc quod infinitum imaginatur, quod imaginatum non est credendum, et ideo non sequitur 'aliquid imaginatur, ergo illud habet verum esse extra quod sufficit ad esse praedicamenti'.

Ad b. Ad aliud dicendum est quod aliquid esse extra animam est dupliciter, vel sic quod sit res alicuius praedicamenti (vel sicut principium vel sicut principiatum vel compositum ex hiis) vel sic quod habeat esse extra animam ita quod eius esse non sit ab operatione animae nec tamen habeat² esse verum praedicamenti, cuiusmodi sunt infinitum et vacuum, ista non habent esse solum ab anima et tamen non sunt res alicuius praedicamenti. Primo modo loquendo de rebus extra animam partes propositionis non habent esse extra animam, sed solum secundo modo. Et tales res dicuntur esse res rationis, non quia sunt operata per actum rationis, sed quia quandam similitudinem habent cum talibus rebus eo quod non habent esse verum quod sufficit ad esse rei in praedicamento.

Ad 1.1.2.1.1 Ad primum in contrarium dicendum est quod vox significativa multiplex est ad illam vocem quae est pars orationis sicut nomen vel verbum, et ad illam vocem quae est exterius prolata; et primo modo loquendo de voce significativa per ipsam datur definitio nominis et verbi, et non secundo modo. Et ideo non valet 'vox exterius prolata est significativa ad placitum, ergo est nomen' nisi accipiatur 'vox significativa' pro voce primo modo dicta, sed tunc antecedens est

1. formati] formatae C.

2. habeat] habent C.

impossibile. Et si dicatur quod pro tanto dicitur esse nomen quia est signum veri vel falsi, dicendum est quod istud non sufficit, quia sic sequeretur quod scriptura esset nomen vel verbum; sed oportet addere quod sit signum immediatum conceptus, et huiusmodi non est vox exterius prolata.

Ad 1.1.2.1.3 Ad aliud in contrarium dicendum est quod illa littera quae est pars nominis vel verbi non causatur ex ictu aeris sed solum illa quae est pars vocis exterius prolatae, et ita aequivocatur de littera. Similiter illa oratio quae exterius profertur mensuratur accentu gravi et acuto, sed illa non componitur ex nomine et verbo sed ex signis nominis et verbi, sicut haec vox 'homo' est signum illius vocis quae est pars propositionis. /42rA/

Ad 1.1.2.1.6 Ad aliud dicendum est quod aliquid proferri est dupliciter: vel sicut in suo signo vel sicut illud quod primo terminat actum proferendi, et similiter aliquid scribi est dupliciter eodem modo sicut dicimus quod aliquis depingit imaginem et dicimus quod depingit hominem, sed hoc est diversimode, quia imago depingitur sicut illud quod terminat actum depingendi, et homo depingitur solum quia sua imago depingitur. Primo modo loquendo profertur propositio, auditur et scribitur, non quia propositio sit illud ad quod terminatur iste actus, sed pro tanto dicitur audiri, proferri et scribi quia suum signum auditur, scribitur et profertur, et iste modus loquendi est de virtute sermonis et penes secundum modum aequivocationis, et ideo ista 'tu audis propositionem' vel 'profers propositionem' uno sensu est vera et alio sensu est falsa.

Ad 1.1.2.1.7-8 Ad aliud dicendum est concedendo <quod> propositio aliquando fuit vera quando non habuit contradictoriam, et quod syllogismus fuit bonus quando ex opposito non valuit, sicut ostensum est. Et quando dicitur quod nihil est per se necessarium, neganda est consequentia, quia propositio dicitur esse necessaria quia unio quam significat est necessaria, et unio a parte rei semper fuit vera, non tamen propositio significans illam unionem. Et isto modo solvitur istud, si proponatur 'deum esse semper fuit verum' ex eo quod subiectum potest supponere simpliciter, et tunc significatur quod res significata per hoc dictum semper fuit vera; si accipiatur materialiter, sic est falsa et significatur quod ista oratio 'deum esse' semper fuit vera, et hoc est falsum quia aliquando fuit non significativa.

Ad 1.2.0 Ad secundum principale dicendum quod haec est falsa 'aliqua vox non significativa significat aliquid'.

Ad 1.2.1.1 Et quando dicitur quod tunc aliqua eius singularis est falsa, conceditur.

Pro quo est intelligendum quod suppositum alicuius communis duplex est: vel suppositum rei significatae per vocem vel vox significativa illius suppositi, sicut dicimus quod hoc nomen 'Socrates' est singulare contentum sub homine et eius suppositum, et similiter res significata per Socratem est suppositum huius communis. Unde istud dicitur esse suppositum termini quia est suppositum rei significatae per terminum. Ex isto ad propositum quod suppositum rei significatae per hoc commune 'vox non significativa' non est subiectum in aliqua oratione sed solum suppositum secundo modo dictum, quod est signum huius suppositi. Per hoc ad argumentum. Quando dicitur "Sit illud suppositum A, tunc haec est vera 'A est vox non significativa'", dicendum est quod haec est vera accipiendo subiectum personaliter, et tunc supponit pro voce non significativa extra; si capiatur materialiter, tunc haec est vera adhuc 'est vox non significativa'. Et quando dicitur "Tunc oratio non componitur ex nomine et verbo", conceditur, quia sufficit quod eius partes accipiantur in vi nominis vel verbi. Et ad aliud, cum dicitur quod si sit non significativa, tunc nihil significat, dicendum est concedendo quod nihil [sino] significat ex impositione et neganda est consequentia ulterius /42rB/ quod tunc respondens non intelligit quid per orationem significatur, quia aliquid intelligitur per subiectum et si imponatur ad significandum.

Ad 1.2.2.1.2 Ad aliud [principale] dicendum est quod ista consequentia non valet 'aliqua vox est subiectum vel praedicatum, ergo est nomen vel verbum et sic de aliis partibus orationis vel composita ex hiis', sed sufficit quod illa vox quae est pars orationis accipiat in vi nominis vel verbi, et huiusmodi voces quae dicuntur non significativae quia non imponuntur ad significandum possunt accipi in vi alicuius partis orationis.

Ad 1.2.2.1.3 Ad aliud, quod aliquid esse partem orationis potest intelligi dupliciter: vel sic quod imponatur ad significandum et sub certis et debitis modis significandi, et isto modo dicuntur nomen et verbum et sic de aliis esse partes orationis; vel sic quod sit una pars ex qua et alia constituatur oratio, et isto modo dicimus quod hoc totum 'homo albus' est

una pars orationis, cum tamen sint duae partes, et eodem modo per oppositum aliquid potest dici non pars orationis vel quia non est aliquod de numero octo partium vel quia non est pars secundo modo dicta. Loquendo primo modo est satis possibile quod oratio componatur et ex non partibus orationis, sed secundo modo non; et hoc concludit argumentum,

Ad 1.2.2.1.4 Ad aliud dicendum est negando consequentiam. Quia, secundum quod dictum est, voces exterius prolatae non sunt partes orationis, quia illo concesso sequeretur inconveniens ad quod deducitur quod nec esset vox significativa nec non significativa quam homo proferre posset quin esset pars orationis, et ita vox significativa naturaliter esset pars orationis. Ideo quando quaeritur utrum illud suppositum de quo verificatur hoc commune 'vox non significativa' sit vox significativa vel non, dicendum est quod non, nec suum suppositum est subiectum in aliqua oratione, sed est illud pro quo subiectum in singulari huius supponit. Et ideo, quando dicitur "Sit illud <A>", quaerendum est aut intelligitur per A suppositum extra vel ita quod hoc nomen A sit nomen illius rei. Si primo modo, tunc A non est subiectum sed est illud quod significatur per hoc nomen A. Si secundo modo, tunc hoc nomen A imponitur ad significandum et est vox significativa, et illa vox non est suppositum huius communis nisi sicut dicimus quod vox singularis est suppositum vocis communis. Et si arguitur sub ista forma "Si illud suppositum sit A, tunc arguitur sic: A est unum suppositum vocis non significativae, et est subiectum in ista propositione 'A est vox non significativa', ergo subiectum in hac propositione est unum suppositum vocis non significativae", dicendum est quod consequentia non valet, quia subiectum maioris accipitur personaliter et in secunda accipitur materialiter, et ideo est variatio ac si argueretur sic "Socrates est unum suppositum hominis et est subiectum propositionis, ergo unum suppositum hominis est subiectum propositionis".

Ad 1.2.1.1 Vel potest dici ad argumentum in principio quia quaelibet vox non significativa est subiectum propositionis et hoc loquendo de vocibus imaginatis, nec ex hoc sequitur quod illae voces non sint significativae, quia tales voces pro tanto dicuntur non significativae quia non significant aliquid ab impositione nostra, et non sic quin significant se ipsas. Et sic respondendo /42va/ non sequitur quod voces significativae naturaliter sint partes propositionis nec vox exterius prolata, quia huiusmodi voces quando ponuntur in oratione sic dicendo 'A est vox sig-

nificativa naturaliter' vel 'A significat se ipsam' vel supponunt pro se ipsis vel pro vocibus exterius prolatis, nec ex isto sequitur propositum principale, quia quaeritur de vocibus quae sunt partes orationis sicut nomen vel verbum utrum significant ex impositione nostra, et non de aliis vocibus quae possunt accipi in vi istorum.

Ad 1.2.2.3.6 Et ad aliud potest concedi quod idem subiective refertur ad se ipsum, dummodo hoc sit per diversa accidentia quae sunt fundamenta relationis.

Ad 1.3.0 Ad aliud principale dicendum est concedendo istam conclusionem quod aliqua vox significat quidlibet, sicut sunt pronomina demonstrativa et relativa, quia ista secundum quod acceptum est non significant aliquam rem nisi ex hoc quod illam demonstrent vel referant.

Pro quo intelligendum est quod ista pronomina sic imponuntur ad significandum non quod imponens omnia intelligat et illis omnibus vocem imponat, sed sic quod unam rem intelligit et illi imponat pronomen demonstrativum, ita tamen quod quamlibet rem quae intelligi potest possit consimiliter significare ex eo quod quamlibet rem potest uniformiter referre vel demonstrare.

Ad 1.3.2.1.1 Ad primum in contrarium dicendum est quod secunda pars huius copulativae 'Socrates currit et ille disputat' non est distinguenda ex eo quod potest referre hanc rem vel illam, quamvis indifferenter significet quamlibet rem et aequivoce, quia virtute antecedentis determinati contrahitur ad significandum unam rem tantum ex hoc quod non refert nisi [nisi] unam rem tantum, et ideo contrahitur ad significandum unam rem, sicut patebit in secunda quaestione sequente.

Ad 1.3.2.1.2 Ad secundum dicendum est quod hoc pronomen 'hoc' potest demonstrare totum cuius est pars, sed hoc erit in alia propositione, sicut patet si accipiatur haec propositio 'haec est vera', et per subiectum huius demonstretur 'Socrates currit' et iterum demonstretur haec secunda sic dicendo 'haec est vera'; nunc alia est propositio prima et secunda non obstante quod nomina sint eadem, quia in subiecto primae demonstratur haec 'Socrates currit', et per subiectum secundae demonstratur alia propositio sicut ista 'haec est vera'. Et ideo concedendum est quod talis pars quae significat quidlibet potest demonstrare totum cuius est pars, sed hoc erit in alia propositione quam in illa in qua est pars.

Ad 1.3.2.1.3 Ad aliud patet per praedicta quod unica impositione imponitur ad significandum omnia, quia ex hoc quod imponens intelligit unam rem et illam demonstrat per pronomen, imponit ipsum ad significandum quidlibet quod intelligi potest.

Ad 1.4.0 Ad aliud principale dicendum est negando consequentiam. Et ad probationem dicendum est quod non quaelibet impositio sufficit ad hoc quod vox repraesentet rem sicut suum significatum, sed requiritur quod sit consensus illorum quibus vox debet significare. Et hoc supposito dicendum est quod ista vox 'homo' significat utrumque et non detur quod deveniat non vera quia adhuc manet propositio sicut prius, sed nunc est unus sensus multiplicis, prius tamen non fuit, unde haec oratio multiplex non est illa propositio quae prius fuit vera, sed illam /42vB/ propositionem significat sicut alteram eius singularem.

Ad 1.5.0 Ad aliud dicendum est concedendo conclusionem esse possibilem, quia secundum quod praedictum est ista consequentia non valet 'vox est eadem quae est subiectum et praedicatum in una propositione et in alia, ergo propositio est eadem utrobique', sed sequitur quod sit identitas significationis, et ideo ista possunt esse simul vera quod sit una oratio et tamen quod significet mille propositiones.

Ad 1.6.0 Ad ultimum dicendum est concedendo conclusionem esse veram, quod si sit terminus communis habens unum suppositum tantum, si illi supposito imponantur plura nomina habet multas singulares per se, et sic loquendo de singularibus propositionis et non de singularibus subiecti. Una tamen est singularis eius primo, et haec est illa in qua significatur natura communis in suo supposito mediante voce illius communis; sicut huius indefinitae 'homo currit' est haec primo singularis 'iste homo currit', ubi significatur suppositum per propriam vocem naturae communis. Istae tamen sunt singulares eiusdem per se 'Socrates currit' 'Plato currit' supposito quod 'Plato' et 'Socrates' sint nomina¹ eiusdem.

---

1. nomina] nominis C.

Quaestio 5

Quaeratur utrum nomen aequivocum importet sua significata mediante aliqua habitudine sicut sub disiunctione vel copulatione.

1, Quod sic videtur.

1.1.0 Quia dato quod non, sequeretur quod talis oratio non esset multiplex 'canis currit' in qua subicitur vel praedicatur nomen aequivocum. Consequentia patet, quia tanta unitas est in oratione aequivoca quanta est in oratione quae repraesentat suas significationes; sed dato quod terminus aequivocus non importet sua significata sub disiunctione vel copulatione, unitas sufficiens ad contradictionem est in oratione quae exprimit suas significationes, nam talis est una 'caeleste sidus currit, marina belua currit'. [in] Cuius probatio est nam hic est unitas sufficiens ad contradictionem 'omnis homo currit, Socrates est homo', et tanta unitas videtur esse ex alia parte, quia propositiones aequaliter differunt utrobique; ergo etc.

1.1.1.0 Dicitur huic quod non importat sua significata sub aliqua habitudine. Et ad probationem dicitur quod haec non est sufficiens unitas ad contradictionem. Et ad probationem dicitur negando consequentiam, quia maior unitas est inter hanc universalem et hanc singularem eo quod sunt ordinatae¹ ad invicem et una est quasi pars alterius et haec deficit ex alia parte quia significatio unius in nullo rdinatur ad significationem alterius.

1.1.1.1.1 Contra istud. Ex ista responsione sequitur propositum, quia sit A nomen aequivocum ad Socratem et Platonem, tunc tanta esset unitas in ista 'iste homo est A' quanta est in istis 'iste homo est Socrates' 'iste homo est Plato', quia istae duae exprimunt singulares huius et nihil aliud et illo modo quo significant, et ista duo sunt unum antecedens in syllogismo; ergo etc. Assumptum patet arguendo sic expositorie /43rA/ 'iste homo est Socrates, iste homo est Plato, ergo Plato est Socrates'.

1.1.1.1.2 Praeterea, data responsione sequeretur quod duae propositiones haberent tres contradictorias, quia si istae duae 'omnis homo currit' 'Socrates est homo' essent unum antecedens, et quodlibet antecedens habet contradictorium, sit ergo contradictorium huius antecedentis A, et illud contradictorium nec est contradictorium huius 'omnis homo currit' nec huius 'Socrates et homo': istae ergo duae propositiones habent hoc contradictorium A et alias duas, sicut istas 'non omnis homo

---

1. ordinatae] ordinata C.

currit' 'Socrates non est homo', ex quo sequitur quod habent tres contradictorias.

1.1.1.1.3 Praeterea, videtur quod unitas quae sufficit ad contradictionem sit inter propositiones disparatas, quarum una non ordinatur ad aliam sicut una praemissa ad aliam, quia ex singularibus sequitur universalis propositio, ergo ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis, et non est aliud antecedens in tali condicionali quam singularia, ergo singularia habent oppositum; ergo etc.

1.1.2.0 Ideo dicitur aliter ad argumentum concedendo quod non est unitas inter antecedens propositionis quae sufficit ad contradictionem nisi accipiantur sub copulatione vel disiunctione vel aliquo consimili. Et ideo conceditur quod antecedens syllogisticum non habet unitatem quae sufficit ad contradictionem.

1.1.2.1.1 Contra istud. Quodlibet antecedens cui repugnat aliquid habet suum contradictorium, quia omnis repugnantia habet reduci ad contradictionem; sed antecedens syllogisticum est huiusmodi. Cuius probatio est, nam si syllogismus sit bonus, oppositum conclusionis repugnat praemissis; et illae praemissae sunt unum antecedens syllogisticum; ergo illud antecedens habet aliquid sibi repugnans.

1.1.2.1.2 Praeterea, quodlibet antecedens infert consequens; ergo quodlibet antecedens habet contradictorium. Consequentia patet: ubicumque infertur unum ex alio, ex opposito consequentis sequitur oppositum¹ antecedentis.

1.1.2.1.3 Praeterea, quodlibet antecedens videtur significare verum vel falsum, et similiter est verum vel falsum; sed quodlibet verum vel falsum habet contradictorium; ergo etc.

1.1.2.1.4 Similiter, per istam responsionem ista consequentia non valeret 'hoc est verum, ergo suum contradictorium est falsum'.

1.2.0 Ad principale. Si vox aequivoca importaret sua significata et non sub aliqua habitudine, tunc aequaliter repraesentaret quodlibet suum significatum, et ita quilibet audiens vocem aequivocam, si sibi constet quod sit aequivoca, aequaliter quodlibet significatum intelligeret vel nullum. Consequens falsum.

1.2.1.0 Dicitur huic negando consequentiam, quia propter aliquid simile quod concipitur et magis pertinet ad unum significatum quam ad

---

1. oppositum] a(m C pro o(m).

aliud magis intelligit unum significatum quam reliquum, sicut si dicatur sic 'canis currit', quia currere magis pertinet ad latrabile quam ad aliud significatum, ideo magis intelligit hoc quam aliud.

1.2.1.1 Contra istud. /43rB/ Secundum istam responsionem adhuc sequetur idem quod prius, quia posito quod quidlibet quod concipitur aequaliter pertineat ad omnia significata termini aequivoci, tunc ista responsio non valet eo quod voce prolata non magis inducitur intellectus in unum significatum quam a<liu>d; vel ergo concipiet quodlibet significatum sicut prius vel nihil.

1.2.1.2 Dicitur huic quod si praedicatum aequaliter pertineat ad quodlibet significatum, adhuc audiens vocem aequivocam ex eo quod magis <vult intelligere unum significatum quam aliud potest magis> intelligere unum eius significatum quam aliud.

1.2.1.3 Contra istud. Nihil est volutum nisi sit ab aliquo cognitum; ergo si audiens vocem aequivocam magis velit intelligere unum significatum quam aliud, oportet quod prius intelligat illa significata; sed ostensum est superius quod illa significata non intelligit, quia vel intelligeret duo simul vel nullum eorum.

1.3.0 Ad principale. Si vox aequivoca importaret sua significata et non sub aliqua habitudine, sequeretur quod vox aequivoca nihil significaret. Consequentia patet, quia hoc pronomine 'illo' prolato per se est una vox aequivoca prolata, et tamen non significat aliquam rem non sub habitudine ad aliam, quia ista voce prolata nec intelligitur Socrates nec Plato et sic de aliis entibus.

1.4.0 Praeterea, vox debet sic significare sua significata sicut apta nata sunt intelligi; sed plures res non possunt simul intelligi, sed primo unum et postea reliquum; ergo vox sic importabit sua significata quod non utraque simul sed unum sub disiunctione ad reliquum; ergo etc.

1.5.0 Similiter, vox aequivoca sicut 'canis' significat hoc et illud, et hoc subiectum 'hoc et illud' totum significat quod hoc nomen 'canis'; sed hoc subiectum importat ista duo sub copulatione; ergo haec vox 'canis' importabit ista eodem modo.

1.6.0 Similiter, per Aristotelem primo Perihermeneias, si haec vox 'vestis' imponatur ad significandum equum et tunicam, idem est dicere 'vestis est alba' ac si diceretur 'equus est albus et tunica est alba'.¹

---

1. *Arist. Int. 8.18a19-23 cum SE 6.168a30 conflatum.*

2. Ad oppositum. Si terminus aequivocus importaret sua significata sub disiunctione vel copulatione, sequeretur quod aequipolleret propositioni de disiuncto vel copulato extremo, et talis oratio non est multiplex; ergo oratio in qua poneretur nomen aequivocum non esset distinguenda. Et similiter terminus aequivocus idem significaret quod terminus copulatus vel disiunctus ex suis significatis, et ita idem esset dicere 'canis currit' et dicere 'animal latrabile vel caeleste sidus currit', et ita aequipolleret propositioni unae.

3. Ad quaestionem dicendum quod terminum aequivocum importare sua significata sub copulatione vel disiunctione potest intelligi dupliciter:

Vel sic quod terminus aequivocus eodem modo importet sua significata /43vA/ sicut terminus copulatus vel disiunctus ex suis significatis, et ita quod idem significetur per hoc nomen 'canis' quod significatur per hoc extremum copulatum 'caeleste sidus et < animal latrabile et > marina belua' vel per hoc disiunctum 'caeleste sidus vel animal latrabile < vel marina belua > ', et isto modo intelligendo terminus aequivocus non importat sua significata sub copulatione vel disiunctione, quia tunc sequeretur quod quaelibet oratio in qua poneretur terminus aequivocus esset una sicut illa oratio est una in qua ponitur extremum disiunctum vel copulatum ex nominibus quae important significata termini aequivoci, ita quod haec esset una 'canis currit' sicut haec 'caeleste sidus vel animal latrabile currit'.

Alio modo potest intelligi quod terminus aequivocus importet sua significata sub copulatione vel disiunctione ita quod sub copulatione verum est dicere quod terminus aequivocus significat hoc et illud vel sub disiunctione quod significet hoc vel illud.

Et utrumque istorum est verum, quia ex quo plura significantur per tale nomen, utrumque est verum dicere, quod significet hoc et < quod > significet illud et quod significet hoc vel < significet > illud, ita quod non significet totum compositum vel disiunctum, sed quod sub copulatione vel disiunctione verum sit dicere quod significet utrumque.

Ad 1.1.0 Ad primam rationem principalem dicendum est concedendo quod tanta unitas est in ista 'canis currit' quanta est in istis sic prolatis 'caeleste sidus currit, animal latrabile currit', quia in istis non est unitas quae sufficit ad contradictionem, quia oratio composita ex hiis simpliciter plures est nisi intercipiatur aliqua coniunctio.

Ad 1.1.1.1.2 Et ad illud in contrarium dicendum est quod oratio composita ex duabus praemissis non est una nec habet unum contradictorium, eo quod nihil intercipitur ex quo unitas possit causari.

Et quando dicitur quod ista sunt unum antecedens, quia sunt unum antecedens syllogisticum, potest dici negando utrumque istorum, et hoc de veritate sermonis, quia illa duo non sunt unum. Vel potest dici quod ista duo sunt unum antecedens syllogisticum, et ultra dicendum est quod tale antecedens syllogisticum non habet contradictorium.

Ad 1.1.2.1.1 Et ad illud in contrarium, quando dicitur "Si syllogismus sit bonus, oppositum conclusionis repugnat praemissis", concedatur. Et ulterius concedatur quod oppositum conclusionis repugnat antecedenti syllogistico. Sed ulterius neganda est consequentia "ergo oppositum illius conclusionis infert oppositum illius antecedentis", quia tale antecedens non habet oppositum, et ideo sufficit quod ex opposito conclusionis cum una parte illius antecedentis inferatur oppositum alterius partis, et iste est modus probandi Aristotelis syllogismos in primo Priorum.

Ad 1.1.2.1.3 Ad aliud, cum dicitur "Quodlibet verum habet contradictorium", negandum est, quia res exterius est vera et tamen non habet contradictorium.

Vel potest dici aliter ad argumentum quod non est tanta unitas in ista 'canis currit' quanta est in ista ubi exprimuntur sua significata, quia possibile est quod in oratione in qua exprimuntur sua significata sit aliqua unitas sicut illa quae causatur ex ordine minoris ad maiorem, et illa non est in oratione aequivoca, quia non importat ista sub aliquo ordine.

Ad 1.1.1.1.3 Ad aliud quod fuit contra alium modum dicendi, quod ex singularibus sequitur universalis, ergo ex opposito sequitur oppositum, dicendum est quod haec est falsa de virtute sermonis 'ex singularibus sequitur universalis propositio', quia ubi est inductio universalis /43vB/ ex suis singularibus est consequentia facta ab una propositione in qua numerantur omnia singularia ad propositionem universalem, ita quod una propositio est antecedens et alia consequens, et consequentia est inter

duas propositiones. Et pro tanto dicimus quod ex singularibus sequitur universalis quia universalis sequitur ex illa propositione in qua numerantur omnia singularia.

Ad 1.2.0 Ad secundum principale dicendum est negando consequentiam. Et ad probationem dicendum est quod audiens vocem aequivocam aliquando magis intelligit unum significatum quam aliud propter hoc quod praedicatum magis competit illi significato quam alteri, et aliquando ex hoc quod prius apprehenderit aliquid magis simile uni significato quam alteri.

Ad 1.2.1.1 Et ad illud in contrarium, quando dicitur quod supponatur omnia esse aequalia ex parte illius similitudinis et convenientiae, dicendum est quod illo supposito quod praedicatum non magis convenit uni significato quam alteri, et similiter quod nihil prius intelligatur quod magis conveniat cum uno significato quam alio, dicendum est quod causa quare homo magis intelligit unum quam reliquum est ex hoc quod magis vult intelligere unum quam reliquum.

Ad 1.2.1.3 Et quando dicitur "Tunc oportet omnia esse prius cognita, quia nullus vult aliquid nisi quod cognoscit", dicendum est quod supposito casu priori, quod non sit aliqua convenientia maior inter praedicatum et rem prius apprehensam et inter unum significatum et aliud quod intellectus vel nihil intelligit illa voce prolata vel¹ omnia intelligit indistincte et postea ex hoc quod vult intelligere unum et non aliud magis intelligit unum quam aliud. Nec est quarenda ulterior causa, quia voluntas non potest artari per aliquam causam.

Ad 1.3.0 Ad tertium principale dicendum est quod aliqua sunt nomina aequivoca quae non important sua significata absolute sed solum ex hoc quod referunt alia et demonstrant, et talia non important sua significata nisi in comparatione ad aliud, et hoc est solum in oratione. Et ideo concedatur quod ista voce prolata 'ille' nulla res intelligitur nisi aliquid antecederet ipsam quod posset referre, quia talia pronomina habent significatum secundi modi ex hoc quod referunt vel demonstrant. Vel potest dici quod hoc generale quod est ens intelligitur, hoc est voce prolata, quia non significat aliquid determinatum nisi ex hoc quod refertur ad

---

1. vel] et C.

aliud, et ideo ipsa prolata per se non debet aliquid intelligi nisi illud quod est maxime confusum, et huiusmodi est transcendens.

Ad 1.4.0 Ad aliud principale dicendum est quod vox sic significat sicut sua significata sunt nata intelligi. Et quando dicitur "Significat plura simul", concedatur. Et quando infertur "ergo plura sunt apta nata simul intelligi", negatur consequentia, quia non est aliqua habitudo; sed est fallacia consequentis arguendo a similitudine in communi ad hanc similitudinem. Vel concedatur quod plura sunt apta nata simul intelligi, quia duo possunt simul intelligere duo significata termini aequivoci, et similiter unus potest intelligere duo eius significata, etsi indistincte.

Ad 1.5.0 Ad aliud /44rA/ principale dicendum est quod terminus aequivocus significat hoc et illud, et tamen non sequitur quod significet hoc et illud sub copulatione primo modo loquendo de significatione alicuius sub copulatione. Unde sic arguendo "terminus aequivocus significat hoc et illud, et hoc et illud significat duo sub copulatione" est fallacia aequivocationis ex eo quod primo accipitur 'hoc et illud' significative et postea materialiter.

Ad 1.6.0 Ad ultimum principale dicendum est quod non pro tanto dicit Aristoteles quod idem sit dicere 'vestis est alba etc.' quod idem sit dicere istam orationem aequivocam et illam copulativam, sed intelligit quod idem est dicere hanc orationem aequivocam et dicere istas duas orationes 'equus est albus' et 'homo est albus'. Unde si aliquis proferat istam 'canis currit', tantum significaret ille solus quantum duo significarent si unus diceret 'latrabile currit' <et alius diceret> 'caeleste sidus currit'.

Quaestio 6

Quaeratur utrum terminus aequivocus possit contrahi ad unum eius significatum per aliquid sibi mediatum.¹

1. Quod sic videtur:

1.1.0 Nam sic dicto 'Socrates currit et idem disputat', subiectum secundae partis est terminus aequivocus, quia significat quidlibet ex eo quod refert quidlibet, et tamen contrahitur ad unam eius significationem

---

1. mediatum eodem sensu usus videtur noster quo alii mediate adiunctum.

virtute sui¹ antecedentis, quod est sibi mediatum, quia idem est dicere 'Socrates currit et ille disputat' ac si diceretur 'Socrates currit et Socrates disputat'.

1.1.1.0 Dicitur huic quod aequivocum si sit relativum potest contrahi per mediatum, et hoc est quia non habet significationem nisi ex hoc quod refertur ad aliquod antecedens, et illud aliquando est sibi mediatum, in aliis tamen relativis quae habent significata absoluta et non in comparatione ad aliud <non> potest sic contrahi per mediatum.

1.1.1.1.1 Contra istud. Secundum istam responsionem terminus aequivocus primo modo aequivocationis numquam esset distinguendus in aliqua oratione, quia in qualibet oratione refertur ad determinatum antecedens, et ita in qualibet oratione haberet determinatam significationem ita quod non aliam.

1.1.1.1.2 Praeterea, ostendo quod non habeat veritatem in relativis, quia sic dicto 'Socrates currit et ille disputat' et 'Plato currit et ille disputat' est eadem oratio quae est secunda pars unius copulativae et alterius, quia componitur ex eisdem partibus; cum ergo secunda pars unius copulativae est vera reliqua existente falsa, supposito quod Socrates disputet et Plato non, sequetur quod haec oratio in uno sensu significat verum et in alio falsum, et per consequens est distinguenda, et non nisi de hoc relativo 'ille'; ergo etc.

1.1.1.1.3 Praeterea, sic dicto 'Socrates vel Plato currit et ille disputat' secunda pars est distinguenda ex eo quod hoc relativum potest referre Socratem vel Platonem; ergo de relativis est distinguendum ex eo quod potest significare unum vel aliud sicut est de aliis.

1.1.1.1.4 Praeterea, sic dicto 'ille disputat' haec est oratio significativa, et partes eius significant aliquid, et nec est vera nec falsa nec indeterminate vera vel falsa; ergo videtur esse distinguenda. Nec valet dicere quod haec est imperfecta et ideo nullum istorum requiritur.

1.1.1.2.1 Contra istud. /44rB/ Subiectum huius significat aliquid, et est conformitas in modis significandi; ergo per istam denotatur quod aliquid alteri attribuitur. Aut ergo illa attributio est vera vel falsa vel dubia vel est attributio plures. Et quodcumque detur habetur propositum.

1.1.1.3.1 †Praeterea,† si quaeratur de partibus istarum copulativarum 'Socrates currit et ille disputat' 'Plato currit et ille disputat' per eandem orationem esset respondendum. Quia si quaere <re> tur quae est secun-

---

1. sui] suae C.

da pars huius copulativae vel illius, respondendum esset 'ille currit', ergo haec oratio est multiplex ad unam partem et ad aliam.

1.1.1.3.2 Similiter, sic dicto 'Socrates currit et ille disputat' subiectum in hac secunda parte plura significat, ergo subiectum in hac plura demonstrat, quia non significat nisi quod demonstrat, et ultra: ergo non solum in hac demonstrat Socratem, et per consequens est distinguenda.

1.1.1.4 Ad secundum istorum dicitur negando consequentiam, quia secundum quod dicitur in ista 'Socrates vel Plato currit et ille disputat' subiectum in secunda parte est distinguendum ex eo quod potest referre unum istorum vel reliquum, et ita in aliqua oratione est distinguenda.

1.1.1.5.1 Contra istud. Tunc haec esset distinguenda penes secundam partem orationis 'homo currit et ille disputat', quia secunda pars huius est distinguenda [et] 'iste currit et ille currit et sic de singulis, et ille disputat' et eadem est prima pars huius copulativae et alterius; ergo etc.

1.1.1.5.2 Praeterea, 'iste vel ille' est unus terminus communis, quia est unum disiunctum habens plura supposita; sed relativum relatum ad terminum communem non est distinguendum, sicut haec non est distinguenda 'homo currit et ille disputat'.

1.1.2.0 Ideo dicitur aliter ad argumentum quod <nec> relativum aequivocum nec aliud aequivocum potest contrahi ad unam significationem per aliquod mediatum, potest tamen contrahi ad unam acceptionem per aliquod mediatum, sicut est in ista 'canis est aequivocum', subiectum contrahitur per praedicatum ad suppositionem materiale.

1.1.2.1 Contra istud. Tunc sequeretur quod haec esset distinguenda 'Socrates currit et ille disputat', quia subiectum secundae partis significat quidlibet, secundum quod ostensum est: nisi ergo contraheretur per aliquid ad standum tantum pro uno esset distinguenda, et non potest dari aliud contrahens quam antecedens ad quod refertur, et hoc est sibi mediatum; ergo etc.

Nec valet dicere quod hoc est de natura relativi quod habeat determinatam significationem ex hoc quod comparatur ad determinatum antecedens et ita ista contractio est per propriam naturam relativi, quia relativum extra orationem significat aliquid et non magis unum quam¹ aliud; ergo si in oratione determinate importet unum, hoc est ex comparisonem eius ad aliquid, et hoc nihil aliud est quam aequivocum con-

---

1. quam] quod C.

trahi ad unum significatum, quia aequivocum habere determinatum sensum ex hoc quod comparatur ad aliud nihil aliud est quam ipsum esse contractum ex hoc quod comparatur ad aliud.

1.2.0 Ad principale. Sic dicto 'canis est aequivocum', subiectum determinatur ad standum pro uno tantum, et hoc non /44vA/ est nisi per praedicatum; ergo etc.

1.2.1.0 Dicitur huic quod subiectum in ista non contrahitur ad aliquam significationem eius sed solum ad modum accipiendi.

1.2.1.1 Contra istud. Ostendo quod possibile sit subiectum in ista contrahi ad unum eius significatum per praedicatum dato quod sic contrahatur sicut dictum est. Quia imponatur haec vox 'canis' ad significandum istam vocem 'canis' ita quod retineat significata quae habuit, tunc sic dicto 'canis est aequivocum' subiectum in ista contrahitur per praedicatum ad standum pro una eius significations. Cuius probatio est quia per responsionem contrahitur ad standum pro ista voce 'canis', et haec est una eius significatio; ergo etc.

1.2.1.2 Dicitur huic quod non est possibile quod 'canis' sic imponatur ad significandum.

1.2.1.3.1 Contra istud. Quaelibet res potest per vocem significari et nulla res magis sibi determinat unam vocem quam aliam; ergo haec vox 'canis', cum sit una res, potest per quamcumque vocem significari, et per consequens potest significari per se ipsam.

1.2.1.3.2 Praeterea, demonstrata alia voce ab hac, haec est vera "ista vox potest significare hanc vocem 'canis'", et quidlibet quod haec vox potest significare potest haec vox 'canis' significare; ergo haec vox 'canis' potest significare se ipsam.

1.3.0 Ad principale. Sic dicto 'amor est bonus' subiectum huius orationis est aequivocum, et tamen contrahitur ad unam eius significationem tantum, et non est aliud contrahens quam praedicatum; ergo etc.

1.4.0 Similiter, si sic dicatur 'Ajax venit ad Troiam et Ajax fortiter pugnavit' non determinatur de quo fit sermo. Sed si sic dicatur 'Ajax venit ad Troiam etc.'¹ iam est certum de quo Aiace fit sermo; istud non

1. etc.] *intellige* et idem fortiter pugnavit. *Exemplum ex Prisc. Inst. 17.9.56; cf. Inc. Auct. Qu. SE, qu. 818, CPhD 7: 298.*

esset verum nisi subiectum in prima parte secundae copulativae determinaretur ad unum eius significatum, quia aliter aeque esset dubium de quo fieret sermo in una copulativa et in alia. Et hoc non potest esse nisi per aliquod mediatum; ergo etc.

2. Ad oppositum.

2.1 Dato quod sic contraheretur per mediatum, audiens orationem cuius subiectum est aequivocum non conciperet nisi unum significatum; consequens est falsum, quia si proferatur illa oratio, cum subiectum prius proferatur quam praedicatum, si constet audienti de aequivocatione termini, non magis apprehendit unum significatum quam aliud.

2.2 Et similiter, si unum extremum sic contraheret reliquum ad unam significationem, hoc maxime esset ubi illud extremum competit uni significato et non alteri, et ita haec \non/ esset distinguenda 'canis currit', quia praedicatum contraheret subiectum ad illam significationem cui convenit.

Quaestio 7

Iuxta istud quaeratur utrum terminus aequivocus posset contrahi per aliquid immediate sibi additum.

1. Quod non videtur:

1.1.0 Quia illud contrahens aut esset superius ad unam significationem aut inferius aut aequale. Non primo modo, quia superius non /44vB/ contrahit inferius sed econtra. Nec secundo modo, quia tunc esset contractio ad aliquid inferius illa significatione. Nec tertio modo, quia tunc esset nugatio.

1.1.1.0 Dicitur huic quod contractio ista per immediatum est possibilis et per aequale uni significationi, sed ex hoc non sequitur quod sit nugatio, quia ex voce aequivoca et illo contrahente fit quasi una vox significans.

1.1.1.1 Contra istud. Ista voce prolata 'canis latrabilis' vel aliqua consimili ubi est contractio per aequale, aliquid significatur per primam partem et aliquid per secundam. Cuius probatio est quia prolata ista voce primo intelliguntur significata primae partis et deinde significatum alterius; sed quod intelligitur voce prolata per ipsam significatur; ergo sic dicto 'canis latrabilis' 'canis' repraesentabit sua significata. Aut ergo

stabit pro significatione cui convenit ista determinatio, aut pro alia. Si primo modo, est nugatio, quia idem petitur bis in eodem extremo. Si pro alio, est sermo non intelligibilis.

1.1.2.0 Ideo dicitur aliter quod aequivocum non potest contrahi per talem determinationem, quia aut erit sermo non intelligibilis aut erit nugatio secundum quod dictum est.

1.1.2.1 Contra istud. Imponatur aliquod nomen ad significandum genus et suam speciem, sicut haec vox 'animal' ad illam rem quam modo significat et ad rem quae significatur per hominem; tunc ista vox est aequivoca, quia nihil potest significare univoce superius et suum inferius, et tamen ista vox potest contrahi ad unum eius significatum sic dicendo 'animal rationale', quia hic determinatur genus per suam differentiam.

1.1.2.2 Dicitur huic quod illo casu posito non determinatur 'animal' magis ad unum significatum quam ad aliud, et ideo distinguendum esset de animali sicut prius.

1.1.2.3.1 Contra istud. Isto casu posito adhuc homo haberet definitionem, et non aliam quam istam 'animal rationale', quia supponatur quod non sit alia vox quam 'animal' <habens> hanc naturam; sed istud non esset verum nisi 'animal' contraheretur ad unam eius significationem.

1.1.2.3.2 Praeterea, adhuc isto supposito animal esset genus hominis, quia necessarium non devenit falsum propter possibile positum, et quodlibet tale necessario contrahibile est per suam differentiam.

1.1.2.3.3 Praeterea, ista determinatio 'rationale' in altero sensu non potest aliquid contrahere, quia esset nugatio ac si diceretur 'homo rationalis'; ergo nihil intelligibile apprehenditur hac voce prolata 'animal rationale' nisi 'rationale' contrahat 'animal' ad primam suam significationem, et illud solum per vocem significatur quod per ipsam potest intelligi voce expressa; ergo etc.

1.2.0 Ad principale. 'Ens' est aequivocum ad substantiam et accidens, similiter ad ens in anima et ens extra animam, et tamen non potest contrahi ad aliquod eius significatum, quia dato quod sic, sequeretur quod in contractionibus esset processus in infinitum. Et similiter ens descendere <t> in /45rA/ praedicamenta per aliquid formale additum enti in eis, et ita ens esset genus quia descenderet ad inferiora per differentias formales.

1.2.1.0 Dicitur huic quod 'ens' non est aequivocum, sed importat unum conceptum qui est signum unius rei, et illa est de essentia cuiuslibet. Et ad probationem dicitur negando consequentiam. Et ad aliud similiter.

1.2.1.1.1 Contra istud. Si ens sit univocum ad substantiam et accidens, haec esset per se primo modo 'substantia est ens', et per consequens praedicatum importaret illud quod est de essentia subiecti; aut ergo totum aut partem; non totum, quia tunc esset idem dicere 'substantia' et 'ens'; non partem, quia tunc sequeretur quod ex ipso et alia parte componeretur substantia, et ita ens descenderet in substantiam per aliquid reale sibi additum sicut genus in speciem; et ita sequetur primum.

1.2.1.1.2 Similiter, ex eodem sequeretur quod esset processus in infinitum, et quod in una re essent infinitae partes essentielles. Consequens est impossibile. Consequentia patet, quia si ens contrahatur ad substantiam per aliquid; sit illud A: illud ergo A est aliquid citra ens; si esset aequae commune cum ente non contraheret ipsum ad aliquid; et ultra: ergo haec esset per se 'A est ens' et A componeretur ex ente et aliquo addito, et illud additum adhuc ulterius componeretur ex ente et addito, et sic esset procedere in infinitum.

1.2.1.2.1 Ad primum istorum dicitur sic quod aliquid contrahi per aliud potest intelligi dupliciter: vel sic quod illud additum contrahens sit extra ambitum contracti ita quod contractum non sit de essentia contrahentis, et isto modo animal contrahitur ad hominem per additum, puta per rationale, quia animal est extra per se intellectum rationalis; vel sic quod illud additum contrahens per se includat intellectum contracti ita quod illud contractum sit eius essentia, et isto modo contrahitur ens ad substantiam et accidens per additum, quia quodcumque sit illud additum per se continetur sub ente. Unde primo modo loquendo contrahitur genus ad speciem, et secundo modo contrahitur ens ad substantiam et accidens. Et per hoc patet ad primum quod ens non contrahitur sicut genus per differentiam.

1.2.1.2.2 Ad secundum dicitur quod illud additum per quod ens contrahitur ad substantiam non est aliud quam ipsamet substantia, et ideo non est procedere in infinitum sed est standum in principio.

1.2.1.3.1 Contra responsionem ad primum istorum. Data responsione sequetur quod idem sit pars essentialis sui ipsius, quia sic dicto 'substantia est ens' praedicatum importat aliquid quod est de essentia subiecti,

quia est per se primo modo. Aut ergo importat totam essentiam subiecti vel partem. Non est dicere quod totam, quia tunc idem esset dicere 'substantia' et 'ens', et 'substantia' et 'ens' essent convertibilia quia importarent idem penitus. Si importet partem essentiae rei significatae per substantiam, quaero de alia parte ex qua et re significata per 'ens' componitur substantia, aut est ipsamet substantia aut pars substantiae, quia non potest dici quod illa secunda pars sit aliquod accidens. Si primo modo, habetur propositum /45rB/ quod idem est pars essentielle sui ipsius. Si detur secundum, tunc in substantia sunt duae partes essentielles, quarum neutra est ipsa substantia, et per unam illarum contrahitur ens quia per ipsam determinatur, et per consequens ens non descendit in substantiam per ipsammet substantiam, sicut dictum est. Similiter, si sit talis pars quae non est tota substantia ex qua et ente¹ componitur substantia, cum illa sit per se contentum² sub ente, ens importabit partem essentiae illius, et ita arguendum est de illo sicut de substantia quod idem erit pars essentialis sui ipsius vel erit procedere in infinitum.

1.2.1.3.2 Praeterea, hoc quod dico 'ens' per se importat totam naturam quae importatur per hoc nomen 'substantia'; ergo partes huius vocis importabunt partes essentiae substantiae; 'ens' ergo importabit unam partem essentialem, et haec pars per se importabit aliam, et hoc quod importatur per hanc partem per se non est tota substantia sed solum pars eius; ergo substantia habet duas partes intrinsecas quarum una est ens et reliqua est pars formalis in substantia contrahens ens.

1.2.1.3.3 Similiter, res quae est composita non distinguitur primo ab aliis per totum quod est in ipso, sicut homo non distinguitur primo ab asino per se totum sed per suam partem quae est differentia. Cum igitur substantia sit unum totum, ergo non distinguitur ab accidente per se totam sed per eius partem. Quaero de illa parte aut est significata per 'ens' aut <per> illud quod additur enti. Non primo modo, quia in illo conveniunt. Si sit alia, aut est tota substantia aut pars. Non tota, quia tunc distingueretur per se totam. Si sit pars substantiae, tunc substantia habet partem materiale quae est ens et illam³ partem formalem quae determinat ens, et ita non solum addit se ipsam supra ens,

---

1. ente] ens C.

2. contentum] sic C; fortasse contenta scribendum.

3. illam] an aliam scribendum?

1.2.1.3.4 Similiter, quodlibet totum videtur habere partes quia totum non est pars sui ipsius, quia tunc aliquid excederet se ipsum; ergo substantia, cum sit unum totum, habet duas partes quarum neutra est tota substantia sed eius pars.

1.2.1.3.4 Similiter, ubicumque 'ens' contraheretur esset nugatio, quia ubicumque aliquid poneretur cum ente, cum quidlibet per se includat ens, illa pars per se poneret intellectum entis, et ens iterum est expressum; ergo sermo esset nugatoria contrahendo 'ens' per aliud; sicut si rationale per se includeret intellectum animalis, definitio hominis esset nugatoria sic dicendo 'animal rationale', et eodem modo esset hic nugatio 'ens substantia' quia substantia per se claudit ens.

1.2.2.0 Ideo dicitur quod ens non potest contrahi, et tamen est univocum ad quodlibet ens, quia ubicumque contraheretur esset nugatio, sicut ostensum est.

1.2.2.1.1 Contra istud. Tunc haec /45vA/ non esset intelligibilis 'substantia est ens per se', quia in praedicato esset nugatio. Similiter hic esset nugatio homo albus est ens per accidens'. Similiter tales sermones essent nugatorii 'ens absolutum' 'ens comparatum' 'ens in anima' 'ens extra animam', et nihil esset dicere 'ens dividitur in ens in anima et ens extra animam', quas tamen admittimus de virtute sermonis.

1.2.2.1.2 Similiter, ens per se dividitur in unum et multum et in ens in actu et ens in potentia; ergo in quolibet membro istius divisionis intellectus entis est quasi materiale, et est aliquid in eis quod est formale; sed formale additum materiali non causat nugationem sed magis unum per se suppositum; ergo etc.

1.2.3.1.0 Ideo dicitur quod 'ens' est aequivocum.

1.2.3.1.1 Contra istud. 'Ens' importat unum conceptum distinctum a conceptu substantiae et conceptu[s] cuiuslibet accidentis, et quilibet conceptus distinctus ab alio est signum unius rei distinctae ab alia, ergo hoc nomen 'ens' primo importat unam rem quae nec est res quae primo significatur per nomen substantiae vel alicuius accidentis. Assumptum patet, quia da quod non, sequeretur quod idem de aliquo esset dubitatum et certum de eodem et hoc in comparatione ad eundem. Cuius probatio est, nam demonstrato quocumque cuilibet est certum quod est ens, quia nullus potest negare quin sit aliquid, et tamen de eodem potest aliquis dubitare utrum sit substantia vel accidens; si ergo idem esset importatum

per ens et per substantiam, sequeretur quod aliquid de eodem esset scitum et dubitatum.

1.3.0 Ad principale. Essentiale est termino aequivoco post impositionem quod habeat omnia sua significata, sicut termino univoco quod habeat unum;¹ ergo per nihil additum potest auferri a termino aequivoco quin retineat omnes suas significationes.

2. Ad oppositum.

2.1 Non magis necessario consequuntur significata termini aequivoci ipsum terminum aequivocum quam unum significatum terminum univocum; sed per aliquid additum termino univoco immediate potest contrahi ad aliam significationem, sicut si sic dicatur 'homo pictus est homo' vel 'homo est homo mortuus' in utraque contrahitur 'homo' ad aliud significatum quam de se habet, quia aliter nihil esset dicere 'homo pictus' sicut nihil est dicere 'homo verus pictus'.

2.2 <Similiter> nisi sic esset, [postquam] frustra invenirentur nomina quae sunt cognomina, quia istis additis nominibus propriis quae sunt aequivoca non magis esset determinatio ad unum significatum quam prius.

2.3 Similiter 'album' est aequivocum ad album in corpore et album in voce, et tamen sic dicendo 'album in voce' determinatur ad unum significatum tantum.

2.4 Praeterea, secunda pars huius copulativae 'Socrates vel Plato currit et ille disputat' est distinguenda ex eo quod subiectum illius potest stare pro Socrate vel Platone, et tamen potest contrahi ad alteram eius significationem per aliquid immediate sibi additum sic dicendo 'Socrates vel Plato currit, et ille Socrates disputat'. /45vB/ Similiter 'genus' est aequivocum, quia in genere multae latent aequivocationes, sicut dicitur septimo Physicorum,² et tamen potest contrahi per aliquid immediatum sicut per differentiam; ergo etc.

<Determinatio quaestionis 6>

---

1. unum] unam C.

2. Arist. Ph. 7.4.249a21-26

3. Ad primam quaestionem dicendum est quod terminus aequivocus duplex est.

Quidam enim est terminus aequivocus qui sua significata importat absolute ita quod non habet diversam significationem et diversam secundum quod ad diversa comparatur, sicut est hoc aequivocum 'canis'.

Alia sunt aequivoca quae non important sua significata absolute sed diversas significationes habent ex eo quod comparantur ad diversa, cuiusmodi sunt pronomina relativa, quae sunt aequivoca quia aliam non habent significationem finitam nisi ex eo quod ad aliquid finitum referuntur; et quia non significant aliquid nisi ex hoc quod illud referunt, ideo diversa significata habent secundum quod referuntur <ad> res diversas, et ideo aliud significatum habet relativum in ista 'Socrates currit et ille disputat' et in ista 'Plato currit et ille disputat'.

Loquendo de aequivocis secundo modo dictis ipsa possunt contrahi ad significatum certum per aliquid mediatum, quia secundum quod dictum est hoc est de natura relativorum quod habeant determinatam significationem et diversam ex hoc quod ad diversa antecedentia referuntur.

Loquendo tamen de aequivocis primo modo dictis non possunt contrahi per aliquid mediatum ad certam significationem, nisi ita sit quod una significatio termini aequivoci sit eadem cum altera eius acceptione, unde si ita sit quod terminus aequivocus imponatur ad significandum se ipsam, cum idem terminus per praedicatum possit contrahi ad standum pro se ipsa, ex hoc ipso per idem praedicatum contrahitur ad standum pro altero eius significato, sicut patet in ista 'canis est aequivocum' per praedicatum contrahitur subiectum ad standum materialiter, et hoc est quod supponat pro se ipsa. Si ergo ipsummet sit suum significatum, ex hoc ipso quod vox contrahitur ad suppositionem materiale contrahitur ad standum pro altera eius significatione.

Advertendum tamen quod vocem contrahi per mediatum ad standum pro uno significato potest intelligi dupliciter. Vel sic quod respectu talis praedicati vel subiecti accipiat sub una significatione ita quod non sub alia; vel sic quod ita limitetur per mediatum quod non habeat plures significationes. Primo modo loquendo contrahitur aequivocum, secundum quod dictum est, et non secundo modo, quia quantumcumque aequivocum stet pro uno significato praecise respectu unius, ipsum tamen habet plura significata et pro illis potest stare respectu aliorum.

Ad 1.1.0 Ad primam rationem principalem dicendum est quod in ista 'Socrates currit et ille disputat' subiectum secundae partis contrahitur ad unam significationem tantum.

Ad 1.1.1.1-2 Et ad illud in contrarium dicendum est quod talis oratio in qua subiectum est relativum, quia non est perfecta per se prolata nisi quando profertur cum aliquo a<lio> ad quod potest fieri relatio, ideo numquam talis est distinguenda nisi quando profertur cum aliqua oratione /46rA/ praecedente, et ideo nec secunda pars huius 'Socrates currit et ille disputat' nec huius 'Plato currit et ille disputat' est distinguenda, quia eius partes sunt diversae propositione. Nec valet 'Istae componuntur ex eisdem partibus, ergo sunt eadem propositiones', sed oportet addere quod eadem sit significatio. Nec valet iste discursus 'Haec oratio est ista propositio, et haec eadem est illa propositio, ergo haec propositio est illa propositio'. Similiter ista consequentia non valet 'Vox quae est subiectum in hac propositione est aequivoca, ergo est distinguenda', sed oportet addere quod non contrahitur ad unam significationem.

Ad 1.1.1.1.3 Ad aliud dicendum est quod secunda pars huius 'Socrates vel Plato currit et ille disputat' est distinguenda ex eo quod subiectum potest referret Socratem vel Platonem, et tamen non sequitur quod secunda pars huius sit distinguenda 'Socrates currit et ille disputat' non obstante quod eadem oratio sit utrobique, quia in una determinatur aequivocum ad unam significationem et in alia indifferenter potest sumi pro uno et pro reliquo.

Ad 1.1.1.5.1 Ad primum in contrarium dicendum est quod non sequitur quod secunda pars huius 'homo¹ currit et ille disputat' sit distinguenda non obstante quod secunda pars huius sit distinguenda 'iste et ille currit et sic de singulis', quia quando ita est quod subiectum antecedentis est compositum ex diversis ad quae potest fieri relatio in secunda parte, si relativum conveniat utrique in modis significandi distinguenda est secunda pars ex eo quod potest referre unum vel reliquum; sed si subiectum antecedentis non sit compositum ex talibus partibus, solum ad unum fit relatio, et ideo ibi non est distinctio, et ideo secunda pars huius est distinguenda 'iste vel ille currit et ille disputat' et non

---

1. homo] vel hic C.

huius 'homo currit et ille disputat'. Et ideo ista consequentia non valet 'primae partes convertuntur, ergo secundae'.

Ad 1.1.1.5.2 Ad <aliud> in contrarium dicendum est quod iste terminus disiunctus 'Socrates vel Plato' est terminus communis, tamen quia componitur ex diversis partibus, ideo ad totum non est relatio sed ad partes. Et ideo, quia partes sunt diversae, ad diversa fit relatio in secunda parte; et ideo ista consequentia non valet 'terminus in antecedente est communis, ergo non est distinguendum de relativo in secunda parte', sed oportet addere quod ad eius partes non fiat ibi relatio.

Ad 1.1.1.3.1 Ad aliud dicendum est quod si quaeratur de partibus istarum copulativarum 'Socrates currit etc.' 'Plato currit etc.', respondendum est quod eadem est pars utrobique. Et quando dicitur quod illa est distinguenda, concedatur, sed non in aliqua istarum; potest tamen distinguui in aliqua ubi est relatio ad diversa.

Ad 1.2.1.1 Ad aliud dicendum est per dicta in positione quod quando ita est quod aliqua vox imponitur ad significandum se ipsam et significat aliud, tunc potest contrahi ad standum pro altera /46rB/ eius significatione, quia secundum quod dictum est tunc idem est contrahi ad acceptionem materiale et contrahi ad unam eius significationem, sicut patet in ista 'canis est aequivocum' si haec vox 'canis' imponatur ad significandum se ipsam.

Ad 1.4.0 Ad aliud dicendum est quod haec oratio de virtute sermonis distinguenda est, quia ex quo subiectum primae partis est multiplex et ad ipsum fit relatio, de relativo est distinguendum sicut et de isto subiecto; tamen talibus orationibus utimur in determinato sensu ex hoc quod praedicatum secundae partis magis inest uni significato quam reliquo; hoc tamen non est de virtute sermonis sed ex hoc quod <propter> talem convenientiam magis intelligimus¹ unam significationem quam aliam.

Ad 2.1 Ad primam rationem in oppositum dicendum est quod non obstante quod subiecto aequivoco prolato possunt intelligi indifferenter omnia significata, tamen in tota oratione subiectum †contrahitur ad totum significatum suum† sic quod contrahatur ad acceptionem ma-

---

1. intelligimus] intelligit C.

terialem, sicut dictum est. Unde etsi vox prolata per se plura significet, in tota tamen oratione potest contrahi ad unam eius significationem.

Ad 2.2 Secundum argumentum concludit propositum, quod tales non sunt distinguendae ‘canis currit’, quia illud aequivocum nec est relativum nec imponitur ad significandum se ipsum.

Ad 1.3.0 Ad secundam rationem dicendum est quod haec distinguenda est ‘amor est bonus’ de virtute sermonis; quia tamen ex communi usu loquendi utimur sermonibus secundum quod faciunt sententiam perfectum, et ideo quia ista oratio non facit sententiam perfectam nisi accepto subiecto secundum quod nomen est, ideo non utimur communiter nisi in una significatione, quia tantum in una significatione est congrua. Et si dicatur quod non et distinguere orationem nisi fuerit in utroque sensu congrua, dicendum est quod sic, quia ex quo diversitas est inter hanc orationem congruam et illam incongruam, et partes sunt eadem, intellectus potest apprehendere differentiam inter hoc et illud, nec oportet quod illa oratio quam ab alia distinguit significet aliquid, quia intellectus distinguit unam congeriem dictionum a quacumque alia, et tamen non oportet quod quaelibet talis significet aliquid. Similiter distinguit hominem a lapide, et tamen neuter significat aliquid.

< *Determinatio quaestionis 7* >

3. Ad secundam quaestionem dicendum est quod accipiendo contractionem pro limitatione alicuius indifferentis ad aliqua ad unum illorum tantum, potest terminus aequivocus contrahi ad unam eius significationem per aliquid sibi immediatum. Ipsum tamen contrahi potest intelligi dupliciter: vel sic quod ipsum acceptum sub aliqua determinatione habeat unum significatum ibi ita quod non aliud, sicut sic dicendo ‘album in voce’ haec dictio ‘album’ in isto aggregato accipiat pro albo in voce et quod illud hic significet. Vel potest sic /46vA/ intelligi quod contrahatur per immediatum quod aliquo sibi immediate addito sic contrahatur quod non importat sua significata nec aliquod illorum, sed quod totum aggregatum ex illo aequivoco et ex illo addito accipiat pro uno significato illius aequivoci, ita quod totum compositum repraesentet unum significatum illius aequivoci, et tamen neutra pars.

Primo modo intelligendo non potest aequivocum contrahi, quia tunc sic dicto ‘album in voce’ vel ‘canis latrabilis’, ‘album’ importaret unam

eius significationem, prout albedinem in voce, et 'canis' hic importaret animal latrabile, et ita esset manifesta nugatio sic dicendo 'canis latrabilis' quia per primam partem importaretur latrabile et statim postea exprimeretur, et ita esset nugatio sicut hic 'homo rationalis'.

Loquendo de contractione secundo modo dicta potest aequivocum contrahi ita quod per compositum ex illo aequivoco et determinatione importetur unum significatum illius termini aequivoci, quia aliter, secundum quod argutum est,¹ frustra adderentur cognomina terminis aequivocis, et <per> huiusmodi determinationes non esset maior determinatio in sermone post determinationem additam quam ante, quia aequaliter maneret aequivocum. Et ideo si non maneat aequivoca in isto aggregato nec sic limitetur quod ipsummet importet unam significationem tantum, sicut ostensum est, oportet quod ista contractio intelligatur modo secundo. Et ista contractio manifeste patet in univocis, nam sic dicendo 'homo pictus' non potest dici quod haec vox 'homo' hic repraesentet suum significatum, quia tunc esset oppositum in adiecto; ideo ex istis componitur unum significatum ita quod neutrum teneat significationem propriam. Et ita est de istis 'album in voce' 'album in colore' et sic de aliis quod partes non retinent propria sua significata sed totum compositum habet unum significatum.

Ad 1.1.0 Ad primam rationem principalem patet per iam dictum. Quando quaeritur de illo quod debet contrahere aut est superius aut inferius et sic de aliis, concedatur quod sit aequale. Et quando dicitur quod tunc esset nugatio, dicendum est quod consequentia non valet, quia sicut dictum est prima pars non repraesentat aliquam eius significationem sed totum compositum, et ideo non sequitur quod sit nugatio nisi contraponentes terminum aequivocum contrahi primo modo. Et potest dici quod divisio est insufficiens, quia potest contrahi per disparatum sicut 'homo' per 'album'.

Ad 1.2.0 Ad secundum principale dicendum est quod 'ens' est univocum, quia, sicut ostensum est, importat unum conceptum, et quilibet conceptus est signum unius rei primo, qui non est aliud quam similitudo rei.

---

1. *In 2.2, supra.*

Et quando dicitur "Tunc posset contrahi et esset genus et esset procedere in infinitum", dicendum est negando consequentiam primam, unde ad hoc quod aliquid contrahatur sicut genus ista duo requiruntur: quod ipsum sit de essentia contracti et quod /46vB/ non sit de essentia contrahentis, sicut animal est de essentia hominis et non est de essentia rationalis; et secunda condicio deficit in ente, quia ipsum est ita de essentia contrahentis sicut de essentia illius ad quod est contractio, quia praedicatur per se primo modo de quolibet, et per consequens est de essentia cuiuslibet.

Ad 1.2.1.1.1-2 Et quando arguitur "Illud per quod contrahitur per se est ens, ergo praedicat partem essentiae illius, et per consequens potest contrahi ad illud per aliquid, et illud adhuc per se est ens et sic in infinitum", potest dici concedendo processum in infinitum, quia in quolibet citra ens sunt infinitae realitates quarum quaelibet per se est ens.

a. Et si dicatur quod tunc differentia specifica non esset primo distincta ab alia differentia, quia quibuscumque differentiis acceptis per se convenirent in ente et inter se differunt, ergo in aliquo conveniunt in alio differunt, et talia non sunt primo distincta.

b. Similiter, nulla differentia esset simplex, quia quaelibet esset composita ex re quae significatur per 'ens' et alia re quam ipsa addit supra ens.

c. Similiter, decem genera non essent primo distincta, quia per se convenirent in uno.

Ad a Ad primum istorum dicendum est quod aliqua esse primo distincta potest intelligi dupliciter. Vel quod sic distinguuntur quod in nullo convenient, et sic nulla distinguuntur quae sunt citra ens, quia omnia per se conveniunt in ente. Vel quod sic distinguuntur primo quod sint duo simplicia eiusdem generis vel diversa(?) et non per se convenient in aliqua re quae per se est unius generis; et isto modo sunt duae differentiae distinctae primo, quia non conveniunt in aliquo genere vel specie quae per se est unius praedicamenti.

Ad b Ad secundum dicendum est quod aliquid esse compositum est dupliciter. Vel ex partibus essentialibus et naturalibus, sicut homo componitur ex materia et forma, similiter ex genere et differentia. Alio modo dicitur aliquid esse compositum quia non importat conceptum ita simplicem quin aliud importet simpliciorum conceptum et sit de essentia illius.

Primo modo non est aliqua differentia composita, sed secundo modo, et ita componitur quidlibet quod est inferius ad ens.

Ad c Ad aliud patet quod praedicamenta sunt primo distincta sic loquendo, quia non conveniunt in una re unius praedicamenti, et ideo dicuntur esse genera rerum prima, quia prima diversitas quae invenitur citra ens reale est inter ista decem. Et cum hoc stat quod per se conveniant in aliquo.

Ad 1.2.1.3.5 Ad aliud dicendum est quod additio vel(?) repetitio alicuius transcendentis, ubi ponitur primo implicite et postea expresse, non causat nugationem, etsi causet in aliquibus quae sunt citra ens.

Ad 1.3.0 Ad aliud principale dicendum est concedendo quod essentiale sit aequivoco quod plura significet, nec istud aufertur ab eo per hoc quod contrahitur modo praedicto, quia non obstante quod /47rA/ sic contrahatur, adhuc terminus aequivocus per se acceptus significat plura sicut prius. Unde ratio imaginatur quod terminus aequivocus sic deberet contrahi quod non deberet plura significare, et iste non est intellectus quaestionis, sed iste: utrum possit repraesentare alicubi unum significatum ita quod non aliud.

Quaestio 8

Quaeratur utrum aliqua vox aequivoca importet unum suum significatum per prius et reliquum per posterius, et hoc ex impositione.

1. Quod non videtur.

1.1.0 Quia illa quae aequae primo intelliguntur voce prolata, illa aequae primo significantur per eandem vocem; sed quacumque voce aequivoca prolata sua significata aequae primo intelliguntur; ergo omnia sua significata aequae primo significantur, et per consequens unum non prius reliquo.

1.1.1.0 Dicitur huic negando minorem propositionem in omnibus aequivocis, quia aliqua sunt aequivoca penes secundum modum, et tamen illis prolatis prius intelligitur unum significatum quam reliquum.

1.1.1.1 Contra istud. Quacumque voce aequivoca prolata, si multiplicitas sit in significatis et constet audienti quod talis vox multa significet, non prius intelligit unum significatum quam reliquum, quia ex quo vox aequivoca utrumque significatum simul repraesentet et audiens vocem aequivocam aequaliter se habet ad intelligendum unum significatum et reliquum, non est maior ratio quare prius intelligat unum significatum quam reliquum; vel ergo aequaliter intelliget utrumque vel neutrum.

1.1.1.2 Praeterea, res significatae per talem vocem sunt aequaliter intelligibiles; si ergo illae res significarentur per aliquam vocem ita quod illa vox sit proprium signum utriusque, sequetur quod prolata tali voce aequivoca utrumque aequaliter intelligeretur.

1.1.1.3 Praeterea, talis vox aequivoca penes secundum modum significat duo simul, et eorum quae sunt simul unum non est prius reliquo, et ultra: ergo per talem vocem unum non significatur prius reliquo, et per consequens utrumque significatum aequaliter intelligitur, et similiter significatur.

1.1.1.2 Ad primum istorum dicitur quod vox aequivoca penes secundum modum, quia principalius importat unum significatum quam reliquum, ideo tali voce prolata prius habet intelligi illud primarium significatum et deinde reliquum, non obstante quod audienti constet quod talis vox utrumque significet.

1.1.1.3.1 Contra istud. Si utrumque significatum cuilibet sit aequaliter notum, non est aliqua ratio ex parte audientis quare prius intelligat unum significatum quam reliquum, quia per positum aequaliter se habet ad utrumque. Nec est aliqua ratio ex parte vocis significantis, quia aequaliter s<<ignificat utrumque,>> quia est proprium signum <<20 fere voces>> /47rB/ aequivoca si imponatur ad significandum utrumque, non manifestius importat unum quam reliquum nec unum significatum est manifestius audienti talem vocem quam reliquum; ergo non est aliqua causa quare unum debet prius intelligi reliquo.

1.1.1.3.2 Similiter. ista prioritas significandi aut est ex parte signi aut ex parte audientis signum. Non primo modo, quia simul significat utrumque; nec secundo, quia neutrum significatum est notius audienti alio.

1.1.2.0 Si dicatur aliter ad argumentum negando istam maiorem "Ea quae aeque primo intelliguntur, aeque primo significantur" —

1.1.2.1.1 *contra istud*: Significare nihil aliud est quam alteri signum facere; ergo aliquid intelligi propter hoc quod aliquid significatur est ex hoc quod signum fit de re intelligibili; si ergo aliqua voce prolata sua significata aeque primo intelliguntur, hoc est quia signum aeque primo facit de illis rebus; et ultra: ergo ex hoc quod aeque primo intelliguntur voce prolata, aeque primo habent significari per eandem.

1.1.2.1.2 Praeterea, ex hoc dicitur aliquid prius intelligi alio ipsa voce prolata quia prius facit signum intellectui de illa re significata, quia numquam esset prius intellectum mediante signo nisi quia prius esse repraesentatum per signum. Si ergo voce prolata aliqua aeque primo intelliguntur, oportet(?) quod aeque primo per vocem significantur.

1.2.0 Ad principale. Si aliqua vox sic significet unum per prius et reliquum per posterius, aut hoc est ex parte vocis significantis aut rei significatae aut ex parte imponentis. Non ex parte vocis, quia illa aequaliter se habet ad significandum quamcumque rem. Non ex parte rei propter idem, quia res non sibi determinat per quam vocem significetur vel utrum significetur per prius vel per posterius. Nec est ex parte imponentis, quia simul imponit vocem ad significandum utramque rem.

1.2.1.0 Dicitur huic quod causa quare talis ordo est <in> significatione vocis est ex parte rei significatae. Et ad probationem dicitur quod non obstante quod res non determinet sibi qua voce significetur, tamen sibi determinat talem ordinem quod si aliqua res sit perfectior alia, ita quod alia res ordinetur ad ipsam <<... ..>> per eandem ... <<.....

1.2.1.1.1 .....¹>> /47vA/ significatum huius vocis eo quod imperfectior primo significatur per ipsam, ergo ordo in significatione vocis non sequitur ordinem perfectionis rei.

1.2.1.1.2 Similiter illud videtur esse principalius significatum vocis quod magis est notum significari² per vocem et cui principalius imponitur ad significandum; sed possibile est rem imperfectiorem esse magis notam significari³ per vocem quam rem perfectiorem⁴ ea, et similiter possibile est quod principalius imponitur ei ad significandum; ergo pos-

1. *6½ fere versus sive 50 fere voces perierunt.*

2. significari] significare C.

3. significari] significare C.

4. rem perfectiorem] res perfectior C.

sibile est imperfectius esse principaliter significatum suo perfectiori ubi utrumque significatur per eandem vocem.

1.2.1.1.3 Praeterea, data ista responsione sequeretur quod si aliqua vox esset imposita ad significandum album et nigrum, illa non esset aequivoca penes primum modum, sed principaliter significaret album et nigrum ex consequenti, quia album est perfectius nigro.

1.2.1.1.4 Similiter, si vox imponeretur homini et equo, non esset aequivoca penes primum modum, sed significaret unum per prius et reliquum per posterius, quia una species est perfectior alia.

1.2.2.0 Ideo dicitur aliter quod iste ordo in significatione vocis est ex parte imponentis, ex eo quod imponit vocem ad significandum magis unam rem quam aliam.

1.2.2.1 Contra istud: Quod iste ordo in significatione vocis sit ex parte imponentis non potest esse nisi ex causa duplici: vel quia imponentis prius imposuit vocem ad significandum unum et postea reliquum, et ideo significat unum prius et reliquum posterius; vel sic quod imponentis simul imposuit vocem ad significandum utrumque. Non primo modo, quia ordo in significatione vocis non sequitur ordinem impositionis secundum tempus, quia tunc nulla vox esset aequivoca primo modo nisi illa quae imponebatur in eodem instanti ad significandum plura, quod est falsum, quia vox est aequivoca primo modo ex hoc quod unum imposuit vocem ad significandum unum et alius imposuit ad significandum reliquum. Nec secundo modo, quia voces non dicuntur significare aliqua nisi secundum quod cadunt in usum loquendi; sed non obstante tali impositione potest unum indifferenter vel reliquum accipi pro primario vel secundo significato vocis.

1.3.0 Ad principale. Dato quod sic, sequeretur quod idem esset primarium significatum vocis et secundarium. Similiter sequeretur quod aliqua vox habens eadem significata praecise esset aequivoca penes primum modum aequivocationis et penes secundum <<modum aequivocationis.>> Consequentia patet, quia esto quod haec vox 'A' imponatur <<ad significandum ... ..>> ... et ab eodem <<8 fere versus>> /47vB/ secundo.

1.4.0 Praeterea, aequivocum est cuius nomen est idem et ratio diversa. Cuilibet ergo aequivoco competit ista ratio; ergo et aequivocis secundo modo. Cum ergo aequivocum aequè vocat sua significata, non significabit unum per prius et reliquum per posterius sed omnia aequè.

2. Ad oppositum.

2.1 Nisi sic esset quod vox significaret unum per prius et reliquum per posterius, non esset aliquod aequivocum penes secundum modum aequivocationis, quia si importaret omnia sua significata aequaliter, esset aequivocum primo modo.

2.2 Praeterea, Aristoteles quarto Topicorum: aequivocum secundo modo aequivocationis, quod dicitur analogum, si per se ponatur stat pro modo famosiori. Sed hoc non esset verum nisi significaret unum per prius et reliquum per posterius.

2.3 Similiter, aequivocum secundo modo est analogum, et sequitur 'habet unum significatum principale et reliquum minus principale, ergo aliquod nomen significat unum per prius et reliquum per posterius'.

3. Ad quaestionem dicendum est quod aliquod nomen significare aliquid prius alio potest intelligi tripliciter secundum quod prius et posterius tripliciter dicuntur. Est enim prius tempore, natura et perfectione. Nullo tamen modo istarum prioritatum dicitur aliquod nomen significare unum prius alio, et hoc si significet duo. Quia terminus aequivocus secundo modo simul repraesentat sua significata, et ideo neutrum repraesentat prius tempore alio. Similiter vox, quia non habet nisi ordinem accidentalem ad rem quam significat, eo quod a natura sua non magis significat unam rem quam aliam, non dicitur prius natura significare unum quam reliquum. Nec similiter perfectius importat unum quam reliquum, ideo non prius perfectione.

Ideo omissis istis modis prioritatis dicendum est quod vox aequivoca penes secundum modum pro tanto dicitur significare unum per prius et reliquum per posterius quia unum significat principaliter et reliquum ex consequenti.

Pro quo advertendum est quod vox non dicitur significare unum <per> prius et reliquum per posterius quia vox primo imponitur ad significandum unum et postea reliquum, quia cum hoc stat quod illa significata aequaliter comparentur ad vocem, quia si unus prius imposeret vocem ad significandum et alius hoc nesciens postea imponat eandem vocem ad significandum reliquum, non magis significat unum quam reliquum, sed aequaliter utrumque. Et ideo quae sunt aequivoca secundo modo aequivocationis pro tanto dicuntur significare unum per prius et

reliquum per posterius quia unum significatum habet ex impositione et postea habet aliud significatum ex quadam consuetudine et usu loquendi, et hoc propter aliquam convenientiam inter illud significatum quod habet ex impositione et illud significatum ad quod transsumitur; et ideo dicitur sexto Topicorum quod omnes transferentes secundum quandam similitudinem transferunt, sicut patet de hac voce 'currit': primo <<...>> tur ad significandum talem motum in animali et postea <<... convenientiam in illo motu ad motum in cor<<... ..>> mus hoc nomen ex quadam consue<<tudine ... ..>> corpore in <<3 fere versus>> /48rA/ sic dicere. Istud ergo requiritur ad secundum modum aequivocationis quod sic significet unum per prius et reliquum per posterius quod prius habeat unum significatum ex impositione et postea significat habeat alterum¹ ex consuetudine loquendi, et hoc propter convenientiam inter rem quam primo significat et <rem quam significat> ex consequenti,

Ad 1.1.0 Ad primam rationem principalem dicendum est quod aliqua aequae primo significari est multipliciter, sicut dictum est, et isto accepto secundum quod opponitur ei quod est aliquid significari principaliter et minus principaliter, dicendum est quod haec <est> falsa 'illa quae aequae primo intelliguntur aequae primo significantur'. Quia non obstante quod unum sic prius significetur quod ex praecedenti institutione significet unum et reliquum per posterius, quia ex usu loquendi, ista tamen significata possunt aequae principaliter intelligi, quia in eodem instanti aequae repraesentat utrumque significatum. Et ideo loquendo de aequalitate temporis habet ista propositio veritatem 'quae aequae primo intelliguntur voce prolata aequae primo significantur per eandem vocem'; loquendo de aequalitate significationis quae opponitur priori et posteriori, quae faciunt secundum modum aequivocationis, est propositio falsa.

Ad 1.1.2.1.1 Ad primum in contrarium dicendum est quod vox aequivoca aequaliter signum facit, ex hoc sua significata aequaliter intelliguntur, et hoc loquendo de aequalitate temporis, quia ista consequentia est bona 'ista significata aequaliter intelliguntur per vocem prolatam tamquam per signum, ergo illa vox prolata eodem tempore significat utrumque, et non prius tempore unum quam reliquum'. Quin

---

1. alterum] solum C.

tamen illa vox significet unum primo ex institutione et reliquum ex consuetudine loquendi et ex transsumptione, et ita per prius et posterius, non concludit.

Ad 1.1.2.1.2 Ad secundum in contrarium dicendum est per idem, quia illa probat quamlibet vocem aequivocam aequè primo significare plura quoad prioritatem temporis.

Ad 1.2.0 Ad secundum principale <dicendum est> quod illa prioritas non est ex parte vocis vel rei vel imponentis, sicut arguitur, sed est principaliter ex consuetudine loquendi ex hoc quod transsumitur ab uno significato ad reliquum. Et ideo causa completa talis aequivocationis est primaria impositio et transsumptio ab uno significato ad aliud.

Ad 1.3 Ad tertium principale dicendum est concedendo quod aliquod idem nomen possit esse aequivocum primo modo et secundo, sicut quod idem possit esse primum significatum termini aequivoci et secundarium; sed hoc est in comparatione ad diversos usus, quia si vox imponatur in una lingua primo ad significandum unum et transsumitur ad reliquum, et apud aliam primo imponatur ad significandum illud ad quod transsumitur in alia lingua et econtra, tunc quod est principale significatum vocis apud istos est secundarium apud illos et econtra. Et ideo conclusio concedenda est absolute, dummodo non sit idem primum significatum et secundarium in comparatione ad eosdem. Et similiter eodem modo concedendum est quod aliquid sit aequivocum primo modo et secundo, et hoc in comparatione ad diversos; et similiter in comparatione ad eosdem, si ita contingat quod vox primo et principaliter imponatur ad significandum duo et postea ex consuetudine loquendi transsumitur ad significatum tertium.

Ad 1.4.0 Ad ultimum principale potest dici quod in Praedicamentis definiuntur aequivoca primo modo aequivocationis, et sic illa ratio non est ad propositum. Vel potest dici quod tale aequivocum secundo modo aequè importat plura significata, et hoc aequalitate temporis, /48rB/ et isto modo dicitur aequivocum quod aequaliter vocat sua significata ita quod quando habet duo significata non prius tempore repraesentat unum quam reliquum, et non sic quod vocet aequaliter sua significata quin principaliter unum et ex consequenti reliquum, ita quod habeat unum ex impositione et reliquum ex transsumptione.

Quaestio 9

Quaeritur utrum illa vox quae est aequivoca penes secundum modum aequivocationis sit analoga.

1. Quod non videtur.

1.1.0 Quia illa analogia aut est ex parte rei aut est ex parte vocis aut ex parte conceptus. Non est dare primum, quia illae res significatae per terminum <aequivocum> secundo modo sunt disparatae nec unum ordinatur ad aliud, sicut patet de cursu hominis et aquae. Nec ex parte conceptus propter idem, quia conceptus non habent ordinem ad invicem nisi propter ordinem rerum quarum sunt signa. Nec ex parte vocis, quia vox aequaliter de se comparatur ad utrumque.

1.1.1.0 Dicitur huic quod ista analogia est ex parte rei, quia res significata perfectius inest uni quam reliquo, sicut ens est analogum ad substantiam et accidens quia perfectius invenitur in substantia quam in accidente.

1.1.1.1.1 Contra istud. Si una res sic per prius invenitur in uno et per posterius in reliquo, tunc vox significans illam rem non est aequivoca, quia illa vox significaret unum primo, quia significaret illam rem quae invenitur in hoc et in illo, et tale nomen est univocum, quia nomen est idem et significatum idem.

1.1.1.1.2 Similiter, eadem ratione conceptus illius rei esset analogus quia per prius competeret uni quam alteri; sed consequens est falsum, quia quilibet conceptus unius est signum unius rei, et per consequens non est analogus analogia quae facit aequivocationem, quia oportet ibi quod significata sint multa.

1.1.1.1.3 Praeterea, data responsione sequeretur quod non esset paralogismus penes secundum modum aequivocationis, quia si arguitur ex tali analogo quod significat unam rem quae prius convenit uni et posterius reliquo, tunc neutra praemissarum est distinguenda, quia significatum est idem utrobique.

1.1.1.1.4 Similiter, per istam responsionem animal et quodcumque commune ad plures species esset analogum, quia ex quo species contentae non possunt esse aequae perfectae oportet quod una sit perfectior alia, et ita res significata per 'animal' perfectius inveniretur in una specie quam in alia, et esset analogia quia prius inesset uni quam reliquo.

1.1.2.0 Ideo dicitur quod ista analogia est ex parte vocis. Et ad probationem dicitur quod magis habet ordinem ad unam rem quam ad aliam quia res una est perfectior alia.

1.1.2.1.1 Contra istud. Vox non habet ordinem ad rem nisi ex hoc quod imponitur ad significandum ipsam, ergo ex parte vocis non est magis ordo ad unum significatum quam aliud post impositionem quam ante; sed certum est quod ante impositionem vox aequaliter se habuit ad quodlibet significatum; ergo post impositionem non habebit ordinem de se; ergo si analogia sit in voce, hoc solum erit ex parte imponentis.

1.1.2.1.2 Similiter, si illa analogia esset ex parte vocis, sequeretur quod vox semel analogica semper maneret analogica. /48vA/ Consequens est falsum, quia quodcumque secundarium significatum habeat, potest iterum imponi ad significandum illud tamquam suum principale significatum.

1.1.2.1.3 Praeterea, dato quod sic, sequeretur quod haec esset distinguenda 'homo est risibilis', quia si analogia esset ex parte vocis et non ex parte rei, tunc ista vox 'homo' hic repraesentaret hominem verum et hominem pictum, et per consequens esset distinguenda ex eo quod 'homo' potest accipi pro homine vero vel pro homine picto.

1.2.0 Ad principale. Secundum Aristotelem quarto *Metaphysicae*¹ ens est analogum, quia per ipsum non dicitur simpliciter univoce sed ad unum et secundum unam naturam, et tamen non est aequivocum secundo modo, quia secundum quod superius ostensum est importat unum conceptum qui est signum unius rei, et tale non est aequivocum secundo modo, quia tale aequivocum debet significare multa sed unum per prius et reliquum per posterius.

1.3.0 Praeterea, sic dicto 'animal est sanum' praedicatum est analogum, et tamen non est aequivocum secundo modo, quia tunc haec esset distinguenda penes secundum modum.

1.4.0 Similiter, in genere latent multae aequivocationes, sicut dicitur septimo <Physicorum>,² et tamen non est aequivocum secundo modo; ergo analogum non est aequivocum secundo modo. Consequentia patet,

---

1. *Arist. Metaph.* 4.2.1003a33-34

2. *Arist. Ph.* 7.4.249a21-26

quia genus si habeat aequivocationem et non sit aequivocum, oportet quod sit analogum.

2. Ad oppositum,

2.1 Secundus modus aequivocationis est quando vox importat unum per prius et reliquum per posterius, et huiusmodi sunt termini analogi; ergo etc.

2.2 Similiter, analogum dicitur quia prius convenit uni quam reliquo; et haec est condicio aequivoci penes secundum modum.

2.3 Et similiter, nisi sic esset, non esset differentia inter analogum et pure aequivocum.

3. Ad quaestionem dicendum est quod analogia triplex est. Quaedam est analogia causae ad causatum, et quaedam [et quaedam] perfectionis¹ ad imperfectum, et quaedam transsumpti ad illud ad quod est transsumptio sive alicuius similis ad assimilatum.

Primo modo est ens analogum ad substantiam et accidens. Quia substantia est causa cuiuslibet accidentis, ideo cum hoc nomen 'ens' imponatur uni rei, quod est commune utrique, et illa res perfectius invenitur in substantia quam in accidente, quia perfectius est in causa quam in causato, ideo hoc nomen 'ens' quodammodo analogice dicitur de istis, quia principalius convenit substantiae quam accidenti ex hoc quod sua res perfectius invenitur in substantia quam in accidenti. Et ista analogia est in re primo, et in conceptu et voce est ex consequenti, quia a parte rei est ordo inter substantiam et accidens quantum ad rem significatam per 'ens'; et de ista analogia dicit Aristoteles quarto <Metaphysicae> quod ens non significat pure univoce nec pure aequivoce sed secundum unum et ad unam naturam.²

Secunda analogia est in genere in comparatione ad suas species, quia ex quo genus importat unam naturam quae perfectius invenitur in una specie quam in alia, eo quod una species est /48vB/ perfectior alia, ideo quodammodo animal prius convenit homini quam asino vel equo, et hoc intelligit Aristoteles septimo quando dixit quod in genere latent multae aequivocationes.³ Et iste modus analogiae differt a primo, quia ista anal-

1. perfectionis] perfectionis C.

2. quarto] quod C. *Arist. Metaph.* 4.2.1003a33-34.

3. *Arist. Ph.* 7.4.249a21-26

ogia solum accipitur ex hoc quod una species est perfectior alia, sed primus modus accipitur non solum ex hoc quod unum est perfectius alio sed etiam quia unum est causa alterius.

Tertia analogia [quae] est ex hoc quod aliquid transsumitur ab uno in aliud, et hoc propter aliquam similitudinem inter ista. Et isto modo dicitur currere analogum ad cursum hominis et cursum aquae. Similiter isto modo est sanum analogum ad sanum in animali et sanum in urina. Et in ista analogia requiritur multitudo significatorum ita quod unum habeat ex institutione et reliquum ex consuetudine loquendi.

Unde prima analogia non impedit univocationem, nec etiam secunda, eo quod illa analogia principaliter est ex parte unius rei quae prius convenit uni quam alteri, et ideo vox significans illam rem habet unum significatum primo, et ideo talis analogia quae est in primo modo et secundo non facit aliquam aequivocationem in termino nec tales termini sunt aequivoci secundo modo. Loquendo tamen de analogia tertio modo dicta, illa facit aequivocationem in termino, quia ibi vox est una et multa sunt significata, et ideo ista analogia principaliter est in voce.

Sciendum tamen quod quia tale analogum quod est aequivocum secundo modo habet unum significatum ex institutione et reliquum ex transsumptione, ideo tale aequivocum non est distinguendum nisi quando comparatur ad aliquid quod pertinet ad secundarium significatum, et ideo haec est distinguenda 'aqua currit' et non ista 'homo currit', quia in prima comparatur ad pertinens significato quod habet ex transsumptione et in secunda non. Et ratio quare est distinguenda magis respectu talis pertinentis ad secundarium significatum quam respectu alterius potest esse ista quia significatum quod habet ex institutione principaliter retinet quam alterum¹, et ideo si comparetur ad aliquid consimile et conveniens secundario significato adhuc ibi repraesentat primum suum significatum quod habet ex institutione, sed respectu alterius solum accipitur pro principali significato, quia minus importat secundarium et non est aliquid conveniens illi quod ducit intellectum ad apprehendum illud secundarium significatum. Similiter tale aequivocum extra orationem tantum repraesentat significatum principale propter eandem causam, quia non est aliquid conveniens ibi acceptum cum eo quod ducit in reliquum significatum.

---

1. alterum] a^{im} C.

Ad 1.1.0 Ad primum argumentum /49rA/ principale patet per dicta in positione. Quando quaeritur an aliqua analogia sit ex parte rei etc., dicendum est quod analogia primo modo et secundo accipitur a parte rei et non facit aliquam aequivocationem in termino. Sed analogia tertio modo dicta, quae facit aequivocationem penes secundum modum in termino, est ex parte transsumentis vocem ab uno significato in aliud propter convenientiam et similitudinem inter illa.

Ad 1.1.2.1.3 Ad illud in contrarium dicendum est quod haec 'homo est risibilis' non est distinguenda penes secundum modum aequivocationis. quia etsi homo esset aequivocum penes secundum modum, adhuc non est distinguendum de eo respectu huius praedicati, quia ipsum non pertinet ad secundarium eius significatum.

Unde dicendum est quod haec vox 'homo' non est aequivoca aliquo modo ad hominem verum et imaginem nec haec est distinguenda secundo modo 'homo depingitur' ex parte huius termini 'homo' sed ex parte praedicati, ex eo quod 'depingi' potest accipi pro eo quod in se est depictum, sicut pro imagine vel aliquo consimili, et hoc est primum significatum eius quod habet ex institutione; vel ex eo quod 'depingi' potest accipi pro aliquo depingi in suo simili, et isto modo aliquid depingi est ex hoc quod sua imago depingitur. Primo modo loquendo est haec falsa 'homo depingitur', quia significatur quod homo sit imago depicta, et haec est impossibilis. Secundo modo loquendo est haec vera, quia significatur quod homo depingitur in suo simili. Et ita 'homo' utrobique stat pro eodem, sed praedicatum accipitur diversimode in una et in alia. Et isto modo sunt tales distinguendae 'littera profertur' 'propositio scribitur' 'syllogismus auditur', quia aliquid audiri vel scribi est dupliciter, vel quia ipsummet sit obiectum auditus vel in se scribatur, et isto modo propositio nec auditur nec scribitur; secundo modo dicitur aliquid audiri vel scribi propter hoc quod suum signum auditur vel scribitur, et isto modo concedimus tales 'Socrates audit hominem currere' non quia homo sit obiectum auditus sed quia audit aliquid, sicut sonum, quod est signum cursus hominis. Similiter dicimus 'propositio scribitur' quia suum signum, quae est scriptura, quae componitur ex talibus figuris vel talibus, scribitur.

Ad 1.2.0 Ad aliud principale dicendum est quod pro tanto dicit Aristoteles quarto <Metaphysicae> quod <ens> est analogum quia

res quae per ipsum significatur principaliter invenitur in substantia quam in accidente, et ideo est analogum primo modo, et tale¹ non causat aequivocationem.

Ad 1.4.0 Ad ultimum principale dicendum est concedendo quod hoc genus "animal" et quodcumque aliud genus est analogum loquendo de secundo modo analogiae, unde isto modo loquendo non est pure univocum nisi tale commune cuius contenta sunt aequalis perfectionis, cuiusmodi est species specialissima sicut homo, cuius supposita sunt in aequali gradu perfectionis; et ita non est de speciebus in comparatione ad suum genus.

Quaestio 10

Circa tertium modum aequivocationis quaeratur utrum haec /49rB/ sit distinguenda secundum tertium modum 'laborans sanabatur' et universaliter utrum aequivocatio in tertio modo habeat attendi penes significata vel modos significandi quae sunt consignificata vocis.

1. Quod non penes consignificata videtur.

1.1.0 Quia dato quod sic, aliqua oratio multoties esset distinguenda et non distinguenda penes tertium modum. Consequens est falsum, et consequentia patet quia esto quod iste terminus 'laborans' non habeat supposita quae sunt et prius habuit, tunc haec prius fuit distinguenda 'laborans sanabatur' ex eo quod subiectum potest accipi pro eo quod est vel pro eo quod fuit, et tamen casu supposito modo non est distinguenda quia non potest accipi pro suppositis in altero consignificato.

1.1.1.0 Dicitur huic negando consequentiam. Et ad probationem dicitur quod adhuc potest accipi pro suppositis quae sunt ipsum etsi non possit accipi pro suppositis existentibus.

1.1.1.1.1 Contra istud. Data ista responsione sequeretur quod non esset aliqua diversitas inter unum sensum et alium, quia supposito quod non habeat supposita existentia quaero de istis suppositis pro quibus supponit sub hac acceptione "quod est" aut sunt praesentia ita quod nunc extant, aut sunt futura aut praeterita. Non est dare primum, quia cum non sit aliquod tale suppositum, de nullo tali vere praedicatur per hoc verbum 'est' sic dicendo 'hoc est hoc'. Nec sunt futura propter eandem

---

1. tale} talis C.

rationem; et similiter sub hac acceptione "quod est" non supponit pro suppositis futuris, quia pro talibus supponit respectu verbi de futuro. Ergo oportet quod sint praeterita, et pro omnibus talibus supponit sub hac acceptione "quod fuit". Ergo pro eisdem suppositis¹ penitus supponit in una acceptione et in alia.

1.1.1.1.2 Praeterea, si sub hac acceptione "quod est" supponeret pro aliquo supposito, ergo de eo vere praedicatur et ad illud contingit descendere per locum a toto in quantitate arguendo sic: omne laborans sanabatur, ergo A sanabatur — sit A illud suppositum — et ultra: ergo medium erit verum et per consequens haec erit vera 'A est laborans', et haec est falsa, quia cum illud suppositum non erit nec modo existat non est laborans.

1.1.1.1.3 Praeterea, supposito quod nullus prius laborabat et nunc sit aliquis laborans, tunc non potest terminus stare pro suppositis quae fuerunt, quia non habet talia supposita quia numquam fuit aliquod suppositum contentum sub hoc communi nisi hoc, et per consequens solum supponit pro hoc; et ita solum habet hanc acceptionem "quod est".

1.1.1.1.4 Similiter, supposito quod nullus modo sit laborans nec prius laborabat, tunc /49vA/ nec habet supposita sub hac acceptione "quod est" nec sub hac acceptione "quod fuit".

1.1.1.2 Ad primum istorum dicitur quod non sunt eadem supposita sub hac acceptione "quod est" et sub hac acceptione "quod fuit" supposito quod iste terminus non habeat aliquod suppositum existens; sed eius supposita sub hac acceptione "quod est" sunt supposita habitualia qua nata sunt esse sub termino, et ista sunt alia a suppositis sub altera acceptione.

1.1.1.3.1 Contra istud. Si sint supposita habitualia, cum non sint sub aliquo numero certo, quia qua ratione sunt duo eadem infinita, ergo si fiat unum suppositum existens huius termini, quaero an ista supposita sint adhuc supposita sub hac acceptione "quod non est" vel non; si non, ergo propter esse unius suppositi desinit terminus communis habere infinita supposita; si adhuc sint supposita et non sunt supposita sub hac acceptione "quod est", ergo sunt supposita sub hac acceptione "quod fuit", et ultra: si istud suppositum existens desinat esse, adhuc erunt supposita sub hac acceptione "quod fuit", et per consequens supposita habi-

---

1. pro eisdem suppositis] suppositis pro eisdem C.

tualia erunt supposita utriusque acceptionis, et ita eadem erunt supposita unius acceptionis et alterius.

1.1.1.3.2 Similiter, istud commune significat naturam extra animam, ergo suum per se suppositum significabit naturam extra animam, quia ita vera natura debet significari¹ per suppositum sicut per commune; quodlibet ergo suppositum huius communis vel aliquando fuit vel modo est vel aliquando erit, aliter enim non esset natura extra; sed illud suppositum nec est nec erit, ergo aliquando fuit.

1.1.1.3.3 Similiter quodlibet est suppositum eius sub hac acceptione "quod est" de quo vere praedicatur per hoc verbum 'est', et hoc si illud sit singulare quod fuit contentum sub eo; sed quodlibet suppositum praeteritum est huiusmodi. Sed sit A suppositum praeteritum; haec non esset falsa 'A est laborans' nisi per hanc denotaretur quod aliquod actu laborans insit A, quia praedicatum non habet suppositionem simplicem; sed hoc non significatur per hanc, quia pro nullo tali supponit.

1.1.1.3.4 Similiter, non dicuntur esse supposita habitualia nisi quia apta nata < sunt > esse sub hoc communi; sed omnia supposita praeterita et futura sunt huiusmodi; ergo ipsum supponens sub hac acceptione "quod est" supponit pro omnibus praeteritis et futuris.

1.1.2.0 Ideo dicitur aliter ad argumentum quod supposito isto quod iste terminus 'laborans' non habeat suppositum praesens, adhuc habet istas duas acceptiones "quod est" et "quod fuit". Et tunc sub hac acceptione "quod est" non supponit pro aliquo singulari existente, quia non est aliquod tale, sed solum supponit pro natura communi significata per nomen; et ita supponit pro se ipso.

1.1.2.1.1 Contra istud. Data ista responsione sequeretur quod non esset differentia inter suppositionem simplicem et personalem, quia tunc est suppositio simplex quando terminus supponit pro natura significata per ipsum, /49vB/ sicut patet in ista 'homo est species' et in similibus. Si igitur hoc commune 'laborans' < si > non habeat aliquod suppositum existens, supponeret pro natura significata per istum terminum, sequeretur quod pro eodem et eodem modo supponeret quando supponit personaliter et quando simpliciter.

---

1. significari] significare C.

1.1.2.1.2 Praeterea, adhuc sequeretur quod una propositio esset duae, quia si 'homo albus' vel aliquis terminus consimilis quando ipsum non habet supposita supponeret pro re significata per nomen, accipio istam indefinitam 'homo albus est species' et hoc secundum quod subiectum supponit personaliter; tunc haec est eadem huic singulari 'homo albus est species', et hoc secundum quod subiectum accipitur simpliciter. Cuius probatio est quia termini sunt idem et eadem res significatur per unam et per aliam, quia per istam singularem non significatur nisi quod praedicatum vere insit rei significatae per subiectum, et in indefinita significatur idem, quia significatur praedicatum inesse ei pro quo subiectum supponit, et haec est res significata per subiectum per responsionem; ergo etc.

1.1.2.1.3 Praeterea, supposito quod non haberet supposita, haec esset singularis 'homo albus currit', quia tunc est propositio singularis quando terminus communis supponit pro re significata per ipsum, et sic supponit iste terminus communis si homo albus non habeat supposita. Assumptum patet, quia secundum sic respondentes haec est distinguenda 'homo albus est ens per accidens' penes tertium modum aequivocationis, quia comparatur ad secundarium significatum ex eo quod potest accipi simpliciter vel personaliter, et tunc accipitur simpliciter quando accipitur pro re significata per terminum, et tunc personaliter quando accipitur pro supposito; sed per responsionem non est aliqua differentia inter unam suppositionem et aliam, dato quod non habeat suppositum, quia tunc utrobique supponit pro eadem re communi, et ita aliquando non esset differentia inter membra distinctionis et aliquando esset.

1.1.2.1.4 Praeterea, haec esset impossibilis in sensu diviso 'possibile est laborantem esse sanum' dato quod laborans non habeat supposita, quia tunc subiectum supponit pro re communi significata per subiectum, et per consequens significaret quod haec res communis possit esse sana; et hoc est impossibile. Falsitas consequentis patet, quia sua contradictoria est falsa illo supposito, puta haec 'de necessitate nullum laborans est sanum', quia ex ista sequitur quod de necessitate omne laborans est non sanum, et haec est falsa, quia ex ista et aliqua [[vera]] non repugnanti sequitur unum impossibile arguendo sic: 'de necessitate omne laborans est non sanum, Socrates est laborans, ergo de necessitate est non sanus'. Ista conclusio est falsa, quia in sensu diviso significat quod Socrates necessario sit sub forma huius praedicati; et discursus

patet, quia per eos semper in sensu diviso valet mixtio <ex> maiore affirmativa de necessario et minore de inesse ut nunc.

1.2.0 Ad principale. Dato quod tale participium possit supponere pro suppositis praeteritis respectu verbi de praeterito, haec esset vera 'omne videns habuit oculos', et hoc sub hac acceptione "quod fuit", cum tamen ex ipsa et /50rA/ aliqua vera sequitur unum falsum. Assumptum patet, quia supposito quod non fuerunt animalia nisi quae nunc sunt, et quod Socrates aliquando fuit videns et modo non, tunc arguo sic: omne videns habuit oculos, et aliquod illorum non habet oculos, ergo quod habuit oculos non habet oculos; et supposito casu praecedente non fuerunt alia animalia quam modo sunt; ergo aliquod animal est caecum per istud medium 'omne quod habuit oculos et modo non habet est caecum'.

1.2.1.0 Dicitur huic negando assumptum. Et ad probationem dicitur negando istam copulativam 'omne videns habuit oculos et aliquod illorum non est habens oculos' pro secunda parte.

1.2.1.1.1 Contra istud. Accepta prima sub hac acceptione "quod fuit", tunc fit distributio in ipso pro aliquo de quo est verum dicere quod ipsum est non habens oculos. Cuius probatio est quia fit distributio pro Socrate vidente, et de illo verum est dicere quod ipsum est non habens oculos. Cuius probatio est, quia si Socrates non sit videns, tunc Socrates videns non est habens oculos; et ultra: ergo est aliud ab habente oculos; et ultra: ergo est non habens oculos.

1.2.1.1.2 Similiter, supposito quod Socrates fuit albus et modo non sit, tunc arguo sic: omne videns habuit oculos, et aliquod videns est non habens oculos; ergo etc. Nunc praemissae sunt verae sub hac acceptione "quod fuit", quia Socrates albus est non habens oculos, ergo aliquod videns est non habens oculos, et hoc determinando subiectum consequentis ad standum pro hiis quae fuerunt. Consequentia patet, quia medium est verum, istud sc. 'Socrates albus est id quod fuit videns'.

1.2.1.1.3 Vel arguatur sic: Socrates videns habuit oculos, et Socrates videns est non habens oculos; ergo non habens oculos etc. Discursus patet, quia maiore de praeterito, minore de praesenti respectu conclusionis de praeterito.

1.2.1.1.4 Praeterea, arguatur sic: et hoc et illud et sic de singulis habuit oculos — demonstrando omnia supposita pro quibus fit distributio in ista 'omne videns etc.' sub hac acceptione "quod fuit" —; et aliquod

illorum est non habens oculos; ergo non habens oculos fuit habens oculos. Praemissae sunt verae, ergo conclusio.

1.2.1.2 Ad primum istorum dicitur negando istam consequentiam 'Socrates videns est non habens oculos, ergo aliquid quod fuit videns'. Et ad probationem dicitur negando istam 'Socrates videns est id quod fuit videns'.

1.2.1.3 Contra istud. Sequitur 'Socrates videns fuit videns, ergo est id quod fuit videns'. Antecedens verum, ergo consequens. Veritas antecedentis patet quia sequitur 'videns fuit Socrates videns, ergo Socrates videns fuit videns'. Veritas antecedentis patet accipiendo subiectum sub hac acceptione "quod fuit", et consequentia patet quia propositio de praeterito saltem convertitur sub hac acceptione "quod fuit".

1.2.1.4 Dicitur huic negando istam 'Socrates videns fuit videns'. Et ad probationem dicitur quod conversio non valet si alter terminus accipiat pro hiis quae fuerunt, quia requiritur quod uterque terminus sit communis et quod subiectum accipiat pro eo quod fuit.

1.2.1.5 Contra istud. Ostendo istam esse veram 'Socrates videns fuit videns', quia sequitur 'Socrates videns fuit Socrates videns, et ille fuit videns, ergo Socrates videns fuit videns. Consequentia patet, quia per secundam partem antecedentis significatur idem quod significatur /50rB/ per consequens; ergo consequentia est bona. Assumptum patet, quia significatur quod illud fuit videns quod refertur per hoc relativum 'ille', et hoc est Socrates videns. Veritas antecedentis patet, quia sequitur ex hac vera 'Socrates videns fuit id quod fuit Socrates videns', et illud fuit videns, ergo Socrates videns fuit Socrates videns, et ille fuit videns. Consequentia patet, quia primae partes antecedentis et consequentis convertuntur, quia praedicatum appellat formam et secunda pars est eadem, quia pro eodem praecise refert.

1.2.1.6 Dicitur huic quod haec est falsa 'Socrates videns fuit Socrates videns', quia praedicatum appellat suam formam.

1.2.1.7.1 Contra istud. Supposito quod non fuit aliud videns quam Socrates et modo non videat, tunc arguo sic: tantum pro eo quod fuit Socrates videns fit distributio in ista 'omne videns etc.', et accepto subiecto pro hiis quae fuerunt; sed pro Socrate vidente fuit distributio in ista; ergo Socrates videns est illud quod fuit Socrates videns; et ultra: ergo fuit Socrates videns.

1.2.1.7.2 Praeterea, si Socrates videns non fuit Socrates videns, tunc aliquando fuit aliud ab ipso, et ita aliquando fuit aliud a se. Consequentia patet, quia relativum refert illud idem et pro eodem a quo denotatur Socrates videns differre in antecedente.

1.2.1.7.3 Praeterea, si non fuit Socrates videns, ergo fuit aliud a Socrate vidente; ergo diversitas fuit inter ista; et ultra: ergo Socrates videns et Socrates videns fuerunt aliquando diversa; et ultra: ergo non semper fuerunt eadem.

1.2.2.0 Ideo dicitur aliter ad argumentum concedendo istam conclusionem quod aliquid non habens oculos habuit oculos. Et verificatur pro tali supposito per accidens, sicut pro Socrate albo vel Socrate vidente, quorum neutrum est habens oculos et fuit habens oculos. Et ad probationem: negatur ista 'omne quod habuit oculos et modo non habet est caecum vel privatum oculis', quia falsificatur pro talibus suppositis per accidens quae modo non sunt animalia nec tamen privantur oculis nec sunt caeca.

1.2.2.1 Contra istud. Sequitur 'omne animal quod habuit oculos et non habet, si non corrumpatur est privatum oculis; ergo omne quod habuit oculos et non habet est privatum etc.'. Consequentia patet, quia pro eisdem praecise fit distributio in antecedente et consequente. Et veritas antecedentis patet, quia quaelibet singularis est vera. Et similiter aliud acceptum est verum per casum, quia per casum nullum animal adhuc corrumpitur.

1.2.2.2 Dicitur huic negando istud antecedens 'omne animal quod habuit etc.', et hoc accepto animali pro eo quod fuit, quia sic accepto animali fit distributio pro Socrate albo et talibus quae non habent oculos, prius tamen habuerunt, nec propter hoc privantur oculis.

1.2.2.3.1 Contra istud arguo sic: Si aliquod animal habuit oculos et non habet, est privatum oculis; ergo omne animal quod habuit etc.'. Antecedens verum, ergo consequens. Veritas antecedentis patet quocumque modo accepto subiecto antecedentis, quia non est aliquod contentum sub ipso quin ad ipsum vere contingat descendere respectu consequentis; ergo etc.

1.2.2.3.2 Praeterea, in ista universali non fit distributio nisi pro supposito praeterito animalis, et de quolibet tali verum est dicere quod si habuit oculos et non habet est privatum¹ illis; ergo etc.

---

1. privatum] privatus C. Item in 1.2.2.5.1.

1.2.2.4 Ad primum istorum dicitur adhuc negando istam condicionalem, et hoc accepto subiecto sui antecedentis pro hiis quae fuerunt, quia non contingit vere descendere /50vA/ ad supposita per accidens respectu consequentis.

1.2.2.5.1 Contra istud. Sequitur 'si hoc vel illud et sic de singulis — demonstratis omnibus huius acceptionis "quod fuit" — fuit habens oculos et prius non habuit etc., ergo si aliquod animal habuit et modo non habet est privatum etc.' Et antecedens est verum, quia quaelibet singularis antecedentis infert consequens, ergo etc. Consequentia patet quia primae partes antecedentis et consequentis <***>, ergo quod sequitur ad unum sequitur ad reliquum, et per consequens a condicionali ad condicionalem erit bona consequentia, quia arguitur per istam regulam "Quod sequitur ad antecedens unius sequitur ad antecedens alterius", et hoc est verum si antecedentia convertuntur.

1.2.2.5.2 Praeterea, sub primo antecedente contingit descendere respectu consequentis ad quodlibet suppositum subiecti sui antecedentis; ergo conticionalis est bona. Assumptum patet, quia ad quodlibet animal contingit descendere et quodlibet contentum sub hoc communi est animal; ergo etc.

1.3.0 Ad principale, Hic est aequivocatio penes tertium modum: 'omnes episcopi currunt, isti asini sunt episcopi', et tamen hic est multiplicitas in significatis, quia aliud est significatum huius termini 'episcopi' in numero plurali et in singulari; ergo tertius modus non est penes consignificata.

1.3.1.0 Dicitur huic quod eadem res significatur per istum terminum in singulari et plurali, hoc tamen est sub alio modo significandi, ratione cuius est aequivocatio penes tertium modum.

1.3.1.1.1 Contra istud. Si eadem res sit significata per terminum in singulari et plurali, tunc pro quolibet supposito fit distributio in ista 'omnes episcopi currunt' pro quo fit distributio in hac 'cuiuslibet episcopi sunt asini', et per consequens idem esset suppositum unius et alterius. Consequens est falsum, quia in ista plurali pro nullo episcopo fit distributio, sed tantum pro episcopis, et in ista singulari tantum pro episcopo fit distributio.

1.3.1.1.2 Praeterea, si eadem res esset significata per terminum utrobique, haec esset vera 'homines est species de genere substantiae' vel

'sunt species de genere substantiae' sicut ista 'homo est species de genere substantiae'. Cuius probatio est nam haec est vera 'homo est species' pro re significata per hoc nomen 'homo'; si ergo eadem res sit significata per istum terminum 'homines', cum iste terminus possit supponere pro sua re sicut alius, qua ratione una erit vera et alia.

1.3.1.1.3 Similiter, hic praedicaretur idem de se 'homo est homines', quia eadem res significatur per unum terminum et alium.

1.3.1.1.4 Similiter, esto quod tantum essent duo homines; sequeretur quod tot essent supposita huius termini 'homines' quot sunt huius termini 'homo', quia si res significatae per istos terminos sint eadem, quocumque sunt supposita unius tot sunt supposita alterius, et <quia> vox non habet supposita nisi quia res habet supposita, tot supposita haberet unus terminus quot et alius.

1.3.2.0 Ideo dicitur aliter quod non est idem significatum termini in singulari numero et plurali. Et ideo dicitur quod in praedicto paralogismo est primus modus aequivocationis et similiter tertius, sed primus modus est propter diversitatem significatorum et tertius est propter multitudinem consignificatorum.

1.3.2.1.1 Contra istud. Iste terminus 'asini' in numero plurali habet unum significatum et illud significatum est commune nec est aggregatum ex rebus diversorum generum, ergo oportet quod sit res alicuius generis, et non de genere accidentium,¹ ergo substantiae; et ultra: cum non sit aliqua species nec aliquod commune substantiae nisi species hominis, sequetur quod ista species erit suum significatum, et idem significatur /50vB/ per terminum in singulari; ergo etc.

1.3.2.1.2 Praeterea, iste terminus 'homines' ex quo significat aliquid quod pertinet ad speciem hominis, aut erit ipsa species aut eius suppositum aut compositum ex speciebus vel suppositis. Non est dare tertium vel quartum, quia tunc non significaret naturam extra animam, quia non est aliqua talis natura composita sic ex speciebus vel suppositis. Nec est dare primum, quia tunc esset terminus singularis. Relinquitur ergo quod significat speciem hominis; ergo etc.

1.4.0 Ad principale. Si multiplicitas sit in consignificatis, quaero de consignificato huius termini 'laborans' aut est res extra animam vel ali-

---

1. accidentium] *potius* accidentis C.

quid aliud. Non primo modo, quia tunc tempus quod est natura extra animam esset consignificatum verbi, et ita esset modus significandi: quod non videtur esse verum, cum sit una res naturalis. Nec est aliud ab ente extra animam, quia illud tempus quod est consignificatum verbi dividitur in praesens, praeteritum et futurum, et tale tempus est tempus verum extra animam.

1.5.0 Similiter, illud est consignificatum termini quod simul significatur termino expresso; sed sic dicto 'laborans' cum significato huius termini simul intelligitur tempus praesens.

1.6.0 Praeterea, 'homo' est aequivocum penes tertium modum ex eo quod potest accipi in uno genere vel alio, et tamen est aliud significatum huius termini in uno et alio. Assumptum patet, aliter enim haec esset vera 'homo est species' accepto homine in genere feminino sicut ipso accepto in genere masculino.

1.7.0 Similiter, ipsum in feminino genere vere praedicaretur de quolibet homine. Quod si concedatur, sequetur quod haec erit vera 'omnis equa est equus', quia eadem res communis significaretur per unum terminum et alium, et per consequens omnia supposita unius essent supposita alterius. Nec potest dici quod aliud sit significatum in uno genere et in alio, quia tunc res significata per hominem vel non esset species si accipitur in genere masculino vel esset alia species a re significata per hominem in feminino.

1.8.0 Praeterea, 'laborans' semper manet participium praesentis temporis nec est aliquo modo participium praeteriti temporis; ergo sic dicto 'laborans sanabatur' nec est multiplicitas in significatis nec in modis significandi. Primum patet, quia significatum manet idem; et secundum patet, quia tempus consignificatum manet idem.

2. Ad oppositum:

2.1 Est Aristoteles distinguens istam 'laborans sanabatur' penes tertium modum aequivocationis.

2.2 Praeterea, si esset multiplicitas in significatis, tunc iste modus tertius non differret a primo vel secundo, quia tunc significaret duo; vel ergo aequae prius, et sic non differret a primo modo; vel unum per prius et reliquum per posterius, et sic non differret a secundo modo.

2.3 Et similiter, significatum termini manet idem in una acceptione et in alia, quod non esset si esset multiplicitas in significatis.

3. Ad quaestionem dicendum est quod in tertio modo aequivocationis non est multiplicitas in significatis sed tantum in modis significandi, et hoc loquendo de modis significandi grammaticalibus, quia alii modi significandi logicales magis causant fallaciam accidentis et figurae dictionis.

Circa quod advertendum est quod sicut in secundo modo aequivocationis est ibi multiplicitas in significatis, /51rA/ ita quod ibi est unum significatum principale et ex institutione, et illud significatum repraesentat respectu cuiuscumque si sit in oratione, et similiter illud significatum repraesentat extra orationem, ita in tertio modo aequivocationis est unum consignificatum termini, et ex comparatione illius termini ad aliquid aliud quod pertinet ad terminum sub alio eius consignificato accipitur indifferenter sub uno consignificato vel reliquo. Quod est sic intelligendum quod non semper requiritur quod talis terminus habeat duo consignificata, sed sufficit quod habeat unum consignificatum et possit accipi sub vi alterius.

Ista patent in isto termino 'laborans': consignificat enim tempus praesens ita quod principaliter stat pro suppositis illius differentiae temporis, et quando comparatur ad verbum praeteritum imperfecti, a quo formatur secundum grammaticos, quia tale verbum significat actum quasi non complete terminatum sed quasi actum in fieri, ideo quodammodo consignificat utrumque tempus, et praeteritum et praesens, et ideo istud participium respectu talis verbi indifferenter potest accipi sub uno consignificato vel sub alio, non tamen sic quod habeat ista duo consignificata, sed quod habeat tempus praesens pro suo consignificato et potest accipi in vi consignificati quod est tempus praeteritum. Et ideo haec non est distinguenda 'homo sanabatur' nec <alia> ubi subicitur aliquod nomen, quia <nec> iste terminus nec aliquis consimilis habet aliquod tempus pro suo consignificato. Nec est illud intelligendum quod dicit Aristoteles de isto modo tertio aequivocationis et amphiboliae quod terminus per se significat unum et ex hoc quod alteri adiungitur significat duo,¹ quod Aristoteles intelligat de significatis terminorum, sed extendit significatum ad consignificatum, ita quod terminus per se habet unum consignificatum et in comparatione ad aliud accipitur sub alio eius consignificato.

---

1. *Arist. SE 4.166a17-18*

Ad 1.1.0 Ad primam rationem principalem dicendum negando consequentiam. Et ad probationem dicendum est quod supposito quod talis terminus concretus sicut 'laborans' non habeat supposita quae actualiter existant, potest tamen accipi sub hac acceptione "quod est" et sub hac acceptione "quod fuit", quia acceptio nihil aliud est nisi modus accipiendi terminum, et ideo diversa acceptio pro suppositis non est [non est] nisi diversus modus comparandi terminum ad supposita, et quia hoc potest esse sub habitudine praesentis, praeteriti vel futuri, ideo secundum istas tres habitudines sunt tres acceptiones in termino.

Ad 1.1.1.1.1 Et quando quaeritur de istis suppositis sub hac acceptione "quod est", dicendum est sicut primo dicebatur quod illa supposita non actualiter existunt sed sunt supposita habitualia termini, et pro illis supponit terminus sub¹ hac acceptione "quod est". Et dicuntur esse supposita habitualia quia tale esse habituale habet eorum commune.

Pro quo advertendum est quod sicut natura communis habet esse, ita et sua supposita. Unde si natura communis habeat esse verum extra animam et esse existere, supposita illius naturae habebunt esse consimile et econtra; et si natura communis habeat esse habituale vel aptitudinale, tale esse habebunt sua supposita. Et ideo si res significata per 'hominem' 'album' /51rB/ 'laborans' et huiusmodi habeant solum esse habituale, sua supposita sub hac acceptione "quod est" habebunt tale esse.

Per hoc ad argumentum dicendum est quod alia sunt supposita unius acceptionis et alterius, et quod de illis suppositis sub hac acceptione "quod est" verificatur terminus per hoc verbum 'est' sic dicendo 'hoc est hoc', nec propter hoc oportet quod illa supposita existant.

Et si dicatur quod sub hac acceptione "quod est" ista convertuntur 'laborans sanabatur' et 'laborans qui est sanabatur', ergo sequetur 'A est laborans — sit A suppositum sub hac acceptione "quod est" —, ergo A est laborans qui² est' et ultra: 'ergo A est existens'; et ita potest argui de quolibet alio supposito huius acceptionis —

dicendum est concedendo istam consequentiam 'A est laborans, ergo est laborans qui est', et ultra neganda est ista consequentia 'ergo est existens', quia supposito quod nullum animal sit laborans, istud medium est falsum 'omne animal laborans est existens', sicut patet per falsitatem suae conversae.

---

1. sub] pro C.

2. qui] quod C.

Ad 1.1.1.3.1 Ad aliud dicendum est quod sunt infinita supposita sub hac acceptione "quod est", quia qua ratione est unum suppositum et aliud. Et quando dicitur quod tunc generato uno supposito infinita supposita desinunt esse, dicendum est quod consequentia non valet, sed tantum sequitur quod generato uno supposito talis terminus communis desinit supponere pro talibus infinitis, et similiter desinunt esse eius supposita. Cuius ratio est quia cum ista natura isto supposito generato habet esse verius quam prius habuit, quia nunc habet esse existere et prius non, ideo sub hac acceptione "quod est" solum supponit pro illo supposito in quo suum esse maxime salvatur, et hoc est suppositum existens. Nec ex hoc sequitur quod eadem sint supposita unius acceptionis et alterius, quia supposita termini, si habeat suppositum existens et similiter prius habuit, si capiatur sub hac acceptione "quod fuit" solum sunt illa quae habuerunt aliquando esse existere. Vel potest dici quod non est inconueniens quod eadem sint supposita unius acceptionis et alterius si terminus non habeat supposita existentia nec habuit, nec propter hoc est eadem propositio in una acceptione et in alia, quia diversa habitudo ad supposita sufficit ad variandum propositionem

Ad 1.1.1.3.2 Ad aliud dicendum est quod quando terminus non habet supposita existentia, ita vera natura importatur per quodlibet suum suppositum habituale sicut per commune. Si tamen illud commune postea habeat esse existere in suppositis, tunc quodam modo verius importatur natura per commune quam per suppositum habituale, quia suppositum habituale non habet tunc esse existere.

Ad 1.1.1.3.3 Ad aliud dicendum est quod de supposito praeterito non praedicatur tale commune per hoc verbum 'est', et hoc quia denotatur quod illud suppositum praeteritum sit aliquod suppositum existens illius communis, unde talis praedicatio est falsa sicut haec 'chimaera praeterita est chimaera praesens'.

Ad ? Ad aliud dicendum est quod ista consequentia non valet demonstrato illo supposito termini sub hac acceptione "quod est hoc nec est nec fuit, ergo erit", sicut non sequitur 'haec chimaera existens nec est nec fuit, ergo erit'.

Ad 1.1.1.3.4 Et ad <***> pro tanto dicuntur esse habitualia quia habent esse habituale solum /51vA/ sicut eorum commune. Et ideo non oportet quod aliquando habeant esse existere.

Ad ? Per idem patet ad alia in contrarium quod ista stant simul quod terminus non habeat supposita existentia et tamen supposita eius sub hac acceptione "quod est" non sint supposita eius sub < hac > acceptione "quod fuit vel erit".

Ad 1.2.0 Ad secundum principale dicendum est quod consequentia non valet.

Ad 1.2.1.1,5,7 Et ad probationem quod ista consequentia non valet 'Socrates videns fuit videns, et nunc non est videns, ergo est privatus visu' sicut non sequitur 'Socrates albus fuit animal, et Socrates albus nunc non est animal, ergo est animal mortuum' supposito quod Socrates heri fuit albus et modo non sit albus.

Ad 1.2.2.1 Et ad probationem dicendum est quod haec est falsa 'omne animal etc.', et hoc accepto animali pro eo quod fuit, quia secundum quod dicebatur fuit distinctio pro tali supposito per accidens, de quo verum est dicere quod fuit animal habens oculos, et tamen de ipso non est verum dicere quod est habens oculos. Nec ex hoc sequitur quod sit caecum.

Ad 1.2.2.3.1 Et ad illud in contrarium dicendum est quod haec condicionalis est falsa 'si aliquod animal etc.', et hoc accepto subiecto 'A' sub < hac > acceptione "quod fuit", quia sub subiecto sic accepto contingit descendere ad tale suppositum per accidens de quo non verificatur praedicatum consequentis. Et ad probationem dicendum est quod ista consequentia non valet 'si hoc animal vel illud et < sic de > singulis, ergo si aliquod animal etc.', quia ad plura contingit descendere in consequente quam in antecedente.

Ad 1.3 Ad aliud principale < dicendum est > quod haec est distinguenda 'isti asini sunt episcopi' et penes primum modum et tertium, et quod diversa sunt significata huius termini in numero singulari et plurali.

Ad 1.3.2.1.1 Et ad primum in contrarium, quando dicitur quod iste terminus significat rem communem et ita est de genere substantiae, potest dici quod illa res significata in numero plurali non est res per se ordinata in genere substantiae sed est in genere substantiae per reductionem.

Ad 1.3.1.1.2 Ad aliud, quando quaeritur utrum significat rem multiplicatam etc., potest dici quod sic, et quod illa res solum est in genere per reductionem. Vel potest dici quod idem est significatum termini in

numero singulari et plurali, et quod illa res est in genere substantiae, nec propter hoc sequitur quod haec sit vera 'species est homines' sicut haec 'species est homo', et hoc est propter modum significandi termini, qui impedit ne praedicatio sit vera, sicut eadem res significatur per hunc terminum 'homo' et 'hominis', et tamen haec est vera 'homo est species' et non haec 'hominis est species'. Et hoc est propter diversitatem modorum significandi unius et alterius, unde identitas rei non sufficit ad veritatem propositionis sed requiritur debitus modus et conveniens significandi.

Ad 1.4.0 Ad aliud principale dicendum est. Quando quaeritur utrum consignificatum huius termini 'laborans' penes quod est multiplicitas in hac 'laborans sanabatur' aut est tempus verum extra animam aut aliud, dicendum est quod consignificatum potest accipi dupliciter: vel secundum quod est nomen vel secundum quod est participium. Si accipiat secundum quod est participium, tunc haec est vera 'verum tempus extra animam est consignificatum per verbum, quia tunc est idem dicere 'tempus est consignificatum' et 'tempus est significatum per verbum', et hoc est verum quia consignificare est simul aliud significare, et quodlibet verbum quia significat actum secundum quod tempore mensuratur, ideo ex modo suo significandi quodammodo dat intelligere tempus, quod est mensura illius actus, et ita ipsum consignificat. Accipiendo tamen consignificatum secundum quod est nomen haec est falsa 'tempus verum extra animam est consignificatum'. Cuius ratio est quia consignificatum isto modo nihil aliud est quam modus significandi partis, et verum tempus extra animam non est huiusmodi. Et ideo haec est neganda 'omne quod consignificatur per verbum est /51vB/ consignificatum verbi, quia quando 'consignificatum' construitur cum genitivo, tunc accipitur nominaliter. Et ideo tales sunt concedendae 'tempus extra animam est consignificatum per verbum' vel 'est consignificatum verbo', haec tamen est impossibilis 'illud tempus est consignificatum verbi', unde tempus aequivoce dicitur de tempore vero et de illo quod est consignificatum verbi.

Ad ? Ad illud in contrarium dicendum est quod ista divisio huius significati quod est tempus non habet intelligi sic quod dividatur in tempus praesens, praeteritum et futurum, quae sunt mensura motus, sed sic habet intelligi quod dividatur in istos tres modos significandi ita quod dividatur in modum significandi per modum praesentis, praeteriti et futuri.

Ad 1.6.0 Ad aliud dicendum est quod haec non est distinguenda penes consignificata 'mulier est homo' ex eo quod 'homo' potest accipi in

genere masculino vel feminini, quia nec est generis masculini nec feminini sed est generis communis, et istud est unum genus distinctum secundum grammaticos a masculino et feminino. Et ideo supponitur falsum in argumento quod 'homo' sit masculini generis vel feminini.

Ad 1.7.0 Et ulterius dicendum est ad aliud, quia concludit falsum quod non est eadem res significata per hoc nomen 'equus' et hoc nomen 'equa', quia tunc secundum quod arguitur haec esset vera 'equa est equus'. Unde dicendum est quod talia communia quae sunt nomina sexus sicut 'vir' et 'femina' non obstante quod significant naturas communes, non tamen sunt per se in genere, quia significant aggregata ex rebus diversis; unde hoc nomen 'equus', cum sit nomen sexus, non imponitur ad significandum naturam specificam equi sicut nec 'vir' imponitur ad significandum naturam specificam hominis, sed addit sexum supra istam naturam ita quod sexus sit pars sui significati. Et ideo si hoc nomen 'A' imponatur ad significandum naturam specificam equi, haec non esset per se 'equus est A' sicut nec haec est per se 'vir est homo'. Unde talia communia quae sunt inter speciem et individuum non sunt per se ordinata ad speciem et individuum eo quod non est natura communis media inter speciem ultimam et suum individuum, quia sic esset aliqua species inferior ultima.

Ad 1.8.0 Ad ultimum dicendum est per dicta in positione quod non pro tanto est haec distinguenda 'laborans sanabatur' penes tertium modum ex hoc quod possit habere duo consignificata, quia qualitercumque capiatur semper manet praesentis temporis; sed est distinguenda quia unum consignificatum habet de se et potest accipi sub vi alterius.